

5097

$$\frac{104}{8}$$

H.

HISPANIÆ
et
LVSITANIÆ
Itinerarium,

*Nova & accurata descrip-
tione, iconibusq; novis
& elegantibus loca ea-
rundem præcipua
illustrans.*

AMSTÆLODAMI,
Apud Ægidium Ianssonium Valckenier.
1648. ab

Don Raphael del Bosca

MISSISSIPPI

DAVID L. L. L.

June 1861

to the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

Nobilissimo ac Amplissimo

D O M I N O

Æ G I D I O
VALCKENIER

J. U. D.

Senatori & celeberrimi
Scabinatus Amstelodamensis
Præfidi dignissimo

d. d. d.

ÆGIDIUS JANSSONIUS
VALCKENIER.

Rebelle des Amis

Dominio

ACIDIO

VALCKENIER

I. D.

Senatori & celeberrimo

Scabinatus Am-

stelodamensis Pra-

sidi dignissimo

444

Valckener
Amstelredamensis

PRÆFATIO.

Hispaniæ Regnorum
peragationibus, earumque descriptio-
nibus & operam & tempus
frustra impendi arbitrantur haud
pauci, quos sequentibus rationi-
bus moveri audimus. Prima ori-
tur ex singularibus periculis &
molestiis, quibus ejusmodi itinera
Hispaniam pervadentia obno-
xia sunt. Alteram suggerunt
mores, consuetudines ac ratio
vivendi Hispanorum, quæ ad
doctrinam parum aut nihil con-
ferunt. Tertiam pauca in iis re-
gionibus visu digna subjiciunt.

P R Æ F A T I O.

Quantum ad primam attinet, propter plurimas causas in hoc libello passim adductas, itinera per Hispaniam periculosa, sumptuosa & laboriosa esse non negamus. Sed agilis & benè instructus peregrinator, qui mundum, & quaecunque in eo sunt, perlustrandi cupidus est, ut populorum mores, & instituta cognoscat, cognitionisque ejusmodi beneficio sapientiam, fortitudinem, animositatem, eruditionem, humanitatem, humilitatem, patientiam, vitæque bene instituendæ rationem acquirat & addiscat, cuncta ejusmodi
 impe-

P R Æ F A T I O.

*impedimenta nil pensi habet. Nam aliàs, ac inprimis tempore hoc ipso, quo omnia itinera, quas-
cunque etiam regiones aut loca
peragrent, singularibus pericu-
lis, multiplicibus incommodis,
grandibusque impensis perfi-
ciantur oportet, limine ipsi non
excedendum, sed domi in Pa-
tria, in qua tamen etiam bellis
furentibus ardente sæpius secu-
ro esse non licet, desidendum, &
manendum esset. Nec altera
ratio à veritate abludit, cum &
Hispanis sui sint nævi, & sua
vitia, sicuti in opusculi hujus ca-
pite primo ex aliis Autoribus*

P R Æ F A T I O.

demonstratur. Sed ostende mihi quæso nationem aliquam, quæ nullis nævis corrupta, nullisque vitiis inquinata aliarum nationum taxationes effugere queat. La madre Natura (verba sunt ingeniosi politici Trojani Boccalini) con tanta giusta misura trà le nationi tutti dell' Universo hà seminata l' Afinità, che ogni uno ne ha la sua parte uguale quella del compagno. id est: Tam juxta mensuram asininas aures inter omnes totius universi nationes mater natura disseminavit, ut unicuique sua debita

P R Æ F A T I O.

debita & æqualis pars obtigerit. Innuere hoc ausus sum in diversis meis itinerariis de diversis Europæ nationibus, & quidem in genere, non autem in specie de omnibus & singulis, nec tamen in ullius, ut & Hispanicæ nationis, contemptum aut ignominiam. Ea de causa unumquemque obtestor, & obnixè rogo, ne secus interprete-
tur, aut in malam partem rapiat, quæcunque ejusmodi in medium protuli. Sicuti vero unusquisque populus, atque in eo unus homo præ alio vitiis inquinatior reprehensionem me-

P R Æ F A T I O.

retur argum. l. 31. §. 21. ff. de ædil. edict. c. quando. distinct. 24. & c. Afros, distinct. 98. Ità etiam omnibus nationibus suæ sunt virtutes, quibus laudis præconia sibi conciliant, ut patet ex Hispanorum virtutibus haud paucis, quas in ipsis jure ac merito laudibus extollunt, quicunq; virtutis studio dediti sunt. Inter eas eminet justitia, cujus adeò serii sunt cultores, ut sine ullius personæ respectu eam severè administrarent, & ideo pari apud eos jure cujusvis conditionis homines gaudeant. Ioh. Mariana l. 1. rer. Hispan.

P R A E F A T I O .

Hispan.c.6. Hinc summis juxta cum imis paria supplicia, paresque poenae paratae sunt, si leges transgressi fuerint, & aliquem è populo læferint. Si nihil aliud laude dignum apud eos occurreret, hoc tamen certè omni laude majus est; quandoquidem justitia omniam virtutum Domina & Regina astorum quorumvis splendorem fulgidissimum longè superat, omnium virtutum, & legum perfectionem complectitur, ac sola illa est, cujus indicio vitæ integritas in mortalibus deprehendi & agnosci potest. Ut au-

P R Æ F A T I O.

tem mihi ullum non est dubium,
 quin plurimis Germanorum,
 vitia, peccata, & scelera, quo-
 rum impune, & omni pudore
 destitutum exercitium in hac
 temporum fece libertatem, ma-
 gnificentiam, candorem, ac do-
 na, Germaniæ patriæ nostræ
 apud omnes nationes in pretio
 habitæ celeberrima prostituit,
 & nemini non ludibrio expo-
 nit, non modo summè displi-
 ceant, sed etiam gemitus &
 querelas, patriæ suæ instantem
 interitum fidis, pacificis, &
 conscientiæ studiosis hominibus
 plorantibus ac miserantibus ju-
 stissi-

P R Æ F A T I O.

stiffimas extorqueant : Ita etiam nullus dubito, quin multi eruditi, benè educati, multis peregrinationibus exculti, & plurimis virtutibus ornati Hispani popularium suorum, vulgi præcipuè, vitia & nævos non modo non probent, verum etiam maximè detestentur. In hoc certè libello incolarum diversas Hispaniæ civitates inhabitantium virtutes, humanitas & civilitas descriptæ inveniuntur. Peregrinator tanquam cynosuram ducem sequatur monitum distichi elegantissimi:

Sis

P R Æ F A T I O.

Sis apis iccirco , non turpis aranea,
gentes

Qui lustras : legit hæc virus, at illa
favos.

*Tertiam rationem hac respon-
sione dimitto. Hispania qui-
dem Italiae & Galliae , aliisque
regionibus, quas nostri peregri-
natores Germani invisere so-
lent, incolarum nec multitudinè
nec cultu respondet : Suis ta-
men donis & dotibus , quas
Deus & natura ipsi largita est,
exornatur: pluribus item civita-
tibus magnificis & splendidis
superbit. Eæ sunt: Alcalade He-
nares sive Complutum , Arani-
vès, Badajoz, Balbastro, Bar-
celo-*

P R Æ F A T I O.

celona, Bruga, Bargas, Calat-
 ajud, Cartagena, Coimbra vel
 Conimbria, Compostella sive
 Sant Iago, Cordona, Corunna,
 Cuença vel Concha, Cividat Ro-
 drigo, Denia, Dertosa, Eboræ,
 Elvas, Fuentarabia, Gibraltar,
 Girona, Granada, Guadalupe,
 Iæen, Leon, Lerida, Lisboa vel
 Lisabona, Logronno, S. Lucar
 de Barrameda, Malaga, Ma-
 drid, Merida, Moncada, Mon-
 çon, Montcamor, Morvedro,
 Murcia, Orens, Oviedo, Pam-
 plona, Pardo, Perpinian, Pla-
 centia, Puerto de S. Maria,
 Salamanca, Salsas, Saragoza,
 Sego-

P R Æ F A T I O.

*Segovia, Sevilia, Siguenza,
 Tarazona, Tarragona, Toledo,
 Valencia, Valladolid, Vbeda,
 Xativa. Plures quoque alie, ex
 Romanis, aliisque historiis, ac
 bellis variis notæ. In his Ar-
 chiepiscopatus, Episcopatus,
 monasteria, templa, thesauri,
 Xenodochia, Academia, Bi-
 bliothecæ, Arces, Munitiones,
 ad amœnitatis voluptatem ex-
 tructa ædificia, antiquitates,
 opera artificiosa, opera hydran-
 tica, horti magnifici, aliaq; ejus-
 modi visu digna, ut & potentis-
 simi totius Europæ Regis aula ac
 mirabile illud, & in toto or-
 be*

P R Æ F A T I O.

be Christiano famosissimum S. Laurentii in Escariali monasterium uniuscujusque conspectui se offerunt. Imò, si præter duo ultima spectacula nihil aliud se conspiciendum in Hispania exhiberet, illa duo sola tamen ad sui spectaculum evocatos nec labori nec impensis parcere suberent. A multis igitur desideratum hoc Itinerarium, ob causas in Gallico Itinerario indicatas, ut promissis stare, colligere, & antè Italiae Itinerarium jam paratum, ac forsan cum Germanici Itinerarii appendice propediem sequu-

P R Æ F A T I O.

sequenturum in lucem edere volui, nulla ratione dubitans, quin non modo Hispaniam lustraturis, verum etiam & aliis, qui aut eam in visere nolunt, aut rebus ad illud faciendum necessariis destituuntur, propter multas res singulares, & memorabiles, quas in nullis hactenus impressis libris offendent, gratum, jucundum & utile opus futurum sit.

MARTINUS ZEILLERUS.

Canones Apodemici monentes.

*Quæ iter facientibus ubique ob-
servanda sint.*

IN itineribus diligenti animadver-
sione notanda occurrunt

I. Regio, & quidem antiqua ejus-
dem, & nova nomina.

II. Rectionis Administratio tam
vetus, quàm nova.

III. Urbis nomen, ejusdemque
denominationis ratio, si quæ dari po-
test: Conditores item, Amplificato-
res & Restauratores.

IV. 1. Fluvii eam alluentes, præ-
terfluentes, aut inde derivati. 2. Mare
vicinum, & portus. 3. Montes.
4. Sylvæ, campi, pascua.

V. Opera Publica, & Sacra. ut
Basilicæ, Templà Cathedralia, Tem-
pla, Monasteria & Cœnobia; Pro-
fana, ut Palatia, Arces, Fora, Arma-
mentaria, Propugnacula, Turres, alia-
que opera Militaria, & modus, quo
firman-

firmantur. Opera privata *Ædes* civium, ac quicquid in iis notatu dignum se offert; horti, picturæ, fontes, statuar, &c.

VI. Gubernationis ratio, quò pertinent 1. Curia, cum senatu aut Senatoribus: 2. Scholæ, & juventutem educandi, ac instituendi modus; Viri itidem docti, & Bibliothecæ. 3. Vulgi mores, habitus, cibus, potus, opificia & similia.

hinc-

Itinerum in hoc libello de- scriptorum Index.

1. **I** Ter Burdigalâ Bajonnam in Gal-
lia, pag. 18.
2. Bayonnâ ad urbem S. Sebastiani in
Guipuscoa, à p. 120. usque ad
p. 128.
3. Ab urbe S. Sebastiani per Divi
Adriani montem ad urbem Burgos
in Castella regno. à p. 129. usque
ad pag. 138.
4. Ab urbe Burgos per Valdoledum, Se-
goviam, & Escuriacum, Mantuam
Carpetanorum, Hispaniarum Re-
gis sedem. à p. 138. usque ad p. 168.
5. Mantua Carpetanorum, seu Madri-
to per Alcasam de Henares Tole-
dum, à 183. ad 189. pag.
6. Toledo per Estremaduram regionem,
Lisabonam, à 194. ad 213. pag.
7. Lisabonâ per S. Lucar de Barrame-
da, Puerto de S. Maria & alias
ad urbem Gibraltar, ac inde Cen-
tam in Africa, à 223. ad 140. pag.
8. Ab

8. *Ab urbe Gibraltar Sevillam, sive Hispalim, à 241. ad 243. pag.*
9. *Hispani Cordubam à 251. ad 252. pag.*
10. *Corduba Granadam à 252. ad 255. pag.*
11. *Granada Murciam à 267. ad 273. pag. Item Granada Spiram, p. 350. Granada Heidelbergam p. 348. 349.*
12. *Murcia per Alicanten Valenciam, à p. 275. ad 281. pag.*
13. *Valencia per Morvedro, aut Saguntum, Tortosam, Saragossam, & Tarragonam vel Tarraconem urbes, Barcelonam. à 287. ad 299. pag. Item Madrito per Castellam & Aragoniam regna, Saragossam, & porrò Barcelonam. p. 187. p. 300. p. 301 p. 345.*
14. *Barcelona, vel Barcinone ad celeberrimum monasterium Montserrat, ac inde Leridam & Saragozam in Aragonia. à 304. ad 316. pag.*

15. Saragoza per Balbastro, & Venascam urbes, ac Comitatum Comminges Tholosam in Gallia. à 323. ad 331. pag.
16. Barcelona ex Catalonia per Perpinianum Narbonam in Gallia, à 332. ad 337.
17. Tholosa ex Gallia per Comitatum Bigorre, Principatum Bearnensem, & Biscaiam regionem ad urbem S. Iuan de pie de porto, in Navarra regnum, & porro Pompelonam, & Saragozam, à 337. ad 342. pag.
18. Ex dicta urbe S. Iuan de pie de porto in Navarra per Longronno, & regnum ac urbem Legionis, ad urbem Astorgo in Asturia, ac inde Compostellam sive ad S. Iacobum in Gallicia, ac inde in Galliam, Angliam, aliaque loca, à 351. ad 361. pag.
19. Ab urbe Alicante & Valencia ad Compostellam in Gallicia, 363. 364.
20. Ele-

20. *Electoris Palatini Friderici II. &
Huberti Thoma Leodii ejusdem
Secretarii ad Cæsarem Carolum
V. per Galliam, & diversos
transitus in Hispaniam ac inde
inreditu itinera diversa, à 343.
ad 351. paginam.*

DE

R E G U M.

gubernavit novendecim annos. 1126

6. *Raimundus* Barcellonæ Comes, uxoris *Petronellæ*, Regiæ hæredis jure, regnum adeptus, illud duos & triginta annos possedit. 1145

7. *Alphonfus II.* *Raimundi* filius, quatuor & quadraginta annos regni moderator fuit. 1169

8. *Petrus II.* *Alphonfi II.* filius, decem annos regnum in potestate sua continuit. 1203

9. *Jacobus I.* Mauris insulas Baleares, id est Majorcam, Minorcam & Yvicam, cum Valentia & Murcia, eripuit, & duos ac sexaginta annos, cum novem mensibus gubernavit. 1213

10. *Petrus III.* etiam Siciliæ Rex, novem annos. 1276

11. *Alphonfus III.* sex annos. 1286

12. *Jacobus II.* quinque & triginta annos. 1292

13. *Alphonfus IV.* octo annos. 1327

14. *Petrus IV.* quinquaginta & unum annos. 1335

15. *Johannes I.* novem annos & quatuor menses. 1387

16. *Martinus* ejusdem frater, quatuordecim annos. 1396

17. *Ferdinandus I.* cognomento *Honestus*, Castellæ, Regis, *Henrici*, frater, quin.

CATALOGUM REGUM.

quinque annos

1410

18. *Alphonfus* V. cognomento *Magnanimus*, *Ferdinandi* I. filius, qui primus ex Regibus Arragonensibus Rex Neapolitanus factus est.

1416

19. *Johannes* II. *Navarræ* Rex, *Alphonfi* V. frater, viginti annos

1458

20. *Ferdinandus* II. cognomento *Catholicus*, *Joannis* II. Filius, & *Isabellæ* *Castellæ* & *Legionis* *Reginæ*, maritus. 1474

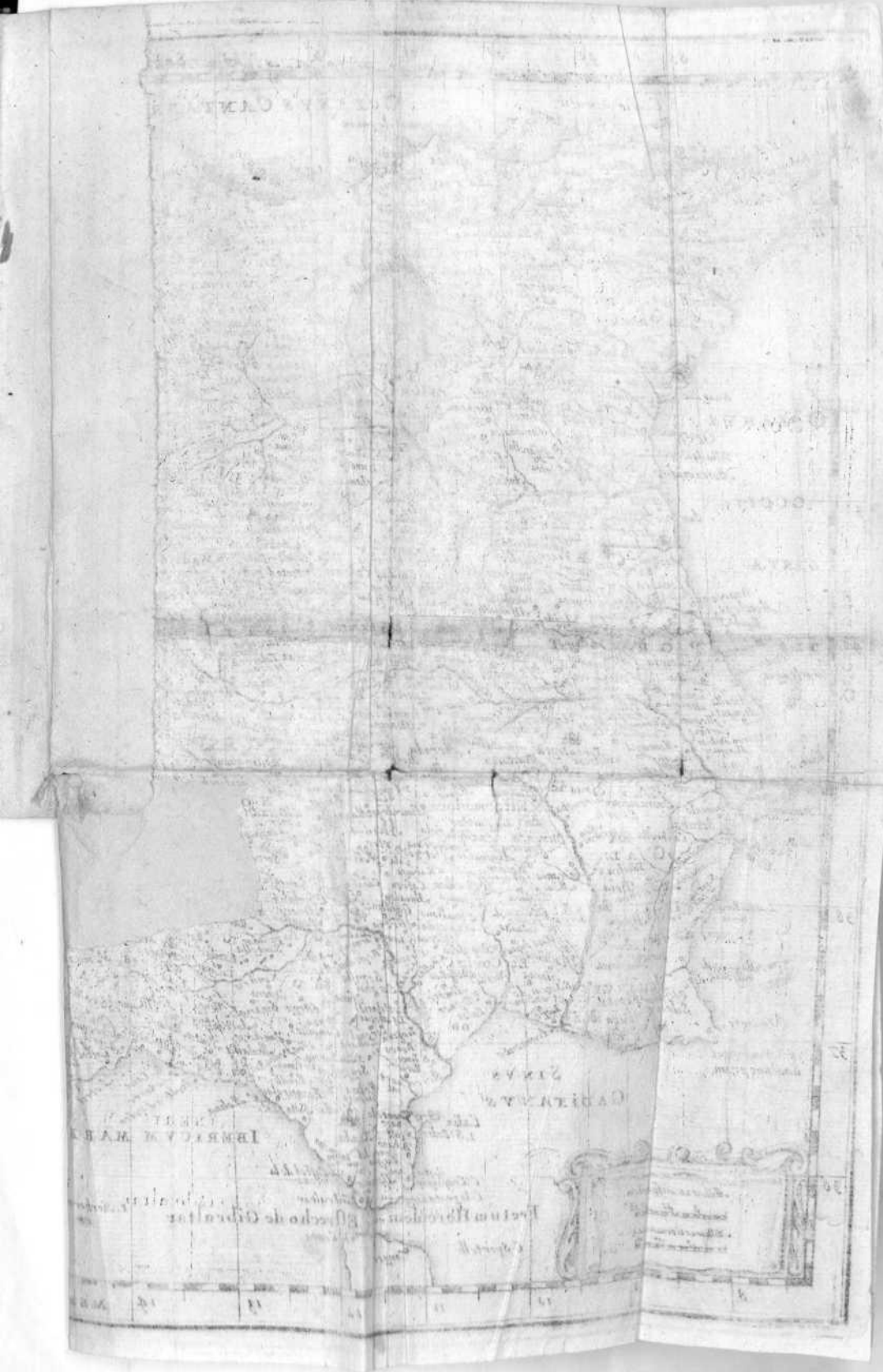

GALLIE
PAR

REGNORVM
HISPANIAE
nova descriptio.

Millaria Hispanica.
Millaria Germanica.

Notam replicatio.
Archiepiscop.
Episcopatus.
Academiae.

HISPANIA
REGNORVM
noy deſcription

1674
1675
1676
1677
1678
1679
1680
1681
1682
1683
1684
1685
1686
1687
1688
1689
1690
1691
1692
1693
1694
1695
1696
1697
1698
1699
1700

PAK DE BARBARIE

DI TERRANVM

M A R E

M A R E

noy deſcription

D E

REGNIS HISPANIÆ,

*eorumque Conditione, Statu, Re-
gione, Reditibus, Potentiâ &c.*

*Incolarum Moribus, Riti-
bus, Lingua, & simili-
bus.*

CAPUT. I.

ARGUMENTA.

1. De nomine, finibus, introitu, & aditu terrestri, ut & de magnitudine Regni, quod uno nomine Hispania appellatur. 2. De divisione, & diversis Hispaniæ Regnis. 3. De ipsorum naturâ & proprietatibus, ære puta, fertilitate & sterilitate, metallorum fodinis, fluminibus, mari, portibus, pontibus, montibus, & promontoriis. 4. De Hispaniæ animalibus. 5. De præcipuis Hispaniæ urbibus, ea-	rumque discrimine. 6. De linguâ Hispanicâ. 7. De monetrâ Hispanicâ. 8. De Incolarum naturâ, moribus, ritibus, & statutis peculiaribus, doctis item, aliisque magni nominis Viris. 9. De triplici Hispaniæ Ordinibus, ac primum Ecclesiastico, & Academicis. 10. De nobilium Ordine. 11. De præcipuis Hispaniæ stirpibus, ac tertio Ordine. 12. De Hispaniarum Regis autoritate.

A & po-

& potentiâ.

13. De redditibus possessionibus, ac regionibus, quas in Europâ, Asiâ, Africâ, & Americâ possidet.

14. De ejus aulâ, præcipuis officiis, ministris, & præsidiariâ custodiâ.

15. De variis Hispaniarum Curis & Judiciis: De Inquisitione & quo pacto Regna, & Civitates regantur.

16. De iis, qui regionis administrationi usque adhuc tempora præfuerunt.

I.

UT à Rege *Hispano*, vel *Hispano*, aut ab urbe *Hispani*, quæ & *Sevilia*, nomen sibi ascivit *Hispania*; aut etiam dicta est

Spania, quod ob locorum asperitatem, & planitierum nonnullarum sterilitatem rariore culturâ excolatur. Veteres *Iberiam*, *Hesperiam*, *Celtiberiam*, *Paulus ad Romanos* 15. *Hieronymus* & alii *Spaniam* appellant, ut ex 2. cap. 2. lib. part. 1. *Cosmogr. Pauli Merulae* liquet. Quâ solem Orientem excipit, montibus *Pyrenæis* à *Galliâ* disjungitur: Quâ *Ocidere* eundem cernit, *Hesperii* vel *Atlantici* maris incursibus patet. *Cantabricus Oceanus* *Septentrionalis*, *Herculeum* verò mare *Meridionalis* ipsi terminus est. *Insulae* igitur speciem ferè obtinens à *Strabone* in lib. 3. principio, & à *Ptolomæo* atque aliis corio butulo exten-

to com-

to comparatur. Angustus terminus Gallia obversus colli vicem gerit, ac quadruplici aditu ex Gallia terrestri itinere accedentibus paret. Primus per *S. Adriani* montem ad *S. Sebastiani* oppidum ducens tantis angustis viam includit, ut non nisi mulis se mutuò sequentibus transiri, ac à decem viris facili negotio custodiri & occludi possit. Alter haud minori angustia se pandens Confrancam prope *S. Juan de pied Porto* tendit. Tertius est sub Comitatu Cominges Arragoniam versus, ipsarumque porto vel el puerto appellatus, qui tam præcipiti declivitate descendit, ut vix homini ejusdem usus concedatur, tantum abest, ut equo eundem transiri integrum sit. Quartus cernitur in finibus provinciæ Languodocq, & Narbonnæ urbis viciniâ, quâ montana Salsas nomine excurrunt: de quo videndus *Joh. de Laet / de Regis Hisp. Regnis & opibus p. 8.* Angustissimum & manitissimum reddunt piscinæ, paludes, & structuræ militares, quibus defenditur. Regionis ambitum nonnulli mille octingentis & nonaginta tribus, alii bis mille quingentis & octoginta milliariibus Italicis definiunt. Quidam, ut *D. T. U. Y*, sexcentas & vinginti leucas Hispanicas, quarum quævis quatuor Italicis,

aut quater mille passibus respondet, adscribunt. De terrestri itinere hoc intelligendum. Longitudini à *S. Vincentii* promontorio (Cabo S. Vincente) quod est in Algarbiæ Regno, usque ad Cataloniæ promontorium Cabo de Crens ductæ 275. milliaria tribuunt: Unde Galliam magnitudine ab Hispaniâ, si Lusitania ipsi jungatur, excedi ajunt.

2, Romanorum tempore Iberus fluvius eam in Citeriorem & Ulteriorem Hispaniam disteminavit. Aliter etiam divisa in Tarraconensem, Bœticam, & Lusitaniam. Quænam autem regna divisionum harum nominibus designaverint, Geographi & Cosmographi docebunt. Videantur etiam *Joh. Vassæus in Chron. cap. 8.* & *Merula dicto lib. 2. c. 11.* Tempora sequuta aliis divisionibus regionem dispescuerunt, donec tandem in duodecim regna divisa fuerit. Ea sunt Regnum Legionis, Veteris & Novæ Castiliæ, Arragoniæ, Lusitaniæ, Navarrae, Granadæ, Valentiae, Toledi, Gallæciæ, Algarbiæ, Murciæ, & Cordubæ. Inter hæc primas tenent Castilia, Arragonia, & Lusitania, sive Portugallia. Arragoniæ Regnum Cataloniam cum Comitatu Ruscinonensi (Roussillon) Valentiam item, & Majorcam ac Minorcam insulas complecti.

plectitur. Sub Castilia sunt Vetus ac Nova Castilia, Murcia, Biscaya, Guipuscoa, Leon vel Legio, Asturia, Gallæcia, Toledo, Estremadura, Andalusia, Navarra, Granada. Ad Lusitaniam seu Portugalliam Algarbia refertur. Biscajam & Guipuscoam principatus, reliqua regna esse ajunt. Quidam Estremaduram, & Asturiam cæteris annumerant, & peculiaris Regna esse negant. Sed de Regnorum dictorum partitione variant, vide *P. Merulam cap. 9. fol. 233*. Plura de his regionibus & regnis occurrent apud novos Geographos, Mercatorem nimirum, *Ortelium*, *Maginum*, *Merulam*, *Bertium*, & alios; Item *Johannem Numesianum in Hispaniæ Chorographia*, & *Ambrosium de Salazar in libro, cui titulus; Almoneda General de los Reynos de Espanna*, qui Parisiis anno 1612. in octavo impressus, ac postea in Gallicam linguam conversus est: Porro apud dictum *D. T. U. I. in Commentario suo, Les Estats, Empires, & Principautez du Monde*, à pag. 135. ad pag. 141. edit. Paris. in quarto; ut & *Joh. de Laet in novo tractatu de regibus Hispaniæ regnis & opibus*, qui ex *Nonio*, *Botero*, *Hieronimo Paulo*, *Mariana*, *Oliveira*, *Resendio*, *Gaspare Barretio vel Barrerio*, & aliis suum de his

regnis opusculum collectum anno 1629. in 16. Lugduni Batavorum imprimendum curavit. Nonnullorum etiam in sequenti capite in singulorum Regnorum quæ itinera nostra percurrent, mentio fiet.

3. Aër horum regnorum salubris & vividus plærumque judicatur. vid. *Merulam d. libro cap. 3.* Non tamen ubique eandem proprietatem, & indolem obtinet. In Boreali plaga frigidior, in Meridionali tepidior est. Sequentis itineris autor sæpius in hoc capite literis N.N. citatus refert, quod cum comitibus suis etiam ipsâ æstate anno 1617. plus incommodi ex frigore quam calore senserint. Quàm profundam nivem habuerit Elector Palatinus *Fridericus II.* cum conjugæ suæ, anno 1538. ad Cæsarem *Carolum V.* profectus ab *Huberto Thoma Leodio* in Electoris vitâ narratur. Idem autor valde conqueritur de nimio calore, quo dictus Elector anno 1526. vexatus fuit: intensiore autem anno illo, quam aliis temporibus. Hyems plerumque in locis Meridionali plagæ subjectis non acrior, quam quod aëre aliquantum duriore, & paulum frigidior suam præsentiam innuat. Maximus & intensissimus calor à mense Julio usque in medium Novembrem viget; & incolas diurnis horis ædibus

bus includit. Venti nocturni admodum noxii faciunt, ut cameræ & conclavia passim, in Lusitaniâ præcipuè, fenestris careant. Ventis tamen Hispania non ità frequens, ut Gallia. Peculiaris quidam nihilominus frumentum infestat & adurit. Ut aër, sic & solum dissimile, ac varium. Quà Meridiem spectat opimum & lætum est: In aliis contrà locis asperum, sterile, & desertum, nimirum ubi aër nimis frigidus illud pervadit, & scopuli, silvæ, ac montes aquarum penuria laborantes sternunt. Magnum in iis tamen discrimen, at loca nonnulla commodiora se offerunt. Hinc civitatum magnarum præsertim numerus minor, & incolarum copia tam prolixæ Regioni non respondens, ut inferius de Regis potentia fermocinaturi pluribus demonstrabimus. Veteres, ut *Justinus lib. 44. in princip. Solinus cap. 32. Mela pag. 27. b. Editionis Parisiensis anno 1507.* & alii de hujus Regionis felicitate & fertilitate largam mentionem faciunt, adeò ut eorum opinione Hispania Regionum optima judicanda esset. Sed experientia hodierna ipsis refragans nonnullarum rerum inopia ipsam laborare testatur. Frumenti copiam tantam non sufficit, quanta incolis cunctis alendis requiritur. Advehendum

dum ergò illud ex aliis locis, Gallia nem-
 pè, & civitatibus ad mare Balticum sitis,
 aliisque portibus; eâque de causâ navis
 illud advehentes à vectigalibus immunes
 sunt, aliisque privilegiis gaudent. Ne ca-
 ritas annonæ detrimentum incolis afferat,
 lege cautum est, nequis frumentum ser-
 vandi causâ in granaria seponat. Dictus
 autor N. N. cujus iter per Hispaniam ab
 amico quodam describendum nactus
 sum, Sevilæ, circa quam urbem fru-
 menti feracissimus ager esse fertur, anno
 1617. tantum panis quantum apud nos
 in Germaniâ duobus cruciferis emi solet,
 dimidio floreno venditum esse narrat.
 Pluribus locis, ut Lorcæ in regno Mur-
 cia, supplicilibello à Consule se & comi-
 tes suos petiisse, ut pecuniâ suâ sibi pa-
 nem comparare liceret. Regem ipsum a-
 gros colendos curare qui pluvia destituti
 aquis conspergendi & irrigandi sunt, ne
 aulæ frumentum deesse posset. Imò
 mendicis vini haustum, quàm panis fru-
 ctum incolas potius dare solitos ait. Sed
 quænam inquiet aliquis, hujus defectus
 causâ esse posset, cum *Merula d. c. 3. &*
alii (vid. Marius Aretius, in dial. cui no-
men Calipho; Damianus à Goes, & alii
Hisp. rerum Scriptores) de tantâ agro-
 rum fertilitate meminerint. Forsan ea,
 quod

quod Hispani plærique nobilium ordini se adjungentes agriculturæ exiguam admodum rationem habeant, ut ex multis locis, quæ præter sterilia, lapidosa, & deserta, culturam desiderant, liquere potest. *Ludovicus Nonius in Hisp. c. in fine* eandem quidem, quam olim, & hodie Hispaniarum regnis fertilitatem esse, sed culturam diligentem deesse affirmat. Quoniam enim, inquit, Hispani ad arma, quam ad aratrum proniores continuis in Indiam utramque navigationibus, & bellicis in alias regiones expeditionibus juventutem exhausserunt, agricolarum rarsitas & defectus in causâ est, ut agrorum cultura negligatur, *Boterus in Relat. Univers. lib. 1. in descr. Portugal.* maximam frumenti sibi necessarii partem Lusitanos à Gallis, & Septentrionalibus populis, ob agrorum suorum culturam neglectam, accipere tradit. Accedunt & aliæ causæ, inter quas hæ sunt præcipuæ. Mappis ex mensis sublatis, magna panis frustra in pavementum conjiciuntur, & pedibus conculcantur; ac Hispani ipsi nunquam hesterno die, sed recens cocto pane albo vesci solent, ut dictus autor N.N. testatur. Nimia siccitas, & pluviarum absentia impedit, quo minus frumentorum maturescat. Ventus

Subsolanus illud, ubi maturuit, instar ignis adurit: & cicadæ exedunt. In urbe Badajos se vidisse ait Idem autor, quod Rex trecentos homines in agros mittere coactus fuerit, ut igne insecta illa cremarent. Frumentum, quod ad maturitatem pervenit, pulcherrimum, & ferè ob nimiam maturitatem nigrum est. Hordeum adeò pulchrum, ut vix à tritico distinguendi queat. Avenâ Hispaniam destitui ajunt: Ejus loco equis & Asinis hordeum, Cevada incolis appellatum, & stramen sectum fœni loco datur. Vinum copiosum quidem, sed odore & sapore ingratum, asperum, ac earum passim Hispanicæ Regionibus proferunt. Hoc & quod ad nos affertur, magno discrimine distant. Hispanica vina in ipsâ regione corium redolent & sapiunt, quia non in dolia, sed saccos & utres ex porcino corio confectos reconduntur. Genus quoddam vini habent Petri Simonis appellatum, quod ad nos in Germaniam advehitur. Nominis ortum refert ad quendam *Petrum Simonem*, qui, jussu Cæsaris *Caroli V.* vites ex regionibus Rheno accumbentibus in Hispaniam delatas in Castiliâ plantasse dicitur: Alii filium ejusdem hoc fecisse affirmant. Fructus author dictus & comites, tanta copia, quanta quidem ibi esse prædicant.

dicantur, non offenderunt, sed pretio satis magno sibi compararunt bonitate & præstantiâ Italicis postponendi. Malorum Puncorum incredibilis multitudo, quia ubique, ut rubi apud nos in sepibus, nascuntur. Olivarum copia innumera- bilis: Sylvas dices potius, quam ar- borum fructiferarum hortos. Cibis co- quendis omnibus adhibetur olivarum o- leum, sicuti in Germanio butyrum. A- pud exteros tamen tanti non fit, quan- quam, quod circa Murciam nascitur, haud exiguum laudem meretur. Cæterorum fructuum, asparagorum puta, cappari- dum, ficuum, ceratiorum, sive siliqua- rum Græcarum, mororum abundantia mediocris. Dactylos satis carè Hispani vendunt, iisque matutino tempore ovo- rum loco vescuntur. Lactucarum & Ra- phanorum omnem ferè fidem superans ubique proventus. His fere solis vivant, ut proverbio locum fecerint *Unas Azey- tunas, una Salada, y Ravanillos, son co- mida de Cavalleros*. id est, Olivæ, lactucæ, & raphani, sunt equitum nobilium cibi. Sed his à porris & cæpis abstinendum. Prohibentur *articulo 19. legun, quas Al- fonsus Rex anno 1312. Auratorum Equi- tum Ordini della Banda, vel Fasciæ rubræ præscripsit, Verbalegis sunt. Nequis E-*

quitum Auratorum crassis & sordidis cibis, ut porro, & cæpis, ac similibus vescatur, qui secus fecerit, octidui spacio ab aulo absens esto, nec cum quoquam Equite Aurato cibum capito. *Limnæus de jure publ. lib. 6. cap. 2. num. 41. & cap. 4. num. 51.* Porro in Hispaniâ Gallæ ad atramenti confectionem, & coriorum, Cordubensium præparationem necessariæ; & Sal albissimum inveniantur. Communis & pervulgata est opinio, auri, argenti, & ferri copiam tantum nullibi reperiri. Aurum certe non montes soli, sed & flumina largiuntur. Testes, famosissimus Tagus, & alii, in quibus nonnunquam dimidiam libram habentia frustra occurrunt. Sed quoniam ex Indiâ aurum affertur, lege prohibitum est, ne effodiat, si *Nonio* fides habenda. Thermas & fontes salubres valetudini inservientes Natura quoquæ huic regioni elargita est. Propè oppidulum Orensem Gallæcia ad Minium flumen situm Burga fons est, in quo ova coqui possunt. Aliquot mille passus supra Burgos Veteris Castiliæ urbem fons cernitur, cujus aqua bibita dysenteriam curare dicitur. Eandem virtutem flumini Xenit ascribunt. Alius fons apud Antequeram civitatem haud procul à Velles Malaga calculo medetur.

Ther.

Thermæ valetudini conducentes in Gal-
læcia & Granada visuntur. De his infe-
rius suo loco. Fontium in urbe Badajos
circiter mille & quingentos numeras a-
junt. Vide *Marineum Siculum*, lib. 1. &
P. Merulam in fine 7. cap. Flumina Hi-
spaniæ feruntur esse centum & quinquaginta, ità tamen constituta, ut ad navi-
gationem parum conferant. Eorum præ-
cipua sunt. 1. Iberus, vel Ebro, qui Da-
nubium imitatus in orientem pronus la-
bitur; Cursum enim ejus montes Occa
vel Idubeda inhibentes eum in Orientem
reflectunt. Quadringenta & sexaginta
passuum millia percurrit, antequàm sub
urbe Tortosâ effusus in Mediterraneum
mare undis evanescit. Tredecim alios
fluvios secum abreptos in mare præcipi-
tat. Consule *Joh. Marianam lib. 1. de re-
bus Hispan. cap. 3. pag. 4. edit. Mogunt.
anno 1605. in 4.* 2. Durius vel Duero,
qui maximus omnium judicatus in mari
Occidentali undas suas perdit. 3. Tagus
vel Tajo aurum, margaritas, & ostreas
vehens, & sub Lisabona Occiduo Ocea-
no infusus. 4. Anos, hodie Rio de Gua-
diano in Oceanum delatus. Sub terrâ
decem miliarium spatio ferri scribitur,
quanquam experientia huic fabulæ con-
tra dicit, quod in sequenti capite mon-
stra.

strabitur. 5. Boetis hodie Quadalquiver, admodum quieto lapsu cursum Seviliam promovens, scopulis tamen hinc inde naves ad urbem dictam tendentes remorans, ac haud rarò fundum petere cogens. 6. Minius hodie Mingo, quem Oceanus quoquè in finem suum recondit. De cæteris inspicere *Merulam lib. 2. cap. 7. L. Marineum Siculum lib. 1. de reb. Hisp. f. 4. edit. Complut. de anno 1533. in fol.* Lacus apud oppidulum Béjara fremitus, quem, tempestatis instantis præambulum, instar bovis mugientis edere creditur, per octodecim millia passuum auditu percipi potest. Alius est in monte Stella, de quo dictus *Merula fol. 223.* Albusera pulcherrimus Lacus Valentiae vicinus conspicitur. Pontium, qui flumina sternunt maxima pars lapidea est: Pauci lignei reperiuntur: Inter omnes eminent Segoviensis, & Alcantarensis. Ex omnibus his fluminibus, & mari omnis generis pisces nanciscuntur ii qui in eorum vicinia habitant. Remotiores piscibus non affluunt, ac ideo libertate & indulgentiâ eâ fruuntur, ut die Sabbathi carne porcinâ, capitibus, intestinis, & pedibus animalium mactatorum vesci ipsis liceat. Inter præcipuæ notæ portus Hispanicos numerantur S. Sebastiani, Bal-

Balbao, Lisabona, S. Lucar de Baramedo, Porto S. Maria, Calis Malis, Corrunna, Gibraltar, Malaga, Cartagena, Alicante, Grujo apud Valenciam, Tarragona & Barcelona. Vid. *Lucas Aurigarius in Navigationis speculo chart. 10. seqq.* Hispaniæ Rex paucis instructus est navibus. Hollandi, referente *de Laet* / uno mense plures in Oceanum naves, quàm Rex sex mensium spacio emittere possunt. Gentis nauticæ paucitas non est minor, ac idcirco, qui ex Indiâ redeunt, tamdiu occluduntur, donec naves iterum abeunt, ut sint semper in promptu, qui in Indiam mitti possint, ut nominatus autor N. N. docet. Montibus Hispaniæ regnascant, atque ideo non curribus aut equis, sed asinis peragrari volunt. Montes Pyrenæi primas tenentes quindecim miliarium longitudine inter Galliam & Hispaniam intersunt, ac in diversos montanos tractus dividuntur. Pars eorum quoque est *S. Adriani* mons in Guipiscoa, unicus in Castiliam transitus, &, ut suprâ dictum, adeo angustus, ut unum tantum asinum transmittat. Aliubi Pyrenæi montes etiam Roncevallenses nuncupantur. Eorum latus Galliæ oppositum arboribus carere, latus alterum Hispaniæ obversum iisdem consi-

tum

tum esse *Strabo lib. 3.* scribit. Sed falsum esse nominatus author N N. observavit. De montibus Pyrenæis consulatur *Antonius Beuter in Chron. Hispan. cap. 6. pag. 66. Edit. Venet. de anno 1556. in 8.* His succedunt montes d'Occa, olim Idubeda ut supra monuimus. Ex Pyrenæis montibus egressi Tortosam, ac Mediterraneum mare versus se extendunt. Orospeda montis sub Moncajo montibus initium sumentes, & diversis nominibus appellati ad fretum Herculeum descendunt, de quibus *Navagierus in suo Itinerario*, & *Mariana* legendi. Ipsius annumerantur mons Calpe, sive Gibraltar, & altissimus scopulus inter Hispalim & Granadam, nomine la penna de los Enamorados notissimus, de quo, & memorabili ipsius historia, *Mariana lib. 19. cap. 22. Munsterus lib. 2. cap. 41. f. 124. ultimæ edit. de anno 1628. Merula cap. 4. lib. 2. Lansius in consult. pag. 499. edit. anno 1618. in 8. & Theatr. meum Tragicum 4tæ edit. de anno 1634. pag. 626.* Porro de Hispanicis montibus tractant *Marineus Siculus lib. 1. Merula lib. 2. cap. 4. Hieronym. Paulus in peculiari libello, ac de Pyrenæis montibus præcipue. L. Nonius cap. 80. & P. Bertius 77. pag.* Promontoria Hispaniæ sunt Cabo de las Penna de

de Cuzan in Oceano Cantabrico olim Promontorium Scythicum, Cabo de Fines terre; Cabo de Cascais ad Lisabonam; Cabo de Vincente, olim Sacrum in Algarbia. Plura item alia de quibus laudati authoris consulendi.

4. Ex animalibus equi Hispanici totius mundi equis omnibus præferuntur. Ex illis autem præcedunt, qui in Andalusia, & circa Cordubam nascuntur, ac tantâ pulchritudine eminent, ut à nullo pictore pulchriores pingi queant. Tantæ autem sunt velocitatis, ut à vento ipso ferri videantur: In pugnando quoque tantæ alacritatis, & animositatis, ut omnem fidem superent. Viribus tamen & robori eorum aliquid decedere videtur. In Asturiâ nati fortissimi & robustissimi censentur & Asturcones appellantur. Circa Ulissiponam oriundi velocitatis incredibilis famam obtinent, adeo ut à vento ortum traxisse dicti olim fuerint:

*Et sæpè sine ullis
Conjugis vento gravidæ (mirabile dictu)
Virg. 3. Georg. pag. 274. seq. Quantâ tolerantia labores exhauriant, & quantâ certitudine vestigia sua promoveant muli Hispanici, iis innotuit, qui per Hispaniam iter fecerunt: His palmam omnibus equis præripiunt. Singulare autem est,*

est, quod in Castiliâ solâ animalium hoc genus excellens propagetur. Cæteri extra Castiliam geniti degeneres sunt & nullius precii. Nam propè Puente del Arcobispo Tagum flumen transiturus mulos offendes, qui nihil planè valent. Quidam Canes Hispanicos laudibus extollunt. Excellere quoque dicunt verveces, præsertim qui Carneròs vocati probè saturant, & circà Madritum frequentissimi sunt. Idèd magni nominis Baro quidam, qui cum duobus principibus Hispaniam peragravit, narrat, in admirationem raptos fuisse Hispanos videntes, quod octo ex comitibus armum vervecinum edendo consumere potuerint. Caro vervecina & hœdina in Hispaniæ regnis frequens: Vaccina rarior. Bubulam & vitulinam Mantuæ Carpetanorum sive Madriti Legatorum œconomi emunt, & dominorum mensis coctas apponunt. Gallinæ & Capones ubique rarissimi. Cæteræ aves raræ quidem etiam, non tamen pretio tanto comparantur. Excepta Estremadura, quæ vaccas alit, in reliqua Hispania butyrum difficulter admodum nancisceris. Cum sæpius citatus *Leodius Fridericum* Electorem anno 1526 per Hispaniam iter facientem comitaretur, & in oppidulo Gomorra de butyro

tyro comitatus electorali ad iter necessario prospicere vellet, ad aromatarium ab incolis missò butyrum in vesicam capræ reconditum, & ad emplastrorum usum conservatum ab homine illo monstrabatur dicente, *Leodium* in totâ Castiliâ tantum butyri non inventurum. Vide etiam *Lansium* in *orat. cont Hispaniam* pag. 460. Venationis exercitia satis crebra ex sylvarum & montium commoditate oriuntur. Vivaria sua Rex habet, præcipuè ab Escuriali Madritum usquè. Nullarum ferarum major frequentia, quàm cuniculorum, maximo tamen damno incolas afficientium, quia terram effodiunt, & arborum ac fruticum radices corrumpunt. Circà oppidum S. Lucas de Barameda planities est deserta, el bosco del Duque nomen habens, quia ad *Ducem de Medina Sidonia* pertinet: Feris, ac imprimis ardeis affluit. Lege, quæ *Johannes de Haet* de Hispaniæ regnorum fertilitate & sterilitate, de iis quæ ex Hispaniâ in exteras regiones exportantur, & ex his contrâ in Hispaniam importantur, ex *Mariana*, *L. Nonio*, *Joanne Barclaio*, *Joanne Botero*, & aliis collegit. Pervolve item *P. Merulam*, *Damianum à Goes*, *Hub. Thomam Leodium*, *Thomam Lansium* pag. 148. *seqq.* & *D.T. U. I.* in cujus libro

libro sæpius allegato ea memoriæ prodita sunt, in quibus Hispanorum divitiæ & negotiatio consistunt.

5. De præcipuis Hispaniæ civitatibus consule caput sequens, & autores ibi allegatos: ut & *Lansium in orat. pro Hispan. pag. 265. seqq. 267.* qui ibidem de Sagunto, & aliis veteribus urbibus agit. Discrimen inter Ciudad & Villa docet *Ambrosius de Salazar in Itinerario suo, vel Almoneda General. pag. 60. seq.* Ciudad vel civitas plus est quam Villa vel urbs, quamvis illa interdum hâc minor sit. Quâ rectiōne vero civitatum quævis gubernetur, ex mox sequuturis patebit.

6. Hispanorum lingua acuta, brevis, gravis, efficax, & plena proverbiorum multum acuminis occultentium: Non tamen una. Bajosensem, & quæ hodierno tempore in Navarræ Regno, & Alaba regiuncula, ac apud Gasconia & Cantabriæ incolas in usu est, primum & originalem primorum Hispaniæ incolarum fuisse quidam arbitrantur. Hanc regnorum Castiliæ habitatores non intelligunt, & Vasquensem appellitant. Vid. de Cantabricâ linguâ *Lucius Marin. Siculus lib. 4. & Merula s. 232.* Dissentiunt alii vid. *Merulam part. 2. Cosm. lib. 3. cap. 8. s. 226.* Omnium optima est, quæ in Castilia

stilia circa Valladoletum ad urbem Toledo usque in usu esse solet; quia maxima ejus pars vocabulis Latinis nonnullis tamen etiam Ethiopum aut Afrorum vocabulis commixtis constat. Lusitanorum sermo à priori differt. Cataloniensium idioma cum Gallico in multis convenit. In Granadæ viciniâ, Andalusîâ, & Sevilîæ qui habitant, multa vocabula Arabica in sermocinando adhibent. Montium in regno Granadensi incolæ Arabicam Linguam ferè exprimunt: Communis est opinio, præter Gothica, & Græca vocabula, quæ in Hispanica lingua inveniuntur, quartam ad minimum ejusdem partem Arabicum esse. Testatur hoc libellus in lucem editus, & sequentem titulum in fronte gerens: *Vocablos Arabigos introducidos en la lengua Castellana, recopilados en Granada por el santo oficio.* Hic diligenter lectus alicui linguam Latinam aut Italicam callenti reliquam Hispanicæ partem admodum facilem reddere potest: Exempli gratia aliquot tantum ex illo excerpta vocabula huic loco inseram. *Acenna* mola aquatica, *Acirâra* ephippiorum tegmen, *Açada* rota aquatica, *Açufre* Sulphur, *Açumbre* mensura, *Açutea* siccitas, *Adalid* dux, *Adarga* scutum, *Adarve* mœnia, *Adelva* Cy-

nos batus, *Aduao* pagus, *Aguinaldo* stre-
 na, *Agujera* ligula, *Alaçor* Crocus silve-
 stris, *Alamud* pessulum, *Albala* Scheda,
Albanega rete piscatorium, vel vitta fœ-
 minea texta, *Albannar* latrina, *Albannir*
 lapicida, *Alberda* clitellæ, *Albarran*
Calebs, *Alberca* piscina, lacus, *Albor-*
nia lactis vas, *Alborno*z pallium viatori-
 um, *Albricias* læti nuncii præmium,
Alcabala vectigal, *Alcaçaba* munimen-
 tum, *Alcalmeta* lena, *Alcalde* Judex,
Alcántara pons lapideus. *Alcanzia* vas
 pecuniam comparcendam custodiens,
Alcaria Villa, Prædium, *Alcartax* Vel-
 tatio, *Alcaide* Burgi præfectus, *Alcohela*
Endiviæ aqua, *Alcuxa* olei amphora,
Aldea pagus, *Aldava* malleus quo fores
 pulsantur, *Alfaharero* figulus, *Alfange*
 acinaces, *Alfajara* satrix, *Alfenique*
 foeniculum, *Alferez* Signifer, *Alfiler* a-
 cus, *Alforza* tunicæ plica, *Algalla* mo-
 schus, *Algarbe* hiatus, *Algazara* clamor,
Algibe cisterna, *Algodon* gossypium, *Al-*
haja supellex, *Alharaca* clamor, *Alheli*
 graminis flos, *Alhombra* tapetum Turci-
 cum, *Alhandiga* horreum, *Alicates* acu-
 ti forcipes, *Alhofar* perlarum mater, *Al-*
maciga Mastiche; *Almadána* ligo, *Alma-*
gro creta rubra, *Almanaque* Calendari-
 um, *Almandarache* portus, *Almazen* ar-
 mamen-

mamentarium, *Almedina* urbs magna, *Almenáro* ignis nocturnus, ignis lætitiæ, *Almirez* mortarium, *Almocrebe* agaso, *Armofrex* saccus peræ viatoriæ, *Almogávar* eques sclopetarius, *Almohaza* strigilis, *Almohada* pulvinar, *Almoradrix* Amaracus, *Aloxa* hydromel, *Alqueria* villa, *Alquermes* purpura, *Alquerque* latrunculorum ludus, *Alcaduz* fontis fistula, *Arrabal* Suburbium, *Arroba* quarta centenarii pars, *Atabal* tympanum, *Arrope* vinum coctum, *Atambor* tympanum, *Arand* feretrum, *Axaqueca* capitis dolor, *Axaraca* laquens, *Axarase* porticus, ambulacrum, *Axarave* syrupus, *Axedrez* ludi latrunculorum alia, *Azache* sericum, *Azeyte* oleum, *Azeytuna* oliva, *Azoque* Argentum vivum, *Bancal* tapetum, *Barrena* terebra, *Batan* plumbeus malleus, *Basa* spuma, *Bellyta* glans, *Berruga* verrucæ, *Bolsa* marsupium, *Boliya* lagena vini, *Caçador* Venator, *Cachas* cultri manubrium, *Calabaça* pepo, *Calabora* munimentum, *Cambuz* larva, *Caracoles* cochlea, *Caga* cuiusque rei extremitas, *Camarra* pelliceum, *Capato* calceus, *Caraguelli* nea bracca, *Caranda* cribrum, *Caratan* cancer, *Clueca* gallina pullos habens, *Debalde* frustra, *Esparragor* Asparragi, *Franculin*

colin attagen, *Gaita* utriculus, *Galapago* testudo, *Garça* arde, *Garama* vectigal, *Halda* plicæ, *Hasta* huc usque, *Javali* aper porcus ferus, *Jarse* murus sine calce, *Lebeche* Africus, *Libonotus*, *Lexia* Lixivium, *Maçacote* cæmentum, *Magran* tributum, *Marchamo* signum, *Maralahuga* anisum, *Monfi* in exilium ejectus, *prædo*, *Muladar* fimetum, *Naranjo* chartarum lusus, *Oroçus* tympanum, *Peregil* Petroselinum, *Pestillo* pessulus, *Pujabante* ferrum figens, *Pulga* pulex, *Palgar* pollex, *Quintal* centenarius, *Recamado* fimbriatus, *Rincon* angulus, *Sirga* funis in reti piscatorio, item funis, quo navis in terram trahitur, *Tabaque* quasillus, *Tarbea* conclave, *Tazinia* calculus putatorius, *Telliz* tapetum, *Trujaman* interpret, *Vandara* vixilla, *Vara* baculus, *Xabon* Smegma, *Xabeca* magnum rete piscatorium, *Xarave* Syrupus, *Zagal* an imosus puer, *Zagala* puella rustica, *Zambrero* Musicus, *Zaque* uter vinum aut oleum continens, *Zarbasana* sclopetum avibus jaculandis idoneum, *Zorzal* turdus &c.

7. A linguâ ad Hispaniæ monetam devolvimur; Triplex illa, aura, argentea, & cuprea. Illæ duæ imaginem, nomen & insignia regia ferunt, ac Sevilix sive
Hi-

Hispaniæ, & Segoviæ tantum, hæc posterior ab aliis etiam cuditur. Ex auro conficiantur Dubloni & Pistolettæ, quæ dimidio dublono valore suo respondent. Inveniuntur quoque aurei nummi satis antiqui, quos Ducatus appellamus; Regis *Ferdinandi*, & Conjugis *Isabellæ* imaginibus insigniti sunt. Occurrunt quoque Zekini, & alii Ducati, aut aurei nummi insignibus Burgundicis notati qui in Hispaniâ non excusi præteritum tamen suum retinent. Numismata argentea sunt Regales, Realen, quos exportare licet, non autem aureos illos nummos, qui pistolettæ vocantur. Sunt illi Regales, unius, duarum, quatuor, & octo partium. Eorum permutatio in Galliâ lucrum haud exiguum parit, cum unus octo partium cum thaleri Regii pretio conveniat, & unus quatuor partium dimidio thalero regio æquivaleat. Cupreos nummos regna & civitates excudunt. Qui in Castiliâ usitati sunt, quart vocantur; eorum octo & dimidius unius partis Regali respondent. Quæcunque emenda, parvo numismate Maravedis nuncupato redimuntur. Imò Principum & Magnatum reditus per Maravedis, vel Maravedios, quos *Azevedo* Moraperinos nominat, suppulantur. Nam quando dicitur, hujus aut

B

illius

illius Principis redditus annuos esse trium millionum, & septingentorum & quinquaginta millium maravedisiorum, intelligendi sunt viginti septem millia librarum Francicarum, seu 9166 $\frac{2}{3}$ coronati, quando una libra Gallica decem bacionibus nostratibus respondet. Sic quando dicunt; Hujus Comitis redditus annui largiuntur centum mille maravidis, intelligantur, necesse est, 2200. libræ Gallicæ vel 1466 $\frac{2}{3}$ floreni Germanici. *Meteoranus in Historiâ Belgicâ* tradit, *Ducem quendam de Medina Sidonia Comitem quendam de Bajar* ad nuptias invitasse, eique litteris invitatoriis significasse, quod filiæ septuaginta quinque maravedisiorum millia dotem dedisset. Hi circa An. Christi 1585. non plus ducentis ducatisvaluerunt. Triginta quatuor Maravedis regali, duo Maravedis uno octavo, quatuor quarto, duo octavi quarto, quartillus duobus quartis, octo quarti & unus octavus regali, undecim regales Ducatoni, viginti sex regales Duplioni, vel duabus pistoletis, vel coronatis, regalis autem quinque gallicis soulds vel solidis precio respondent, ut authoris nostri NN: scriptum itinerarium docet. *Sed Johannes de Laet / cap. 20. pag. 374.* quartillos quatuor, regali æqui valere refert. Si igitur

tur unius quarti illi pretium cum octo maravediis convenit, non 34: sed 32. maravedios regalem æquare necesse esset. Porro 375. maravedios, & aureum nummum, qui vulgo Ducatus, ejusdem precii esse affirmat. Decies centies mille maravedios Hispani appellatione vulgari, Quento nuncupant; Quentus autem hic 2673. aureos nummos aut ducatos, 8. regales, & 26. maravedios completitur. *Johannes Wilhelmus Neumeyer in itinerario suo* 6. maravedios, & decem nummos Germanicos idem pretium habere statuit. Lusitanis in magnis & parvis rationibus putandis familiare est vocabulum rees, quorum reesiorum quadragenti, & Lusitanus Ducatus, quem Crusato vocant, in eodem sunt pretio. Huic 11. Regales conveniunt: Regalis autem unus triginta quinque reesiiis æstimatur. Testones etiam habent, quemvis centum reesios valentem; Decem autem testones cum viginti duobus regalibus convenire dicuntur. Cupres Lusitaniæ nummi Castellæ regni nummis majores Regis Sebastiani imagine, aut sola littera S. insigniuntur. In Arragoniâ, Valenciâ, Cataloniâ, & Barcellonæ unius Regalis pretium viginti tribus denariis (denires) ducati verò pretium duodecim regalibus æ-

stimatur, ut *Johannes de Laet* monet. Noster vero author Valentiae Regalem viginti quatuor, & Barcellonae duodecim denariis aestimari dicit. Qui in Hispaniâ fuerunt, aut etiam Hispanicae monetæ cognitionem habent, disceptationem hanc decidere poterunt. Cupreae monetæ usus in regione, in quâ cuditur solus, extrâ eam nullus. Si quis Hispanicam monetam, ad Gallicam reducendi cupidus esset, maravedisios per 34. dividendo in regales, & hos per duodecim partiendo in coronatos mutaret, necesse esset. Exempli gratia 66799. maravedisii dabunt 1964 regales & 23. maravedisios, & regales dicti 163. coronatos, 8. regales, & 23. maravedisios. Vide *Ambrosium de Salazar in fine inventarii vel Almoneda general.* Monetæ Hispanicae ad Gallicam reducendæ viam ac modum monstrantem, qui 34. maravedisios uni regali pretio respondere etiam asserit. Extrajectitia pecunia foenus trapezitis aut mensariis enumerandum quod attinet; autor noster & socii in urbe S. Sebastian decem, de centum, florenarum jacturam fecerunt. Quatuor enim regalium nummo in Hispaniâ zosons, ut vocant, & in Galliâ 22. sous valente duo sous decesserunt. Cæterum Parisiis septunces

usu.

usuras mercatoribus Madritum & Hispalim ad duos Gallos pecuniam ipsis curantibus pernumerarunt. Hoc iter facienti cuique attendendum, ne nimis magnam pecuniæ summam ex uno in alium locum permutandam curent. Plurima enim Regni loca sunt, ex quorum uno si in alterum se conferunt, ejusdem Judici aut Magistratui indicare coguntur, quantum pecuniæ penes se habeant. Quam iniquè autem sæpius viatores habeantur, ex sequentis itineris descriptione patebit. Injuriam taceo quâ passim à viarum, portarum, & pontium custodibus afficiuntur.

8. De veterum incolarum moribus, ritibus & consuetudinibus Scriptores *Justinus*, *Silius Italicus*, *Diodorus*, *Strabo*, *Isidorus*, *Ælianus*, *Catullus*, *Maginus*, *Merula*, *Bertius*, *D. T. U. Y.* atque alii plures legantur. Hispani hodierni naturæ calidæ & siccæ, coloris subfusci, ac modicæ staturæ breves capillos alunt, & exterarum gentium homines, qui capillis promissis ac cincinnis exornati in ipsorum regionibus conspiciuntur, probris incessunt; periculum taceo, quod interdum tales cincinnati subeunt. Nonnulli ex authoris nostri NN: Comitibus imberbes quidem, sed cæsarie promissâ decorati maledictis acerbis excipiebantur,

prostibula & sodomitæ appellati. De moribus Hispanorum tractant *Merula Cosmogr. part. 2. lib. 2. cap. 8. Guicciard. lib. 16. hist. Ital. pag. 455. 6. Lansius in orat. contrâ Hisp. pag. 491. & 548. Campanelli de Monarchiâ Hisp. cap. 19. Joh. Boterus in relat. univers. lib. 1. part. 1. Hieron. Benzo in nova novi orbis histor. lib. 1. cap. 8.* Superbia taxatur in Hispanis omnibus gentibus aliis se præferentibus, & severitate suâ gravitati nimix permixta in cujusvis fere odium se adducentibus. Ab ipsis superbi tituli, adulatoriæ blanditæ, fastuosæ ceremoniæ, aliaque ejusmodi profecta sunt. In externum fastum, & speciem fallacem unicè intenti proprias suas laudes avidis auribus hauriunt, & nescio quid magni persuadere sibi audent adeò ut ad incredibilem & insolentem fastum delapsi nil projiciant nisi ampullas, & sesquipedalia verba. Appellant se gentiles hombres & hidalgos, id est nobiles, & præcipuæ notæ homines. Omni honorum genere se mutuo prosequuntur, quod & vulgo familiare est. De grandibus & magnis rebus sermones, libenter miscunt; de rebus militaribus colloquentes, & quo pacto huic vel illi hosti resistendum sit. Hoc si medicè, & cum grano salis fit, neutiquam reprehensione dignum

gnum judicandum: imò potius ſoptandum, ut noſtri Germani in conventibus ſuis nonniſi de nugis confabulantes, omiſſis ejuſmodi confabulationibus nugacibus, Hiſpanos potius æmularentur. Sumptuoſis & precioſis veſtimentis corporibus ſuis decorem & ornamentum conciliare ſtudent, ac in plateis ſpectari volunt. *Cyriacus Spangenbergius part. 11. ſpeculi nobilit. lib. 6. cap. 11. fol. 62. ex Julii Landi deſcript. inſulæ Maderæ* refert, apud Luſitanos nobiles in more poſitum eſſe, ſequiorem ſexum omni officiorum genere demereri, in ipſius gratiam omnia facere, veſtes, mores, motus, equitationem, ambulationem, ſtationem, loquelam, & colloquia ita inſtituere, ut muliebris generis benevolentiam & amorem ſibi conciliare queant. Singularem verò, eumque inſignem ornatum quærere in barbis & capillis alendis, & exornandis, eoſque quotidie non ſemel, ſed decies imo ſæpius peſtendo dirimere, & purgare, barbas contorquere, & omni ratione componere: eâ de cauſâ etiam curare, ut quòcunque ſe conferant, peſtines, peniculos, ſpongiarum, unguenta, & faciei pigmenta in promptu habeant, & à miniſtris iuſdem oneratis ad nutum accipere queant. Hinc quemque ſe pe-

ctere, quodocunque libido eum ince-
dat: Interea ministros expurgandis ve-
stimentis, thorace, bracca, pallio, cæte-
risque negotium sibi faceßere, & operam
summam dare, ut omnia nitida, & ad o-
stentationem in plateis & ædibus alienis
aptissima reddantur. Hinc multum tem-
poris curâ hâc inutili eos consumere, &
ferè singulis horis ejusmodi nitori vacare.
Haftenus *Spangenbergus*. Nec res angusta
dômi plurimis impedimento est, quomi-
nus hunc fastum diligentias observent ar-
tificiose paupertatem dissimulantes, &
mira cibi ac potus parsimoniâ id unum
studentes, ut & pretiosè vestiti, & multis
servis comitati cum aliis in publicum
prodire queant. *vid. Joh. Barclaium in Ico-
ne animor. c. 7.* quo pacto autem servi isti
habeantur, & tractentur, ex *Lazarilli de
Tormes vita*, quam *Didacus Hurtadus
de Mendoza* litteris mandasse fertur, &
4. in primis ejusdem tractatus capite inno-
tescet. Ut sibi de victu & amictu prospici-
ceret, Valladolidi septem diversis matro-
nis inservire coactus est. *vide part. 1. c. 13.*
Sin Hispanis de alienâ quadrâ vivendum,
haud frustra penes se dentiscalpia ha-
bent, utpote qui tuburcinando probè
ventrem saburrantes, omni gravitate ab-
legata, ita frontem exporrigunt, ut ru-
stico-

sticorum instar tumultuantes ad jurgia & cædes etiam prorumpant. *D. T. U. Y. p. 146. Munsterus lib. 2. cap. 32. fol. 104. editi. ult. de anno 1628. Lazarillo de Tormes dictus in descr. Hispanici convivii part. 2. c. 14. p. 126. edit. Parisiensis A. 1620.* Domi parum bibunt, ut *Maginus* ait, vinumque aqua probè diluunt. In Grana-
densi regno juventuti vinum nullum propinatur. Vulgus ubique aquam potat, ex quâ in plærisque Hispaniæ civita-
tibus quæstus ferè maximus. Æstivo tempore potus ipsis est usitatus, cui ex melle confecto *Aloxa* nomen: hunc nive, ut vinum, refrigerare solent. Post cibum captum duas aut tres horas strato incum-
bentes quiescunt. Ut ad indolem ipsorum redeamus, naturâ taciturni, simulandi ac dissimulandi artes noverunt. Astrologiæ studio dediti tristiores plerunque, & in-
humaniores sunt *Lansio teste pag. 546. § 497.* alias regiones quidem peragrant, rarò tamen, cum peregrinis familiarita-
tem contrahunt, cum pervicacis, & per-
tinacis ingenii homines ambitiosi, & su-
spiciosi facile quidvis in contemptum suum tendere arbitrentur; nec inter ipsos amicitia contracta longæ est durationis. *Trajanus Boccalini centur. 3. relat. 34.* Hoc imprimis, inquit, ipsis solenne est, ut

eâ de causâ homines alios visitent, quo loco honoris ipsis habēdi ipsos eò promptius & acerbus crimentur & reprehēdant. Sed nec hoc apud alias gentes hodie infrequens, cum fidelitas jam fere ubiq; locorū exulet. Sororis ac fratris nomine compellare, manus premere, arridendo humanum & amicū vultum exhibere, sed ejusmodi amicitiae falsae signis falsis alios decipere & prodere humano generi his temporibus est usitatissimum. Sed Hisp. populares suos apud peregrinos extra natale solum summis laudibus extollere, & magnis titulis honorare solent, ut ex *D. T. U. T.* discimus. In quibus & hoc comperiri solet, quod eum, quem benevolentia complexi sunt, honesto, integro, & constanti amore prosequantur. Noster *Author N N:* de Hispanis dicit, quod ob Regis praesentis matrem ex Germaniâ oriundam Germanis maximè addicti sint, licet vulgus eos clamoribus acerbis in plateis adoriatur, & bibones ac ebrios appellitet. Nam hoc Germanis cum aliis gentibus Hispaniam frequentantibus commune est ut à vulgo inhumaniter accepti contumelias illas audire, & omninò tolerare cogantur, ut etiam nebulones & fures admodum contumeliose appellentur. Cæterum crebro contingit,

git, ut Angli, Germani, & alii vel minimam Religionis suspensionem incurrentes Lutherani aut Huguenotæ nuncupari soleant. Amborum nomen illud in Hispaniâ vulgaris, & notius est. Plures Hispanorum eâ opinione imbuti sunt, Lutheranos à verâ humanitate longè abesse, & bestiarum more viventes vitam planè Epicuream & voluptuariam degere. Mihi in quodam haud minimæ notæ loco narratum est, Secretarium illum Hisp. qui post *Margarethæ* Archiducissæ Austriacæ regiæ matris obitum in Germaniam missus erat, summam in admirationem raptum fuisse, cum audisset, Dominos illos in Carinthiâ & Stiriâ singulari doctrinâ præditos, multarum linguarum peritos moribus humanos, & civiles, ac in colloquendo admodum jucundos, cum quibus una in convivio adfuerat, Lutheranam Religionem profiteri: Imo illud ipsi dicentibus diu fidem adhibere noluit, eò quod hæc Religio in Hispaniâ tot convitiis onerata in summam invidiam, & contemptum maximum adducta fuisset. In Religionis negotio, & cultus divini ceremoniis ritibus Hispani omnibus nationibus aliis excellunt. Aliquem salutantes *Alabado sea*, inquam, *el Santissimo Sacramento*, vel *Jesu Christo*, id est, laude-

tur Sanctissimum sacramentum, vel laudetur Jesus Christus. Duabus ædibus in campo conjunctis mox adjunctum est templum alquod; Sacella taceo, quæ ubique in viis sese offerunt, Sacrarum personarum, præcipuè Franciscanorum, aut Discalceatorum, quos *Bráyles Franciscanos*, & *Descalçados* vocant, togas atque manicas osculantur. Liberis ægritudine aliquâ correptis, mox huic aut illi sancto vota faciendo pollicentur se filium aut filiam pristinae sanitati redditam hujus aut illius sancti vestitu vestituros, unde fit, ut tot pueri & puellæ Franciscano aut simili habitu induti ubique occurrant. Parentes liberos, & præceptores discipulos non in singulari, ut in Germaniâ, sed in plurali numero alloquantur, non tu sed vos dicentes. De Papâ & Inquisitione summâ reverentiâ sermocinantur. *Dominicus Bannis Professor. Acad. Salmanticensis super summam Thomæ 4. 11. artic. 12. contendit*; Inquisitores hæreticæ pravitatis, ex præsumptionibus etiam procedere posse; & teneri punire eum, qui ex dictis vel factis hæreticus esse apparet, etiam si revera non existat. In iis locis, in quibus inquisitio sedem habet, hæretici igne exusti in templorum peristyliis, & porticibus depicti cernuntur, quorum capi-

capitibus diabolus impositus est; his, qui se adhuc ad Cathol. Romanam Religionem converterunt, aut receperunt, crux appicta est. Cum autem veteres & novi Christiani discrimine aliquo distinguantur: magno quoque odio inter se dissident. Mauri, & infideles Christianam religionem professi *les Conversos*, & Æthiopes baptizati *Negros* appellantur. Novi hi Christiani ad nullius muneris administrationem admittuntur, nisi ab inquisitione legitimi facti sunt. Calcaribus induto nulli templum ingredi licet, sicuti & in Galliâ Curias Judicii Regii calcaribus frequentare nemini integrum est. Festa majora celebrantes in templis larvati & personati choreas ducunt, quod cum Comitibus suis toties citatus *Author NN*: Ulyssiponæ & Hispali vidit. Musica in templis exigua, & concentus non laudati; cum Hispani haud magni musicæ artis cultores nullius instrumenti musici peritia excellant, nec etiam aliis linguis addiscendis multum operæ impendant. Latinae locutionis non usquè quaquè peritis in disputationibus & colloquiis Academicis Hispanica lingua familiarior, pronuntiatio tamen Latinae linguae, ac Prosodia sive accentus, quam Gallis & Anglis, melior. Vide *Merulam, D. T.*
U. T. G.

U. Y. & *Lansium in locis citatis* : Item *Munsterum lib. 2. cap. 32. & Marianam lib. 1. rer. Hispanic. cap. 6. pag. 8. & cap. 4. de morbis societatis* &c. qui ipse humaniorum litterarum cultum apud suos desiderari non inficiatur. Quando in Academicis disputationibus operam dant, Præses Cathedræ insidens pallio flavo exserico, & pileo fascia circumdato, ac plurimis ornato indutus est. Respondens sub Cathedra responsione debita non satisfaciens manibus pedibusquè exploditur. Opponens è regione consistens post argumentum objectum omnes totius auditorii angulos oculis pervadit, ut auditorum præconio extollatur, Professores dimidium tantum annum lectionibus suis insumunt : Studiosorum plærrique Philosophiæ studio, præcipue autem sophisticis digladiationibus se mancipant. Salamancæ maxima est studiosorum frequentia, & Doctorum optimorum haud pauci ibidem inveniuntur. Biennii spatium aliquis ad Doctoris gradum pervenire potest. Gradu ille acquisito Domum se confert Advocati munus gesturus, si juris in regione usitati peritus fuerit. Cum Germani nostri anno dicto 1617. Monferrato Saragosam iter facerent, eorum comitatui se adjunxerunt monachus ac stu-

studiosus. Hic Salamancam sibi iter esse dicebat, ut Doctoris gradum ibi consequeretur. Interrogatus quamdiu juri operam dedisset, se institutionibus juris (institutum juris appellabat) unum mensem, & alterum Bartolo legendo impensurum, ut anno evoluta Salamancæ Baccalaureus & Barcellonæ in patriâ suâ Doctor evadere posset: respondit. Latinæ linguæ ignarus erat monachus. Cæterum doctorum virorum fama celebris, etiam Hispaniæ celebritatem auxit. Eam nobilitarunt olim Theologicæ facultatis lumina: *Vigilantius, Aquilius, Severus, Prudentius, Osius, Avitus Presbyter, Marcianus, Paulus Orosius, Pacianus, Isidorus, Fulgentius, Eutropius*: & alii plures: Ex Rabbinis, *Rabbi Aben Ezra, Moyse, David Kimchi, Moses Cordubensis, & Camora*. Inter jurisconsultos Hispanos excelluerunt; *Didacus, Antonius Covarruvias, Martinus ab Aspilcueta dictus Navarrus, Ant. Angustinus, Arius Pinnellus, Ferd. Vasquius, Joh. & Fran. Vergarès, Emanuel Soarez, Didacus à Segura, Joh. à Villalabos, Alvarus Valascus, Joh. Gutieres, Ant. Goveanus, & Thomas Sanches*, Medicorum præcipui fuere; *Averroes, Rasis, Almanzor, Messahallah, Avincenna, Petrus Nonius, A-*
ma-

matus, Christophorus à Vega, And. Lacuna, Garzias ab Horto, & Fr. Valesius. Inter Philosoph. Histor., Oratores, Poëtas, &c. primas tenuerunt Seneca Philosophus, Seneca Rethor, Lucanus, Martialis, Columella, Fabius Quintil. Pomponius Mela, Trogus Pompejus, Justinus, Alphonsus Castiliæ Rex, Arnoldus Villanovanus, Raymundus, Lullius, Ludovicus Vives, Ferdin. Nonius, Anton. Perezius, Hieron. Surita, Alvarus Gomezius, Joh: Barrosius, qui Historias Indicas diligenti curâ litteris mandavit. Alii porrò multi: Fr. Ximenius Cardinalis, & Archiepiscopus Toletanus, qui plus quam sexaginta ducatorum Bibliis Complutensibus impendit; vide Alvarum Gomec. de Fr. Ximenis lib. 1. Hieronym. Osorius, Andreas Resendius, Benedictus Arias Montanus, Francisc. Forrerius, Johan. Baptista Villalpandus, Benedictus Pererius, Franciscus Toletus, & Joh. Maldonatus. De doctis Hispaniæ viis consule Munsteri Cosmographiam edit. ult. de anno 1628. lib. 2 cap. 32. fol. 104. Lansium in orat. pro Hispaniâ pag. 293. seqq: ac præcipue librum, cui titulus Hispaniæ Bibliotheca, Francofurti anno 1608. in 4. impressum, in quo pag. 28. & seqq. Academiæ in Hispaniâ sequentes quoquè recensentur. Barcinonensis, Cæ.

Cæsar Augustana, Complutensis, Compostellana, Conimbricensis, Eborensis, Gandiana, Granatensis, Hispalensis, Ilerdensis, Majoricana seu Balearica, Murcitana, Onnatensis, Oscana, Ossanenſis, Salmanticensis, Seguntinensis, Tarracoenſis, Toletana, & Valentina; quibus & nova illa Mantuæ Carpetanorum addi potest. Omnium Salmanticensis princeps, indicatur. *Merula* cap. 10. viginti duas, *Mainus* septem primarias numerat. Quidam nuper scribit, publicas in Hispaniâ scholas quotannis decies centies mille Florenorum, redditibus annuis frui. De Hispaniæ Sanctis, inter quos *S. Cyriacus*, *Parmenus*, *Valerius*, *Optatu*, *Martialis*, *Felix*, *Calpophorus*, *Marcellus*, *Probus*, *Eutyclus*, *Victor*, *Eulalia*, *Julia*, *Sabina*, *Christina*, *Turibius*, *Idelius*, *Dominicus*, vel *Domingo* *Domincanorum* patriarcha, *Antonius de Padoua*, qui anno 1463. diem obiit, *S. Tereſia*, & alii; ut & de Papis, Cæsaribus, belli Ducibus, & aliis ejusmodi viris celebribus legantur *Marineus Siculus de rebus Hispaniæ lib. 5.* *Damianus à Goes in Hispaniæ descriptione*, *Laurentius à Padilla de sanctis Hisp.* *Joh. Marietta in histor. Ecclesiast.* *Paulus Merul. cap. 10.* *Ambrosius de Salazar in Almoneda General. pag. 68. seqq.* *Thomas Lan-*

Lansius in orat. pro Hispan. pag. 281. quo in loco etiam Hispanorum disciplinam militarem oculis subjicit, & celebres ipsorum duces enarrat. Fuit certe hæc natio quovis tempore rei militaris studiosissima, quæ tam maritimis quàm terrestribus expeditionibus in Europâ, Asiâ, Africâ & Americâ celeberrimum sibi nomen comparavit, quanquam non sola confecit ingentia bella, quæ gessit, sed etiam aliarum nationum, Germanorum præcipuè opera, sæpissimè usa est. Quoniam verò præ cæteris populis Hispani sobrietatem præcipuè colunt, tenui cibo contenti, & lactuca, raphanis, ac fructibus paucaque carne vervecinâ victitantes, in bellorum & obsidionum molestiis & laboribus exantlandis omnibus aliis præstant, quod nec ipse *Antonius Perez* de suis propriis popularibus reticere potest, *Tom. 2. epist. 73.* dicens: *No se syllabe, V. S. que la Nation Espannola dentre de nu assedio es mas paciente de todas, y la que mas resiste à la hambre, à la sed, al trabujo corporal* id est, In obsidione Hispanica natio patientissima præter cæteras famem, sitim & labores tolerare potest. In peditatu Hispano illud cum primis observatur. In peregrinis regionibus constituti Hispani summâ concordia cum conspirent, mutuis auxiliis se

se ipsos non destituant, egenos summâ benevolentia, & liberalitate amplectantur, ac magis præsentium quam futurorum rationem habeant, facili negotio tanta præstare possunt, præsertim quod melancholico temperamento præditi in deliberando, & aliqui aggrediendo tarditate summâ utantur, inceptaque semel incredibili contentione urgeant, quamvis nonnunquam prudentiâ, & fortitudine, aliisque rebus destituantur. *Boterus, Lansius lib. 10. pag. 540. seqq.* Hoc etiam maximè Hispanis vitio vertitur, quod post victoriam partem seditionibus omnia turbare & pecuniam poscere, ac omni humanitate deposita crudelissimis cædibus, rapinis & depopulationibus loca, quorum potiti sunt, ad vastitatem redigere soleant. Vide *Thuanum lib. 55. hist. circa finem: Bartholomæum de las Casas in lib. de persecut. Indorum: à Benzo in histor. novi Orbis lib. 1. cap. 23. & Lansius pag. 108. seqq.* Italum Ducem in bellicis expeditionibus sequentes feliciori successu utuntur, & Veneris diem præ aliis fortunatum habent, si *Thoma Porcacchi in not. ad Guicciard. lib. 4. pag. 119. à edit. Tarrif.* fides habenda est. Qui bello nulli, interfuit, inter ipsos haud magnæ est existimationis, eaque de causa

ſa otioſi non tolerati in bellum mittun-
 tur cui libentius vacant quam laborando ,
 aut alicui opificio addiſcendo , cum illud
 dedecori ducant ſibi à Gothiſ descendenti-
 bus, ac ſe propterea nobili genere oriun-
 dos jaſtantibus , licet vel rēgali omnem i-
 pſorum habentiam redimeres , ut ex *La-
 zari de Tormes vita part. 2. cap. 7. pag. 49.
 edit. Pariſ. de Anno 1620. innotuit.* Vi-
 tæ iſtius author ibidem tradit , malle Hi-
 ſpanum fame interire , quam ad opifici-
 um diſcendum animum appellere , ac
 fortē alicui addiſcendo deditum tam æ-
 grē ejuſdem cognitione imbui , ut aut il-
 lud exercere nequeat tam perfunctorie
 opera conficiat , ut vix unus perfectē
 opificium ſuum callens opifex in Hiſpa-
 niā reperiri queat , ut apud eum qui *Ca-
 roli V.* tempore vixit , legere eſt. Hiſpa-
 na quædam mulier mendicando trium li-
 berorum victui & amiſtui conſulens cui-
 dam Gallo unum ex illis concedere no-
 luit , licet ipſi pollicitus fuerit , quod ſuis
 ſumptibus eum educturus , ac poſtea cu-
 raturus eſſet , ut alicujus opificii cogni-
 tionem conſecutus honeſtē vivere poſſet.
 Opificii enim alicujus exercitationem ,
 ut vile vivendi genus ſuorum liberorum
 conditioni , & ſtatui non convenire arbi-
 trabatur. *Joh. Barcl. in icone animor. cap. 7.
 pag.*

p. 397. edit. in 12. de A. 1615. Hic Hisp. contemptus, quo opificia, nobilitate suâ indigna, susque deque habent ex Galliaë tractibus Avergnensi & Limosinensi ipsaque Gallia incredibilem hominum copiam in Hispaniam allexit. In Navarrae & Arragoniae regnis omnes ferè vinitores, agricolæ, lapicidæ, vestiones, ephippiorum confectores, alique opifices ex Galliâ oriundi sunt. Viteoribus, Valentia, & Barcelona exceptis, locus in Hispania nullus, quia vinum utribus, seu coriis porcinis, & caprinis includitur. *Lansius in orat. contra Hispan. pag. 463.* *Campanella de Hispanicâ Monarchiâ c. 10. pag. 93.* Vitra propter fenestrarum defectum etiam non usitata, nisi quæ bibendi causa adhibentur. Cultrorum & gladiatorum fabri omnium maximè æstimantur propter ensium bonitatem, quam Hispani ipsi gladios in Belgio fabricatos suis anteponant. Gladii inscripti nomine opificis *Hermendo Sebast Sagun Mor de Zarragoça* rarissime admodum hodie inveniuntur; inventi autem incredibili precio redimendi. Chirurgus, aut Tonfor, qui non ambi dexter est, & pari promptitudine venam sinistrâ aut dextrâ aperire nescit nullam apud ipsos existimationem invenit. Venas autem Gallo-

rum

rum more aperiant. Cucurbitalis utentes asperè scindendo sanguinem eliciunt. Navigationis primam laudem ferunt Biscajæ & Lusitaniæ gens nautica. Ut autem ad alia porrò deferamur, vestitus ipsorum usitatissimus ex nigro serico constat & modestus est. Ex vestibus tamen cujusque conditio, & dignitas dignosci nequit, cum & sartores, & sutores, ac veteramentarii ipsi sericeo vestitu se exornent. Pannilanei sericeis præferuntur, ut author noster N N: nobis indicat. Qui dignitate & conditione cæteris excellunt, equis aut quadrigis vehuntur. Haud eleganter equis insident, ac plærumque aperto capite equitant. Nobilium fœminæ sine magno famulorum pompâ & comitatu in publicum non prodeunt, illi antecedunt, hæ sequuntur, ut *D. T. U. X. pag. 146. § P. Merula cap. 8. pag. 225. testantur. Vide Lansium pag. 492. § Cle- nard. Epist. lib. 1. ad Latonum.* Ædes ipsorum fordibus haud carent, latrinæque in Hispaniâ totâ admodum infrequentes occurrunt, vicem earum obeuntibus ollis, quæ excrementis receptis plene onus foetidum in plateas & vias publicas ejiciunt postea prætereuntium nares putido foetore feriens, quo vitio ipsa Mantua Carpetanorum, regia tanti Monarchæ
sedes

des laborat. Ruri, & in civitatibus à maris littore remotioribus ædificia occurrunt deformia, & cretacea: in quorum constructione non ornatus, sed tempestatibus, & caloris ratio potissima habita fuit. Fenestræ passim non vitreæ, sed ligneæ, in Lusitaniâ vero in Cameris nullæ. Cum culinis & ciborum apparatibus haud benè comparatum est. In plærisque verò civitatibus posadam sive hospitium sine Judicis venia & consensu ingredi non licet. Molestius autem nihil accidit viatoribus, quod Hispaniæ hospitia desint ac idcirco loci alicujus plateæ percurrendæ, & necessaria hinc inde comparanda. In Hospitio enim præter vasa, mappam, oleum, sal, & acetum nihil aliud hospitibus subministratur: cætera undiquè conquirenda. In campis & agris solitariae se offerunt cauponæ; Ventus nuncupant Hispani. In his sæpè nec potus nec cibus in promptu jejunos hospites cubitum dimittit, nisi commentum secum abtulerint. Inveniuntur Caupones, qui hospitibus equinam carnem apponunt, quod *Job. de Luna in dialogo 9. pag 411.* non diffitetur. Electori Palatino *Fridrico II.* in Venta Ervella, vel Evoella undecim Ubeda milliaribus dissito hospitio anno 1526. asinina pro ferina apposita,

vinumque in palude hydriis abundante refrigeratum est, ut *Thomas Leodius in di-
 cti Principis vitâ* commemorat. Diver-
 soriorum in Hispaniâ descriptionem ac-
 curatam quære apud *Lansium pag. 458.
 seqq.* qui *pag. 502.* etiam taxat impudi-
 citiam & lubidinem, quâ Hispani laudi
 suæ & nominis famæ maculam & infam-
 iæ labem aspergere solent. Sodomiam
 tamen exercentes, *authore nostro N N:*
 teste, igni cremantur, ea ipsa causa est,
 cur in Hispaniâ suo proprio lecto, cui-
 que soli utendum, & non cum alio cuban-
 dum sit. Ac quanquam præcedentes
 Reges lupanaria certis forsan de causis,
 in urbibus non vetuerunt, Rex *Philippus
 IV.* tamen Februario mense anno 1625.
 legem tulit, ut omnes nuptias celebran-
 tes post primum nuptiarum diem qua-
 driennio toto ab omnibus vectigalibus,
 tributis, & aliis ejusmodi oneribus im-
 munes essent, qui ante decimum octa-
 vum ætatis annum uxorem ducerent,
 mox sua & uxoris bona administrarent,
 & contra, qui post 25. ætatis annum ma-
 trimonium inirent, horum privilegiorum
 usu caverent: qui etiam ex uxore 6. fi-
 lios suscepisset & una vivos habuisset,
 quamvis unus postea ex illis mortuus es-
 set, toto tamen vitæ tempore iisdem im-
 mu.

munitatibus frueretur. Porro inopiâ laborantibus, & matrimonium tamen in-
euntibus certa pecunia dotis loco destina-
ta est. Rex etiam omnes peregrinos & ex-
teros opifices, ac agricolas rei que pecua-
riæ deditos ab omnibus tributis, vectiga-
libus, & oneribus semel & semper immu-
nes esse iussit: quod idè fecit, ut pere-
grinos alliceret, & regnum populosius
redderet. *Johannes de Aact in De-
script. Hisp. cap. 4 circa finem. Author
noster NN:* tradit, quod Septimana pa-
schatos festum antecedente in publicis
lupanaribus concio habeatur, & corpus
suum prostituentes mulieres ad pœniten-
tiam excitentur: ad pœnitentiam & fru-
gem se recipientibus in processione fax
tradatur, & Mariæ imago præferatur: post
pœnitentiam actam in cœnobium, ad po-
stea in urbem *S. Lucar*, aut alia loca mit-
tantur, & nuptum elocentur: imo Granad.
missæ iterum ad eò honestæ judicentur, ac
si nunquam corpus polluisent. Alia plura
quoque de ipsis, & concubinis, ac dua-
bus cubilium januis scribit, & refert. Si
conscio marito uxor cum alio rem habeat,
nec ea de causâ ab ipso puniatur, ipsa
vero maritum deferat, quod lucro corpo-
re suo facto maritus sibi alendus esset,
quod mariti pileo cornua affigantur, col-

lo fustis appendatur, & ipse ab uxore, uxor vero à carnifice virgis cædatur. Sin verò maritus uxorem in adulterio deprehendat, quod eam impunè ipsi occidere liceat. Omni genere fucorum & pigmentorum sequior sexus pulchritudinem sibi conciliare studet. In Biscajâ puellæ nudis capitibus & sine cincinnis in spiras ductis incedunt, nec ulli licet comam longam alere, aut vela caput obducere, antequam nupta fuerit. *Lucius Nonius in Hisp. cap. 79. Iohannes de Laet pag. 43.* Foemininus sexus in Hispaniâ non admodum fertilis est, quanquam à vino penitus abstinet. Curribus plærumque mulieres vehuntur, aut calceis altioribus Chopines vocant, indutæ, & humeris servi alicujus innixæ incedunt. Sericeis velamentis faciem & caput tegunt. Valentiae urbis foeminæ cæteris omnibus pulchritudinis famâ antestare dicunt. *Antonius Perez tom. 1. ep. 67.* Toledanis foeminis pulchritudinis palmam defert, & insignem prudentiam adscribit.

Quantum porrò ad peculiaria quædam Hispaniæ statuta & leges, ac ritus attinet: primò nonnisi summâ reverentiâ & cautione de Inquisitione, Papâ, & Rege loqui licitum est. 2. Aurum, mauros, equos & asinos ex regno educere prohibetur. Ve-

ctiga-

Regali soluto merces cæteras exportare
 conceditur. Novas res neque importare
 neque exportare quis audebit, & novum
 indusium si penes se habuerit, prius aquæ
 immergat necesse est, antequam illud in
 regionem inferat. 3. In Regnorum Hisp.
 finibus pecuniam quam quisq; secum fert,
 manifestet, & certam pro singulis coro-
 natorum centenis summam pendat o-
 portet. Prætereà in urbium portis, ac po-
 stea in pagis aliquoties novis investigatio-
 nibus & excussionibus expositus est, quas
 sæpius munusculis datis declinare potest.
 Quidam ex istis excubitoribus & explo-
 ratoribus regis quidam civitatis ministros
 profitentur. Ex Murcia Regno in Va-
 lencia regnum nonnisi decem Regalem
 secum transferre uni homini integrum
 est. Transgressor legis constitutos num-
 mos superantis pecuniæ jactura multat-
 ur, cujus una pars ad Regem, altera ad
 loci magistratum, & tertia ad excubito-
 res pertinet. 4. Rationum tabulas mer-
 catores Hispanicâ solâ & non aliâ linguâ
 conscribere oportet. 5. Omnes Hispani
 mercatores in Valentia regno; & urbe A-
 licante, aliisque in locis de decem regali-
 bus quatuor denarios solvunt. 6. Pere-
 grino in regione aliquâ Hispanicâ diem
 obeunte, loci magistratus bona relicta cu-

stodit, & in locum, unde oriundus, litteras mittit. suos de obitu ejus certiores reddens. Hæredi testimoniis justis instructo hæreditas sine ullâ morâ & negatione traditur. Hærede nullo adventante, aut existente, fratres della Nuestra Sennora della merced, vel misericordiæ, hæreditatem adeunt, & captivis liberandis impendent, quod misericordiæ opus laude dignissimum est. 7. Ultra diem aut noctem peregrinæ alicui mulieri in diversorio mora nulla permittitur. 8. Dominus ut servum fuste feriat, aut colapho puniat, nefas est: quominus tamen ipsum poenam meritum pugione & gladio excipiat, nullâ lege prohibetur. Ac cum cæteris cunctis debitorum causa nobili alicui arma & equum adimere non permittatur, idem tamen soli ministro, cui stipendium solutum non est, facere conceditur. Si Dominus, ideo ad judicem delatus, post delationem viginti quatuor horarum spacio non satisfaciat, pro singulis centenis florenis Judici decem pendere cogitur. Justitiæ enim cultores severi sunt Hispani, & summos atque imos æquo jure censentes neminem, qui leges transgressus, aut aliquem ex populo læsit, impunitum dimittunt, ut *Mariana lib. 1. c. 6. rer. Hisp.* narrat. In Aragoniâ debitorum

rum causa neminem comprehendere licet, quamdiu in umbra est; eâ de causâ alieno ære obruti interdum in templis commorantur. 10. Mineralia & metalla quære capitale est. 11. Nullus qui peregrinantes hospitio excipit in urbibus, vinum aut cibos quos vis vendere audet, cum vetitum sit. Nam hâc ratione alii etiam quærendi & victitandi vias ac rationes habere possunt. 12. Lege quoque cautum est, nequis oleas comburat. 13. Cultrum, nisi in gladii vaginâ, secum qui fert, punitur, quod peregrinis præcipuè est observandum. 14. Homicidam in aliud regnum fuga elapsum nemo in vincula conicere audebit. Talis etiam intra templum & catenas evadens, & ab omni comprehensione liber à monachis ex cœnobio aut templo egredientibus & crucem ipsi præferentibus in templum aut monasterium introducit. 15. Publici grassatores, & viarum depopulatores, qui vias latrocinando infestant, sagittis confodiuntur. 16. Ex geminis natis major natu judicatur, non qui prior, sed posterior in lucem prodit: duorum lapidum exemplo sententiam hanc suam stabiliunt, dicentes, posterius effosum lapidem diutius, & prius in fodinâ fuisse illo, qui prior erutus erat. De his & aliis

similibus prolixius *author noster* N N: tractat. Cætera omnis generis statuta, & ritus concernentia ex iis quæ sequuntur, cognosci possunt: Prætereà etiam legendus *Johannes de Laet in descriptione Hispaniæ ex Marianà, Botero, Bodino, Thuano, Conestagio, Barclaio & Guicciardino de Hispanorum ingeniis & moribus collecta*, in cujus cap. 5. de diversis statutis & consuetudinibus agitur, & pag. 487. Hispanas leges comprehendens liber *Partida* appellatur.

9. Ad Hispaniæ status & ordines pergendum, Primas tenet Ecclesiasticus, qui hodierno tempore frequens, olim tamen majori frequentia hominum abundasse fertur. *In Lazarilli de Tormes Hisp. illius vitæ hispanice edita, part. 2. c. 7 p. 75. legitur; Franciscan. Generalem Cæsari Carolo V. millia viginti duo monachorum nec plures quadraginta, nec pauciores viginti duobus ætatis annos habentium ad bellum obtulisse, & hoc responsi accepisse à Cæsare dicente; Sibi non opus esse talibus militibus, ad quorum sustentationem quotidie viginti duabus ollis cibo necessario repletis opus foret. Possunt Ecclesiasticæ conditionis homines in parvos, majores, & maximos, sive viliores, digniores & dignissimos dividi. Inter vilio-*

liores sunt Monachi & Sacerdotes. Mendicantes Monachi eleemosynâ vivunt; In hac erogandâ certatim Hispani liberalitatem suam ostendant, & cavent, ne qua hæresios suspicio de ipsis oriri possit. Mendici autem tales urbem percurrentes, & patinam, cui alicujus Sancti aut Sanctæ imago imposita est, manu tenentes, ejus nomine eleemosynam petunt, & plærumque verba hæc addunt, *por amor de la Madre de Dios*, id est, propter matrem Dei. Etiam in compitis viis, ac transitibus viri & sceminæ hujus aut illius Sancti nomine stipem colligunt. Cæteri Monachi in Cœnobiis à suis Abbatibus sustentantur. Ex iis Franciscani reverentia singulari coluntur, utpote qui eleemosynas liberali manu distribuunt, & ægros haud gravatè invisunt. Eos sequuntur & odio inveterato prosequuntur Dominicani, è quibus semper pater aliquis Confessarius Regi inservit. Franciscani autem Reginae semper è suis aliquem ejusmodi patrem confessarium subministrant, ut *Aubertus Miræus in anno 1379. Chronic. suorum* observat. Scatet Hispania cœnobi-
 orum ordini *S. Hieronymi* fratribus habitationes præbentium. Capucinorum ordo haud magni fit. Jesuitæ ob Judæorum conversionem in Lusitaniâ Apostoli,

in reliquâ Hispaniâ Theatini nuncupantur. Theatinorum peculiaris ordo est in Italiâ, confirmatus anno 1524. à Papâ *Clemente V II.* ut *Aubertus Miræus* in *Chronico* suo docet. Sed uterque Jesuitarum & Theatinorum ordo in Hispaniâ unus est, ut *Ribadmeira* in *Ignatii Lojolaæ vita lib. 2, cap. 6.* monet. Collegia æquè sumptuosa & splendida, ac in Germaniæ regionibus Catholicis, ipsis extruere non licet, quamvis jam majori quam antehâc reverentia coli incipiant, & Mantuæ Carpetanorum propriam Academiam habeant. Opibus & divitiis maximis affluunt. Hi sunt in Ecclesiastico statu minimi: Majoris dignitatis sunt Abbates, præfules, antistites, commendatores, & alii, quorum collationem seu constitutionem Rex sibi propriam servat. Abbatia passim sunt opulentæ, qualis Abbatia Montarragoni in Aragoniæ regno, singulis annis duodecim ducatorum millibus fruens. In urbe Burgos monasterium est centum & quinquaginta nobiles virgines alens, cujus Abbatissæ 24. insignia municipia, & 50. pagi parent. Præsul templi *S. Juan* in urbe Leon triginta, alter templi *S. Marci* ibidem decem, & qui Cœnobio *S. Jacobi* in Urbe Velez præest, ibidem triginta, ac templi *S. Jacobi*

cobi in urbe Seviliâ antistes quatuordecim, ut & ille, cujus curæ templum *S. Juan de Catalonna* commissum est, duodecim ducatorum millibus annuos suos redditus definiunt. Contra tamen Regi magnam pecuniæ summam, ipsis vero sacerdotes, & regulares de suis annuis proventibus decimas largiri coguntur. Ab expeditionibus bellicis ut immunes sint, certa quoque summa pecuniæ Regi numeranda ipsis redimendum est. Quia etiam Hispania ingenti cœnobiorum numero, Rex autem grandibus impensis oneratus est, eodem *authore N N*: indicante, monachorum numerus in cœnobiis diminutus, & haud pauci in Italiam, & alia loca missi sunt, ut ibidem commodius alerentur. Necessitate postulante Rex etiam Ecclesiastica bona in usum suum convertere potest, ut ex eodem authore discimus. Quantum Comandas, id est commendatorum ordines, ut vocant, attinget, eorum plures in Hispaniâ reperiuntur, omnes tamen à tribus istis ordinibus equestribus*, *S. Jacobi* nimirum, *Calatravæ*, & *Alcantaræ* derivati. Alii tamen etiam numerantur Ordines, ut Montefiorum in Aragoniâ, & quatuor in Lusitaniâ, ubi sunt Aurati equites *S. Johannis, Christi, Avisi vel S. Benedicti*, & *S. Jacobi*: de

quibus *Boterus*, *Conestagius*, *Mariana*,
Nicolaus Oliveira, & *Francisci Menenii*
deliciæ equestrium sive militarium Ordinum ut & *Auberti Miræi Origines Ordinum militarium* consulendi sunt. Hic enim horum Ordinum initia, progressus, statuta, insignia, vestitus, reditus, aliaque multa ad eos pertinentia prolixâ narratione inculcare nimis longum foret, & ab instituto nostro alienum. Lectoris desiderio satisfaciunt citati authores. Satisfacient quoquè *Ambrosius de Salazar, Hispanus*, & *D. T. U. T. Gallus*, qui prolixis narrationibus cuncta ista divulgaverunt. Supremus omnium istorum Ordinum Magister jam est ipse Rex Hispaniæ. Nam cum Granada occupata, & Mauro- rum imperio in Hispaniâ finito, ab hostibus timor amplius nullus immineret; *Ferdinandus* autem Rex cum uxore *Isabellâ* ægrè pati posset, ut magni horum Ordinum Magistri superiorem nullam agnoscente ob potentiam & auctoritatem nimiam timendi essent, ne nova bella suscitarent, quod antea sæpe fecerant, Reges a Papâ *Innocentio VIII.* impetrarunt, ut abrogatis Magistris illis sibi Ordinum istorum administratio & rectio traderetur. *Mariana de rebus Hisp. lib. 26. cap. 5.* Postea Papa *Hadriano VI.* Cæsari

Ca.

Carolo V. & successoribus Regibus Hispanis hoc etiam indulgit, ut Hispanorum Episcoporum collatores, & Ordinum illorum equestrium perpetui administratores essent. Alios tamen in locum suum substituere Reges solent, Commendatores Majores appellatos, & aliis minoribus aliquot imperantes, proventuque aliquot millium ducatorum annuo gaudentes. Hi inter summos & imos Ecclesiasticos medii sunt, Supremum locum obtinent Archiepiscopi & Episcopi, lautissimis quidem proventibus annuis ditati, sed Regi etiam multis largitionibus obnoxii. Summus omnium Archiepiscopus Tolendanus, Hispaniæ Primas, quo titulo etiam Bracæ in Lusitaniâ Episcopus utitur. Magnus Castiliæ Cancellarius, & Inquisitor generalis secundus est à Rege, & maximum quotannis proventum habet. Ducentenis Ducatorum millibus eum *Marinæus* & *Merula* circumscribunt. *Nonius* plusquam Ducentenis millibus, *Boterus* vero & *Neumayerus* trecentenis coronatorum millibus eundem, & Capituli proventum totidem millibus definit. Dignitas hæc plærumque Regum fratribus, aut proximis cognatis confertur. Parent ipsi octo Episcopi magnis proventibus ditati, & inter eos Cordubensis, cui

& civilis Jurisdictio in septendecim claufas civitates competere ajunt. Quomodo cum aliis Archiepiscopis, Hispalensi, fcilicet, Compostellensi, Granadensi, Valencienfi & Saragofenfi, quibus nonnulli Burgos urbis Archiepifcopum, ab aliis inter Epifcopos numeratum, annumerant, comparatum fit, innotefcet legentibus *Marinæum, Vafæum, Nonium, Boterum, Damianum à Goes, Aubertum Miræum* in notitiâ Epifcopatuum, *D. T. U. T. Salazarium, Joh. de Laet* & *Munſteri Cosmographiam lib. 1. cap. 30. fol. 101. ſeq. edit. ult.* ubi quoque mentio fit de tribus Luſitaniæ Epifcopatibus Ulyſſiponenſi, Bracenſi, & Eboreniſi, quorum obedientiæ diverſi alii Epifcopatus obnoxii ſunt; de duobus item Hiſpaniæ Epifcopatibus Legionenſi, & Oviedenſi, qui ab Archiepiſcoporum imperio immunes ſunt. Qui porro de dictis Epifcopis & Præſulibus aliquid cognoscendi cupidus fuerit, is adire poterit 20. cap. *Chron. Joh. Vafæi* & *Eccleſiaſticam Joh. Mariettæ hiftoriam*. De Hiſpanicæ & Luſitaniæ Academiis ſuperius nonnulla attulimus. De Eccleſiaſtico ſtatu tantum eſt. De hoc apud *Laetium pag. 360 ſcribit Damianus à Goes*, eum ſingulis annis quatuor millionum Ducatorum proven-

tu gaudete, præter illum, quo ingentem etiam pecuniam conficiente, dictæ Comendatariaæ cum Magistris suis quovis anno fruuntur. Unde *Hieronymus de Cevallos* apud eundem *Laetium*; Si, inquit, omnium possessionum Ecclesiasticarum; quæ ad Ecclesiasticum statum hodie pertinent, ratio ineunda esset, re ipsâ compertum haberetur, quod sæcularium redditus & facultates Ecclesiasticis neuti-
quam respondeant.

10. Ecclesiastico statui proximus est Nobilium Ordo, qui ut in aliis locis, ita & in Hispaniâ gradibus suis distinguitur. Principio se offerunt Nobiles vulgares *Gentil hombres* nominati, qui non multum ab iis in Germaniâ, qui ob insignia communia *Wapens genossen* appellantur. Vox *hidalgos* ejusdem cum *hijos dalgados* significationis, Gothorum filios denotat, (nam à Gothis originem Hispani repetunt) & iis tribuitur, qui dignitate vulgares homines antecedunt: *Limnæus de jure publ. lib. 6. cap. 1. n. 7.* Vulgarem Nobilitatem sequuntur Feudorum possessores, & cæteri equites aurati, qui *Cavalleros* nuncupantur. Bona sua clientelari jure possidentes ab oneribus vulgo, & civibus urbium quovis anno impositis immunes sunt; Majorem & mi-

norem jurisdictionem exercent, non tamen omnes; Debitorum causa arma & equi ipsis adimi non possunt. Liberi Barones, quos Varones Hispani appellitant voce Vizcondes procul dubio comprehenduntur. Nam *author noster* NN: in itinere per Hispaniam illorum mentionem ullam factam esse non meminit. Vice comitibus (Vizcondes) quales sunt *de Peralta, de Colica, d'Ebuli*, Comites sunt proximi, quos Marchiones excipiunt. His tandem Duces (Duques) succedunt, peculiares provincias possidentes, & successoribus filiis eas mortui relinquentes, qui tamen ante vigesimum quintum annum non nisi dimidia aut tertia proventuum parte contenti esse debent. In civitatibus quidem palatia, sed non publicas aulas habent, quod sibi soli Rex servat: Plærunque consiliorum Regionum præfides sunt, ut ipsis inconsultis & invitis nihil decernatur. Ante Regem *Henricum II.* qui anno 1369. Regnis Castiliæ & Legionis præesse incepit, Comitatus, Marchionatus, & Ducatus Hispaniæ in libros hæreditario jure non transferebantur. Ipse primis Comites instituit. Inspice librum. *Alonfi de Haros cui titulus, Genealogico de los Reyes, y títulos de Espanna, & Johannes de Vaet*
de-

descriptionem Hispaniæ. Hispaniæ Magnates, penes quos maxima post Regem potestas, *Los Grandes* audiunt. In Regis præsentia caput operiunt, eorumque uxores à Reginâ salutatione honorabili exceptæ juxta eam pulvinaribus insident. His Magnatibus ministri genua flectentes ministrant. Sunt aut dignitatis tantæ, ut ex ipsis Aurei Velleris Equites, quibus Rex festo *S. Andreae* solemnitatis causa aliquid confert. Equis quatuor junctis curribus, & quidem duobus, ut exterum Principum Legati, vehuntur. Rex ipse solus sex equos currui suo jungit; quod Rex *Philippus III.* etiam *Duci de Lerma* concesserat. Quo tempore *author noster* *N N:* in Hispaniâ fuit, curru cum filiis vehabatur, cui sex afini juncti fuerant.

II. Cum Nobilium hic mentio facta sit, præcipuis eorum stirpes hic recensere operæ pretium duxi. Dominorum *de Velasco* prosapia inter Hispanicas Nobilium stirpes auctoritate, antiquitate, & celebritate vix ulli alii concedit, utpote quæ plures Regno Castiliæ Condestables ut vocant, electione subministravit. Rex *Johannes II. Petrum Hernandez de Velasco* anno 1407. Comitem creavit. Hujus nepos *Bernardus de Velasco* primus *Dux de Frias* fuit. Eorum possessiones in

in Biscajâ, & vicinis regionibus montanis
 inveniuntur. 2. Familia *Nobilium de
 Mendoza* succedit, ex quâ oriundus *Dux
 de Infantadgo*, qui palatium Gadajalaræ,
 & bona sive regionem suam in Veteri Ca-
 stiliâ, Tolidano agro, & regiuncula Alva
 habens centum mille ducatorum proven-
 tu annuo ditatus esse fertur. Regis *Ferdi-
 nandi* Catholici tempore dignitas hæc
 collata est huic familiæ, ex quâ quoque
 prodierunt *Dux de Francavilla*, *Mar-
 chiones de Montes claros*, *de Mondexar
 vel Mondeyar*, *de Cannete*; & *Comites de
 Combrade*, *Monteagudo*, *Orgas*, *Castro*,
 & *Corunna*. 3. Inter præcipuas quoque
 familias est illa *de Enriques*, magni no-
 minis in Castiliæ regno, stirpi Regiæ Ca-
 stellanæ originem acceptum ferens, ex
 quâ ortum duxêre, *Dux de Medina del
 Rio secco* Valdoledi palatium, & in Cata-
 loniâ ac Siciliâ regionem suam & centum
 mille ducatorum redditus annuos pos-
 fidens. Et *Dux de Alcala* aliique *Mar-
 chiones*, & *Comites* plures, ex quibus
 fuit *Petrus Enriques*, *Comes de Fuentes*.
 Stemma nobilium *de Cerda* à duabus fa-
 miliis Regiis, Castiliæ nimirum, & qui-
 dem *Alphonso X.* ut *V. Franciscus Taropha*
de Regibus Hispaniæ in ejusdem vita
 testatur, ac Galliae descendit. Ad illud

ortum suum refert *Dux de Medina Celi*,
 cujus palatium ibidem cernitur, & pro-
 ventus annui quadraginta mille ducati æ-
 stimantur. 5. Nobilis prosapia de *Manri-
 ques*, è quâ genus repetunt *Dux de Na-
 sera*, *Marchio de Aguilar*, *Comes de Ojor-
 no*, & *Comes de Paredes*. 6. De *Cardo-
 na*, qui nobiles ex Andaluziâ à *Ferdinan-
 do Nunex*, & *Alvaro Perez* genus suum
 ducunt. Hujus familiæ est *Dux de Sesa*,
 septuaginta mille ducatorum annuo pro-
 ventu opulentis; ut & *Dux de Cardona*,
 & *Comes de Alcandere*. 7. De *Toledo*,
 quod stemma Græcos Imperatores origi-
 ginis suæ authores profiteatur, & edidit.
Duces de Alva & *Huesca*, *Marchionem
 de Villa Franca*, & *Comites de Atamira*,
de Ayalan, ac alios plures. 8. De *Zun-
 niga*, quæ familia Regibus Navarræ or-
 tum debens celebris est *Duce de Vejar*,
Marchionibus de Ayamonte, & *villa
 Manrique*, *Comite de Miranda*, & aliis.
 9. De *Borias* cui celebritatem haud exi-
 guam conciliarunt *Dux de Gandia* in re-
 gno Valentiae, & *Marchio de Navares*,
 10. *Gusmanorum* stirps præcipuæ in re-
 gno Castilia notæ, à Gothis initium suum
 petens, ex quâ originem ceperunt. S.
Dominicus, *Alfonsus Perezius Gusmannus*,
 qui, Castellam regente Rege Sanctio,
 cir-

circa annum , à Christo nato 1293. vixit ,
 de quo *Mariana lib. 14. de reb. Hispan.*
cap. 19. Lipsius in monitis polit. lib. 1. cap. 7.
Lansius in orat. pro Hisp. pag. 279. edit. 3.
 § 12. *Historia mei Theatri Tragici pag.*
413. edit. ult. de anno 1634. legi possunt,
 Huic profapiæ quoque annumerantur
Dux de Medina Sidonia , vel *Methymna*
Sidonia ; *Marchio de S. Lucar de Barra-*
meda , & *Comes de Niebla* in urbe S. Lu-
 car habitans , in Sevilix regno ditionem
 suam possidens , & centum & triginta
 mille ducatorum proventu annuo dives.
 Author noster de dicto Duce memoriæ
 prodit, quod singulis annis à Rege petere
 soleat , ut in futurâ successione sui memi-
 nisse velit ; & Rex ipsi respondeat , hâc de
 re videbimus , quid factu opus sit. Sunt
 & alii quoque hujus stirpis , ut *Marchio*
de Ardales & de *Algava* , ac *Comes Oli-*
vares , qui à Rege presente ad summum
 dignitatis gradum evectus est. 11. De
Cardonas , cujus stirpis possessiones in
 Cataloniâ , Toledanâ regione, & Estrema-
 durâ sitæ sunt , origo autem à familiâ
Ducum de Anjou in Galliâ derivatur. In
 ea sunt *Duces de Feria* , & de *Maqueda* ,
 ac *Marchiones de Beteta* , & *Priego*. 12
De Figueroas in Galliciâ , ex quâ familiâ
Ducem de Feria Salazarius oritundum af-
 ferit,

serit, nos autem cum aliis ad familiam
de Cardonas, modo retulimus. 13. *De*
Cueva, cujus caput *Dux de Alburquer-*
que, quadraginta sex mille ducatis an-
 num proventum numerans. Ex eâdem
 quoque familiâ *Marchio de Ladrada* esse
 fertur. 14. Illustre & vetustum genus
Pachecorum de Pacheco in Lusitaniâ, cu-
 jus membrum *Dux d'Escalonia* centum
 mille ducatorum redditu annuo fruens. 15.
Gironum de Giron, ex quo antiquissimæ
 originis, *Dux de Osuna*, ortus in Penna-
 siel domicilium, & in regnis Sevilix &
 Castellæ centum mille ducatorum pro-
 ventus possidet. 16. *Los ponces de Leon*,
 vel prosapia *Ponce de Leon* admodum ve-
 tus, potens, & facinoribus maximè stre-
 nuis in Sarracenos insigniter nobilis, à
 quâ descendunt *Dux de Arcos* Hispali se-
 dem, & in Andalusîâ redditus suos obti-
 nens, ac *Comes de Beylem*. 17. *Arago-*
num stirps ab Aragoniæ Regibus dedu-
 cta, & nobilitata *Duce de Villa Hermosa*,
 cui Saragosæ palatium est. 18. *Nobles*
de Silvas Lusitani sunt, & sui generis o-
 stentant *Ducem de Pastrana* Mantuæ
 Carpetanorum commorantem, & sexa-
 ginta mille ducatos singulis annis ex for-
 tunarum suarum proventu capientem:
 Præter hunc etiam *Marchione de Monte*
 ma-

mayor, & Comitem de Cifuentes. 16. Nobile Genus Oforiorum de Villalabos & Oforio insigne est Marchione de Aslorga, & Comitibus de Trastamara, & Santa Maria ac de Oforio. 20. Illustre genus de Rojas vel Roxas in Castiliâ celebre reddunt Marchio de Poza; Marchio de Denia ac Lermæ Comes; Marchio de Altamires; & Comes de Mora. Rex Philippus III. Francisco de Sondaual matrimonii occasione titulum de Roxas concessit, eumque Ducem de Lerma, filiumque ejus Ducem de Uzeda hujusque filium Ducem de Cea creavit. Sed Dux de Uzeda, vel Ubeda ut alii nominant, à Philippo IV. omnibus dignitatibus privatus est, Joh. de Haet pag 374. 21. In familia Nobilium de Castro eminet Marchio de Sarria in Galliciâ, qui sexaginta mille ducatorum impensis annuis vivere potest. 22. Ex Nobilium de Riberas Stirpe oriundo Duci de Alcala de Gonzales annui proventus octoginta mille ducatos offerunt. 23. Familiam Nobilium de Pimenteles Comes de Benevente, & Marchio de Viana illustrant. 24. Illam de Haro Marchio de Carpo nobilitat. 25. Illa de Avila à Comite Blofio sub Alfonso VIII. in Castiliâ regnante militaribus facinoribus eximiis in Mauros famoso derivatur, & illu.

illustris existit, *Marchione de las Navas*,
 & *Marchionibus de Pescara*, & *de Basto*
 in Regno Neapolitano, quos *Salazarius*
 inter eos *d'Avila*, & *d'Auales* distinguens
 deducit. 26. *De Cortes*, cui ascribitur
Marchio del Valle in novæ Hispaniæ urbe
 Mexico habitans, centum quinquagin-
 ta mille ducatos quotannis ex fortuna-
 rum proventu colligens. 27. *Nobiles de*
Peraltas regiâ Navarræorum stirpe pro-
 gnati *Marchione de Falsas* in Navarræ re-
 gno innotuerunt. 28. Ex familiâ *de A-*
guilar ortum habet *Marchio de Aguilar*,
 qui *Marchio quoque de Pliego* etiam ad
 familiam *Enriques de Lera* referri dici-
 tur. 24. *Los Fajordos*, cum *Marchione*
de Velez prosapia quoque celebris; 30.
 ut & *Los Viamontes* in Navarræ Regno.
 31. Sicuti etiam *Porto Carrero* cum
Marchionibus suis de Alcala del Almeda;
de Villa nueva del Fresno, aut *de Barca*
rota, secundum *Salazarium*; & *Comiti-*
bis de Medellin, ac *Palma de Miceridio*.
 32. *Familia de Baçan* gloriatur de *Co-*
mite de Santa cruz, vel *Santa Croce* ex
 possessionibus in Navarræ regno proven-
 ventus annuos colligente. 33. *De Her-*
reras *Marchione d'Aunon*. 34. *De Car-*
denas in Castellæ regno *Comite de Puebla*
 illustris evasit. 35. Ex stirpe nobilium
Los

Los Acunas Comiti de Buendia. 34. *Ex Zapatarum* genus à Rege Aragoniæ *A. barca* ducentium familia *Comiti de Barajas* origo petitur. 35. *Los Heridias* prosapia, ut *Salazarius* vult, *Comiti de Fuenzes* Mediolani Gubernatori, qui anno 1610. vita exivit originem contulit. Hunc cum aliis ex *Familia d' Euriques* paulo suprâ deduximus. Hujus prosapiæ *Los Heridias* à Gothis Pyrenæos montes olim incolentibus principium *Salazarius* sumit. 38. *Progenies Nobiles de Sarmiento Comites de Salinas, de Ribadeo, de Salvatierra, & de Gondamar.* 39. *de Guevara*, ex Cantabriâ *Comitem d' Onnate vel d' Ognate*, in Guipuscoâ proventus suos annuos habentem, 40. *d' Ayala*, quæ veteribus Aragoniæ Regibus ortum attribuit, *Comites de Gomera, & Fuenfalida*, 41. *Los Quinones Comitem de Luna*, in Legionis regno jactat. 42. In familia Nobili de *Azevedo* primas tenet *Emmanuel d' Azevedo, & Zuniga*, comes de *Monterey*, & (forsam matrimonii occasione) *Fuentes*, qui in aula Regia auctoritate & dignitate summa pollet. 43. Prosapia *Los Lunas* celebrem famam consecuta est *Comité de Morata* in Aragoniâ, & *Alvaro de Luna* miram fortunæ inconstantiam experto. *Mariana lib. 20. cap.*

cap. 15. & 16. & lib. 22. cap. 12: & 13, de
reb. Hispanicis. 44. Stirps nobilium Los
Mexias Marchionem de la Guardia & Co-
mitem de S. Euphenia inter suos nume-
rat. Porro sunt Familiæ Nobiles, 45. Ul-
loas in Castellæ, 46. Avallanos in Na-
varræ Regno, 47. Benavides, 48. A-
vellanedas, 49. Carillos & 50. Saave-
dras, ex quorum numero Comes de Ca-
stellar. Præter has aliæ quoque sunt fa-
milie, nempe de Castilla, de Granada,
Manuel (omnes tres Regiæ originis);
de Touar, Chacon, Leyva, (ex quâ prin-
ceps d'Asculi) Nimnos, Solis, Vera, Vane-
ga, Fonseca, Valdes, Maldonado, Quixa-
da, Vargas, Vega, Sottomayor, Porro,
Quesada, Ovando, pluresque in Lusitaniâ
Regii sanguinis (ut Marchio de Gelues,)
&c. de quibus legantur Ambrosius de Sa-
lazar in suo Inventario vel Almoneda ge-
neral à 105, usque ad pag. 142. Consalvus
Argoti, Molina libro de nobilitate Hispa-
niæ; Alonso Lopes Nobiliario Genealogico
de los Reys y titulos d' Espanna: A. B. Pe-
regrinus in Bibliothecâ Hispanicâ, Jo-
hannes de Laet de Regis Hispaniæ Re-
gnis & opibus, qui pag. 330. & seqq.
Hispanorum Familias Nobiles ordine al-
phabetico cum proventibus annuis re-
censet. Omnes hic enarrare nimis lon-
gum

gum foret. Quidam numerant in Hispaniâ viginti sex Duces sesquimillione Ducatorum quotannis fruenter; quadraginta & unum Marchiones octingentem Ducatorum millia ex possessionibus suis quo vis anno capientes; & quadraginta Comites eodem ferè proventu annuo gaudentes. *Marinaeus Siculus lib. f. 19. a. d. ed. Complutensis in Ann. 1533. V. P. Merula lib. 2. cap. 9. f. 235.* tunc temporis Magnates in Hispaniâ ferè pares cum Rege proventus annuos percepisse opinantur. *D. T. U. X. & author noster N N: circa A. 1617.* in Hisp. 23. Duces 32 Marchiones, 49. Comites, & 2. Vicecomites numeratos esse tradunt. His assentitur *Johannes Boterus in Relat. Universal, part. 2. fol. 274. Ferrariensis editionis.* *Salazarius* anno 1612. tres Vicecomites in Hispaniâ fuisse asserit. De numero itaque sic variante nil certi constare potest. Quantum ad Lusitaniæ Familias nobiles attinet, inspiciantur *Lucius Marinaeus Siculus, Damianus à Goes, Conestagijs, Nicolaus de Oliveira,* qui anno 1620. commentarium suum in lucem edidit, & sæpe citatus *Johannes de Laet.* Notissimi nominis in Lusitaniâ est *Dux de Braganza* regnum illud ad se pertinere contendens, quem magna potentia, & summis divitiis

his præditum *Boterus part. 1. relat. lib. 1. pag. 51.* affirmat. Proventum ejus annum ex piscatione Ulyssiponenſi bis vigefies mille & quingentis cruſatis redimi *Oliveira* tradit. *D. T. U. Y.* quod proventus ejus annuas centum mille cruſatis Luſitanis æſtimetur, *des Eſtats pag. 164.* meminit, Idem confirmat *Relatio de Luſitaniæ Regno apud Honorium.* Vid. *Nicol. Bellus diſſert. polit. Tom. 1. diſ. 13. pag. 187.* Equites auratos Creat rubram crucem in inſignibus habentes. Ejus filius natu maximus *Ducis de Barcellos* titulo honoratur: Alter Luſitaniæ *Dux* eſt *d' Avero*, vel *d' Aveiro*, vel *Averienſis*, qui ex *Familiâ Alen caſtrenſi* ortus quinquaginta mille ducatorum proventu annuo ditatu^r. Hujus filius *Ducis de Tarres novas* titulo utitur. *Marchio de Villa Real Dux de Caminta* creatus eſt. Sunt quoque in Luſitaniâ aliquot Marchiones, & 26. Comites, ſi *Oliveiræ* fides habenda: non plures tamen uno Vicecomite, qui *Ponte de Lima*, & uno Barone Libero, qui *d' Alvito* nominatur. Hæc de Nobilitate Hiſpanicâ ſufficiant.

Tertius Regni Ordo civitates comprehendit. Earum ſupra num. 5. facta eſt mentio; quo pacto autem gubernentur, inferius numero 15. enarrabimus. In Co-

mitiis Regiis post Regnorum Legatos proximum locum obtinent. Nam quando magni momenti re totum Hispaniæ Regnum concernentes se offerunt, Comitia Rex celebrat, in quibus ipse præsidet, Ordines autem Regni vel ipsi præstò sunt, vel Legatos mittunt. Quicquid vero decernitur, Legis vim obtinet.

12. Cunctis his Ordinibus & Regnis unus imperat Rex non electione, sed successionem regnum tenens, cui filiis legitimis carenti & morienti etiam filias in Regno succedere mos est. Coronationis actu solenni tamen, quibuscunque Regni possessio obtingit, inaugurantur, Mutuo autem sacramento Rex populo, & populus Regi devincitur. *Antonius Perez Hispanicus secretarius in relat. pag. 347.* lege veteri Hispanicâ capitis condemnatum Regis vultu, & aspectu liberari tradit. *In 1. part. Thesauri Polit. nella relat. di Spagna* legere est, quod Hispaniæ Regem subditi non solum summo honore, ac amore, & omni officiorum genere prosequantur, sed etiam maximâ reverentiâ colant, imo ferè etiam adorent. Nulla etiam in toto Christiano orbe gens reperiatur, quæ majore affectu interno, & humilioribus corporis totius gestibus, & externis officiis promptioribus principi suo

suo debitam reverentiam exhibeat, quam Hispani in more positum habeant. Videatur *Nicolaus Bellus in dissert. dis. 11. Tom. 1. pag. 179.* Solito majora onerata-
men sibi imponi non patiuntur, adeo ut Rustici ipsi ultra debita officia se urgeri non sinant. Plus justo à Dominis suis vexati in Regis jurisdictionem transeunt, ac tandiu ibi præstolantur, donec compositâ lite ipsis redire licet. Hinc *Cæsar Maximilianus I.* solitus est dicere, ut in dictâ dissertatione extat & *D. T. U. I. pag. 160. ac Lansius in orat. pro Hisp. pag. 304. edit. in 8.* scribunt, se Regum Regem, Hispaniarum autem Regem hominum Regem esse. De Regni Aragoniæ in hoc casu immunitatibus consulantur *Thuanus lib. 104. Historiarum, & Jo- hannes de Haet cap. 5. pag. 116.* Suprà nominatus *Antonius Perez* Regi *Philippo II.* ansum præbuit, ut immunitates illas acciderit. Catalauni & Cantabri suas hætenus fartas & tectas conservarunt. Ab *Alphonso II.* tempore Rex Hispaniæ Catholici titulo insignitur, ut in *1. c. Itinerarii mei Gallici* dictum est. Vide *Consilium Regium G. Scioppii p. 31. Limnæum de jure publ. lib. 1. c. 6. n. 12. 13. Simonem Majolum dier. Canicul. tom. 5. colloq. 5.* Archiepiscopos & Episcopos offerre in

potestate habet, ut supra diximus, quam beneficio non aliis quàm indigenis, & iis quibus antea Civitatum Hispanicarum jus donavit, conferre potest, ut ex dicto Authore *D. T. U. I. pag. 160. Joanne de Laet pag. 100. & citato Belli loco* liquet. Ac quamvis arbitrio suo omnibus & singulis suis regnis gubernatores proreges, administratores præficiat, & in civitatibus consules constituat, & permittere possit, ut civitatibus senatores à civibus eligantur, haud facilè tamen aliquid insciis suis consiliariis statuere aut facere solet. Horum ministrorum actiones non temerè reprehendit, multò minus suppliciis vindicat, quod Imperii publici citationem postulare judicet, ut salva illic sit, nec vilescat autoritas. Mensæ assidenti Magnates, vel los Grandes utroque genu flexo ministrant. Coram ipso sermonem habituro paucis verbis utendum. Petitiones scripto exhibendæ, quæ exhibitæ literis mandata responsione expediuntur. Veredario litteras curandas accipienti sub capitis pœna saccum, cui inditæ sunt, aperire non licet, priusquam ad eos venerit, quibus tradantur necesse est. ad externos Principes litteris datis nomen suum sub scribit; Cæteris Joël Rey, id est, Ego Rex subscriptum invenias. Eodem

dem pacto inducias cum Unitis Belgii Provinciis pactas subscripserat; quod instrumentum in charta solummodo conscriptum, & parvo sigillo consignatum Fœderati Belgii Proceres repudiarunt. *Baudius de Induciis belli Belgici lib. 1. pag. 26. Limnæus de jure Publ. Imperii Romano Germanici lib. 4. cap. 6. n. 13. & seqq.* Filius Regis natu maximus Asturiæ princeps dicitur. *Chopinus de dominio Franciæ lib. 1. tit. 2. num. 4 & Aubertus Miræus in chron. in Anno 1388.* Eadem plane modo, quo in Galliâ Delphinis, in Angliâ Walliæ Princeps, in Scotiâ Dux Albaniae vel Rothsajæ, in Aragoniâ Gironæ, & in Navarrâ, Xicanti vel Vianæ Dux filius primo genitus appellatur. Alio Primo genitum Principem Hispaniæ nuncupant, ac Ubedam, Bratiam, & Illiturgim ad eum pertinere ajunt, ut *Miræus* monet. Cæteri Regis liberi Hispaniarum Infantes nominantur. Quo tempore *author noster N. N.* in Hispaniâ versabatur, tres Regis filii, *Philippus IV.* nimirum, qui hodiè regnum obtinet, & duo ejus fratres peculiari mensæ accumbere solebant, & à teneris unguiculis vino nive refrigerato asuescebant. Gynæceum Regium quasi carceri inclusum vitam degit; Custodibus autem ipsos Magnates ab

ejus conspecta , & colloquio arcere licet.

13. De Regiis proventibus ex Regnis ac singulis civitatibus prodeuntibus agunt *D.T.U.T. in libro des Estats du Monde p. 323. & seq. & Ambrosius de Salazar in suo Inventario c.6. ab 82. usque ad 103. pag. edit. Paris. in 8.* quibus tanquam à veritate aberrantibus *noster author NN:* contradicit , nec sine ratione , cum omnia cum tempore ipso se mutante mutari queant. Dictus autor noster maximos Regis proventus in vectigalibus consistere, vectigalia vero Regem aliis vendere aut elocare dicit. Nec ideo ipsum à vectigalibus immunem posse præstare aliquem , ut in itinere versans sine vectigalium solutione res suas exportare queat, nisi ipse pro vectigali satisfacere velit. Videantur *Mariana lib. 16. cap. 9. & lib. 17. c. 8. & Hugo Linschoten. Anno 1341.* introductum est vectigal Hispanis 1. *Alcala* & *Ital*is *Gabella* dictum, quod aliquoties postea auctum fuit. Ejus vi coguntur subditi decimas pendere , quotiescunque merces, bona , prædia , ædes & agri venduntur. Eidem obnoxii sunt cujuscunque generis opifices , ut sutores , sartores, lanii , & quicunque officinas apertas habent. Vinum quoque sive uvæ colligantur , sive ipsum in Regno divendatur , si-

ve

ve in exteras regiones navibus deferatur. Rex vero cum civitatum Magistratibus certâ pactione, quæ *Encabeçamiento* nomen habent, transigit, ut certa pecuniæ summa soluta ipsi deinde à suis civibus, & circumjacentium pagorum incolis vectigal exigant. 2. *dictum*. Præter dictum vectigal tributum meminit idem noster auctor imperati Ecclesiastico Ordini, quod profecto ingentem pecuniæ vim corradit, cum Episcopi tertiam reddituum suorum partem, & ex duabus tertiis sibi reliquis pecuniam auxiliariam, & Pontificiis permissu de omnibus bonis Ecclesiasticis decimas, (el *Excusado* nominant) impendere cogantur. Lege, quæ *Cardinalis Ossatus apud Johannem de Laet* in 76.274 & 283 *epistola* scribat; In primâ enim nullum totius Christiani Orbis Ordinem Ecclesiasticum majorem oneribus quam Hispanicum oneratum esse queritur. 3. Extra ordinem porro quotannis per omnia regna cujusque bonis tributum certum imponitur, *los servitios ordinarios* appellatum, à quo Nobiles, qui feuda possident, & Equites Aurati immunes sunt. Duos præterea ducatorum milliones, ut vocant, subditi quotannis Regi conferunt, sicuti ex *Johanne Laetio* patet. Auxilium millionum (*des*

millions) communi voce appellatur, & Regi in quatuor aut sex annos à Regni Ordinibus concedi solet. Annorum illorum spatio elapso Ordines iterum conveniunt, & pro re natâ auxilium illud in aliquod annos prorogant. 4. Omnibus bonis ex regnis Valencia, Aragonia, & Navarra terrestri protectione in cætera Hispaniæ regna transvehendis, aut viceversa ex his in illa transportandis decimæ sunt pendendæ, quod & de Lusitaniæ cæterorumque Regnorum commercio mutuo intelligendum est. 5. Incolas duorum exteros quatuor ducatorum solutione vectigal sacca centum & quinquaginta circiter lanæ libras complectenti impostum redimere oportet. 6. Hispalis civitas pro se & vectigali nautico quotannis sesquimillionem auri solvit. 7. Germani, Galli, Belgæ, Itali, Lusitani, & Angli pro omnibus mercibus decimum nummum solvendo Regi satisfaciunt. Tributo huic nomen est *Almoxarit*. Sed in Valentia Regno & mediterranei maris portubus decem Regales quatuor denariis redimunt. In iis tamen locis à Belgarum nautis & mercatoribus illud vectigal non exigitur, Panni lanei textum unum ab exteris in Hispaniam advectum sex ducatorum solutione vectigal redimat necess.

esse est. 8. Navibus in Indiam proficiscientibus vigesimus nummus & idem in India ipsa solvendus est. Idem faciendum iis, quæ non modo Hispali; sed ex aliis etiam Andalusie portibus solventes Indiam occidentalem petunt. Huic vectigali nomen est *Almoxariff de las Indias de Espanna*. 9. A civitatibus, in quibus moneta cuditur, pro jure cudendi de singulis argenti marcis certa pecuniæ summa pendi solet. Nomen tributi est *et Sennoreaxo de la Moneda*. 10. Quoniam Rex Commendatarum, ut vocantur, Ordinum equestrium S. Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ jus conferendi possidet, ac illud Dominis *Fuggeris*. *Johanne de Maet* teste elocat, ex locatione illâ tercentum mille ducatos quotannis percipit. Fructus hi *subsidio* vel *Arrendiamen-*
to nuncupatur. Præterea ut omnium bonorum Ecclesiasticorum, ita etiam eorum, quæ ad Equestrem hunc Ordinem pertinenti, tertiæ partis ab Alcavalorum exactoribus acceptæ & cum Alcavalis elocatae particeps redditur. 11. Pascua & res pecuaria quotanni elocata Regi haud exiguum quoque nummorum summam conficit. 12. Ex argenti vivi fodinis Almalæ in montanis Sierræ Morenæ in Calatravæ vicinia haud exiguus, ex argenti

fodinis Gadalcanae in Estremadura etiam, minor tamen, quovis anno fructus in thesaurum Regium redundat. 13. Omnibus provinciis injunctum est, ut servorum, & remigum captivorum nomine nummorum summam certam largiantur; sub titulo, *el exercitio por los Esclavos y Galeras*. 14. Focorum in toto regno singuli septem maravedisiorum solutione annuâ onerati sunt. Hæc *la moneda fore-ra* appellatur. 15. Chartæ alicunde in regnum investæ etiam vectigales sunt. 16. Regi quoque Pontifex Romanus bullas quasdam largitur, olim concessas, ut bellum cum infidelibus & hæreticis geri posset: has subditis Rex vendit ipsis diebus sabbathi carnis esum permittentes, & ingentem pecuniæ vim cumulantes, ut *Laetius* docet. 17. *Almadrava* nomen est vectigalis ex certis piscibus nummos colligentis. 18. Omnibus septennibus, aut plures annos agentibus duorum regalium solutio imposita est. 19. Principum & Comitum liberi post parentum ex hac vitâ discessum usque ad ætatis suæ vigesimum quintum annum dimidiæ, aut tertiæ tantum omnium reddituum suorum partis participes fiunt. Quæ restant, Regis sunt. 20. Pipera monopolium Rex exercet grande lucrum ipsi quotannis affe-

afferens. 21. Omnia debita creditoribus adjudicata de centum florenis quinque Regi pendunt. 22. Etiam munera quædam venalia ad corradendam pecuniam adjumento sunt. 23. Ad Catholicam religionem se recipientes, & novi Christiani appellati tributis haud exiguis etiam premuntur. 24. Omnium hæreticæ pravitatis nomine condemnatorum bona Fisco Regia cedunt. 25. Cujusvis mancipii advenientis causa aliquid dandum est. 26. Tertia pars pecuniæ ademptæ iis qui contra leges pecuniam aut merces quas penes se habuerant, reticuerunt, ad Regem pertinet. 27. Singuli verveces Mantuæ Capetanorum in macellum deducti duobus regalibus redimendi. 28. Ex salis vectigali proventus emanans grandis quoque est. Hæc omnia de Regnis intelligenda, quæ uno Hispaniæ nomine comprehenduntur. Eorum enim, quæ ex aliis Regnis & regionibus ipsi conficiuntur hic mentionem nullam adhuc fecimus. *Christophorus Forsnerus lib. 3. pag. 283. notar. polit. in Tacitum Paduæ anno 1627, editarum* Regem, ait, ex Indiâ non plus tribus millionibus quotannis accipere: residuas opes ad privatos pertinere: plerosque etiam in Hispaniâ Magnates ad paupertatem redactos esse,

ac mercatores Regi petenti vix quinque florenorum millia conferre posse. *Almoneda General* universos Regis proventus tredecim millionibus, & ter centies mille nonaginta sex mille & sexaginta sex coronatis circumscribit. Videatur *Relatio de Regis Hispaniæ opibus, apud Honorium, & disc. Nicol. Belli pag. 172. D. T. U. X.* eosdem duodecim millionibus centies mille ac nonaginta novem mille & quadraginta octo Coronatis; **Johannes de Laet** autem ex *Johanne Hugone Lincozano* tredecim denariis centenum millenariorum, & quadraginta octo mille ducatis æstimat, Excipiuntur Lusitaniæ redditus, & quæcunque Regi ab Ecclesiastico Ordine quotannis tribuuntur: Nam sexaginta sex auri tonnas annuatim Lusitania largiri creditur, quamvis *Nicolaus Oliveira* 4. 360. 548. crusatos numeret: quæ summa illi, quæ ex **Johannis de Laet** supputatione emergens tredecim milliones, & 48. mille ducatos dedit, adjuncta septendecim myriadas, & quater centies octies mille ducatos conficiet: qui hic tribus florenis Brabandicis, aut Francis (Francken) respondentes dabunt 52225644, florenos quorum unus 40. cruciferos valet. Si ad nostram Germanicam monetam reducas, summa tota erit

erit 34817096. florenorum Germanicorum. In *editione ultima Cosmographiæ Munsteri cap. ult. fol. 141. seqq.* Omnes redditus hujus Regni Hispaniæ totius, ut anno 1628. supputati sunt, ad viginti duos centenariorum millenariorum denarios pervenisse dicuntur. Hispaniâ cum Lusitaniâ quotannis. 10. Mediolani Ducatus 1. Regnum Neapolitanum 2. Sicilia 1. Insulæ Sardinia Majorca & Minorca 2. Belgium 2. India utraque 4. milliones singulis annis largiuntur. Quanquam autem incredibilis hæc tot nummorum vis omnem fidem fere superat, non minor tamen copia est sumtum & expensarum, quæ Regi tanto faciendæ sunt. Regionum & regnotum quæ possidet, amplitudo & copia facit, ut incredibilis ministrorum numerus, & ingens præsidiariorum multitudo, ac hanc pauci Legati ubique alendi, largitionibus creberrimi, multum pecuniæ impendendam, & gravia ubique bella gerenda sint. Testatur id bellum illud cum Unitis in Belgio Provinciis gestum, quod infinitis thesauris Regum Hispaniæ trium *Philippi II. Philippi III. & Philippi IV.* pertinaciam multavit. *Johannes de Laet cap. 24. Lansius pag. 345. inorat. contra Hispaniam.* Accedit & alterum incommodum, quod
Hol-

Hollandi & alii classes ex Indiâ venientes, quandoque intercipient, & captas domum deducant, aut ad minimum tam male tractant, ut fundum petant. Unde fit, ut Genuenses mercatores, qui ad dictarum classium ædificationem & apparatus Regi pecuniam mutuo dederunt, quandoque foro cedere cogantur. Licet igitur impensæ Regis solitæ in *Munsteri Cosmographia*, quatuordecim myriadas non excedere dicantur; insolitæ tamen & insperatæ expensæ sæpius accedentes in causa sunt, ut acceptis impensæ longè majores evadant. De potentiâ Regis Hispaniæ paucis dicimus, tantum eam esse ut potentissimus mundi Princeps, ob magnam regionum & regnorum multitudinem, jure ac merito habendus sit. Consule *Acta publica Lundorpii tom. 2. lib. 7. tract. 12. fol. 1247. & seqq.* Si inter hunc Monarcham & Turcicum Imperatorem comparatio instituenda, eadem esset in utrumque proportio, quæ numerorum 13. & 2. aut 80. & 13. vel 433, & 74. ut *Thesaurus Politicus part. 2. cap. 11* indicat. Clarius rem pronunciat *Lansius in orat. pro Hispaniâ, pag. 302.* Regis Hispaniæ imperium Turcico decies majus esse. Romanorum potentia nunquam eâ magnitudine surrexit, ut quanto Rex Hi-

Hispaniæ, tanto Regionum spacio imperium suum diffuderint. Imo, quamdiu mundus vixit, nullus unquam Princeps tot, quot Hispaniæ Rex, regnorum, provinciarum & regionum possessor extitit. *Consultatio Comitum à Castel de opt. parandi opum modo pag. 264. Lansius dicta pag. 302. Boterus part. 2. relat. lib. 4. pag. 277. Bellus disc. 17. tom. 1. p. 263.* In mari mediterraneo dominatur Insulis Balearibus, Majoricæ & Minoricæ. Illam describunt *Mariana lib. 12. & Bernardus Gomezius lib. 6.* longitudinem centum mille passibus exportigit, ambituque suo quadringentos & octingenta mille passus colligit. Hæc à priori 5. vel 6. Hispanicis miliaribus disjuncta circuitu suo centum & quinquaginta mille passus metitur. Septendecim cum dimidio, miliaria Hispanica, quindecim Germanica, & septuaginta Italica longitudine conveniunt. In eodem mari tanti Regis dominium agnoscunt duæ insulæ Pitiusæ, Yrica nimirum, olim Ebusa, & Formentere, nominibus Ophisa vel Colubraria veteribus nota. Idem facit Sardinia ejusdem maris insula fere ad Siciliam magnitudine accedens; quam Pontifex Romanus Aragoniæ Regi jure clientelari possidendum tradidit; De hac *Philippus Cluverius in præ-*

præstantissimo suo de Sicilia antiquâ opere,
& Iohannes de Laet cap. 6 Legendi
Siciliæ pariter, & septem circumjacenti-
um insularum, quas Æolidas appellant,
in dicto mari sedem habentium Rex est.
Has describunt dicti authores, & alii qui
Italiam describentes easdem descriptioni-
bus illustrarunt. In Africâ & Atlantico
mari Hispaniæ Regum dominio parent
Septa Mauritaniae Tingitanæ civitas in
Gaditani freti, seu faucium apud civita-
tem Gibraltar vicinia; Tingim vel Tan-
ger urbs; Mazagaon civitas & castellum;
Insula Madera; Insulæ Afores vel Flan-
dricæ; Castellum Arguin: Insulæ capitis
viridis, S. Jacobi; S. Thomæ; & aliæ; Ca-
stellum S. Georgii del Mina; Regnum
Congo, quod peculiari adhuc regi paret,
& Hispanos haud multum reformidat:
Regnum Angolæ; Insula S. Helenæ;
Castellum Mosambique; Insula Mada-
gascar vel S. Laurentii, in quâ Reguli
quinque Regis Hispaniæ imperio se sub-
jecerunt: & plura alia loca, de quibus di-
ctus *de Laet cap. 7.* legi potest, ut &
cap. 8. quod enumerat urbes & arces qua-
rum Rex Hispaniæ, quatenus Lusitaniæ
Regnum obtinet, in Asiâ & Indiâ Orientali
possessore evasit. Inter possessiones eas
sunt Insula Ormuz Hisp. A. 1622. ab An-
glis

glis & Persis iterum erepta; Insula Goa cum urbe cognomine, & metropoli Indiæ totius, in quâ Archiepiscopus, & Indiæ totius Prorex Hispanus sedes suas habent: Insula Ceylon parte aliquâ; Urbs Malacca: Insulæ Moluccæ, quarum præcipuas Hollandi superioribus annis in potestatem suam redegerunt, & urbs Macao. In Occidentali Indiâ Rex possidet Brasiliæ urbes, & provincias aliquot à *Johanne Laetio cap. 9.* descriptas, qui *cap. 10.* satis fusâ descriptione quoque illustrat vastas regiones cæteras, quæ in America Hispanico dominatui subjectæ sunt. Præter hæcenus narratas Regiones in potestate suâ porro habet Insulas Canarias; Omnia Regna cum Lusitaniâ uno Hispaniarum nomine comprehensa; Regnum Neapolitanum; Mediolanensem Ducatum aliaque Italiæ loca; Belgii maximam partem; & Burgundiæ Comitatum. Hinc ex Germania sibi etiam de militibus aliisque rebus necessariis prospicere potest. De his plura invenientur apud *Munsterum lib. 2. c. 48. fol. 136. edit. Basil. de Ann. 1622. Johannem Laetium: in Thesouro Politica anno 1601. Mediolano impresso, cap. 11. part. 2. apud D. T. U. X. pag. 133. & seqq. edit. Paris. in 4. de ann. 1619. sub tit. les forces du Roy d'Espagne:*

In

In disc. 17. Nicolai Belli. Dictus D.T.U.Y. descriptionem suam descripsit ex *Botero*, quem non nominat, & cujus *Relatio* anno 1598. *separatim Latino sermone vestita Coloniae in 4. edita est sub titulo: Commentariolus parallelus*, in libro eo non de dictis regionibus solum, sed & de rectione, potentiâ militari, & Principibus vicinis agitur. *Botero* contradicit *Johannes de Laet cap. 26. libri sui*, ubi aliorum, ut & *Boccalini* judicia opponens Regis Hispaniæ potentiam tantum non esse, quanta quidem prædicetur, asserit. Nam Regna & Regiones ejus latè diffusas & dispersas impedimento esse, quò minus vires conjungere queat. Apertè etiam ibidem significat, quomodo cum utrâque Indiâ comparatum sit, & quantum incommodi gentes illæ Barbaricæ, Angli, Belgæ inferre queant. Sequenti *cap. 27. causas affert ex Thuano & Consiliarii Hispaniæ Regi Philippo III. anno 1619. dederunt, & liber, cui titulus, Conservatio Monarchiæ Hispanicæ, à Petro Ferdinando, Novareta Secretario Regio A. 1626. Mantuæ Carpetan. in lucem editus comprehendit*; cur Hispan. Regis ærarium adeò exhaustum sit. *Salazarius p. 60. Meteranus lib. 21. & de Laet c. 4.* Cum igitur Judæorum & Maurorum, ac

novorum Christianorum, qui se suspectos reddiderant ejectione anno 1619. perpetuis bellis & navigationibus Indicis, ut & Regionis ac Fœminarum sterilitate Hispaniâ in eam incommoditatem inciderit, ut incolarum penuria maxime laboret, Rex exterarum gentium operâ in expeditionibus suis bellicis uti cogitur: In Hispaniâ tamen ter mille Equites Hispano semper in promptu, & ad quemcunque necessitatis casum parati esse feruntur; quamvis Equitatus Hispanicus exiguâ celebritate hætenus innotuerit. Quomocunque res se habeat, noster *author* N N: nihilominus opinatur, si necessitas postularet; Regi militum copiam in Hispaniâ non defuturam, cum incolæ Regem suum amore prosequantur, & voluntate promptâ ad ei servendum proclives sint. Valdoledi certe Mantuæ Carpetanorum, Ulyssiponæ, Hispali, Valentiaë, Barcelonaë & Zaragosæ incredibilis hominum copia cernitur. Hispaniæ multitudinem hominum ferè eandem, quæ Italiaë tribuitur, *Boterus* attribuit. Sed scripsit hoc, antequam anno 1610. tanta mortalium frequentia Hispaniæ Regno ejiceretur. Necessitate urgente etiam Nobiles & propria persona, & propriis sumptibus Regi inserviant oportet.

portet. Et quoniam, ut superius diximus, Hispani parvo, raphanis nempe, pomis aureis, lactuca, similibusque cibis concenti arctè contenteque se habeant, in terrâ commeatu, & mari pane bis cocto facilius & diutius sustentari & ali possunt. Angli quidem & alii persuasum habuerunt, siquidem Lusitani & Aragones Castiliæ Regum rectionem non usque quaquè probabant, Incolarum & nautarum defectu maritima loca debitis & requisitis præsidiis defendi non poterant, ac armamentaria Barcelonæ, Ulyssiponæ, Malagæ & aliis in locis non satis instructa erant, quod facili occupatione portubus maritimis potituri, & Hispaniam in extremitatem summam adducturi essent, si portubus occupatis interiorum partium incolæ omnium rerum necessariarum advectione excluderentur. Eâ de causâ vicibus diversis Hispaniam aggressi nonnulla loca quidem in potestatem suam redegerunt, & damnum haud exiguum Hispanis intulerunt, sed nihil conservantes stabilem & firmum in Hispaniâ pedem figere non potuerunt, & contra experti sunt, quod hic Rex domi, id est in Hispaniâ ad resistendum hostibus suis satis potentia habeat.

14. In aulâ Regis ministros varios & di-

diversos varia & diversa numera atque officia occupant & distringunt. Mayor-domo, Mayor universæ aulæ præfectus, cui subsunt quatuor alii Mayor domos cum triginta & uno nobilibus mensæ Regiæ servitia obeuntibus, & viginti Nobilibus aulicis. Decem Nobiles Camerarii, cum decem ministris in cameris servitia sua observantibus. Tres Guardarobas, sunt ministri, qui vestimentorum, & asuarum similium rerum curam gerunt. Quatuor Quardajoyas, quibus rerum prætiosarum cura commissa est. Quinque Lapiteri. Sex Pincernæ, cum octo aliis personis, quæ cibos custodiunt, & culinam curant, duodecim famulis culinariis, ut & aliquot cocis, & tredecim aliis ejusdem farinae hominibus. Tapetorum præfectus, qui undecim alios sub se habet. Tres Medici, Chirurgus unus, tres Tonsores, duo Pharmacopolæ cum duobus ministris: Sartor, Sutor, Phrygio, Pellio aulicus & nonnulli alii ejusmodi opifices numero novem: Lotrix una, duo Palatii janitores, unus clavium custos aperiendo & claudendo destinatus, decem ministri alique similes, cum 89. Satellitibus. Post magnum Aulæ Præfectum, ejusdem sequitur Vicarius, & Contador, vel Veedor de los Caçadores, qui rationum

num curam gerit , & sumptuum , qui Venationibus & Venatoribus impendantur. Item de sponſoro Mayor , vel Sponditor , ſimiliumque numerum curatores , quales ſunt Teſorero . Valleſtero , Sangrador , los Aguadores , vel Muletiers , Barrendero Mayor , vel bailleur . Cuſtodiis porro diverſis Rex ſtipatur . Burgundica centum nobilibus Burgundis conſtat . Archeros de la guarda del Rey appellati Capitaneum , Locum tenentem , Signiferum , tubicinem , & Capellanium habent . Germanica centum Germanorum , la Guarda de à Pie cognominata , Centurione , vicario , tibicine , duobus tympaniſtis , Sacellano & Chirurgo utitur . Hiſpanica , ut prior , centum pedites , ſed Hiſpanicos complectens Centurioni , vicario ſeu locum tenenti & accenſui ſub eſt , quibus accedunt quatuor Cabos de Eſquadra , ſeu Corporales , uti vocantur , Sacellanus , Medicus , Chirurgus . Hiſpanica altera ſexaginta equitibus Regiæ Cuſtodiae inſerviens & duos Tubicines habens . Præterea reperiuntur inter Aulicos 10. Apoſentadores , ſeu hoſpiti-
orum & ſtationum curatores , ut & 40. Furrielos , qui in itineribus hoſpitia aſſignant . Trecenti etiam ſunt nobiles , quorum pars ſemper aulam ſequuntur , pars ab u-
no

no ad alterum anni quadrantē aulæ præ-
 stō sunt. Est alia quoque Custodia capi-
 tum centum sub uno centurione, aliisque
 ejusmodi numerum militarium admini-
 stris, qui omnes continos homines des
 armas appellantur. Quinquaginta Mon-
 teros de Guardia appellati, & nobili ge-
 nere oriundi omnes, quorum viginti in
 Reginae aulâ, & Regiarum filiarum tha-
 lamis ministeria sua gerunt, & ex monta-
 nis circa Urbem Burgos adsciscuntur.
 Nobiles puëri undeviginti à Præfecto &
 sub præfecto reguntur, quibus adjuncti
 sunt Sacellanus, Præceptor (Maestro de
 Estudio) Saltandi magister (Maestro de
 Dançar,) Tanner, Cocus (Cozienero)
 Equorum circumactor (Maestro de bol-
 tear) & Gladiatoriae artis Magister (Mae-
 stro Mayor de esgrima). In Regis Sacel-
 lo quadraginta duo ministri, inter quos
 & Eleemosynarius Magnus, sustentantur.
 Musicae concentibus multi quoque num-
 mi impenduntur, eoque in collegio sunt
 Magnus Cantor, Sacelli præfectus, duo-
 decim cantores supremam vocem sonan-
 tes, (Monezillos) quadraginta quinque
 cæteris vocibus destinati, & Bassista (Ba-
 xo) ut vocant cum Organorum magistro,
 aliisque viginti hominibus inter quos sex
 decumana barbitō ludentes (Violones de
 arco)

orco) & duo cornicines. Extra Regis aulam quadraginta Sacellani annuis stipendiis aluntur. Apud Regem commorantur Pater Confessionarius, & tres concionatores. In Regio Equiti diversis numeribus diversi præsunt: Supremus Equitis Magister (el Cavallerizo Mayor) quinque alii Magistri, quatuor equorum Domitores (Picardores), quatuor Maceros, vel Massiers; quinque; Feciales (Rexar de Armas) quinque; Stationum & hospitiorum designator unus, aliorumque ejus farinae turba haud exigua, quorum centum & septuaginta numerantur, ac ex ipsis octoginta, qui servilia in equili munera obeunt. Plures quoque inveniuntur Ephippiorum ministri, & Confectores, Rhedarum fabri, Lignarii & Ferrarii Fabri, Arcabusier, viginti quatuor Carrucarii quatuor & viginti Carrucis regendis præsecti; & duodecim lecticarii sex lecticis & duodecim mulis gubernandis inservientes. In Mulorum stabulo quinquaginta muli aluntur, quorum cura supremo Magistro (Azemilero Mayor) ejusdem vicario, & aliis ejusmodi hominibus commissa est. Sustentantur itidem à Rege duodecim pedissequi, octodecim Musici diversis instrumentis Musicis ludentes, Venatorum Magister Venatoribus, aliis.

aliisque rei venatoriæ operam dantibus, ac plurimi alii functionibus in aulâ publicis occupati, de quorum omnium tam dictorum quàm aliorum muneribus, ac annuis stipendiis *Ambrosius de Salazar in inventarii sui (Almoneda General de Reyno de Esp.) c. 10.* prolixam mentionem facit. Omnium commemorationem amplio- rem hujus loci angustia recusant.

15. Per totam Hispaniam sparsa offenduntur collegia, & Curiæ Regiæ justitiam administrantes, de quorum vitâ, & quomodo se gesserint, antequàm in senatum admittantur, imò ipso illo tempore, quo munere mandato funguntur, seriâ instituitur investigatio, ut aut malè se gerens meritâ poenâ castigetur, aut contrâ ad altiore dignitatis gradum provehatur, si benè se gesserit. Tale Judicium Perquisa, Judices autem aut Commissarii Perquisidores vel Visitatores, & Syndici ab *Alfonso de Azevedo* appellantur. Primum Consilium, seu Senatus primus est ille, qui status Consilium (Conseio de Estado) appellatur, in quo Rex ipse Præsidis subsellium occupat, & cum duobus Cardinalibus, ex quibus Toledanus semper unus est, ac duobus Hispaniæ Optimatibus de supremâ Regni totius provinciarumque omnium salute deliberationem

E

suam

suam instituere solet. Adjuncti sunt duo Secretarii, qui quæ Regnum concernunt, scriptis mandant. II. Altera Curia Consilium est Regium, in quo de Regni proventibus, tributis, & vectigalibus aliisque negotiis deliberari & appellationes audiri solent, ad quod ab aliis Judiciis, quæ Chancillerias *Marineus* autem Conventus Juridicos appellat, Valladole-do nimirum, Granada, Navarra, Audientia Hispalensi, & Audientia Gallicienfi provocatur, si modolitis pretium decem Morapetitorum, vel Marvedisiorum millia superet. Præsidis in hoc Senatu munus maximi fit, proximaque ferè à Rege dignitas est. Omnes totius Regni tam civiles quàm criminales actiones di-judicat. III. Consilium bellicum. IV. Consilium Italicum seu Senatus Italicus, in quo proponuntur, quæ provincias & loca Italiæ finibus inclusa concernunt. V. Consilium Ordinum Militarium, (Consejo de Ordenes) seu Consilium aut Senatus Equitum Auratorum, in quo omnes trium Ordinum Equestrium, S. Jacobi puta Calatravæ, & Alcantaræ deciduntur. VI. Senatus Aragonicus, seu Aragoniæ consilium, Aragoniæ, Cataloniæ, Valenciae, & insularum circumjacentium negotiis expediendis destinatum. VII. Con-

Consilium Indicum Indicas res tractans.
 VIII. Consilium patrimonii, & ærarii
 Regii Hispanis Consejo de Hacienda
 nuncupatum, cujus Senatoribus redi-
 tum, & ærarii Regii cura commissa est.
 IX. Consilium Rationalium, in quo
 Rationibus agendum. X. Huic accedit
 aliud, in quo Rationes ad novum examen
 reducuntur, aliæque item impensæ & ex-
 pensæ, quæ Regiam aulam concernunt,
 inspiciuntur. XI. Camerae Consilium,
 quod eorum curam gerit, qui bene se ge-
 rendo renumerationes debitas merue-
 runt, ac eos publico venia liberat à pœnis,
 qui capitis damnati, in exilium ejecti,
 aut ad triremes relegati sunt. Donorum
 Regionum rationes in eo quoque pu-
 tantur. XII. Consejo de Descargos,
 in quo æris alieni à Rege contracti ratio-
 nes conficiuntur. XIII. Consilium Fo-
 resti (Consejo de Bosques) ea tractat,
 quæ ad sylvas, & nemora pertinent. XIV.
 Consilium Inquisitionis (Consejo de In-
 quisition , & Oficio santo Hispanis)
 primò contra Mauros & Judæos constitu-
 tum postea quoque ad Catholicæ Reli-
 gionis conservationem dilatatum est.
 Huic Senatui præfider Archiepiscopus
 Toledanus Inquisitor Generalis, qui non-
 nisi causis prægnantibus impeditus præ-

stò semper adesse debet, & mille ac sexcentorum & quatuor nummorum aureorum mercede annuâ fruitur. Adjuncti sunt huic sex Inquisitores, quibus octingentorum aureorum, seu Ducatorum pensio annua solvitur. Sunt Monachi Prædicatores, seu Dominicani, ut vocantur, qui in confesso secundum locum obtinent. Franciscani enim primum, ipsi alterum, Jesuitæ tertium, & Clerici quartum locum occupant. Cætera munera gerunt Fiscalis octingentorum aureorum; Duo Secretarii unus ex Castiliæ alter ex Aragoniæ regno; uterque ducentorum sexaginta septem aureorum annuâ pensione fruens; Unus ex nobilitate præcipuâ, qui alicubi Alcalde, aut Consul fuit, octingentorum, & quod excurrit, aureorum stipendio merens; Curator poenarum, suppliciorum, & bonorum ærario seu fisco adjudicatorum, cui eadem cum præcedente pensio quotannis solvitur. Viginti ministri palliis ex orychalco crucibus insignitis ornati, & hæreticos comprehendentes, ac accusantes, qui octoginta aureos laboris præmium singulis annis ferunt. Ejusmodi delatorum per Hispaniam totam viginti millia numerat *Salazar*, quod fidem excedere videtur. Secretæ Inquisitionis quoque Fiscali plusquam

quam octingentos aureos quovis anno numerari dicunt. Tandem est Solicitador, cui totidem pro numeris sui cura solvitur. Inquisitionis Collegia inveniuntur Granadæ, Hispali, Cordubæ, Murciae, Valenciæ, Barcelonæ, Valladoledi, Tolledi, Cuençæ, Logromi, Ulyssiponæ in Lusitaniâ, Eboræ, & Coimbræ vel Conimbræ. Reus bis coram Sancto hoc Senatu sistitur, & obscuro carceri fenestris carenti, & nonnisi parva foramina habenti, ita ut à nemine conspici queat, includitur. Ostii ut plurimum inscriptio hæc est: *Exurge Deus, & judica causam tuam.* Cum ex rei examine & confessione, eum Judæum esse, & mortem expetere, liquet, in supplicii publici locum deducitur, quasi theatrum quoddam erectum habentem, cum altari, ubi post missam celebratam concio habetur, ac damnati delicta commemorantur: quibus peractis miseri flammis exusti bona ærario publico seu fisco adjudicari solent. Sin Judæum se esse negat, & tamen Judæus esse convincitur, laqueo suffocatus rogo comburendus imponitur ut noster *author* N N: memoriæ prodidit. Videantur *Wolffius* Tom. 2. *lect. memor.* fol. 617. *Lazarilli* de *Tormes* vita part. 2. cap. 12 pag. 109. editionis *Pariens.* de anno 1620. *Reginal-*

*bus Consalvius de Hispan. Inquisitione; Cranius de pace Religionis pag. 2. probl. 2. p. 207. & Aubertus Miræus in Chron. ad annum 1481. ubi Inquisitionem miris in cælum laudibus effert. In Lutheranos & Huguenotas hodierno tempore remissius inquitur, & non publico sed clandestino supplicio animadvertitur. Non enim, ut olim ita hodie cum Inquisitione illâ comparatum est, ut idem *author N N*: refert, adeò ut non amplius tam crudeliter in quemvis grassetur. Præter dicta Consilia Mantuæ Carpetanorum quatuor sunt Judices, quorum Jurisdictioni omnes civiles & criminales actiones subjiciuntur, quæcunque circa Regiam metropolin quinque Hispanicorum milliarium, seu viginti mille passuum spatio se offerunt. Triginta quoque ibi sunt Apparitores, (Alguaziles) & plurimi Scribæ sanguinis, quorum quisque proprium suum domicilium & carcerem habet. In cæteris Urbibus supremi sunt Judices aut Consules qui suo arbitrio Senatuum ministros, apparitores, lictores, ac reliquos ejus farinæ homines eligunt. In Civitatibus ab Hisp. Ciudades nominatis, quibus, aliæ urbes, municipia & pagi subsunt, Corregidores supremorum Judicum munus obeunt & eandem cum provinciarum gubernatori-*

bus

bus potestatem obtinent, Consul Mantuæ Carpetanorum Alcalde Hispali Assistent, Granadæ Gubernator, Luegi Criminal, & in urbe Arcos atque aliis in locis Corregidor appellatur. Baculum sex pedes longum, cujus apex argenteo Regis insigni ornatur, ut plurimum manu gestant, & eos captivos faciunt, qui pugnis & digladiationibus mutuis pacem publicam turbant. Debitorum causa neminem comprehendere audent, nisi ipsis à criminalium actionum Præfectis, qui Prætoribus aut Judicib. Civitatum apud nos comparari possunt, permissum sit. In quarumvis civitatum macellis Præfecti sunt, qui carnem emptoribus appendendo cavent, ne à Lanionibus circumveniuntur. In omnibus ferè urbibus & pagis consortium aut fraternitas quædam occurrit, quam Hispani Hermandad nuncupant & tanquam sanctam summâ reverentiâ colunt. Equis insidentes, baculumque album manibus tenentes, ac se ipsos magni facientes passim vias, municipia, & pagos perlustrant, quorum si quis in pago aliquo vel minimum baculo suo præcipiat, perinde habetur, ac si Rex ipse jussisset. Si forsan se quis opponens occideretur, delictum impunè abit. Maleficos & delinquentes in viâ deprehensos ejusmodi

fratres vinculis constringunt. Qui intra urbem peccant, aut ruri peccantes in urbis vallum evadunt, ab eorum potestate liberi ab urbis Consule comprehendi solent. Reperio quidem, quod præsens Rex Philippus IV. A. 1623. ejusmodi Fraternitatem cum Conservatoribus, qui titulos, & publicorum numerum dignitatem dijudicabant, abrogaverit: Num autem ipsa hæc Fraternitas narratione illâ intelligatur, affirmare certò non ausim. Lusit., Navarræ, Valenciæ, Aragoniæ, & Cataloniæ reges ut *author N N.* tradit à Regis Vicariis seu Proregibus gubernantur, qui tanquam secundi à Rege in Regnis sibi conceditur civilium & criminalium actionum judicandarum summam potestatem obtinentes propriam aulam, & custodiam corporis peculiarem habent. Ut plurimum quovis triennio mutati novis locum cedunt, qui à Regni Magnatibus, Comitibus, & Dominis insigni pompâ introducuntur: Regem verò ipsum soli Principes magno apparatu excipiunt, de dictis Collegiis, Judiciis, Senatoribus, ministris, eorumque redditibus annuis consule sæpe nominatum *Ambrosium de Salazar c. 9. Joh de Laet cap. 5. & D. T. U. X. in descriptione Hispaniæ sub titulo Gouvernemens d'Espagne.* Agit autem dictus de Laet etiam de

de Regni Aragoniæ (ubi leges , fori , & Magistratus Justititia vocantur) rectione, comitiis, & nobilitate, ut & Lusit., & Ulyssip. urbis gubernatione. Inferiores Magistratus primam instantiam habent , & impunè præteriri non possunt. Ab ipsis provocare licet ad supradictas Cancellarias, & Audientias, ac Curias, sive Parl., ut & in Lusit. ad Jud. & Senat. Camerae, quæ Curiae omnes tamen in primâ instantiâ nullam admittunt litem , nisi viduarum, orphanorum, & ejusmodi personarū, quibus miseris necessario succurrendum est. Sed causas provocationis jure ex Regnis, & à minoribus Judiciis ad se traductas dijudicant. Sententia in ejusmodi Curiis lata, si cum illa conveniat, quam minor Judex tulit; parti condemnatae altera provocatione ad eandem Curiam litem deferre licet, cui mox ex Senatu Curiae Judex datur, qui lite denuò inspecta & examinata tandem sententiam ultimam fert, à quâ porro ad aliud Judicium provocare integrum non est, nisi decem Maravedisiorum millia summa superet, ut superius indicavimus. Noster *author* NN: & D.T. U.X. de quater mille aureis nummis dicunt, quod veritati magis congruere videtur. Litis pretio summam illam excedente ad Consilium Regium, tanquam

ad summum Camerae Judic. appellatione litem transferre concessum est parti, quæ causa cecidit, eâ tamen conditione, ut mille & quingentos secundum *D. T. U. X.* aut mille & quadringentos dublones, quos *Azovedo* duplas appellat, secundum *Joh. de Laet* in judic. deponat. Causa quatuor Consiliariis aut Senatoribus Regiis examinanda & dijudicanda committitur. Si quatuor illi ad hanc rem deputati sententiam cum priore convenientem contra provocatorem tulerint, pecuniæ depositæ jactura mulctatur. Ea sic dividitur, ut quingenti dublones in ærarium Regium deferantur, quingenti adversario tradantur, & reliquis quingentis pro injuriâ acceptâ satisfiat Judicibus prioribus, quibus ad Consilium Regium provocavit, contra quem sententia lata est. In criminalibus & capitalibus delictis sine ullius personæ respectu admodum severè justitia exercetur, & condemnato nulla provocandi potestas conceditur. Vix ulla Regio inveniri dicitur, quæ ab homicidis & latronibus tam libera & immunis esse credatur, quam Hispania, quamvis superioribus annis Aragonia, & Catalonia ejusmodi maleficorum nomine non benè audierit. Passim vero patibula, & in arboribus laquei tam severæ justitiæ indicia in conspectum cadunt.

16. Conclusionis loco jam de harum Regionum Dominis ac Regibus pauca dicenda. De antiquis nil certi habemus quod proferamus. Nam quæ de *Thubalo Noë* Patriarchæ nepote, ejusque posteris ex *Beroso* & aliis afferuntur, parum veritati congrua videntur, præcipuè cum Tubalæi populi non in Europâ sed Asiâ sedem suam habuerint: *P. Merula part. 1. Cosm. lib. 3. cap. 14. fol. 146. item pag. 2. lib. 2. cap. 9. fol. 231.* Vide de Regibus ac populis Hispan. à Thubal usque ad Carthaginenses *Joh. Vassæum in Chron. cap. 10. & Fr. Tarapham, itemque Anton. Beuter. in Chron. Hispaniæ.* Iberus, Tagus, Betus &c. non sunt Reges, sed flumina. Celtas, qui primi in Hispaniam venerunt, proprios suos Reges habuisse, dubium est nullum. Quæ tamen ipsorum nomina fuerint, quis dicet? Nec *Berosi* figmenta mera hic alleganda, ut alio in loco, *cap. nimirum 1. mei Itinerarii Germaniæ 43. pag.* indicatum est. Inspice etiam *Goropiam Becanum in Hispanicis, & in Originibus Antwerpiensibus lib. 4. pag. 340. Ludovicum Vivem, Benedictum Pererium in Daniele, Anton. Augustinum Antiquit. Rom. & Hispan. dial. 11. Gasp. Barrerium in peculiari libello, de Beroso, Manethone, Methasthene, & si.*

milibus fictis scriptoribus ab *Annio Viterbiensi* productis, & *L. Nonium de Hisp. c. 85. p. 263. edit. Antw. anno 1607.* Temporibus sequutis Afri & Carthaginenses Hispaniam possederunt. Eam his Romani eripuerunt. A Romanis ejusdem possessio devoluta est ad Wandalos aut Vandalos, ac postea ad Suevos, Alanos, & Gothos, in quorum potestate Regiones Hisp. ab A. salutis 369. vel 400. aut 410. secundum aliorum calculum, usque ad annum 713. aut 14. hæsit. De Vandalis, Alanis, Suevis, & Gothis consulantur *Vasæus cap. 14. & 15. Ludovicus Pontius cap. 20. lib. singulari de las grandes de Tarragona, & ante eos Isidorus Hispalensis de Gothis, Vandalis, & Suevis.* Anno autem illo 14 aut 15. *Rodrigo* vel *Rodericus* Gothorum Rex, & una cum ipso antiquissima Gothorum Nobilitas tota cæsa est à Saracenis, eo quod *Cavam Jul. Comitissæ*, & summi Andaluziæ Præfecti filiam invitam stupraverat; cujus vindicandæ causâ Arabes & Mahumetistæ, aut Saraceni postea Mauri appellati à Patre accersiti, & in Hispaniam ex Africâ allekti sunt: Vide *Alfonsi Villadiegii Asturicensis commentarios in forum Judicum: Joh. Marianam de reb. Hispan. lib. 6. cap. 21. & seqq. & alios Hispaniæ Historicos: Ex qui-*

quibus constat, quod Regionum Hispanicarum administratio & possessio tunc temporis Saracenis obtigerit. Gothicæ Nobilitatis reliquæ, ut *Mariana lib. 7. cap. 1. pag. 269.* docet, in Asturiam, & ejusdem montes evasit, ibidemque anno 716. *Pelagium* Regio Gothico stemmate oriundum Regem creavit: cujus posteræ Legionæ; in Castiliâ, Navarrâ, Aragoniâ, & Lusitaniâ rerum Summæ præfuerunt, postquam Saracenos, Moriscos, vel Mauros Christiani sensim, oppidis & civitatibus occupatis, hinc inde ex provinciis Hispanicis exegerunt, ut *Mariana cap. ultimo lib. 25. & Salazar pag. 58. & seqq.* referunt. Tandem *Ferdinandus* Rex Maurorum reliquias ex Granadæ regno & Urbe, quo se receperant, anno 1492, ejecit, & Saracenicum Hispaniæ dominatum finivit. De Gothicis usque ad *Rodericum*, & Mauris Regibus, cæterisque à *Pelagio*, & iis, qui Legionis, Castellæ, Navarræ & Aragoniæ regnis usque ad *Ferdinandum* imperarunt, legantur scriptores Hispanici, ex quibus *Salazar* catalogum suum contexuit. Item *D. T. U. X. Sansovinus, Elias Reusnerus, Albizius, & alii*, qui Principum Genealogias scriptis mandarunt; ut & *Johannes de Laet* in descriptione Hispaniæ cap. 21.

Mun-

*Munsteri Cosmographia lib. 2. cap. 34. seq. fol. 106. seqq. ultimæ editronis anno 1628. Ferdinandus Catholicus Aragoniæ & Siciliæ Rex, Johannis ex Castellæ Regum prosapiâ oriundi Regis filius matrimonio sibi junxit cognatam suam Isabellam, Castiliæ ac Legionis regnorum hæreditariam Reginam, atque ita conjunxit tria illa Castiliæ, Legionis & Aragoniæ regna, & cæteras ipsis adhærentes Regionēs, quibus, uti dictum est, etiam accessit Granadæ regnum, ac postea Navarræum ac Neapolitanum Galliæ Regi erepta regna, de quibus in *Itinerarii Galliæ & Italiæ* prolixius egimus. Præter has & regiones multæ in orbe novo aut America illius Regis ætate inventæ ejusdem potentiam mirum in modum auxerunt. Ex dictâ uxore suâ anno 1504. defuncta suscepit filium *Johannem*, qui *Margaritam* Imperatoris *Maximiliani I.* filiam uxorem duxit, & sine liberis ex hac vitâ discessit. Hinc filia *Johanna* patri *Ferdinando* & fratri *Johanni* succedens, ac ejusdem Imperatoris *Maximiliani I.* filio *Philippo I.* Austriæ Archiduci nupta Cæsares duos *Carolus V.* & *Ferdinandum*, ac aliquot filias peperit, ac Hispaniæ regnis Austriacam domum ditavit, Carolo Imperatori in divisione Hispaniæ regna cum Belgi-*

Belgicis Provinciis & Burgundiâ obtigerunt, accedente tandem etiam Mediolanensi Ducatu. Successorem habuit *Philippum II.* qui magnam Belgicarum Provinciarum partem bello quidem perdidit, sed contra Lusitaniæ, Algarbiæ, omniumque Regionum in utrâque Indiâ ad Lusitaniæ Reges pertinentium compos factus est. Nam cum *Don Sebastian* Lusitaniæ Rex anno 1578. in prælio Africano periisset, major autem cognatus *Henricus* Rex paucis annis post nimirum anno 1580. sine liberis fato functus esset *Philippus* ex primogenitâ *Emanuelis* Lusitaniæ Regis filiâ *Isabellâ* natus hæreditario jure sibi oblatum Regnum occupavit. Quamquam *Don Antonius* Lusitanus, *Prior Cratensis*, qui Anno 1595. Parisiis animam efflavit, *Emanuel Philibertus Sabaudie Dux*, *Catharina* Lusitana *Braganzæ* Ducissâ, *Alexander* Parmæ Dux *Reinutii* filii nomine, ac tandem *Catharina* Medicæa Galliæ Regina (vide *histoire des derniers troubles arrivez en France lib. 1 pag. 18. edit. Parisiens. de anno 1626*) omnes quidem Regni possessionem hæreditariam ad se pertinere contenderunt. Præcedentium Lusitaniæ Regum ortus repetitur ab *Henrico* quodam, cui Castiliæ Rex *Alphonfus VI.* filiam *Tarasiam* ;
vel

vel *Teresiam* cum Lusitaniâ dotali sub Comitatus titulo nuptum elocavit. Hunc quidam *Limpurgi* Principem, alii *Lotharingiæ* ducem, nonnulli *Burgundiæ* Ducis *Roberti*, qui *Hugonis* Capeti nepos fuit (*Thuan. lib. 6. hist. fol. 236*) nepotem faciunt. Legè *Koder. Toledanum, Rod. Sanctium, L. Marin. Siculum, Job. Barrum cap. 1. Asiaticum Decadum, cum pluribus aliis*. Principes autem & Reges isto ut silentio præteream, ex ultimis fuit *Eduardus*, cujus filiam *Leonoram* Imperator *Fridericus IV.* uxorem duxit. Hunc *Eduardum* sequutus est ex filio *Ferdinando* nepos *Emanuel* Rex, cui anno 1521. Regis *Ferdinandi Catholici* filia peperit filium *Johannem III.* qui in patris locum succedens præter alios filios ex Imperatoris *Caroli V.* sorore suscepit *Johannem* & *Mariam* Hispaniæ Regis *Philippi II.* uxorem. Hujus *Johannis III.* ex filio *Johanne*, & *Joanna* dicti Hispaniæ Regis *Philippi II.* sorore ac Imperatoris *Caroli V.* filia nepos erat Rex *Sebastianus*, qui anno 1578. in prælio uti diximus, regno & vita exutus est. Eum sequebatur patruus *Henricus Emanuelis* nominati filius, qui, ut suprâ monuimus, anno 1580. sine liberis expiravit. Præter hos duos filios *Johannem III.* & *Henricum* Reges

ges alios etiam liberos eidem Regi *Emanueli* fuisse constat. *Hieron. Osorius de rebus Emanuelis Lusitan. Regis. Isabella* Imperatoris *Caroli V.* conjux, & *Philippi II.* Hispaniarum Regis mater: *Beatrix Carolo Sabaudiaë Duci* nupta. *Ludovicus*, cujus filius illegitimus erat *Don Antonio à Lusitanis* anno 1580. Rex electus, sed postea victus, & in exilio mortuus: *Ferdinandus, Alfonsus, & Eduardus.* Hic ultimus filius *Eduardus* duas reliquit filias, quarum major natu *Maria Alexandro Farnesio Parmæ Duci*, & minor natu *Catharina Johanni Bragantzæ Duci* in Lusitaniâ nupserat, & tum temporis in vivis erat, cum *Henricus ultimus Rex* diem obiret. Nam major natu soror jam anno 77. ex vivis excesserat. Ex his omnibus apparet, quid juris in Lusitaniæ Regnum quisq; sibi arrogare potuerit. Consulantur *Hieronymus Conestagijs in historia de Portugallia conjunctione cum Regno Castellæ lib. 3. Jac. Augustus Thuanus lib. 65. historiarum: Christianus Besoldus de de success. quæ Regni sit jure lib. 1. dissert. 13. nu. 8. seqq. pag. 140. seqq. & in consulationibus vol. 1. consil. 1. Medicæa Galliaë Regina*, jus quod sibi in Lusitaniæ Regnum arrogabat, longè petita generis sui derivatione stabilire conabatur: à

Rege *Alphonso VI.* videlicet, & *Matilde Bononiæ Comitissâ*, à qua generis sui ortum deducebat, quanquam ea adhuc vivente aliam uxorem *Alfonsus* duxit, & ita ejus posteros successionis non capaces putavit. Hinc iniquum ejus postulatam judicabatur, adeo ut *Hispaniæ Rex Philippus II.* qui Theologis, & Jurisconsultis jus suum examinandum & disceptandum proposuerat, & cum *Bragantzæ Duce* certis conditionibus convenerat, *Lusitaniæ Regni* compos factus fuerit. Hunc Regem toto vitæ tempore septingentos circiter auri milliones consumpsisse ferunt. Ex *Anna Cæsaris Maximiliani II.* & Sororis suæ *Germanæ* filia genitus est ipsi *Rex Philippus III.* anno Sal. 1621, mortuus. Ejus liberi fuerunt *Philippus IV.* vi. Id. Aprilis anno 1605. *Carolus* anno 1607. *Ferdinandus* anno 1609. *Anna Galliæ Regina* anno 1601 & *Maria Imperatrix ac Hungariæ & Bohemiæ Regina* xv. Kal. Sept. anno 1606, in lucem suscepta. Ex his *Carolus* in vivis esse desit & *Philippus IV.* liberos procreavit. Vide caput 6. *Itinerarii mei Germaniam* pag. 162. & seqq., ac de *Hispaniâ* in genere præter authores hætenus citatos etiam *Idacinum*, *Maximum*, *Isidorum*, *Julianum*, *Lucam Tudensem*, *Alphonsum*

sum Kartaginensem, Franciscum Tarapham, Michaelen Ritium Neapolitanum, Petrum Medinam. Gregor. Lopes de las excelentias de la Monarchia y Regno de Espanna, Alphonsi Chronicon, Resendi Hispaniam illustratam, Annales Curitæ. Ant. Nebrissensem, Laurentium Vallensem in historia Ferdinandi Aragoniæ Regisl. 1. Anton. Beuteri Chron. Hisp. & alios plures, qui à P. Merula part 2, Cosmagr. lib. 2. cap. 9 fol. 233. citantur.

CAPUT II.

Iter Burdegala & Bayonna ex Gallia Mantuam Carpetanorum in Castiliam, inde Ulyssiponam in Lusitaniam, ex eo loco Hispalim, Granadam, Valentiam, Tortosam, Tarrogonam, Barcelonam, Sarragozam, & per Cominges comitatû Tholosam in Galliam viatores deducens.

ARGUMENTA.

1. De urbibus Baxas, Dax & Bajonnâ.
2. De Biscajâ regione & urbe Bilbao.
3. De Galliæ & Hispaniæ finibus, ac Pyrenæis montibus.
4. De Regione Guipuscoâ. | 5. De S. Bassiani urbe, vel Donastico, & Tholosâ Guipuscoæ metropoli.
6. De S. Adriani monte.
7. De Alavâ regiunculâ, & ejus metropoli |
|---|--|

poli, Victoria.

8. De Castellæ vel Castiliæ Regno, urbe & Academiâ Salaman-câ, & Siguenzâ ac A-vilâ urbibus.
9. De Burgos veteris Castiliæ metropoli.
10. De S. Laurentii mo-nasterio celeberrimo in Escoriali Novæ Ca-stiliæ pago.
11. De Novâ Castiliâ, & Mantuâ Carpetano-rum sede Regia, & Pardos domo Regis voluptuariâ.
12. De urbe Alcalâ de Henarez, sive Com-pluto, ejusque Aca-demiâ.
13. De Aranjues domo Regis voluptuariâ.
14. De Novæ Castiliæ metropoli Toledo.
15. De Regione Estre-madurâ.
16. De celebri Urbe & monasterio Guadalu-po.
17. De Urbe Merida, vel Augusta Emerita.
18. De Badajos Estre-maduræ metropoli.
19. De Lusitaniæ & Algarbiæ Regnis.
20. De Lusitaniæ me-

tropoli Ulyssiponâ.

21. De Andalusæ re-gno.
22. De urbe S. Lucar de Barrameda.
23. De portu el Puerto de S. Mariâ.
24. De Cadiz, vel Ca-lis Maiis, aliâs Gadi-bus insula.
25. De urbe Gibraltar, & Freto ibidem an-gusto, Estrecho di Gibraltar, sive Freto Herculeo, columnis Herculis, & Septâ vel Centâ Africæ monu-mento.
26. De Urbe Xeres, vel Xeres de la Frontera.
27. De Hispali Andalu-siæ metropoli.
28. De Urbe Cordubâ.
29. De Regno & Urbe Granadâ.
30. De Murcia Regno.
31. De Urbe Cartage-nâ.
32. De Urbe Murcia.
33. De Regno Valentia.
34. De Urbe & Portu Alicante.
35. De Urbe Valen-tiâ.
36. De Urbe Sagunto, quæ hodie Morvedro.
37. De Regno Catalo-niæ

niz & Comitatu Ros-
silonensi.

38. De Urbibus Torto-
sâ, & Tarrocon, vel
Tarragonâ.

39. De Cataloniæ me-
tropoli Barcinone,
vel Barcelonâ.

40. De Celebris mona-

sterio Montserrate, &
Urbe Leridâ vel Iler-
da.

41. De Regno Arago-
goniæ.

42. De Aragoniæ metro-
poli Saragozâ, & Co-
mitatu Cominges.

Equens hoc iter fecit in præ-
cedentibus sæpè citatus *au-
thor NN*: cujus descriptio-
nem mihi bonus quidam a-
micus impertivit. Quoniam

verò nulla unquam talis in lucem edita
est, ac dolendum ideo esset, si in obscuro
latitans blattarum ac tinearum esca fo-
ret, & in aliorum commodum & utilita-
tem non proderetur, eam communem
facere & in publicum producere pretium
operæ duxi, authoris tamen nomine dis-
simulato, cum nesciam, an adhuc aura vi-
tali vescatur, & ipsi gratum accidat, si no-
men ejus descriptioni huic suæ præfigere-
tur, quod futuro tempore forsan in alio
tractatu fieri poterit. Ex aliis autem au-
thoribus in Regionum præsertim,
Regnorum & Urbium descriptioni-
bus plura adjeci, eâ spe fretus, non
dicta authori solummodo, si nondum
inter vivos esse desit, sed & lectori-
bus

bus cæteris me rem gratam facturum.
 VIII. Aprilis ex Galliæ urbe Burdigalâ, cujus descriptio in *Gallico meo Itinerario cap. 5. pag. 324. seq.* reperitur cum Comitibus suis Germanis discessit, & eodem die incultam terram peragrans quinque equis cursoriis spacia cursoria, sequenti peræquè arenosum, & humidum solum octo, & tertio quatuor confecit, ac pervenit.

1. *Bayonnam* Burdigalâ triginta quatuor miliaribus Gallicis distantem. Unicuique comitum octoginta septem & dimidiis solidis Gallicis (Solds) quorum singuli duos cruciferos Germanicos aut stuferum Hollandicum valent, solvendi erant. In desertâ hâc regione inter Burdigalam, & Bayonnam vix unicum aliquem pagum se offendisse ait. Alia vero via est, quæ per vicum Castres Pondanfacum, & ad urbem Bazas viatores ducit. Urbs hæc Vasatæ Latinis, in territorio, cui nomen Bazadois sita, & unius diei itinere ab urbe Burdigalâ remota est. *Hubertus Thomas Leodius* in descriptione vitæ Electoris *Friderici II.* anno 1516, distantiae huic novem miliaria attribuit. Bazas urbs est Episcopalis arenoso & deserto loco incumbens, si plagam septentrionalem excipias, quæ frumenti, vini, & fru-

& fructuum ferax re pecuariâ quoque abundat. Vide *Sidon. Apollin. lib. 8. epist. 12.* ubi soli Vasatici descriptio. Ab urbe Bazas via territorium permeat incultum desertum, ac gramine, arboribus & herbis destitutum, ut *Leodius* narrat. In viâ occurrunt aliquot viles urbeculæ, nempe Captieux 3. Rochefort 4. Montmarfan 3. (quem locum *Franciscus de Rues* in Galliæ descriptione ad Regiunculam Bazadois pertinere ait) Tartesse 4. & Dax 4. miliaribus distantes. Dax civitas in fluvii Adur margine locata, firmitudine singulari pollet, thermasque sanitati conducentes mœnibus includit. Sedes Episcopatus est, qui Archiepiscopatus d' Auchis subjicitur. Curiam quoque superiorem habet Senechaussée dictam Gallis, cujus jurisdictioni Les Landes Bayonnois, & superior Gasconia subsunt. Dictum flumen ponte pulchro legitur; & quarta miliaris parte ab ipso oppido fossæ cernuntur tres, quæ aquis plenæ sunt, quando lumine pleno Luna apparet, & eadem de crescente & lumen amittente ne guttulam quidem aquæ exhibent, ut dictus *Rues pag. 627.* docet. Ex fonte extra urbem aqua salsa manat. Hinc ad pagum S. Vincenzo 3. ac inde Bayonnam 4. miliaria numerantur, quorum

rum collectorum summa reddit 34. miliaria, numerum priori convenientem, si non hallucinatus fuerit dictus *Leodius* qui Bayonna per pagos aliquot, per quos proculdubio author noster etiam iter fecit, Burdigalam rediens triginta & uno tantum miliaribus intervallum inter utramque urbem intercedens metitur.

Bayonna ferè quater mille passibus ab Oceano sejuncta, ut *Merula* testatur & fluvio Gave pervia ac in fluminis Adur vel La Dove ripâ sinistrâ sedem suam obtinens inter firmissimas Galliae civitates locum habet, & neminem præter Regem, Regio stemmate oriundos intromittit. Caput est Biscaya incolarum, & Cantabrorum illorum, qui usque ad fluvium Iron Galliam & Hispaniam separantem habitantes Galliae Regi parent. Circumjacens Regio Lapour; Lourde, & Les Landes appellatur, Episcopusque hujus loci Archiepiscopo Auchenfi subditus est. Hodie totum illum tractum Vasaticum usquè ad fluvium Aturtum vernacula lingua vocant Landas, hoc est, deserta & inculta loca *Lanfus in orat. contra Galliam pag. 331. edit. 1. in 4.* Author noster cum comitibus suis in diversorio aux trois marchands trans extremum pontem commorati sunt.

14. Id. Aprilis Bayonna abierunt, in viâ multos colles obviam habentes, ac vilem locum littori maris assidentem prætereuntes, ubi multas in pascuis oves lanam caprinis crinibus haud dissimilem gerentes, & multa eremitarum domicilia viderunt. Adventantes excepit.

S. Jean de Luz Biscajæ municipium. Nam dicto Lapordico tractu finito, Bayonna discedentes in eam Biscajæ partem progrediuntur, quæ ad Galliæ Regnum pertinet. Biscajam verò includunt Navarra, Guipuscoa, Oceanus, & Asturia. Pars autem illa Gallica, quæ Bayonnæ annexa est, usque ad Iron fluvium se extendit; Reliqua, quæ Hispaniarum Regi subditur, undecim milliaria Hispanica tam longitudine quam latitudine comprehendit. Biscajæ & Guipuscoæ antiquum nomen est Cantabria. Cantabrorum veterum sedes, de quibus *L. Nonii cap. 44. de Hispania* legi potest. Cantabrica autem lingua non minus vetus, quam suavis mox in territorio Bayonnæ vicino initium sumit. Videatur *P. Merula part. 2. Cosmogr. lib. 3. cap. 15. fol. 330. & symbolum Apostolicum Cantabricâ linguâ editum fol. 332.* Biscajæ loca ex viginti & uno, quæ mœnibus cinguntur, notæ præcipuæ sunt

Laredo, Vermeja, Ordogna, & Bilbao, quæ omnia Regis Hispaniæ dominatui subiecta sunt. Bilbao totius regionis caput & inter omnes Cantabriæ urbes prima planitiem occupat, duobusque ab Oceano miliaribus semovetur. Negotiationem haud exiguam, lanæ cumprimis, exercens in Portu admodum commodo quinquaginta circiter onerarias naves quotannis lana onustas in regiones externas dimittit. Vili precio in hâc urbe vivitur, quam aëre sano, & temperato frui dicunt. Ejus prolixam descriptionem quære apud *Casp. Ens in deliciis apodemis per Hispaniam pag. 11. seqq.* Biscaya regio est montana quidem, & vinum ferre nesciens, adeò ut potus ex pomis confectus incolis sit familiaris, lignisque quamplurimis referta: Sed omnis generis fructus, & fruges tam larga copia suppeditat, ut decem maravediis tantam aureorum malorum copiam emi posse dicant, quanta uni mulo onerando sufficiat. Castanearum, nucum, metallorum, ferri ac plumbi præcipue, plena esse fertur. Margaritas item in mari, in quod se litus protrahit, reperiri perhibent. *P. Merula lib. 1. cap. 11.* Incolæ cæteris Hispaniæ habitatoribus integriores & probiores habiti rem nauticam percal-

lent,

lent, & id privilegii habent, ut nullis vectigalibus onerari possint. Eâ de causâ, cum anno 1632. salis novum vectigal impositum esset, cives urbis Bilbao omnes Regis ministros tributum illud exigendi gratia eò missos occiderunt, ac postea omnes Magni Thalassiarchæ ministros, cum ter mille militibus, qui eos puniendi causa advenerant, trucidatos in mare conjecerunt, ut in *Joh. Abelini Chroniconum continuatione fol. 652.6.* extat. Turcicis pileis colore luteo aut rubro ninctis foeminæ capita exornant; virgines insiat monachorum capita calva habent, & servant, donec in matrimonium collocentur.

Ut ad pulchrum illud Galliæ Regis municipium S. Jean de Luz revertamur, mare ibidem brachium seu æstuarium quoddam in terram inferens commerciorum opportunitatem haud exiguam offert incolis, in quorum numero aliquot Judæorum centuriæ inveniuntur. Unde liquet, cum grano salis intelligendum esse, quod in Galliâ nullos Judæos esse dicatur: Anno 1619. nova tamen bis mille & quingentos ex hoc territorio Bayonnensi Judæos expulsos esse referunt, eo quod hostia consecrata abusi fuerint. Vid. *Daniel. Gruber de peregrinat. Studio.*

diosfor. corollar. nu. 40. In domo Veredariorum & equorum cursoriorum publica certi sunt Regis ministri, qui omnia consignant & notant, quae professione certâ indicantur ab iis qui ex Hispaniâ veniunt, vel in Hispaniam proficiscuntur. Eapropter, etiam omnes authoris nostri & comitum ejus, cum hac iter facerent, sarcinae excussae, & pervestigatae sunt.

3. A dicto municipio viâ ducit ad fluvium d' Iron, quo nomine à *Francisco de Rues*, & aliis appellatur: *Serreus* in Franciâ Inventario eum *Bidasso* vel *Margari*, & locum, in quo Gallia & Hispania segregantur, ut A. 1615. utriusque principis Galliae & Hispaniae Reginarum permutatio, facta est, *Andajo* nuncupar. *Author* autem noster fluviolo dicto nomen *VireSCO* attribuit. Qui eum transierunt, mox cum alia terra aliam linguam offendunt, adeò ut lingua Gallica penitus pereunte fere nemo amplius reperiri queat, qui Gallico Idiomate utatur.

Iron vel *Yran* uno milliari sejunctum à municipio *S Jean de Luz* oppidulum non grande admodum est sed pulchro templo ornatum. In hoc ex Hispanicis oppidis primo occurrente viatores nostri pernoctaverunt. Hic mos incipit, qui per Hispaniam viget, ut sibi ipsis lactucas hospites

tes parent. E regione ad Oceani littus sita est Fonterabia, vel Fuentarabia magni momenti munimentum quingentorum Hispanorum custodiæ mandatum, quod mari vicino imperitat. Montes vicini Pyrenæorum montium portiones sunt, de quibus ante diximus. Viatores nostri hic aliquot mulos octo regalibus, seu quadraginta solidis Gallicis (sols) conducentes 111. Id. Aprilis viæ se rursus commiserunt admodum lapidosæ, & utrinque montibus Pyrenæis stipatæ. Hi arboribus plurimis confiti fructibus plurimis abundant, fructuumque hic major, quam ullibi in Hispaniâ, proventus esse dicitur, & quidem talis, ut Castiliæ regno de pomis & aliis ejusmodi fructibus, prospicere queat. Incolæ ipsi ex pomis potum suum conficiunt. In viâ obviam fit Guipuscoæ oppidulum Renteria quadragintis lapidibus constratum.

Guipuscoia Regio (nonnullis Guipuscoia, Lipuscoia, & Hispanis Guipuxcoa dicta) Biscajæ confinis à *D. I. U. X.* in *commentario des États du monde* flumine Vidofone (Vidorso, Aldvida, Huria, & Beryvia, vel Beoyvia aliàs nominato & Galliam ab Hispaniâ segregante) Pyrenæis montibus, Navarra, Biscaja & Oceano determinatur, & locis his præcipuis

puis Denia, Eria vel Oria, S. Sebastian,
 Passagio, & Tolosetta insignita esse dici-
 tur. Mercatoris Atlas ab Oriente dicto flu-
 vio Vidofone, ac Pyrenæis montibus, à
 Meridie regno Navarrae, ab Occasu Bisca-
 ja, & à Septentrione mari Cantabris eam
 definit. Guipuscoam Cantabriae partem
 alteram Navarrae regno & Pyrenæis mon-
 tibus hanc à Galliâ Regionem determi-
 nantibus conterminum, & ab Occasu Bi-
 scajam habere tradit. Qui fines cum prio-
 ribus conveniunt, ut & *Merulae*, qui
part. 2. Cosmogr. lib. 2. cap. 12. eisdem cum
 Atlante terminos statuit. Hujus autem,
 & Biscajae Regionis ratio ferè est eadem,
 cum incolae utrobique oneram publico-
 rum immunitate fruuntur. Hinc popu-
 losa est Guipuscoa, in quâ præter viginti
 sex alios minoris notæ fluvios aquas
 suas dispergunt. Primariam civitatem
 Tolosam vel Tolosettam cum cæteris in
 præcedentibus modo recensuimus: his
 addi possunt Morrico & Placentia, ut &
 Fuentarabia, ut nonnullis videtur; Aliis
 ad Biscajam munimentum hoc referre
 placet. Nam in utriusque regionis divi-
 sione Geographi in diversas partes ab-
 eunt. Et locis iisdem diversas sunt no-
 mina, Cantabris hoc, Hispanis illo, Gal-
 lis alio nomine unum eundemque locum

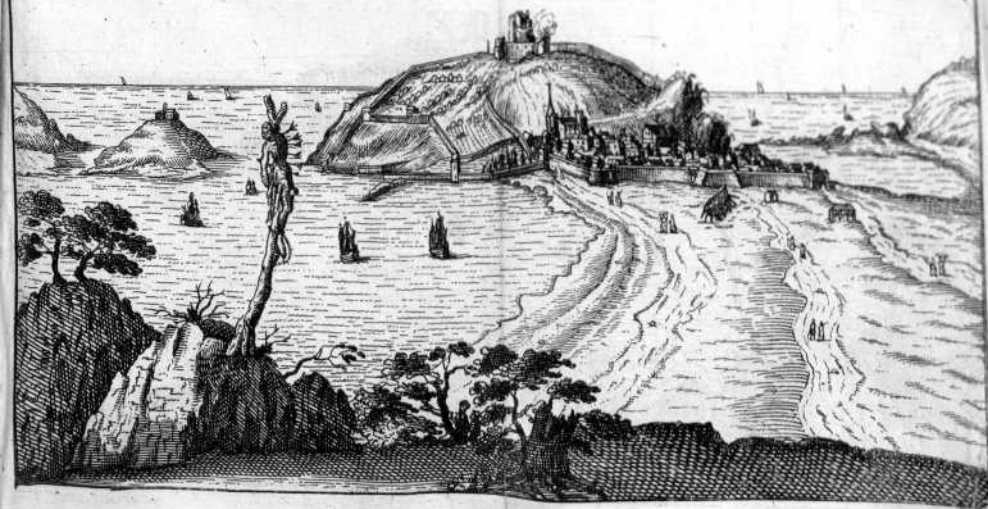
vocantibus, & proprii idiomatis genium singulis sequentibus. Solum chalybe & ferri summa copia turgens Vulcani officina, & Martis armamentarium nuncupari meruit. Audiamus hoc testantia verba Ambrosii de Salazar in inventario suo ita loquentem: *Todas estas Provincias de Byzcaja y Guipuscoa, des de Fontarabia frontera de Francia, hasta el cabo de finibus terre, y las des Asturias, y Galicia son muy montannosas, y de poco fructo: mas son buenas para pastos de granados, y tan abundantes de minas de hierro; que puede bastecer à todo el mundo.* id est. Omnes hæ Provinciæ, nimirum Biscaya, Guipuscoa, utraque Asturia & Galicia à Fontarabiâ Galliæ contermina usque ad promontorium Finisterræ, montibus scatent, & parum feraces sunt. Pascuis tamen affluunt, & ferri adeò divites sunt, ut toti mundo metallorum dictorum copiam sufficere possent. *Author noster* NN: piscatu, & hortorum cultura plærosque incolas vitam sustentare asserit. Prolixiorem Guipuscoæ descriptionem quære apud *Stephanum Garybaium lib. 15. cap. 9. seq. & Florianum del campo lib. 1. cap. 2.*

A dicto oppidulo adventantibus est superandus mons cujus superficies tota
 F 4 lapi.

lapidibus constrata cernitur. Ad dextram Oceano apposita civitas Passage, vel Passagio, & è regione pagus Lessò oculis subjicitur. Frequentes hic officinae ferrariae opera fabрили & malleis ferrum in virgas longas redigentes. Monte superato Germanum sodalitium descendit in.

5. *S. Sebastiani* urbem ab oppidulo Iron trium milliarium intervallo abeuntem, & vulgare nomen Donastien ferentem, quia, ut *C. Ens in deliciis Apodemis* scribit, antea Don Bastia, & corrupte Donastia nominabatur. *Merula* Donastien & Divum Sebastianum idem sonare, & Don vocabulum Cantabris Divum significare docet. Ex Guipuscoae civitatibus maritimis praecipuis una ambitu sic satis prolixo fluminis Menasci, ut veteres eum appellavere, seu Gurumae, aut Urumae, quod nomen ejus hodiernum est, ostio adjacet. Lanæ commercium opulentum in hanc urbem diversas nationes illexit. Portus verò admodum tutus, cujus ingressum arces satis firmæ altior imprimis militibus & tormentis bellicis munita, tuentur, navigationem, & mercaturam mire promoverunt. Nemine per muros ad portum accedere licet. Privilegium jactant incolæ, quo Regem nudo capite ut cum ipsis loquatur, teneri affir-

SANCT SEBASTIANUM.

SANCT SEBASTIANUM.

affirmant. Portas Hispanicis insignibus, Imperii Romani aquila, & urbis signo exornatas plures milites custodiunt. Plærisque altaribus templorum impositus cernitur *S. Sebastianus* columnæ alligatus, & sagittis confossus. Hæc in loco Viatores nostri pecuniam suam permuebant, ex centum decem nummorum jacturam facientes, ac asinos Mantuam Carpetanorum usque decem aureis, sive ducatis, quorum quisque undecim regales valebat, singulos conducebant, eâ conditione, ut asinis suis agasones proprium pabulum præberent. Hoc in loco primâ vice Germani nostri Viatores morem conspexerunt Hispanorum, qui monachorum vestem cucullatam exosculabantur. Ager urbem ambiens fructuum quidem ferax vinum tamen vile procreabat.

Prid. Id. Aprilis à meridie hæc urbe relicta, inter montes in viâ pergebant lapidibus tecta, & comitem habente magnum, latum, & impetuosum rivum multas auratas nutrientem, molas farinam molentes, & ferrum tundentes plurimas agentem, aliquot pontibus stratum ac haud paucis pomaria & arbuta ficibus repleta undis lambentem. In conspectum quoque prodibant aliquot pagi,

& in excelsioribus locis eremitarum casulæ, ut & passim frequentes ovium greges, quarum lana à caprorum capillis haud multum abludebat. Vespertinum tempus ipsos morari iussit.

Tolosæ, seu *Tolosettæ*, quæ parva quidem urbs, sed metropolis tamen Guipuscoæ, ut ante dictum, quatuor milliariibus à *S. Sebastiani* urbe digreditur. Inter duos montes interest, ac ensium fabros quamplurimos habet. Confluunt hic Araxis & Oria vel Barforia fluvii duobus pontibus juncti.

Idibus Aprilis vallem duobus montibus interjectam, & viam lapidibus stratis munitam exhibentem permeabant. Utrumque fluvii latus satis cultum frumento, leguminibus, fertilibus arboribus, & lino locuples est. Transibant autem oppidula duo, quorum uni Villa franca, alteri Segura nomen erat. Tota vero vallis affluebat molis malleos moventibus, quibus ferrum ex massis rudibus in longas perticas formari solet. Quinque milliaria emensos vespertino tempore excipiebat.

6. Sequama, vel Segama, ut alio in loco pagos hic nominatus invenitur. In territorio circumjacente ex argenteis vasis potus hauritur: vitrorum usus infrequens est. A Meridie rursus iter ingressi
ve-

veniebant ad altorum montium congeriem, quæ Mons Adriani dicitur. In ipso ferè jugo se offert calula pauperum nonnullorum *Sancti Adriani Eremitæ* nomine (por amor de Santo Adrian) elemosynam petentium. Reliquum jugum merus est scopulus, & mera rupes, ad quam aditus admodum angustis, & unitantum asino pervius viatores in Castiliam deducit. In ipso scopulo fons est aquam vivam emittens, ac diversorium, ante quod altare cum imagine Christi in *Sanctæ Veronicæ* sudario conspicitur. Altius per scopulum candelarum aut facum prælucentium beneficio ascendentes verticem attingunt, ac inde in Occidentalem Oceanum acie oculorum penetrare possunt. Aditu viæ consuetæ superato aliquanto altius ascenditur, quæ in loco tunc temporis Germani nostri nivem reperiiebant. Ex asinis autem descendentes reliquam montis partem versus planitiem decurrentem pedites emensi sunt, & vespertino tempore excepti sunt in pago.

Galleretta postquam non plusquam tria milliaria proficiscendo absolverant.

7. Apud pagum hunc ad radicem montis *S. Adriani* initium sumit regioncula Alava 28. leucas Hispanicas longa,

& 18. lata fructuum frumenti, atque vini copia sic satis affluens inter cujus urbes primas tenet Victoria, & secunda est Salvaterra, ac tertia Trevigno Comitatus celebris primaria civitas. In pago dicto Galeretta equile, camera, culina, & hara uno in loco conjuncta erant. Incipiebantque diversoria Hispanica, in quibus hospites ipsos emere oportet eâ, quibus opus habent, soluto regali pro lecto, & nummis nonnullis datis ancillæ, aut fervo, quos Servitio nuncupare solent. In planities autem quasi circulo quodam pulchri pagi, egregia municipia, & plura oppidula, ex quibus Salvaterra unum, in conspectum veniunt. Qui ad sinistram deflectere cupiunt, brevi temporis spacio in urbem Logronno pervenire possunt.

XVIII. Kal. Maji à Salvaterra ad dextram se vertentes unius lateris fertilitatem, & alterius sterilitatem animadvertiebant. Aliquot pagis & collibus nonnullis eos sequentibus peragratissimam vallem intrabant priori similem, utpote quæ plures pagos, vicos, & oppidula complexa solo frumenti ferace vestiebatur. Arborem tamen fructi feram nusquam vidente, procul in conspectu habebant urbem Victoriam, quamvis adhuc duo-

duobus ab ipsâ milliaribus abessent. Cum autem meridianum tempus adesset, qui escendi & prandii sumendi causâ subsistebant in dictâ urbe.

Vittoria, inter quam & Salvaterram 5. milliaria intersunt. Alavæ seu Alabæ regiunculæ caput est hæc civitas pulchritudine & commoditate, quàm magnificentia, & prolixitate magis conspicua, in quâ non modo nobiles plurimi, sed etiam haud pauci mercatores, & opifices ob commercia, ferro, vino, & lana exerceri solita commorantur. Ensium fabri magnâ frequentia hîc habitant, situs autem urbis, cum valle decliviori se parum inclinat. Primus hic locus est, in quo iter facientibus nomine profitenda, & omnia indicanda, quæcunque penes se habent, ita etiam ut nemini indusium novum habere liceat, nisi prius aquæ immersum fuerit. Enses certæ cuidam mensuræ applicantur, & examinantur an etiam debitam longitudinem habeant. Peregrinantibus consultum quoque esse, ut Castiliano more capillitium suum tondendum hic curent, si nullis molestiis impediti regiones has pervadere cupiunt, in præcedente primo capite monuimus. Custodiæ item portarum municipalia sua petentium, quorum molestiæ

im -

importunissimæ per totam Hispaniam viatores obnoxii sunt, hoc in loco peregrinis vexandis initium sumunt. Hic quisque sibi etiam prospiciat necesse est de corbe conservando com meatui apto, qui Hispanis Alforias dicitur. De coriacea quoque lagenâ botta vel bottija nuncupata, quæ vinum custodiat. Nam diversiorum commoditate, & vini bibendi occasione viâ reliquâ destituitur. Pomeridianum tempus in vesperam vergens peregrinatores nostros per quinque miliaria detulit, in urbem.

Mirandam d' Ebro, in quâ pernoctaverunt. In fluminis Iberi vel Ebri ponte strati margine sita hæc non vilis urbs in excelsio loco castrum ostentat, & cingitur, solo vini tam nobilis feraci, ut viatores nostri vix melius vinum in totâ Hispaniâ egustasse asserant. Flumen ipsi navigiis non pervium naves onera ferentes admittere recusat.

xvii. Kal April. scopulos & rupe unius miliaris spacio pergentes equitando & transeuntes, oppidulo Pamemo & montibus à tergo relictis, post spatium miliarium quinque confectum, in pago vili prandebant. In mensa pransuris apponebatur suilla cum pedibus bubulis, quibus vesci nec volebant, nec audebant, quod
dies

dies Sabbathi esset. Sed edocti de more hoc per Hispaniam totam usitato cum cæteris iisdem vescebantur. A Meridie pergentes, duobus milliaribus emensis.

Birbiescam municipium Franciscani Ordinis monasterio à quodam ex Velasciorum prosapiâ, ad quam hic locus pertinet, constructo nobile obvium habuerunt, & planitiem campestris milliaria tria pervadentes quieti nocturnæ indulserunt in pago.

el Monastero de las Rodillas, cujus loci casei cæteri totius Castiliæ omnibus excellere dicuntur.

Castiliæ seu Castellæ Regnum duplex vetus & novum, quæ montana in fine Regni Navarræ incipientia, & totam Hispaniam usque ad mare mediterraneum percurrentia separant. De Novâ Castiliâ cujus caput Toledo, inferius dicetur. In Veteri Burgos metropolis primum locum obtinet, ad quam etiam refertur Signenza vel Seguntia à nonnullis ad Novam Castiliam relata, quæ mœnibus & arce munita colli insidet. Vide *Nonium* 74. cap. Collis radicem lambit fluvius, Hanares. Academia & sede Episcopali insignis urbs septingentas ædes comprehendit. Vicina ipsi est Molina oppidum octingentarum

rum ædium congeries. Reliquæ Veteres Castiliæ urbes sunt Segovia, Valladolum, de quâ postea, & Avila, in quâ mille foci numerantur. Mediam occupat planitiem cinctam montibus, quos frumentum optimum, & vinum generosum nobilitant. Fluvio Algerbe secatur. Alva item, vel Alba, quæ Duces Albanos nominis sui participes reddidit, & famosa est sepulchro S. Teresiæ hic 1582 mortuæ & sepultæ, si fides habenda *Francisco Riberæ* vitam ejus describenti, & *Juberto Miræo* in *Chronico suo* se testem profitente. Porro Veteris Castiliæ Urbes sunt Osma vel Uxama trecenti urbibus constans & Academiam habens à quâ Crunna del Conde sex milliaribus abest, ac Aranda & Pagna. Veteris quoque Castiliæ membrum esse fertur territorium Terra de Campos Medinam & Aguilar includens, & secundum nonnullos Salamantica vel Salmantica Urbs, sicut *Joh. de Maet* ex *Nonii* c. 48. Celeberrimam hanc & primam Hispaniæ totius Acad. ad Legionem regnum antea, nunc vero ad Castiliæ Veteris Regnum pertinere indicat. Lavatur undis fluvii Tormis, qui in Durium aquas suas effundit. Plurimis nobilibus incolis superbiens, ac territorii circumjacentis fertilitate felix pro-

prolixè describitur à *C. Ens pag. 7. deliciar. Apodem. Marineus de rebus Hispan. lib. 2. fol. 2.* circa septem studiosorum millia suo tempore in hâc urbe numeratos fuisse commemorat. Vide *Melchiorem Cerdam in Apparatu suo de hâc Scholâ*, ubi in ædificiis, collegiis & lectionibus hujus Academiæ prolixâ descriptione illustrandis multus est. Tandem in Veteri Castilia invenitur quoque Lerma urbs, uvarum, & frumenti feracè territorio locus haud ignobilis. Ut *Merula part. 2. Cosmogr. lib. 2. cap. 19.* fines hujus Regionis indicat, Asturia & Biscaya ipsi sunt Septentrionales, Lusitania Occidentalis, Nova Castilia Meridionalis, & Aragonia ac Navarra Orientales. A *Merula* etiam in hâc regione locantur urbes Palencia, vel Palantia, Simanca, Camorra, Ciudad Rodrigo vel civitas Roderici, Coria, & Placentia. In cæteris verò ab eodem commemorantur urbes, quæ aut planè interierunt, aut ruderibus collapsis se fuisse adhuc testantur. Inter eas est Numantio crebrâ Historicorum mentione celebrata, de quâ *Nonius cap. 78.* Augusto briga, & Clunia, quarum posterior hodierna Crunna del Conde esse existimatur. Alii Placentiam Guipuscoæ, & Valentiam, Zamoram, ac Ciudad Rodri-

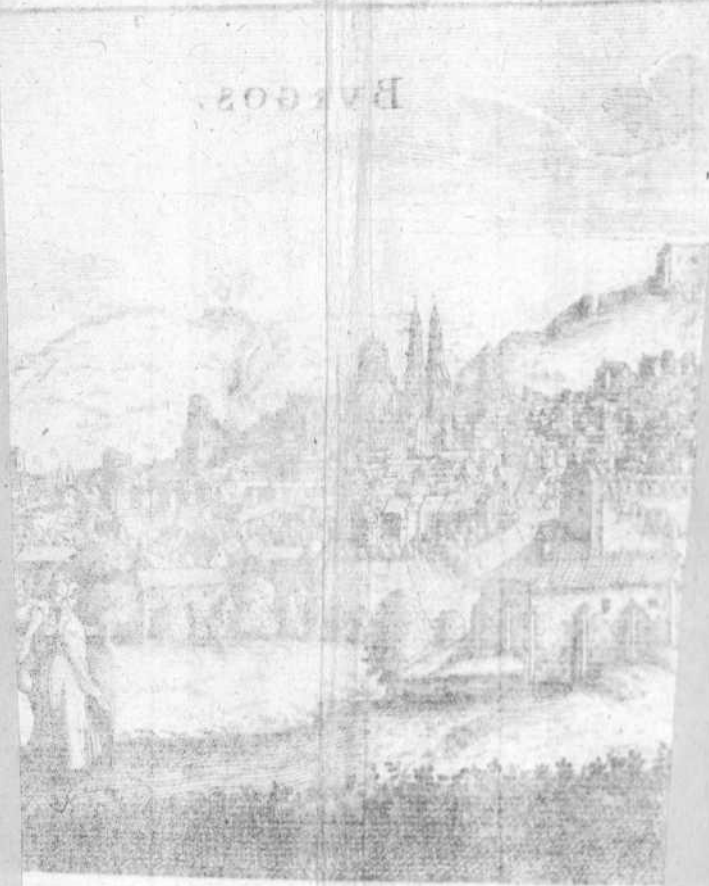
drigo Legionis Regno adscribunt.

Ut ad iter nostrum redeamus, tendebat illud xvi. Kal. Aprilis ex pago illo caseos tam optimos sufficiente per tria milliaria ad urbem,

9. *Burgos*, cujus suburbium peregrinatoribus nostris Germanis hospitium præbuit. Prima Veteris Castiliæ Urbs, ut diximus, aliis centum & quinquaginta oppidulis & pagis dominatur, & vectigal annuum Alcavála nominatum imperat, pro eo quotannis Regi solvens 17. 129. 880. maravedisios secundum *Johannem Hugonem Linschoten*; aut 41 633. nummos aureos sive Ducatos secundum *Ambrosium de Salazar*. Dimidiæ Lunæ figuram situ suo referens monti & fluvio non quidem navigabili, sed duobus pontibus lapideis constrato assidet, ac pulchris plateis, multisque elegantibus templis, monasteriis, & magnificarum ædium structuris, Connestablii in primis palatio superbit. Proprium habet Episcopum magnis redditibus annuis opulentum, & incolas mercaturæ studio occupatos. Castellum supra urbem insignis firmitudinis tutelam non manibus humanis sed naturali situ acceptam fert, & viginti duobus tormentis bellicis majoribus hostes accessu prohibet. Aër frigidus est
& hu.

BVRGOS.

& humidus. In majori ponte pulchra porta exeuntibus, & urbem ingredientibus patet. Hanc exornant nonnullæ statuæ lapideæ, quibus imposita est Virginis *Mariæ* statua, & huic supposita alia cum duobus versibus, & sub iis Cæsar *Carolus V.* cum hâc inscriptione *Divo Carolo V. Max. Rom. Imp. Augusto, Gallico, Germanico, Affricanoque Regi invictissimo S. P. Q. B. Anno clō lcc.* Sub & ad latus hujus Caroli aliæ sunt statuæ, & sub arcu portæ etiam duo versus. Ad dextram *Caroli* cernitur filius *Philippus* cum hâc inscriptione; *Apotheos, Philippo II. Hisp. Regi, Gallico, Britannico, Punico, Indico, Celtibero.* E regione opposita alia scriptura legitur. Ad Caroli sinistram conspicitur *Philippus III.* cum inscriptione sequenti. *Philippo III. hæreditatis, & paternæ virtutis successor, Patri Patriæ potentissimo, invictissimo, & Religionis Orthodoxæ pientissimo Protectori.* In altero latere leguntur duo emblemata Castellæ insignibus ornata. Prius ostendit arborem, cui addita hæc verba: *Æternum exserenata virebit*: posterius manum quæ speculum, aut lapidem lucidum continet, his verbis: *quæ recta & fida pellucent.* Templum Cathedrale *S. Mariæ* consecratum structurâ elegantissimâ.

tissima inter maximè memorabilia Hispaniæ opera elucet. Turres ostentat perspicuas, & oculis pervias; intus verò altaria adeo artificiosè confecta, ut missa non modo simul in quinque altaribus celebrari, sed etiam ab universo populo simul exaudiri queat, cum interea nullus cæteris impedimento esse possit: *Joh. Boterus part. 1. delle Relatione Universali pag. 24. edit. Ferrar. de Anno 1592.* Sacellum Connestablii elegantia mira omnium oculos in se convertit. Tecti corona opere perfracto eleborata templo pulchritudinem summam conciliat. Templo adjuncta est aula Episcopalis, in cujus cœnaculo communi viatores Germani haustu vini excepti sunt. Extra Mœnia Cœnobium Ordinis S. *Francisci de Paula*, & trans fluvium Carmelitarum Monasterium visui se exponunt. Hoc picturas admodum artificiosas, & sub terrâ Monachorum sepulchra ostendit. In ejusdem templo imago erat multis lampadibus circumdata, cujus occasione *Author noster N N:* monachum Latinè interrogavit an etiam miraculæ imago ista edidisset, & hoc responsi tulit; *Imò, quia hæc Imago nuper resurrexit unum puerum*, quæ verba insignem scilicet hujus monachi Hispani eruditionem ar-

arguebant. Quartâ milliaris parte ab urbe Discaleeatorum monachorum occurrit cœnobium, & in viâ Valladoledum tendente aliud Virginum nobilium, quod Huelgas Hispani nuncupant. Recipit tantum magnæ originis Virgines, habebatque tunc temporis Abbatissam Ducis de Lerma cognatam. *D. T. U. T.* nominat les Vuelques hoc cœnobium, & in eo centum & quinquaginta virgines nobiles aliâ affirmat. Subjecta etiam eidem esse dicit viginti quatuor loca, & quinquaginta pagos, quod & *Boterus* asserit. *C. Ens in delic. per Hispaniam pag. 17. & seq. ex L. Marinei Siculi lib. 3. f. 21. 6.* quem tamen non nominat, hanc Abbatiam 17. alia cœnobia, 14. oppidula, & 50. alia loca Jurisdictione suâ complecti tradit. Ibidem plura de hâc civitate legi possunt. Xenodochia & Nosocomia plura extrâ Urbem Regis domo appellantur. Incolæ præ cæterarum urbium Hispanicarum habitatoribus humanitate & comitate, quâ peregrinos excipiunt, laudem insignem sibi conciliaffe feruntur, quamvis ejusdem obliti, Germanicis illis nostris peregrinatoribus civilitatem ex hara porcina petitam exhibuerint. Carè hic vivitur, cum capellam Germani illi tunc temporis undecim & dimidio Regalibus eme-

emere coacti fuerint. In diversorio, in quod diverterant, primâ vice animadvertebant controversiam inter Franciscanos & Jacobinos inter se disceptantes an Virgo Maria in peccatis sit concepta. Januæ diversorii affixa erat scheda Hispanice loquens, & triginta dierum absolutionem à peccatis illi promittens, quicumque & quotiescunque nomen Jesu nominassent.

xv. Kal. April. duorum tantum milliarum itinere facto pagi vilis pernoctatione, & quiete utebantur.

xiv. A matutino ad meridianum usque tempus quatuor & dimidium milliare conficientes duos pagos & solum satis sterile peragratione suâ obeuntes in Venta quâdam seu diversorio solo quiescendi causa substituerunt.

Pomeridiano tempore itineris laborem repetentes via ducebat per planities campestris, & pascua oves nutrientia, flumenque Isergam, vel Pisuergam, ut *Marineus* appellat, in eadem accumbens municipium.

Torquemada, ex quo sequenti.

xiii. Mane abeuntes duorum milliarum campestri planitie superatâ municipium.

Magas in antiquæ alicujus arcis in excel-

VALLISOLETVM.

VALLEY OF THE

celso loco sitæ vicinia sedens accesserunt, indeque duobus iterum milliaribus confectis prandio excepti sunt in urbe.

Duennas, aut oppidulo potius exiguo ejusdem Isergæ vel Pisurgæ fluvii ripæ imposito, & adjuncto arci, ac Dominicanorum monasterio eleganti. Pomeridianum iter planum campum permeans primo offendeat.

Cabagon, vel *Cabecon* oppidulum à priori tribus milliaribus recedens, & eleganti Benedictinorum monachorum cœnobio insigne: ac postea pernoctationis locum urbem.

10. *Valladol*, *Valladoledum* aut *Valdoledum*, inter quam & præcedentem locum tria millaria, seu tres leucæ Hispanicæ intercedunt. Urbium Hispaniæ elegantissima judicata à *Nonio* nobilissimum Hispaniæ oppidum appellatur & *Ptolomæi* Pintia esse dicitur; cui sententiæ tamen *H. Surita* refragari audet in notis ad *Antonini itinerarium pag. 194.* cui oppidum Pennasiel potius convenire videtur. In dicti flumini Isergæ, Pisurgæ, vel Pisurgæ orâ cubans elegantis structuræ templis, & domibus tam publicis quàm privatis, Gymnasioque haud ignobili excellit. Aëri ad salubritatem nihil deesset, nisi à nebulis, & vaporibus, ex di-

dicto fluvio exemptibus quandoque, non
 corrumperetur, & turbaretur. Hortorum,
 fontium aliarumque rerum larga copia
 fecit, ut Reges plures hic commorati
 fuerint. Imo adhuc eo allicit, ut non-
 nunquam ejus opportunitate utentes re-
 creationibus indulgeant, Principum Hi-
 spanorum plures Palatia hic magnifica
 habent. Locus, in quo omnis generis
 merces venum exponi solent, sive forum
 admodum elegans septingentorum pas-
 suum circuitu ambitur, ut *Marinæus Si-
 culus*, & *Nonius* referunt. Undecimæ-
 dium millia in urbe numerati, & inter
 frequentia Principum palatia *Comitis de
 Benevento* palatium magnificentia suâ e-
 minere communis fert opinio. Per ur-
 bem manans rivulus Sgheva aquam mi-
 nus gratam alveo suo complectitur. Au-
 thor *noſter* *NN*: narrat, Forum seu area
 illa hujus Episcopalis & ad Veterem Ca-
 stiliam pertinentis civitatis *S. Paulo* tem-
 plo proxima à Regio foro, seu Area Pa-
 risiis non multum abludit, & Curia orna-
 tur, patibulumque justitiæ exercendæ de-
 stinatum ostendit. In urbe ipsâ sunt 130.
 templa, monasteria, Sacella, & oratoria o-
 mniumque caput *S. Pauli templum* in
 quo centum & triginta Dominicanos cul-
 tus divinus tunc temporis occupabat. Ex
 pala-

palatio suo Rex per porticum *S. Pauli* templum intrare poterat. Catenis autem circum circa cinctam, tanquam asylum, homicidas admittit, & à lictoribus, & captivitate totus præstat. Vestibulum portam ostentat pluribus statuis lapideis insignem. Fastigium aurea cruce superbit. Arcuum interiorum concavitates, totiusque templi internum tabulatum auro obducuntur. Altari summo astabant candelabra duodecim altitudine cum virili staturâ convenientes. Totum autem templo adjunctum cœnobium ubique appensa exhibebat Ducis Lermæ insignia cum sequenti inscriptione: *Duces Lermæ insignis hujus cœnobii veri, unici, & ex ingenti dotatione perpetui Patroni.* Templi ambitus in sacrarium ducit, opus profecto splendidum & magnificum, in quo Ducis Lermæ effigies ad vivum à pictore expressa conspicitur, omnium prætereâ Paparum, & multorum Martyrum effigies in oculos incurrunt. Ex eo in ambitum duplicem, & quidem unum alteri impositum reditus patet. Interior aliquot pulchris facellis eximius depictos exhibet Ord. Dominicani Martyres. Inde Dormitorium adire licet, ac Bibliothecam in quâ præter aliorum & *S. Thomæ Aquinatis* unâ picta cernitur. Inde per gradus

dus in hortum descenditur. Visu autem
 maximè digna in hoc templo sunt the-
 saurus, vel reliquiæ & Castolæ seu pallia
 sacra. Peregrinatores nostri Germani ex-
 euntes monachis quatuor regales dono
 dabant, & in Regis palatium priori ædi-
 ficio vicinum se conferebant, in cujus in-
 troitu offenderunt, Germanum Mem-
 minga oriundum, à quo per totam stru-
 cturam circumducti sunt. Domum ejus
 transeuntibus obviâ fuit Leonum fos-
 sa, in quâ Leones, ut & aquila quædam
 alebatur.

In horto aviarius adhuc aliquot avi-
 culas Canarias, uti vocantur, continebat,
 & quatuor porcelli marini se conspicien-
 dos exhibebant. Postea illo, cui claves
 commissæ erant, in conclavia eos duce-
 bat. Apud introitum sub tecto monstra-
 bat curram globos rotarum loco haben-
 tē, quo vecta est Galliæ Regina hoc tem-
 pore vivens, cum fratre suo, cum pax in-
 ter Anglos & Hispanos constituta esset.
 Inde gradus ascendentes veniunt in au-
 lam choreis & saltationibus destinam,
 quæ dierum quadraginta spatio ædifica-
 ta est. Tabulatum ejus totum auro vesti-
 tum est, & in fine thronus deauratus se
 spectandum offert. In editiore loco quin-
 que vel sex lampades cum aliis nonnullis

rebus conspicuæ erant. Hujus atrii exitum excipiebat porticus præcipuæ notæ viro-
rum quorundam effigiebus, obli-
dionis urbis S. Quintin, pictura, Argen-
tinæ confecto Horologio, quod Argen-
tinense æmulabatur, & sphaera ac globo
quem Pelicanus sustinet, decoratus. Sub-
jectum legitur hoc distichon :

*Omnia metitur tempus, sed metior
ipsum*

*Artificis fragili machina facta
manu.*

Sub hac porticu amœnus hortus duplex
ambulcarum pulchris imaginibus deco-
ratum habet, & spectatores dimittit in ali-
am porticum sumptuosis fenestris, qua-
rum quævis triginta coronatis constitisse
fertur, insignem : ubi in diversis tabellis
ex alba tela bombycina confectis Escuri-
acum, & ducis Sabaudiaë liberi depicti
cernuntur. Hinc sex camerae transeundaë,
in quibus Regina commorari solet, quan-
do in urbem venit. Camerae, quæ or-
nando corpori inservit ; tabulatum supe-
rius aut obducto splendet, ac parietes
aliquot munimentorum & fortalitiarum
Hispanicorum delineationibus oculos
pascunt. Proximum est Gynæceum, in
quo Rex Hispaniaë, qui hoc tempore Re-
gnum obtinet, natus est. In Sacello huic

contiguo Rex & Regina missæ celebrationi interesse solent. Ex parte illâ, in quâ Dux Lermæ tunc temporis habitare solitus est, transitus in aliam patet porticum, in quâ inter alias imagines *Johannis Frederici Saxoniae Electoris*, ut in armis captus est, effigies cum cicatrice in facie conspicitur. Hic Germani nostri quatuor regales dono dabant. Porro noster *Author NN*: meminit Palatii ad *Comites de Salinas* pertinentis, ut & aliorum, quæ contemplatione digna esse dicit. Jesuitæ hâc in urbe Theatini appellati pulcherrimo in templo Sacris suis operantur, ac tunc temporis, anno nimirum 1617. annum Jubilæum celebrabant. Porro haud procul ab hoc Jesuitarum collegio Parochiale templum, & non longè ab eò Lutherani 12. Kal. Junii anno 1559. exusti historiam in tabulâ descriptam conspici indicat. Inde pergentibus se spectandum offert Monasterium el Bonderto Reale magnifico splendore conspicuum, & in fine Inquisitio vel Officium Sanctum, ubi nullæ fenestræ, sed tantum foramina sunt iis in turribus similia, in quibus monedulæ sibi nidos construunt. Apud Franciscanos ostenditur sepulchrum *Antonii de Guevara*, cujus epitaphium in *Francisci Sweertii* sele.

selectis Christiani orbis deliciis pag. 324.
 lector inveniet. Extra urbem Regius
 hortus adiace Flumini Pisurgæ, quod
 duobus milliaribus absolutis Torr nomi-
 natur ut *Author noster NN:* monet. Ur-
 bem regit Præfectus, Corregidor Hispanis,
 cui hoc munus triennii spatio admini-
 strandum à Rege committitur, adjunctis
 duobus Jurisconsultis, cum viginti octo
 Senatoribus, qui hoc officium non uti-
 litatis sed honoris causa emunt. XI. *Kal.*
 Maji Viatores Germani in urbe
 commorantes haud parva molestia affe-
 cti sunt. Plateas transeuntes convitiis in-
 cessit fæx vulgi; Carnem ab ipsis em-
 ptam ex dulciarii pistoris ædibus abstulit
 Burgundus quidam: Lotione & men-
 sura falsa decepti, in judicio cum adver-
 sariis contendere coacti sunt, adeo ut La-
 nii etiam eâ de causâ multam pecunia-
 riam solverint. Quæ omnia de civitate
 hâc inprimis notanda sunt, & illud adhuc
 ex *Marineo* adjiciendum, quod, ut re-
 fert, in dicto grandi foro trecentas & tri-
 ginta januas ædium, & ter mille fenestras
 numeraverit.

XI. *Kal.* Maji hora undecima Valdo-
 ledo discedentes via ducebat, per amœ-
 nam sylvam monasterium Discalceato-
 rum cingentem, usque ad flumen Du-
 rium,

rium, (Duero, vel Dario) de quo *Nonius* legi potest. Hoc transmissio, & duobus regalibus solutis, planitiem quandam superabant, & quatuor miliaribus confectis offendebant.

Moncadam municipium in ripâ fluminis sedem habens, quo relicto, partim arenosum, partim sylvis obductum tractum peragranter quinque miliarium iter confecerunt, donec hora octava vespertina ipsos exciperet oppidum.

Cocca, in quo quieti nocturnæ indulserunt. Inter *Moncadam* & *Coccam* duo tantum diversoria sola, sine ullâ ædium aliarum viciniâ, nonnullas oves hinc inde pascentes, ac ferè hominem nullum conspicati sunt. Oppidulum autem hoc loco excelso impositum sedes est *Comitissæ de Alcala*, ad quam pertinet. Appellatur etiam *Magnatum* carcer. Ab eo enim haud longo spatio remota est arx, in quâ *Auraicus Princeps Mauriti* Principis frater captivus detentus est.

x. Kal. Aprilis trium miliarium viâ per arenosum & sylvestrem tractum tendente in oppidulum ab Autore non nominatum ducebantur, in quo pransi à meridie transibant solum aliquo modo cultum, nonnullis pagis procul in conspectum se dantibus, in viâ autem non

occurrentibus, nisi uno pago, & diversorio item unico, & solo sine ullis ædibus vicinis donec vesperi perventum est.

Segoviam à præcedente oppidulo quinque milliaribus distantem civitatem, ac sitam in excelso monte, in quo cum suburbiis in satis spaciosam magnitudinem se dilatat, & turribus ac propugnaculis tuetur. Optimi panni, qui nullibi in Hispaniâ meliores, ut *Nonius* c. 60. testatur, confectione, famosâ incolis, quoque abundat opulentis, ac in solo feraci sedet, Episcopatusque divitis caput est. Septem ædium millia in eâ numerari perhibent. Veteris Castiliæ civitas est. Aquam ejus membrorum contracturam, & hydropem excitare, pannum quatuor tantum digitos transversos latum sex vel septem coronatis constare, & perversæ ac malæ indolis plærosque incolarum esse *Author* noster tradit. In foro templum cathedrale, *Iglesia Major* Hispanis, insigne est altari Divæ Virginis imagine argenteâ ornato: Sepulchro itidem *Didaci Covarruvie* Juris consulti celeberrimi. Digna quoque sunt, quæ inspiciantur, duo monasteria in valle sedem suam habentia, *S. Vincentii* nimirum, & *S. Hieronymi*, utrumque in sylva vicina, ambulacri amœnitate ambulatorios delectans.

mani nostri viatores circumducebantur à Gallico Sartore Germanicam linguam e-
 gregiè callente, qui ipsis spectanda exhi-
 bebat arcem, officinam monetariam, &
 Pontem. Arx Regia *el Palatio* Hispanis,
 in altâ rupe locata vicina est domicilio
 Episcopi, & fossis scopulo mero profun-
 dè incisus tegitur. In turris, in quâ ex-
 cubiæ aguntur, summâ superficie qua-
 drata, & plana decem cernuntur tor-
 menta ænea ad urbem conversa, duo sub-
 urbium inspectantia, & unum in campos
 rictum suum expandens. Inde sexde-
 cim cameræ transeundæ, quarum uni-
 cuique tapeta parietibus suspensa deco-
 rem haud exiguum conciliant. Unius
 ex iis Caminus Porphyretico marmore
 superbit. Sub his minor turris in supre-
 mâ superficie quadratâ & plana septem
 tormentis æneis oneratur. Ex eâ introe-
 undum in parvam cameram laqueari de-
 aurato splendentem, camino marmoreo
 decoratam, & parietibus ad dimidiam vi-
 ri staturam opere vitreo obductis insi-
 gnem. Proximum est Regis sacellum
 deauratum, & picturarum elegantia in-
 signe, inter quas eminent trium Regum
 imagines singularis artificii picturâ in al-
 tari oculis subjectæ. Mox sequitur cœ-
 naculum, seu triclinium magnificentum, &
 sum.

sumptuosum, ac ubique auro obductum, in quo omnes Hispaniæ Reges, à *Pelagio*, qui circa annum Christi 716. regendi initium fecit, usque ad *Joannam Caroli V. & Ferdinandi I.* Cæsarum matrem omnes mediocri staturâ repræsentati solius suis insident. Lacunar ipsis impendens opere deaurato artificiosè succinum ipsum mentitur. Hæc triclinio contiguum alterum opere deaurato quoque rutilans postibus marmoreis januas sustinet vicinumque est tribus conclavibus, viridi & cœruleo colore pictis, ac stellarum aurearum copiâ distinctis. Ex triclinio dicto autem exeuntes ducuntur in Reginæ cœnaculum parietum dimidiam partem vitro tectam, scamna marmorea, & laqueare auro optimo opertum ostentans. Adjunctum est conclave aliud elegans lacunar gypsato opere inductum, & rosæ imaginem elegantissimam oculis subjiciens, januasque auro tectas ostendens. In omnibus verò arte quasi certantibus hoc notabile est, quod artificio diverso & dissimili miram oculis voluptatem afferant. Exeuntes alia iterum conclavia ad sui spectaculum & admirationem vocant. Discedentes Viatores nostri Germani regales octo conclavium omnium custodi solvendo delectatio-

tionem oculis ablatam compensarunt. Ex arce in officinam monetariam deducti sunt. In valle sita rotas habebat plures, quas aqua præterfluens in gyrum agebat. Extruxerunt eam Oeniponte traducti monetæ excusores, qui tunc temporis præter unum superstitem, omnes in vivis esse desierant. Uno die plures nummos excudere solet, quàm in aliis monetarum officinis unius mensis spacio excudi possunt, ut *Author* noster refert. Videatur *Nonius* pag. 188. edit. *Antwerp. Anno. 1607. in 8.* Tertium opus quod hic Segoviæ contemplationem meretur, est pons, sive Aquæductus, ædificium verè Romanum, & opus tam admirandum, ut omnibus aliis præponendum videatur. Fornicibus innititur centum & septuaginta septem, & per tria milliaria aquam in urbem deducit. In pontis fine nonnullæ sunt arcæ, ex quibus aqua per epistomia in urbis ædes, quasunque opus est, emittitur. Ulterius si progrediaris, turris occurrit, in quam aqua illabitur. Juxta hunc pontem alius minor est aquæ in suburbium ad tinctorum usum deducendæ inserviens. Æstivo tempore hæc aqua in puteis admodum frigido conservari potest.

ix. Kal. April hinc discedentibus
trans.

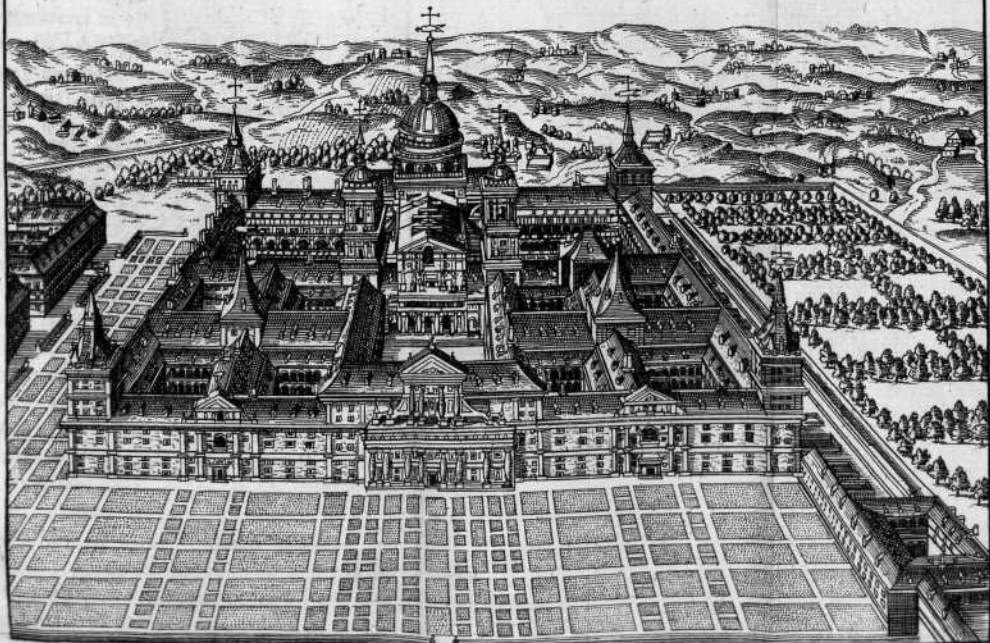
transeunda erat via admodum lapidosa usque ad montes *el puerto del fronte frio* appellatos, & maximam partem nive tectos. Mox in ipso introitu ad sinistram in valle quâdam conspiciendum se offerebat monasterium Carthusianum perpulchrum, in quo nonnunquam Rex commorari solitus est. Ad dextram domus est Regis venatoria. In itinere pergentes metalli fodinas offendebant, & plurimas feras videbant. Postquam aliquot itineris milliaria superata sunt, ad Ventam pervenitur, unde porrò ascendendam. Viatores nostri in nive usque ad genua deambulantes sacellum, & domum, in quâ nix pro Rege custoditur, in vertice reliquerunt, & in descendendo viam lapidibus obsessam, ubi Vetus & Nova Castilia finibus suis determinantur, habuerunt. Longuios aut asseros videbas octo, quibus appensæ erant portiones maleficorum quorundam, quita-bernâ monetariam expilaverant, in quatuor partes dissectorum. Peractis quinque milliariibus circâ meridiem adventantes pagus excipiebat. A meridie commodiore viâ ducti nonnullos pagos videbant, & domum quandam Regiæ recreationi destinatam. Initium item muri septem milliarium ambitu vivarium

feris destinatum includens. Vesperis post quatuor miliarium iter remanserunt in pago.

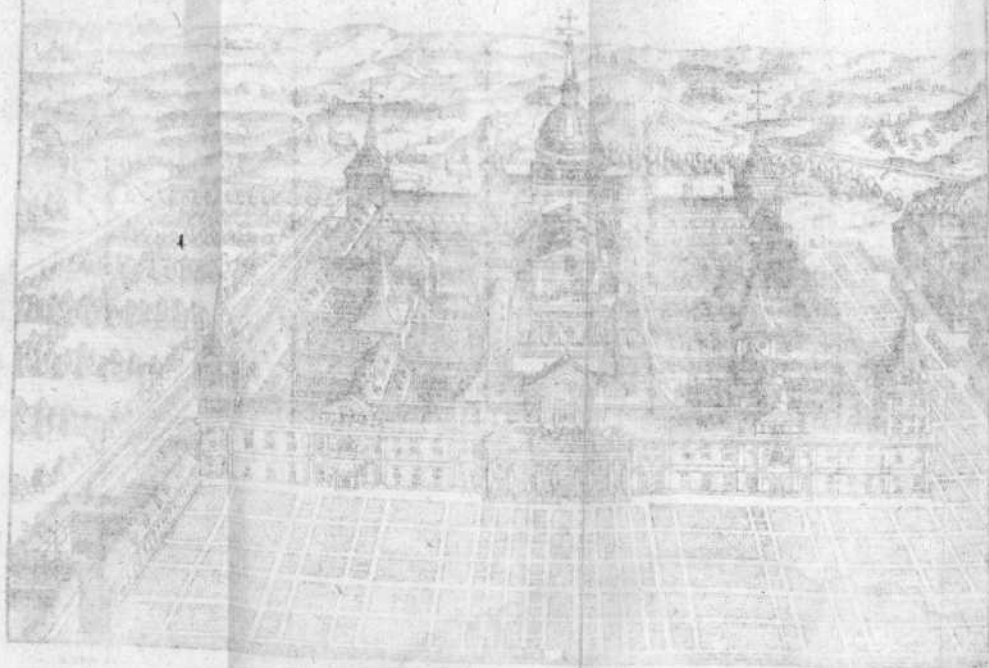
11. Escorial, quem *Nonius cap. 71.* Escuriacum nominat. Cui in Castiliâ novâ sito adjunctum est ejusdem nominis famosissimum illud in toto orbe Christiano monasterium, quod inter mundi miracula relatum *Merula part. 2. Cosmographia lib. 2. cap. 20. fol. 262.* nimis laudibus extollit. Monachus quidam ad *S. Paulum* Valdoledi nostris dicebat, quod hic opus Salomonis templo majus visuri essent. Plærumque *S. Laurentii* in Escoriali Monasterium vocatur. Cum Rex *Philippus II. S. Quintini* urbem in Galliâ Anno 1557. nullo alio medio occupare posset, quam si *S. Laurentii* templum machinis illis bellicis dirueret, Confessionarii Patris permissu illud fecit, & se aliud in *S. Laurentii* honorem constructurum pollicitus est. Primum itaque hujus structuræ lapidem posuit, quæ viginti septem annorum spatio ad finem perducta est. Vide quæ *D. Thomas Lansius in consultatione de principatu inter provincias Europæ in orat. pro Hispan. pag. 264. in 8.* scribit, ubi ex *Petro Matthæo in hist. Henrici IV. Galliae Regis. lib. 1. narr. 4.* refert, quod plus quam vi-

gin.

Monasterium
S LAURENTY
in Escuriali.

ST. AUGUSTINE
in Florida

ginti millionibus, aut ducentis tonnīs auri constiterit. *Joh. Mariana lib. 3. de Rege, & Regis institutione cap. 10.* eam viginti quatuor annis absolutam, præter pretiosissimam supellectilem, trium millionum sumptibus erectam esse ait. *Auctor noster* narrat, se sibi narratum esse ab ejusdem monasterii monachis qui Ordinis *S. Hieronymi*, A. 1617. centum & quadraginta numero, cum quinquaginta discipulis, quos Scholasticos, vocant, ibidem victitabant, quod in totam structuram cum ipsâ bibliothecâ, quinquaginta sex auri tonnæ cum triginta mille coronatis insumptæ sint. *J. W. Neumayer in Hispanici & Italici itineris descriptione* quindecim auri millionum mentionem facit. Quanticunque vero constiterit nostrâ nil interest. Structura ipsa certè admiranda jure cum veterum illis structuris mirabilibus comparari haud paucis etiam præferri potest. De novis aliorum Magnatum ædificiis cum hâc structurâ collatis sententiam pronunciat versus:

Omnis structuræ cedat structura Philippi.

P. Bertius in tab. Geogr. contr. pag. 100. & seqq. in Hisp. descript. hoc mundi miraculum dilucidè describit, & æri incisum antè oculos ponit, ubi hæc, ut

ut & apud *Abrah. Ortellum*, *Marianam*,
Merulam, & *Neumayerum* legi possunt.
 Nos *Authoris nostri* narrationem, non-
 dum antehac in lucem editam hic pone-
 mus. Ex pago Escuriali ad Regium non
 magni momenti stabulum via ascendit,
 & postea utrinque tiliis consita montem
 porro mille sexcentorum & triginta pas-
 sum longitudine scandit, in uno latere
 saxum habens excelsum, in quo crux la-
 pidea, cum crate, in quâ *S. Laurentius*
 tostus est. Ad cœnobium pervenientium
 oculis è regione se exhibet ædificium
 constans duobus tabulatis, quorum u-
 num Scholasticos, alterum regios mini-
 stros recipit, quando Rex ibi est. Quâ in
 monasterium ipsum introitus patet, tri-
 bus magnificis portis ingredientiæ admit-
 tit, & exeuntes emittit. Media primaria
 ex lapide vivo constructa, magnificis co-
 lumnis suffulta, clavisque & manubriis
 deauratis ornata Occidentem spectat,
Sandumque Laurentium cum crate in
 medio ostentat. Anguli propylæo obver-
 si quatuor habent turres, & introitus in
 templum duas alias. Totum autem ædi-
 ficiū tribus solariis seu tabulatis u-
 bique assurgit, & septendecim areis di-
 sterminatur, quas peristylum triplex si-
 bi invicem impositum, & ubique fere
 stru-

structuras quasvis ambiens inspicit. Aræ autem septentedecim per fontes ex optimo marmore constructos aquam vivam emittunt. Januarum in toto monasterio quatuordecim millia numerari, clavesque iis aperiendis destinatus septem centenariorum pondus habere ajunt. Suprà templi introitum sex statuæ marmoreæ aureis coronis & sceptris insignes, ac octodecim pedes altæ sex Regum Israël effigies oculis conspiciendas exhibent. Ponè introitum fundatorem, & foundationis tempus nigræ tabulæ marmoreæ inscriptio sculpta indicat his verbis: *Philippus II. omnium Hispaniæ Regnorum, utriusque Siciliae & Hierosolymæ Rex, hujus templi primum dedicavit lapidem D. Bernhard. sacro die Anno 1563. res divina fieri in eo cæpta prid. festum D. Laurentii Anno 1586.* In altero latere leguntur hæc verba: *Philipp. II. Omnium Hispaniæ Regnorum, utriusque Siciliae, & Hierosol. Rex, Camilliaci, & Alexandriae Patriarchæ, Nuncii Apostolici ministerio, hanc Basilicam S. Chrismate consecrandam piè ac devotè curavit, 30. August. Anno 1593.* Clathra antè templum ex orichalco facta sunt. Altare stipatur viginti quatuor candelabris argenteis ferè duas ulnas altis, ut & nonnullis

argenteis lampadibus satis magnis. Sunt adhuc tria altaria peculiararia pulcherrimis picturis & figuris ornata, templumque *S. Petri* templo Romæ simile esse fertur. Ejus tabulatum auro obductum splendissimè nitet; pavementum vero nigro & albo marmore constratum est. Primarium illud altare, de quo diximus, planè liberum est, ità ut totum circum iri queat, nemini tamen quid attingere licet. Ideò Germanos nostros id facientes objurgabant monachi, dicentes, locum sacrum esse. Opus est ex fusco marmore confectum, & deauratis imaginibus decoratum, gradus habens ex eodem marmore, ac tanto splendore, ut transeuntes glaciem transire sibi videantur. Superior altaris pars merus est porphyrites. Ponè altare ex Indico ligno, eodem cum auro, pretio æstimato duæ sunt januæ & post illud parieti insertum cernitur marmoris Porphyretici frustum, in quo tanquam speculo totum templum videre licet. Ad ejusdem altaris latus sex aliæ sunt januæ, itidem ex Indico ligno confectæ, cum orbibus ex crystallo. Proximè est *Caroli V.* & uxoris ejus sepulchrum, opere magnifico elaboratum cum hac inscriptione:

D. O. M.

*Caroli V. Rom. Imperatori Augusto ;
horum Regnorum , utriusque Siciliae , &
Hierosol. Regi, Archiduci Austriae. Optimo
Parenti Philippus filius posuit. Jacent si-
mul Elisabetha uxor , & Maria filia Im-
peratoris, Eleonora & Maria sorores , illa
Franciae , hæc Ungariae Regina.*

In altero latere est *Philippi II.* statua
priori similis , in eo tamen differens ,
quod *Carolus* ordinem incipiat , *Philip-
pus* verò tanquam prudentior alii alicui
Regi adhuc locum relinquat , ut verba ,
*Hic locus digniori inter posteros illi , qui
ultra abstinuit , virtutis causa ;* testantur.
In medio dictus *Philippus* jacet cum hac
inscriptione :

D. O. M.

*Philippus II. omnium Hispaniae Re-
gnorum , utriusque Siciliae , & Hierosol.
Rex Catholicus , Archidux Austriae &c.
in hac sacra æde , quam à fundamento ex-
truxit , sibi vivens posuit. Quiescunt si-
mul Anna , Elisabetha , & Maria Uxo-
res cum Carolo Principe filio primoge-
nito.*

In hoc templo quatuor sunt organa , &
quidem bina sibi mutuo opposita. Sedi-
lia in choro ex pulchro & fusco ligno con-
fectæ cernuntur pulpitem verò , cui liber
sa.

factis cantilenis plenus incumbit, ex orichalco constans quatuordecim librarum centenarios continere dicitur. Unum ex libris cantilenas sacras comprehendentibus angulos orichalco obductos habens, & quæ resecta sunt folia, deauratus quadringentis coronatis constare perhibetur. Suspensa in choro est ingens lampas argentea: Ante ipsum tabulae duæ stant catalogum exhibentes omnium reliquiarum sanctarum, quæ in hoc templo offenduntur. 7. nimirum sunt corpora integra, 105. capita integra, 177. brachia & pedes, 364. Venæ, 1400. parva frusta, & adhuc 1570. frustula. In altero Chori latere elegans fons aspici meretur. In Sacratio parieti inserta sunt nonnulla gutturnia marmorea monachis inservientia, qui se lavant, antequàm ad aram accedant. Appensas ibidem cernere licet *Caroli V. Philippi II. & III.* imaginem, ac totius domus Austriacæ genealogiam: ut & pulchram aram auro obductam, in cuius extructionem 500. Ducati impensisunt. In diversis ex Indico ligno arcis ornatus sacer reconditus jacet. Ex hoc sacrario aditus patet in conclave aram, argentea candelabra, & cruces argenteas, auroque obductas sustinentem, habens, in quo arcæ inclusa vasa duo pretiosa ostent-

stenduntur: unum ex Sapphiro, Margaritis, & pretiosis lapidibus superbit, & in medio ingentem Rubinum continet; alterum fusili opere confectum, & itidem lapidibus pretiosis superbum, ac à Cæsare Maximiliano, ut fertur, elaboratum, quo ad Sacramentum in pompa sacra circumferendum utuntur. Crux quoque ibidē at ex puro auro, cui Margaritæ plures grandes, ac in primis quatuor nucem odoratam magnitudine æquantes insignem splendorem conciliant: Ut & alii lapides pretiosi, nimirum Sapphiri, Pyropi, Jaspides, & Adamantes maximo pretio æstimati. Liber auro munitus, & quater mille ducatis constans, in quo vitâ Christi à quodam monacho picta, & ab alio ad eam pertinentes psalmi & responsoria propriâ manu adscripti. Aliæ item res pretiosæ, & sumptuosæ vestes sacrae figuras varias acu elegantissimè pictas constant: illæ nimirum, quæ in *Caroli V.* exequiis funebribus usurpatae sunt, & quinquaginta mille coronatis comparatae esse dicuntur: & aliæ postea in Regis *Philippi II.* pompâ funebri adhibitæ, quarum precium quindecim ducatorum milia esse ajunt. Vestes porro sunt Margaritis & Gemmis distinctæ, quæ priores pretio longè superant. Tegumenta, quorum

rum quadraginta tria unicuique altari tegendo inserviunt, ex serico rubro texta, acu elegantissimè picta, & margaritis ac lapidibus pretiosis ornata, quæ profectò inter plurima visu dignissima eminent. Peculiares quoque vestes adsunt in testis Sanctorum Apostolorum saltem induendæ. Arce tam sumptuosa vestimenta custodientes ex Cedri, Ebeni Indicæ, aliarumque arborum auro contrà æstimatarum lignis compactæ sunt; Thesauro huic tanto quindecim tonnarum auri pretium constituitur. Dictum conclave sequitur capituli camera, cujus januæ inscripti leguntur hi versus supra Christi imaginem extantes:

*Hic lapis offensus ferietque feretque,
ruinam,*

Hic & inoffensus petra salutis erit.

In altero autem latere depicta est Virgo Maria cum hâc inscriptione:

*Hanc hanc mirandam tibi protulit unio
gemmam,*

Autori chara est utraque petra Deo.

E regione Jacobi Drense, quem Bertius, Jacobum Trezzo nuncupat, architecti & statuarii Itali, qui hoc monasterium ædificavit, imago in conspectum prodit, cum inscriptione adjuncta Christo divini templi lapidi præstantissimo. Artificis quo-

quoque cujusdam *Abrahami* nomine effigies, & in cunis Christi jacentis, & dormientis, cui hæc verba adscripta: *Cor meum vigilat.* Quantum ad peristylum attinet, inter præcipuas totius hujus monasteriis structuras jure numerandum, in quo circum circa parietes *Christi & Matris* ejus delectissimæ historiam singulari artificio depictam oculis subjiciunt. In medio hydraulica opera per quatuor tubos marmoreos aquam ejaculantur; imagines elegantes exterius, atque intus leonem monstrantia. Mox gradus se offerunt duobus simul adscendentibus, quorum tamen unus alterum cernere non potest. Picturæ ibi elegantes & inter eas una *S. Hieronymum* cum leone, & altera balænæ cujusdam Valentiæ capti, & 48. spithamas longe imaginem artificiosè conspectui exponentes. Inde pergentibus occurrit Bibliotheca, cujus ostium instrato opere variatum ex Germ. huc delatum est. Pavimentum marmore splendet; arcuatum tabulatum picturis variis librorum subjectorum materiæ, quam continent, respondet. Repositoria, & plutei cuncti ex ligno Indico parati, & marginum extremitas in libris deaurata. Quinque ordines pluteorum sibi invicem impositi libros recipiunt, quis.

quisque centum passuum longitudine se extendens. Cernuntur hic *Caroli V. Philippi II. III. & IV.* effigies, ac aliquot Globi, præcipue verò unus cœlestem & terrestrem globum cum Planetarum cursu admirando artificio antè oculos ponens. Nulli Monacho librum ex Bibliothecâ secum in conclave suum sumere licet, sed in Bibliothecâ ipsâ studiis operam & tempus impendere unicuique integrum est. Ex hâc in aliam Bibliothecam deducuntur spectatores. Hæc libris manuscriptis in suos pluteos dispositis referta est. Germanis nostris unus à *S. Augustino* de Sacro Baptismate propria manuscriptus exhibebatur, ut oscularentur. Narrabatur quoque ipsis, quod *Carolo Cæsari* pro his libris omnibus quinquaginta mille coronati oblatis fuerint. Adest hic etiam *Papæ Pii V.* mensa, quâ in scribendo uti solebat; Et vetus Hierosolyma, ut tempore *Christi* fuisse creditur, ex ligno opere sectili admodum artificiosè confecta. Totum reliquum conclave effigiebus meris relictum inter alias inspiciendam præbet *Johannis de Austria* imaginem, cum duabus lanternis, quibus in magno illo proelio navali anno 1571. usus est. In resectorium descendendum oculos pascit pictu-

pictura ultimum judicium repræsentans,
 in quâ *Carolus V. & Philippus II.* à duo-
 bus angelis in cœlum portantur. In su-
 premo Refectorii aut Cœnaculi loco
 mensa est, cui Rex cibum capturus assi-
 det, quando in Monasterio commora-
 tur. In absentia ejus Monasterii præfe-
 ctus, qui Prior vulgò appellatur, eidem
 mensæ accumbit. Porro totum Monaste-
 rium plurimis amœnissimis ambulationi-
 bus cinctum horto insigni, hydraulicis o-
 peribus, pulchris piscinis, cellis pro-
 fundis, Xenodochio, & Pharmacopoliis
 celebre redditur. Hæc *Author noster*
 qui cum laudabili suo comitatu Germa-
 no egrediens monacho 20. reales obtu-
 lit, & eo negante pecuniam accipere Ja-
 nitori quatuor donavit. Monachi enim
 hi admodum divites, sunt, utpote quibus,
 ut *Neumayerus* tradit, Rex *Philippus II.*
 quinquaginta ducatorum millia in an-
 nuos redditus donavit. Regis Palatium i-
 psum, si cum monasterio comparetur,
 vile est. In porticu quâdam pugna nava-
 lis *Johannis Austriaci* cum Turcis depi-
 cta videtur, & in Cœnaculo omnis gene-
 ris aves, pisces & insecta. Germani no-
 stri Oeconomum octo realibus donâ-
 runt.

VIII. Kal. Maji à meridie Escuriaco

relicto, sterilem arenam peragrantes usque ad secundum aut tertium milliare appropinquaverunt Madrito, ubi solum fertile incipit. Septem autem miliaribus confectis vespertino tempore ingressi sunt.

12. Madritum, quæ Mantua Carpetanorum doctioribus esse videtur. Escuriaci & Madriti distantiam *Merula* & *Bertius* quinque, *Nonius* cap. 71. & *Johannes de Laet* 11. pag. descriptionis *Hispaniæ*. 6. miliaribus Hispanicis, *Neumayerus* verò duobus Germanicis metiuntur.

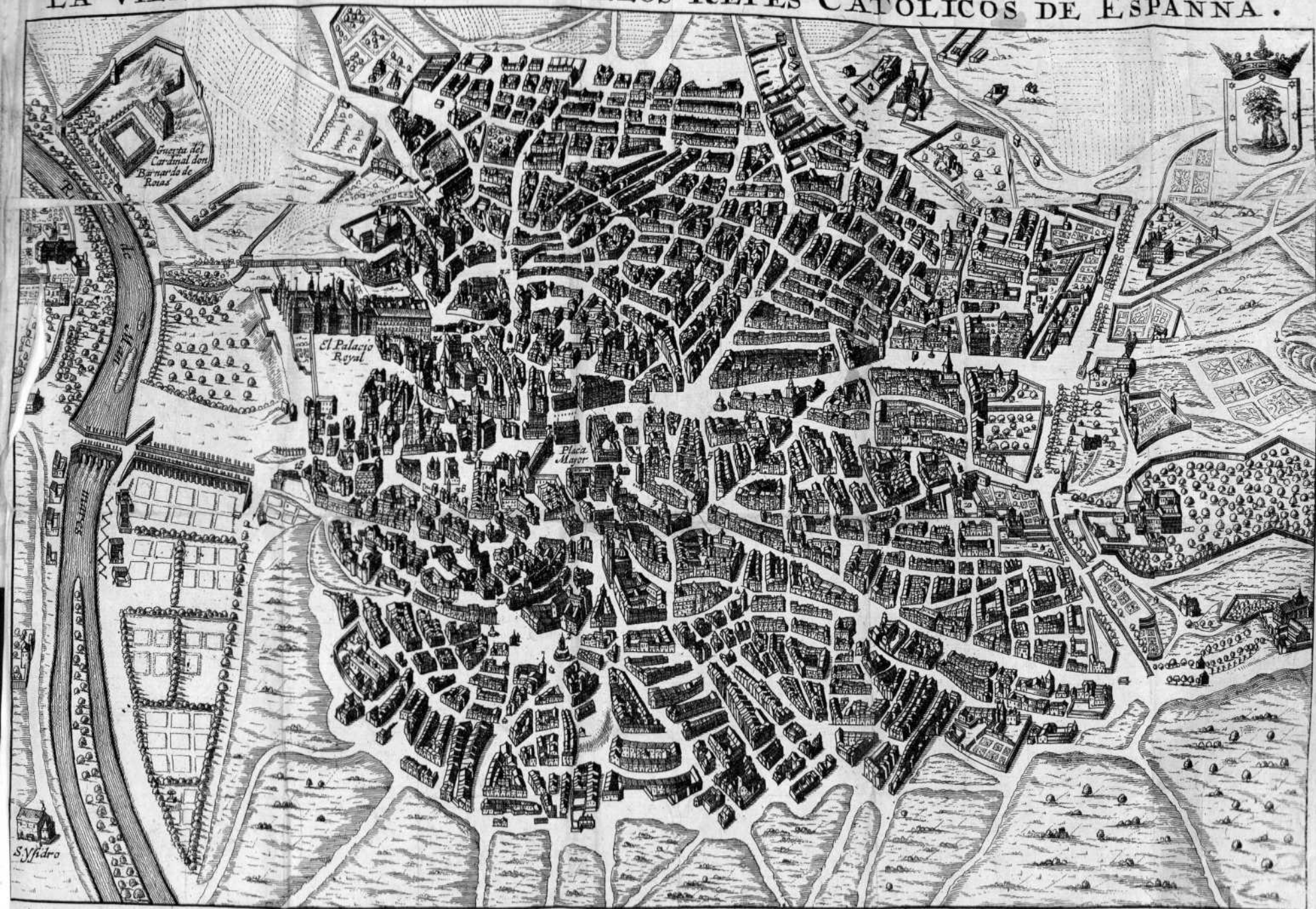
Situs est hic locus in Castiliâ Novâ, quæ hoc tempore optima totius Hispaniæ Regio habetur, sed ob imperium, quo reliquas premit, magna invidia laborat. Septentrionalem terminum veteris Castiliæ finibus terminat; Reliquas ejus extremitates Lusitania, Estramadura, Andalusia, Granada, & Valencia claudunt. Metropolis ejus est Toletum. Eam sequitur Cuença vel Concha, alte & præcipiti scopulo insidens, Regionis Sieræ caput. Vide *C. Ens in deliciis apodemiciis* pag. 34. *Nonium*. cap. 73. de *Hispaniâ*. Est & Guadalajara civitas celebris, ubi sumptuosum & magnificum *Ducis de Infantado* palatium, & armamentarium instructissimum, Civitas hæc Guadalajara in-

inquit *Casparus Barreiros*, vel *Barre-
rius*, sita est in colle humili, quâ Henar-
es fluvius præterlabitur. Muris antiquis
clauditur, commodisque ædificiis repleta
est. In eodem Ducatu Infantadgo, vel
Infantatus, atque ità etiam in Castiliâ
Novâ reperire quoque est Urbem Hitam
olim Cessatam, ut *Nonius dicto cap. 73.
pag. 228.* autumat. Muris septa excelsi
collis lateri accumbit, arcemque in ejus-
dem collis jugo habet, cujus mari sensim
versus urbem descendant. Eiusdem Ca-
stiliæ civitas est Medina Celi, olim gran-
dis, & hodie Ducatus primaria urbs, o-
ctoginta circiter pagos sub se habens:
Ocanna item tria focorum millia nume-
rans; quibus adjunguntur Madritum, &
Alcala de Henares, de quibus postea.
Huc etiam refert *Merula* urbem Siguen-
zam, cujus suprâ in Castiliâ mentionem
fecimus: ut & Alcantaram, ubi Tagus
veteri quidem sed insigni ponte lapideo
sternitur, de quo *Merula cap. 20. pag.
263.* legendus. Sexcentos septuaginta
pedes longus, viginti octo latus, & in
summitate suprâ aquam ducentorum
pedum longitudine extensus sex arcuatis
columnis seu fornicibus incumbit. Quâ
de re, ut & de Equitibus auratis Alcantaræ
ordinis nomen debentibus, de urbe

Talavera ad Tagum sita, altis, latis, & fortibus muris munita, & optimè ædificata, ac de Castlona, quam utramque urbem cum Lezuza, vel Lebazusa ad Castiliam novam *Merula* refert, consulatur *Nonius in 39.63. & 64. capitibus*. Tota autem hæc Castilia Nova in tres partes dividitur, quarum una est Sierra, altera Algarria, vel Henares, & tertia Manciana nuncupantur. Sylvosa admodum paucorum fructuum proventu gaudet, hortis tamen abundans, & piscibus quos Tagus copiosè sufficit.

Ut ad Mantuam Carpetanorum redeamus, quorundam opinione pagus est, cum muris destituatur, unde vulgo dicitur, duos splendidissimos, & magnificentissimos pagos esse in Hispaniâ, Madridum puta, & Valdoledum. Sed hodierno tempore ob magnitudinem, vetustatem, & Regiam aulam inter Urbes locum suum tenet. *Nonius, & Thuanus lib. 120*, Mantuam Carpetanorum appellant. Fortunatissima totius Toletani Episcopatus civitas est, ut *Nonius* eam de prædicat. Excelsiore situ elata plurimam sui partem Septentrioni obvertit, inferius lota fluviolo Guadarrama, qui ponte tectus est. Circumdatus est agro sic fatis fertili, & fodinis multis, ex quibus
fili.

LA VILLA DE MADRID CORTE DE LOS REYES CATOLICOS DE ESPANNA.

1. la Santa Cruz.	6. M. ^o de la Victoria.	11. Placuela de S. Luis	16. Puerte de la Vega.	20. Corpus Christi.	25. Descalzas del Carmen.	30. S. Antonio.	35. Canones del Peral.
2. Concepcion Franc.	7. N. S. de la inclusa.	12. S. Basilio	17. Palacio del duque de Seda.	21. S. Justo P.	26. el Colegio de los Inglesos.	31. Placa de S. Domingo.	36. S. Gines P.
3. Colegio de Atocha.	8. Calle de los presados.	13. Carrera de S. Pablo	18. Los Canjos Viejos	22. S. Michel.	27. M. de Monjas de pinto.	32. M. de los Angeles.	37. S. Maria P. Mayor
4. Calle de la Cruz.	9. Calle del Arenal.	14. la Cruz del espiritu Santo.	19. Palacio del Cardinal de Toledo.	23. S. Pedro.	28. M. de S. Cathalina.	33. S. Catalina.	38. S. Selsaçar P.
5. Calle de las Carretas.	10. Hospital de los Franceses.	15. las Beatas Carnelitas.		24. S. Andries P.	29. el espiritu Sancto.	34. S. Clara.	39. S. Salvador

LA VILLA DE MADRID CORTE DE LOS REYES CATOLICOS DE ESPANA.

1. Plaza de San Juan
 2. Plaza de San Francisco
 3. Plaza de San Pedro
 4. Plaza de San Pablo
 5. Plaza de San Mateo
 6. Plaza de San Marcos
 7. Plaza de San Juan de los Rios
 8. Plaza de San Juan de la Cruz
 9. Plaza de San Juan de la Virgen
 10. Plaza de San Juan de la Reina
 11. Plaza de San Juan de la Santa Cruz
 12. Plaza de San Juan de la Santa Clara
 13. Plaza de San Juan de la Santa Catalina
 14. Plaza de San Juan de la Santa Cecilia
 15. Plaza de San Juan de la Santa Barbara
 16. Plaza de San Juan de la Santa Ana
 17. Plaza de San Juan de la Santa Rita
 18. Plaza de San Juan de la Santa Lucia
 19. Plaza de San Juan de la Santa Teresa
 20. Plaza de San Juan de la Santa Clara
 21. Plaza de San Juan de la Santa Catalina
 22. Plaza de San Juan de la Santa Cecilia
 23. Plaza de San Juan de la Santa Barbara
 24. Plaza de San Juan de la Santa Ana
 25. Plaza de San Juan de la Santa Rita
 26. Plaza de San Juan de la Santa Lucia
 27. Plaza de San Juan de la Santa Teresa
 28. Plaza de San Juan de la Santa Clara
 29. Plaza de San Juan de la Santa Catalina
 30. Plaza de San Juan de la Santa Cecilia
 31. Plaza de San Juan de la Santa Barbara
 32. Plaza de San Juan de la Santa Ana
 33. Plaza de San Juan de la Santa Rita
 34. Plaza de San Juan de la Santa Lucia
 35. Plaza de San Juan de la Santa Teresa
 36. Plaza de San Juan de la Santa Clara
 37. Plaza de San Juan de la Santa Catalina
 38. Plaza de San Juan de la Santa Cecilia
 39. Plaza de San Juan de la Santa Barbara
 40. Plaza de San Juan de la Santa Ana
 41. Plaza de San Juan de la Santa Rita
 42. Plaza de San Juan de la Santa Lucia
 43. Plaza de San Juan de la Santa Teresa
 44. Plaza de San Juan de la Santa Clara
 45. Plaza de San Juan de la Santa Catalina
 46. Plaza de San Juan de la Santa Cecilia
 47. Plaza de San Juan de la Santa Barbara
 48. Plaza de San Juan de la Santa Ana
 49. Plaza de San Juan de la Santa Rita
 50. Plaza de San Juan de la Santa Lucia
 51. Plaza de San Juan de la Santa Teresa
 52. Plaza de San Juan de la Santa Clara
 53. Plaza de San Juan de la Santa Catalina
 54. Plaza de San Juan de la Santa Cecilia
 55. Plaza de San Juan de la Santa Barbara
 56. Plaza de San Juan de la Santa Ana
 57. Plaza de San Juan de la Santa Rita
 58. Plaza de San Juan de la Santa Lucia
 59. Plaza de San Juan de la Santa Teresa
 60. Plaza de San Juan de la Santa Clara
 61. Plaza de San Juan de la Santa Catalina
 62. Plaza de San Juan de la Santa Cecilia
 63. Plaza de San Juan de la Santa Barbara
 64. Plaza de San Juan de la Santa Ana
 65. Plaza de San Juan de la Santa Rita
 66. Plaza de San Juan de la Santa Lucia
 67. Plaza de San Juan de la Santa Teresa
 68. Plaza de San Juan de la Santa Clara
 69. Plaza de San Juan de la Santa Catalina
 70. Plaza de San Juan de la Santa Cecilia
 71. Plaza de San Juan de la Santa Barbara
 72. Plaza de San Juan de la Santa Ana
 73. Plaza de San Juan de la Santa Rita
 74. Plaza de San Juan de la Santa Lucia
 75. Plaza de San Juan de la Santa Teresa
 76. Plaza de San Juan de la Santa Clara
 77. Plaza de San Juan de la Santa Catalina
 78. Plaza de San Juan de la Santa Cecilia
 79. Plaza de San Juan de la Santa Barbara
 80. Plaza de San Juan de la Santa Ana
 81. Plaza de San Juan de la Santa Rita
 82. Plaza de San Juan de la Santa Lucia
 83. Plaza de San Juan de la Santa Teresa
 84. Plaza de San Juan de la Santa Clara
 85. Plaza de San Juan de la Santa Catalina
 86. Plaza de San Juan de la Santa Cecilia
 87. Plaza de San Juan de la Santa Barbara
 88. Plaza de San Juan de la Santa Ana
 89. Plaza de San Juan de la Santa Rita
 90. Plaza de San Juan de la Santa Lucia
 91. Plaza de San Juan de la Santa Teresa
 92. Plaza de San Juan de la Santa Clara
 93. Plaza de San Juan de la Santa Catalina
 94. Plaza de San Juan de la Santa Cecilia
 95. Plaza de San Juan de la Santa Barbara
 96. Plaza de San Juan de la Santa Ana
 97. Plaza de San Juan de la Santa Rita
 98. Plaza de San Juan de la Santa Lucia
 99. Plaza de San Juan de la Santa Teresa
 100. Plaza de San Juan de la Santa Clara

filices, & pyritæ eruuntur, qui lapides poë-
 tæ Hispanico *Johanni de Menna* ansam
 præbuerunt, ut Madritum igne cinctum
 nominaverit. Aëris salubritas haud exi-
 guum ipsi laudem & famam conciliat.
 Nam cum *Cæsar Carolus V.* diuturniore
 febris vexatus in hunc locum se recepif-
 set, paucis diebus eadem liberatus esse
 fertur. Populosissimarum totius Hispa-
 niæ Urbium unam testatur rhedarum &
 curruum multitudo, quorum sæpè cen-
 tum, præter mulos & nobilissimos equos,
 alicui plateas pervaganti occurrent. *Wil-
 helmus Neumayer* circiter ter centena
 hominum millia in hâc urbe habitare
 scribit. Incolæ vestitu sumptuoso se o-
 stentant, sed ædificiis grandes sumptus
 non impendunt, à *Philippo II.* prohibi-
 ti, quo minus grandia palatia erigerent.
C. Ens. docente 128. turres circà urbem
 numerantur. Palatium Regium non qui-
 dem admodum spatiosum, sed tamen
 aspectu externo insigne colli appositum
 est, & fluviolo dicto lambitur. Anno
 1617. in tres erat distinctum partes, qua-
 rum una destinata erat habitationi Regis,
 altera principum juniorum, & tertia *Du-
 cis de Lerma*, summâ apud Regem tunc
 temporis authoritate valentem, & cum
 ipso Rege regentem. Quantum ad Re-

gis conclavia attinet, primum est, quod saltationibus & tripudiis destinatum plurimarum civitatum, & imaginarii prælii, in quo equis & lanceis concursus est, & Galliae Rex *Henricus II.* vitæ jacturam fecit iconibus ornatur. Parvum huic adhæret aliud, Ixionis, Tantalî, & Sisyphi tormenta, quibus apud inferos torquentur, in tabulis elegantissimè depicta oculis inspicienda offerens. Rarissimi & maximi artificii opera esse dicuntur. In fenestrâ picturam cernis, in quâ *Cæsar Carolus V. & Saxoniae Elector* scorpione seu arcu scopum petunt. Proximum est Sacellum, quod *Carolus V.* extruendum curavit, in quo insignis artificii pictura ex *Apocalypsi Johannis*: Inde Germani nostri peregrinatores deducti sunt in porticum Regiam, introitu ingentis magnitudinis chalybeum speculum monstrantem, in quo totius porticus imago relucebat. Fenestræ omnes ex crystallo, & omnes anguli, januarumque, & fenestrarum postes & fulcra ex optimo marmore facta. Ex porticu in Auditorium, in quo Rex Legatos, & alios audire solet, perrexerunt. Totum deauratum camino ex jaspide constructo superbiebat. Mox alia sequebatur porticus, in introitu comestationes, & prægregationes elegant-

ganti picturâ adumbrans, ac porro Equum Trojanum ostendens, & secessum, in quo Rex meridianæ quieti indulget. Ex eâ in parvum conclave ingrediebantur, in quo Rex prandere, & cœnare consuevit. *Cæsar Carolus V.* id struxit; Ejus autem symbolum passim Caminis incisum est. Succedit aliud Auditorium cum throno ex nigro holoserico; in quo tabulatum deauratum, & parietes aulæis & tapetibus Scipionis historiam exhibentibus vestiti sunt. Porticus proxima depictos habet viginti duos Lusitanæ Reges, usque ad *Sebastianum*, depictam item pugnam in Africâ, in quâ ipse Regum ultimus cum potissima Nobilitate perit, Cæcus quoque Organista ibi cernitur, cum mensâ in quâ urbium nonnullarum effigies. Suprà porticum fenestra est, ex quâ in porticum Galliæ Rex *Franciscus I.* cum captus esset, prospicere poterat. In vicino conclavi Rex mensam habet, in quâ globulis, seu sphæculis per foramina propellendis se exercere solet. Ex hoc egressi veniebant in Cœnaculum seu tricilinium Principis, in quo duæ argenteæ erant mensæ, tapeta pulcherrima, & Principissæ Galliæ, reginæ jam Hispanicæ lectus quam ex Galliâ secum attulerat. Facilis ad hæc

conclavia est aditus, eò quod Germani
 fatellites semper præsto sunt, qui aliquem
 in eâ deducunt: Munera tamen hic du-
 plicanda, cum diversæ personæ operam
 suam offerant. Ex arce in Regis arma-
 mentarium transibant. Conclave hoc
 spaciosum octodecim arcis complecte-
 batur. In dextro latere *Cæsaris Caroli V.*
 In sinistro verò *Philipporum II. & III.*
 arma erant: In pariete Speculum Cha-
 lybeum unicuique id induenti imaginem
 suam staturæ suæ respondentem exhi-
 bet. In primâ arcâ erant *Caroli V.* arma,
 quibus Anno 1555, usus est, cum urbem
 Tunis in Africâ occuparet. Regis item
 Africani pileus argenteus, & arma Tur-
 cico more parata. Dicti *Cæsaris* vestes,
 quibus armatum se tegebat, ex puro ar-
 gento & auro constantes, & adeò graves,
 ut maximè mirum sit, quo pacto simul
 & vestibus & armis tam gravibus uti po-
 tuerit. Gladius ipsius, quem ultimum
 usurpavit, niger est. Secunda arca com-
 prehendebat armaturam, & tunicas ar-
 mis tegendis idoneas, quas in bello con-
 tra Saxonem adhibuit, ut & nonnulli
 baculi rectionis & imperii militaris signa.
 Tertiæ arcæ incluso erant arma deaura-
 ta, quibus coronationis tempore indutus
 erat. Gladius etiam ipsi donatus à *Papa*
Pau.

Paulo III. ut contrà hæreticos eodem uteretur ; ut & parva sclopeta ephippiis ejus alligari solita, arma, quæ ad ludicra cataphractorum equitum exercitia adhibebat, chlamydes ipsi tam in pedestribus quam equestribus certaminibus usitatae cum gladiis ad eas pertinentibus, inter quos nonnulli aquilâ bicipite notati, & ab ipso in Belgio usurpati. Scorpiones quoque aliquot, venabula, jacula, & lanceæ quibus usus est. In cæteris arcis, aut armariis videre est *Ferdinandi Catholici* arma deaurata, & argenteis, aureisque clavis munita, in quibus solum aurum quinquies mille coronatis æstimatur ; arma ultimi Regis Mauritanii, in Granadæ regno, quibus munitus fuit, cum postremo conflictu vinceretur : *Cæsaris Caroli V.* tegumenta bellica ad duos equos, quibus in Germanico bello insidere solitus est : duo pulchra sclopeta deaurata à Duce Sabandiæ Regi donata : arma quoque non solum auro obducta, sed etiam lapidibus pretiosis exornata ; equorumque habenæ & retinacula filis ex auro & argento ductis acupictorum artificio exornata ; Arma Indica ex ossibus piscium horrendis larvarum faciebus picta : Captivi Electoris Saxoniae gladius & ocreæ : Gladius in aquâ repertus, & accretis lapidibus

dibus oneratus: Galliae Regis *Francisci I.* ut & ejus exercituum Ducis, ac *Bernardi Carpentis*, (de quo *Mariana lib. 7. cap. 9. 12. § 17.*) gladii. Regis *Ferdinandi Catholici* gladius. *Johannis Austriaci* acinaces, ac galea, quibus in proelio contra Turcas usus est. Arca plena armorum, quae idem post partam victoriam Regi donavit. Alia item conservans arma ante *S. Quintini* fanum Gallis erepta. Caesaris lectica, & sclopetum matre perlarum ornatum, & ab Angliae Rege donatum. Aliud auro munitum, & à quodam ex Biscaya oriundo confectum. Arma Regis *Philippi II.* quinquies mille, & quingentis ducatis constantia: Arma & vestitus militaris equi, cui ante *S. Quintini* fanum insedit. *Sebastiani Lusitaniae* Regis arma. *Johannis Austriaci* vexilla, quibus in Classe contra Turcam usus est. Bipennes satellitum Caesaris, cum Bononiae esset. Proximè januam sunt mirabilia arma Indica, cum arundinibus longis, quae bobus imponi solent. Ante fenestram pulchrum est altare, cum trahatibus rotis imposita, & nonnullis tormentis campestribus parvis. His conclavibus subest Regis Equile, in quo trecenti equi numerantur. De Regia haec tenus. Porro in hac urbe Madrito cernuntur

Xenodochium *S. Hieronymi*, in quo mille & quingenti homines quotidie aluntur: & Templum *Nuestra Sennora*, in quo multa miracula quotidie fieri dicunt, & viginti quatuor argenteæ lampades videntur. Jesuitarum Collegium Rex, qui hoc tempore regno præest, in Academiam mutavit, & decem mille coronatorum aureorum redditu annuo donavit. Aliorum monachorum cœnobia non pauca quoque in Urbe cernuntur. Apud pontem antè urbem hortum Rex habet, in quo hydraulica opera nonnulla, & ex metallo equus illi in Ponte novo Parisiis similis, quem Mantuæ Dux Regi *Philippo III.* dono dedit. Horto qui *Ducis Lermæ* fuit, vicinum est Capucinorum cœnobium, cui proximus locus, in quo ferorum taurorum venatio instituitur, & omnis generis aves visuntur. In eâdem viciniâ amœnum hortum Rex frequentare, & eorum qui cursus certamine se exercent, spectatorem agere solet. Inde haud procul amœnum templum, jucundaque deambulatio, in quâ vespertino tempore plures currum, & rhedarum ac equorum centuriæ delectationem hauriunt. In *Neumayeri* Relatione Hispanicâ me legisse memini, proximè magnum forum in templo crocodilum in Hispaniâ,

captum suspensum, & in Regio Palatio in domo quâdam Rhinocerotem esse, qui primus in Europâ visus est.

Prid. Kal. Maji peregrinatores nostri Germani exiverunt visum Regiam Domum Pardo milliaribus duobus Madrido distantem, quæ arx in libero & plano campo posita, amœnissimis vivariis omnigenarum ferarum plenis cingitur, & quatuor turribus plumbotectis superbit. Cancelli antè fenestras cœruleo colore picti & aurati, ut & porta auro obducta, & exornata pulchro admodum horologio, quod sonans amœno concentu aures mulcet. Inscriptio portæ hæc est. *Carolus V. Rom. Imper. Hispaniæ Rex 1547.* Atrium ingresso lapideus pons transeundus. Fossæ omnis generis hortensia opera accumbunt, ubi & aviaria tria varias aves inclusas continent, pictura exterius posita gigantem, & adolescentem annorum novendecim, qui gigantis staturam habebat, ut & duodecim annorum staturâ vix trium annorum puellam æquantem, exhibet. Substrata porticus duabus decoratur tabulis venationem oculis subjiciens, quâ Saxonix Elector Cæsarem *Carolus V.* oblectavit. Admirando artificio una repræsentat hyemem, quâ venatione se exerceuerat *Carolus Imperator,*

tor, adeò frigidam, ut canes ad ignem adducti se calefaciant. Supra primos gradus contignatio alba & deaurata varias picturas ostentat. Supra sequentes gradus Regis habitatio visitur. In porticibus suspensæ picturæ pulchræ, quæ olim ad Mansfeldiæ Comitem pertinentes Lutzenburgo huc delatæ sunt, suspensæ oculos delectant. Inde Sacellum ingressus opere tectorio albo & deaurato tegumentum cernit, & intriclinio sequente tabulatum simile offendit pulcherrimis figuris exornatum: præcipuæ sunt Regis Galliæ *Francisci I.* captivitas: Fani *S. Quintini* obsidio: Urbis *Granadæ* occupatio: Hispaniæ quatuor flumina præcipua: Hispaniæ depopulatio: *S. Jacobi* Apparitio, quâ *Ordonium* Regem ad Mauros animose aggrediendum hortatus est. In parietibus etiam aliquot picturas cernere est. Inde per ambulacrum humile, angustum, & deauratum ingressus patet in conclave audiendis iis, qui Regem alloqui cupiunt destinatum, in quo iudicium *Salomonis* & aliæ artificiosæ picturæ. Huic adjunctum est procection, hodiè ante cameram vocant. In eâ artificiosa pictura modum monstrat, quomodo alicui vermis secandus. De iis dicitur quibus sensus omnes non rectè con-

stant, aut qui philauti nimium sibi ipsis
placent. Porro in oculos incurrunt
Deorum nuptiæ; Apulæi asinus aureus;
Dormiens fœmina, quam Cupido sagittâ
petit. Pro hâc picturâ quatuordecim
mille coronatorum precium oblatum es-
te fertur. Conclave proximum huic est
la Sala del Emperador, aut *el aposento de
cubris*, in quo cibi apponuntur. Orna-
mento ipsi sunt prælium navale ante
Naupactum cum Turcis; pictura, in quâ
Philippus II. filium primogenitum Deo
consecrat; Prælium terrestre antè Pavi-
am cum Gallis factum, cujus hæc est in-
scriptio. Anno 1525.

*Cum Papiam cingit numeroso milite
Gallus,*

*Et timet invicti Cæsaris arma pa-
rum,*

*Vincitur, & captus, post funera mul-
ta suorum,*

Imperio paret, Carole Quinte tuo.

Prope januam *Carolus Cæsar* insidet e-
quo, quo in prælio cum Saxonæ Ele-
ctore usus est. Hinc per duas cameras in
pulchrum ambulacrum elegantissimis o-
price artificio depictis picturis insigne i-
tur. Proximè sequitur Reginae habitatio
in quâ primum se offert porticus elegans
tabulato picto & deaurato tecta, & non-
nul-

nullis picturis ab *Hieronymo de Boscopi-*
etis exornata. In projecturâ quâdam ele-
 ganti tabulâ prælium cum Saxoniae Ele-
 ctore antè Mulbergam commissum ad-
 umbratur. Cubile Regis huic conti-
 guum auro quoque obductum est. In-
 triclinio pugna navalis *Johannis Au-*
striaci, & Trajecti ad Mosam, aliarum-
 que civitatum obsidiones depictæ pen-
 dent. Vicinum aliud conclave *la Camera*
de retrete appellatum effigiem habet Co-
 mitis *Henrici Nassovii*: Huic succedit
 cœnaculum duabus tabulis ex porphyri-
 te confectis, & Camino ex eodem lapide
 extructo, & Saxoniae Electoris picturâ,
 quemadmodum Mantuæ Carpetanorum
 superbiens; Conclave item secretius ad-
 modum elegantibus picturis optico arti-
 ificio adumbratis insigne, cujus fenestræ
 si clauduntur, lucis splendor per aliquot
 rimus quidem recipitur, sed nullibi ja-
 nua reperiri potest, ut nemo sciat, quâ
 ingressus sit. Interius est Principis habi-
 taculum, in cujus triclinio fœmina quæ-
 dam depicta prolixam barbam è mento
 enatum habet: Monasterii item *Escu-*
riaci, & avis peregrinæ ex monte Tabor
 adductæ, quæ in aquâ simul & terrâ vi-
 vere potest, effigies ostenditur. Aliud
 quoque triclinium priori conterminum
 nobi-

nobilitatur aliquot obsidionibus pictis ; inter quas urbis Rhodi obsidio cum versibus aliquot ; Auxilium item quod Dux Parmæ Parisianis civibus tulit. Postquam Germani nostri Viatores omnia inspe-
xissent , exeuntes octo reales dono dederunt , ac vespertino tempore in diversorium suum Mantuæ Carpetanorum reversi sunt , ubi singulis diebus pro unius lecti usu duo reales ipsis solvendi erant. Præsidarii item Regis satellites , & milites ex Germaniâ crebris compellationibus & visitationibus ipsis multum negotii facessiverunt. *Autor noster* dicit , si quis delicato aliquo frusto vesci velit , adeunda ipsi esse Legatorum diversoria , aut ædes , ut ibi , præcipuè apud Reipublicæ Lucensis legatum sibi , precio tamen haud parvo , quod cupit , comparet. Distantiæ inter Augustoritum urbem Pictonum primariam in Galliâ , & Mantuam Carpetanorum centum & octoginta octo milliaria , quæ Gallicâ esse arbitror , numerantur ; Horum Hispanicis , ut suprâ diximus , minorum , & quater mille passibus , singula nempe , respondentium septendecim , & dimidium cum quindecim miliaribus Germanicis , aut septuaginta Italicis conveniunt.

Postquam Germani nostri octiduum
Man-

Mantuæ Carpetanorum commorati fuerant, cum *Juliano de Flor* natione Gallo, qui jam viginti annos Madriti habitaverat, pacti sunt pro singulis Asinis decem Ducatos & dimidium, ut his de pabulo, & sibi de victu prospiceret in viâ, quam jam Ulyssiponam in Lusitaniâ ipsius ductu ingressuri erant, quamvis in viâ pro ipso postea etiam solverint.

Kalendis Maji inter quintam & sextam horam vespertinam Mantuâ Carpetanorum decedentes ac amœnam viam latumque campum transeuntes, noctu audiebant mugitus ferorum & sylvestrium boum, qui ibi in sylvâ quâdam abutuntur, & post milliaris sex confecta noctu hora decima ingrediebantur.

13. Urbem Alcalam de Henares, Regis *Alphonfi* cognomento Sapientis tempore Alcala *S. Justi* appellatam, qui Sanctus, cum fratre *S. Pastore* sub *Deciano* Præfecto Martyrii coronâ coronatus est, ut *Prudentius* Poëta meminit. Complutum est ipsi nomen hodiernum: situs verò in Castiliæ loco amœno admodum, & gratam planitiem extendente ad fluvium Henares, quod verbum sceni, cujus magna copia ibi est, metam aut acervum denotat. Ovi figuram oblongo illo situ referens ædibus satis pulchris, præcipuè

autem plateâ quâdam admodum longâ, quam fornices tabernis mercatoriis abundantes utrimque stipant, ut *Nonius cap. 72.* ait, celebris redditur, & omnibus rebus præcunctis Hispaniæ civitatibus affluit. Rex Palatium hic habet. Academia Salmanticensi secundum locum obtinet. *Franciscus Ximenius Cardinalis, Archiepiscopus Toletanus* eam anno 1517. fundavit, & in hac urbe, anno 1515. ut *Merula fol. 262.* scribit, Biblia sacra, ab hoc loco Complutensia cognominata imprimenda curavit, & Bibliothecam insignem instruxit: Vide *Alvarum Gomez. de Francisco Ximeno lib. 1.* In Collegii templo sepultus est, cujus Epitaphium in *Francisci Sweertii pag. 320.* tale reperitur.

Condideram Musis Franciscus grande Lyceum,

*Condor in exiguo nunc ego sarcophago.
Prætextam junxi sacro, galeamque gale-
lero,*

*Frater, Dux, Præsul, cardineusque
Pater.*

*Quin virtute meâ junctum est diadema
cucullo,*

Cum mihi regnanti paruit Hesperia.

Collegium dictum superba est structura,
& catenis cincta, in introitu monstrat

Re-

Regem *Philippum II.* & aliquot suos benefactores, inter quos & *Dux de Lerma*, sed oculis erutis. Ampliorem ejus descriptionem vide apud *Melchiorum de la Cerda* in *Sermonis latini apparatu*. Collegio huic confine est Franciscanorum monasterium in cujus sacello quidam *S. Julianus*, & alii duo Sancti, in alio quoque *S. Diego* terræ mandati quiescunt. Monachus, qui viatores nostros circumducebat, & ipsis cuncta spectanda exhibebat, unicuiq; dabat tres terreos globulos, ex terrâ effossus, ubi *S. Diego* humatus esse creditur, & terræ sigillatæ haud multum dissimiles, qui aquâ & aceto macerati, & vulneribus impositi ea curare & febri mederi dicuntur. Jesuitæ tunc temporis in hâc urbe Collegium extruere incipiebant. Pertinet autem hæc ipsa ad *Archiepiscopum Toledanum*, & patria est *Christophori à Vega* Medici celebris.

VI. Nonas Maji ponte fluvio Henares imposito, & colle acclivi superatis per planitiem non usque adeò cultam quinque milliaribus confectis vesperi se contulerunt.

Argandam oppidulum exiguum cum arce, aut potius domo voluptuaria, olim ad *Dominum Kevenhulerum*, sed tunc
tem.

temporis , anno nimirum 1617. ad *Ducem de Lerma* pertinens.

v. Non. Maji , itinere per vineas tendente , ad dexteram occurrebat Domus Regis Venatoria , & postea fluvius Xarama , quem pontone trajecerunt , pro homine & asino quovis 3 , quartas solventes. Sequebatur planities sed non culta , quâ relicta , & quinque magnis milliaribus confectis à meridie pervenerunt.

Aranjues , aliâ , si rectam viam teneas , septem tantum milliaribus Mantuâ Carpetanorum distantem. Locorum omnium longè latèque sitorum amoenissimus , duorum fluviorum Tagi , & Xaramæ fluctibus , forâ , ut Insula , ambitur. Vide *Johannes de Laet in Hisp. descriptione pag. 32. vel pag. 42. edit. Elzevirianæ Lugd. Bat. ed. anno 1619.* Duplici ponte fluvii sternuntur. Ex priore ponte ingredientibus patet longa & spatiosa platea tiliis utrinque consita , quam quatuor currus lateribus junctis percurrere possunt. In eâ per milliare unum , aut ulterius se extendente sub tiliis tanquam sub tecto aliquo pedites , equites , & currus iter facere solent. Horti tres pulcherrimi hoc occurrunt. Medius pulcritudine cæteris præstans arcem conterminam habet ; propter cujus introitum do-

domus ab aliis separata cernitur sedes cu-
 jusdam Comitissæ Gallicæ, cum hâc in-
 scriptione : *Benedicite fontes Domino.*
 Inde pons quidam superatus ducit ad
 primum opus hydraulicum, in quo no-
 stri Germani egregie madefiebant, pro-
 pter hoc aliud est, in quo quatuor puel-
 læ aquæ motu circumaguntur. His ad-
 stat ærea statua nudæ Priapo similis, ex
 cujus membris omnibus aqua erumpit.
 Antrum hic artificiosum duos Dracones
 ostendit, cum avibus pluribus im-
 positis, qui aquâ moti cantant; mox au-
 ditur organum hydraulicum, cum tu-
 bis & cornibus ab aquâ motis, & concen-
 tu grato aures perculentibus. In altero
 antri latere quatuor tormenta parva, &
 Satyri, ac feri homines cernuntur, su-
 pra quos anni 1607. est inscriptio, cum
Regis Philippi II. statua. Cupressi pul-
 cherrimæ & rosæ albæ, si quis petat, aquis
 consperguntur. In duobus porrò locis ex
 fontibus marmoreis, & quatuor tiliis a-
 qua copiosissimè salit. Ambulacrum se-
 quitur cupressis munitum, & area spa-
 tiosa aliud hydraulicum opus marmore
 colorem ferreum imitanti inclusum o-
 stentans, cujus fastigio fœmina imposita
 undique aquam salientem ejaculatur.
 Conchæ plures item pulcherrimo aspe-
 ctu

Et aquam ejiciant. Aliud porrò ambu-
lacrum opere topiario exornatum fon-
tem habet, cui nigra statua imposita est,
& sub eâ quatuor puelli aquam emittunt;
Proxima est porticus topiario item opere
insignis, in quâ Cupressus procera Galli
cujusdam opus, virginis imaginem re-
præsentans, & eâ ratione se expandens,
ut perfectum corpus faciat. In area se-
quente, & muris incluso ex viginti se-
ptem fenestris aqua emergit. Virgo im-
posita spectatores aquis largè conspergit.
Extremus hortus opere topiario quoque
elegans omnigenis animalibus, navibus,
curribus, viris, aliisque rebus decoratur:
Tertius verò opere topiario totus conve-
stitus est. Arx haud multa momenti ali-
cujus ostendit. In ea tamen Rex *Philip-
pus III.* sæpè commorari solitus est.

Horâ quartâ à meridie peregrinatores
nostri Germani huic profecti, & sub pul-
chris arboribus iter facientes pontem flu-
mini Xamaræ impositum transibant, &
pro quâvis personâ & singulis equis quar-
tam solvebant. Multos autem ibi came-
los, quos Rex alit, cernebant, ac per in-
cultum districtum pergentes, nocteque
oppressi milliariis quatuor confectis per-
veniebant.

Assequen, in diversorium ab omnibus
aliis

TOLEDO.

aliis ædibus remotum, quales Ventæ omnes apud Hispanos, ubi pavementum ipsis strati loco quietem concedebat. Haud procul ab hoc loco Regis domum Venatorium conspicabantur.

IV. Non. Maji propter flumen dictum per solum nonnihil cultum promoventes, & tria milliaria conficientes maturè excipiebantur ab Urbe.

15. Toletum fere in Hispaniæ totius umbilico situm habente, & solum asperum, ac clivosum occupante, quam majori ex parte amnis Tagus ambit; Reliquam verò ejus partem muri, ac propugnacula validissima cingunt: Muris centum & quinquaginta turres insident. Consule *Rodericum Toletanum lib. 3. de rebus Hispaniæ, cap. 11.* & *L. Nonium cap. 59.* *Hubertus Thomas Leodius, qui anno 1526. in hanc urbem venit, in Electoris Palatini Friderici II. vitâ eam describit ut sequitur.* Toletum asperæ, & scopulosæ, ac ascendentibus descendentibusque haud exiguum molestiam exhibeat, altitudini insidens in mediâ penè Hispaniâ sedem habet. Ab unâ parte Tago fluvijs muros ejus lavans accessum ad urbem penitus negat. Ab alterâ parte ad Septentrionem conversa muri validi, & centum ac quinquaginta turres eam firmi.

miter custodiunt. Plateæ quidem angustæ sunt, sed ædes intus commodiori & pulchriori structurâ factæ externum sui aspectum superant. Cathedrale Templum spatioſo ambitu se explicans magnificè constructum est, & dives redditibus annuis ingentes thesauros possidet. Haftenus *Leodius*. Ut alii tradunt, Agri solum leve, & arenosum est; rarò hic pluit, rari fontes atque rivuli; quâ Tagus fluit, vallis est admodum læta & fertilis, licet angustior; cœli egregia felicitas ferici & lanificii commercium opulentem. Videatur *Boterus delle relat. univers. lib. 1. part. 1. Authoris nostri* descriptio hæc est; Castellæ Novæ caput est Toletum, & Hispaniæ centrum, ut scribit *Merula part. 1. Cosmogr. lib. 2. cap. 20. fol. 261.* Olim Regum hic aula fuit, ut peculiare Regnum haberetur, & adhuc Hispaniæ Rex Toleti Regem se profiteatur. Imposita hæc Urbs altiori monti, ad Tagum flumen, aliquot miliarium districtu ambitur, quem venenosis animalibus carere perhibent. Præsidium duobus militum vexillis constant in eâ Rex alit. Muris sic satis validis cincto centum & quinquaginta turres numerat, quamquam non omnes videri simul possunt. eam Rex *Wamba* anno post natum Christum

stum 673. amplificavit. Vide *Marianam lib. 6. cap. 14.* & *Nonium pag. 184.* Antè urbem Amphiteatri Reliquiæ cernuntur: *Extra muros vestigia magni olim Theatri sparsa videntur*, inquit *Nonius ibidem*, & *Merula dicto f. 268.* Porro visuntur Xenodochium præclarum à Rege *Phil. II.* excitatum, & sub arce aliud ægros, & senectute confectos Ordinis *S Jacobi* Equites recipiens. Portæ, per quam urbem ingressi sumus, admodum spectabili imposita est *Caroli V.* gladium & imperii aquilam manibus tenentis statua. Urbem nobilitant Academia, Archiepiscopatus, septendecim ad minimum concilia in eâdem celebrata & serici commercium; siquidem ad decem millia serici ac panni textorum cum iis, qui ad ipsos pertinent, in eâdem numerari dicuntur. *Iidem Nonius & Merula d. locis.* Optimi quoque gladii hic parantur, à *Sebastiano Hernando* cum primis, & *Saguno*. Præ cæteris omnibus tria hic visu dignissima sunt. Primum est, Templum inter præcipua totius Hispaniæ eminens, de quo *Nonius d. l. pag. 183.* Templum reliquas Hispaniæ sacras ædes longè superat. Opere fracto in altum evecta turris translucida est, Sacellum in æde ipsâ tumulos continet Archiepiscoporum ex marmo

more factos, cum nominibus inscriptis inter quæ & *Alberti Austriaci Archiducis* nomen tumulo inscriptum adjunctis his verbis : *Belgarum rebelliam, Gallorum hostium Profligatori*. Interius templi penetrale ornatur simulachris lapidi incis, Christi vitam ob oculos ponentibus, & totum ambitum ejus circumdantibus, quibus appensæ videntur argentæ lampades quadraginta, & thuribula plurima ex argento parata. Porta nomine *Puerta de nostra Sennora* ex metallo tota constans nonnisi magnorum Festorum diebus solennibus panditur. Proximè jacet lapis in quo *S. Maria* stetit, cum *S. Illephonso*, vel *Ildephonso* anno 669. mortuo apparuit : Hic frequentibus osculis summâ humilitate exhibitis honoratur. In Sacrario subterraneo locus seu feretrum *Sancti Eugenio* exuvias mortales continet. Hortus apud peristylum vel porticum sacram cedris scatet. Archiepiscopatus, cujus hæc civitas sedes est, inter omnes primas tenet, quamquam Bragensis Lusitaniæ Episcopus Primarius cum Primatum sibi vendicet, cujus rei in præcedente capite mentionem fecimus. Sine hoc Archiepiscopo, qui proximus à Rege, nihil de Regno constituitur. Ei præter municipia & pagos

gos septendecim urbes subjectæ sunt. De redditibus ejus annuis idem caput consule. Quadraginta habet Canonicos, & inter eos quinque Cardinales, quorum nonnulli triginta, alii quadraginta, quidam etiam quinquaginta mille Ducatorum redditus annuos possident : Alterum in hâc Urbe spectatu dignum est admirandum illud opus hydraulicum, à *Jannello Turiano Cremonensi Italo* excitatum, quo aqua ex flumine per ducentos & quinquaginta gradus (*Neumayerus* quingentos & quinquaginta gradus habet) in altum propellitur, & in Urbis ædes plæræque maximo incolarum comodo, deducitur. Quà in arcas aqua delabitur, pons est Tagum regens, opus sanè mirum, quamvis uni fornici imitatur. Tertium, quod contemplationem meretur, Palatium est à *Carolo V.* inchoatum, sed nondum ad finem perductum. Præter hæc tria multæ adhuc sunt ædes sacræ, & monasteria diversa, in quorum uno ad Carmelitas pertinente *Lopeziorum* sepulchra ostenduntur. Hæc *noster Author*, qui etiam refert, se & comites suos nimis incolarum clamoribus vexatos, imò flercore vaccino petitos, sibi novos pileos in Urbe hâc emere coactos fuisse. Doctrinâ & eruditione nobiles in

hâc Urbe fuerunt, *Aloysia Sigæa* virgo admodum erudita, *Franciscus Vergaras*, & *Antonius Covarruvias* & duo *Alvari Gomezii*. Plura de hâc urbe nosse cupiens præter citatos authores etiam legat *Gomezium lib. 6. de rebus Jacobi Arragoniæ Regis*; *Novagierum in itineralio*; *Petrum Medinensem*; *Luc. Marin. Siculum lib. 2. de rebus Hispaniæ & C. Ens in deliciis Apodemiciis per Hispaniam*.

A Meridie Germani sæpius nominati Toletum abierunt, & incultum solum per quatuor milliaria se extendere pervadentes vespertino tempore appulerunt ad *Iraxon* pagum exiguum in quo pernoctarunt.

III. Non. Maji populofo & satis cultro tractu quatuor milliaria longo pererrato inciderunt in municipium.

Cebolam, frumenti & vini solo teraci circumdatum, à meridie similem districtum quatuor milliarium peragrarunt, & passim in fluminis *Tagi* ripâ plurimos boves & porcos viderunt, quos in *Castellæ* regno hætenus non viderant. Vespera ingruens per pontem satis infirmum, & dimidiâ parte lapideum eos detulit in urbem.

Talaveram. Urbs seu potius oppidulum validis, altis, & crassis muris inclufum

sum & in Archiepiscopatu Toletano ad Castellæ Novæ Regnum adhuc perti-
nens planitie ad Tagum flumen incum-
bit. Aëre salubri, soloque fertili gaudens
nobilatur vasis terreis, quæ in eo fingi-
tur. Videatur *Johannes de Laet in
descriptione Hispaniæ pag. 32. vel pag.
42. edit. Leidensis*. Nomen ipsi quoque
est Talavera de la Reyna, de cujus nomi-
nis origine *Nonius cap. 63*.

Prid. Non. Maji sex milliarium iter
per planum & æquum campum, ubi
multas oleas, aquilam, & miræ magni-
tudinis lacertos videbant, eos circà me-
ridiem deferebat in Urbem.

Puerta del Arçobispo, sic satis pul-
chram, Archiepiscopo Toletano sub-
jectam & Tago flumini appositam, qui
hic eleganti ponte ex lapide quadrato
constante sternitur. In hac urbe vide-
bant taurorum venationem. Eos longo
baculo, cui ferrum acutum affigitur, ja-
culari solent.

16. Apud hanc Urbem Estremadura
Regio initium suum capit. Bæticæ pars
à *Nonio cap. 7*, Bæturia, & à *Joanne Ge-
nesio Sepulveda in epist. clar. viror. ad F.
Pincianum* Petroche nuncupatur, in
quâ Geographi Vertones antiquos lo-
cant. Occidui ejus fines Lusitaniam, Se-

prentionales Castellam novam, Orientales Granadam, & Meridionales Oceanum attingit. Caput ejus olim erat Merida vel Emerita, hodie Badajoz novem miliaribus à priori semota. A nonnullis ad hanc regionem quoque referuntur urbes, Placentia locus amœnus omnis generis fructibus & pane albo pulcherrimo nobilis; Coria oppidulum exiguum, & nihil illustre sortitum præter templum; & Alcantara, de quibus suprâ in Novæ & Veteris Castellæ descriptiones mentio jam facta est. Alia porrò oppidula, pulchraque municipia, & pagos habet hæc provincia æstivo tempore tamen incolis multis non frequens, utpote quæ æstivis mensibus præter cæteras Hispaniæ regiones Soli maximè exposita est. Hyberno tamen tempore amœnissima, pascuis lætissimis abundat, & rei pecorariæ dives est. Fructus etiam fert, & arboribus omnigenis vestitur.

A Meridie suscepto iterum duorum milliarium itinere per colles nonnihil altos nostri in pago vili nocturnæ quieti indulserunt.

Nonis Maji aspera & incommoda per montes Guadalupenses viâ nostros per quatuor milliaris promovit ad Ventam seu diversorium in montibus situm, in quo

quo pransi sunt. A prandio hinc tribus milliaribus confectis adventantes excipit.

17. *Guadalupa* civitas, à quâ dicti montes nomen sortiti sunt. Hi auri & argenti fodinis opulenti aquam vivam ex fontibus amœnis emittunt, & singulari rosarum fragrantissimarum genere, optimoque subere celebres redduntur. Monasterium & urbem versus vineæ frequentes, & plurimæ arbores mala aurea, ficus, aliosque fructus ferentes conspiciantur. Monasterium & oppidulum Gadalupa, Guadalupia, vel Aquæ Lupiæ sedem habet in valle arboribus adedò scatente, ut instar sylvæ alicujus grandis in conspectum veniat. *Populi, inquit, Nonius pag. 193. alicubi in tantum altitudinem enatæ, ut navium malis inserviant; nonnullis in locis luci instar densæ.* Commodum incolis haud exiguum exhibent fluviolus Guadalupe, & horti frequentis. Monasterium spectabili structura insigni *S. Maria, vel Nuestra Sennora de Guadalupa* nuncupatur, & ut Escurium, habitationem præbet Ordinis *S. Hieronymi* monachis, quorum tunc temporis centum & viginti numerabantur. In parietibus miracula hic facta picturis elegantibus exhibentur, in medio

monasterio hortus mala aurea ferentibus arboribus confitus & domus deliciarum cernuntur. Inde introitus patet in cameram pretiosas aquas & pharmaca, ac medicamenta omnigena, quibus omnis generis morbi curantur, custodientem, cuius duo Medici curam gerunt. Hinc ascenditur in superiorem porticum, elegantiori fonte præclarum, in quem aqua ex inferiori parte propellitur. In portica sexaginta circiter libri in folio pulpitis impositi ad adytum pertinent. In templo multæ catenæ, ut & vexilla ab iis donata, quibus auxilium aliquod latum est, suspensa videntur. Apud altare summum quadraginta duæ lampades argenteæ appensæ sunt, suprâ quas nigra *Mariæ* imago infantulum ulnis continens, & albam tunicam induta, cum duobus angelis deauratis ponè eam conspicitur. Sub eâ tres argenteæ statuæ principes personas quasdam, ut ex aspectu colligitur, repræsentant. Quando hæc statua huic monasterio donata sit, & quibus miraculis se nobilitaverit, *Nonius in descriptione Hispaniæ cap. 61.* legatur, ubi etiam thesauri fit mentio & reliquiarum, quas nostri ob ingruentem noctem inspicere non potuerunt. Nihilominus longam emebant chartam, quæ istius
sta-

statuæ longitudini & crassitie respondebat. Antequam Rex Lusitaniæ *Sebastianus* expeditionem contrà Mauros in Africam susciperet, in hoc monasterio cum Rege *Philippo II.* colloquutus est, ut tabula quædam hic picta indicium facit.

VIII. Id. Maji itinere per dictos montes faciendo pergentes in jugis plurimas arbores malorum aureorum, & olearum feraces, ac in dextro latere aliquot eremitarum casulas in conspectu habuerunt, & quatuor milliaria emensi prandendi causâ substiterunt in pago.

Legrapa, multis olivarum hortis divitet ubi lardum optimum reperitur. Inde per viam quinque milliarium, pascuis, arboribus & aliis rebus amœnam pernoctandi causâ properârunt in pagum.

El Campo, in quo, ut & priori, quælium vix tres bidui spatio offendeabant, homines inveniebant octoginta anno habentes, qui ignorabant, quicquid via ultrà tria milliaria erat.

VII. Id. Maji quinque milliarium viâ admodum amœnâ per Miajadas municipium haud vile ad ventam seu diversorium ducebantur. In viâ viginti magnæ pecudes erant. Oves Madrito huc aguntur, & pro singulis duo reales solvuntur.

Hinc nostri Medellinum duobus milliaribus inde distitum, & *Ferdinando Cortesii*, qui Regnum Mexicanum occupavit, patriam proficisci constituerant, exploraturi, num fluvius Anas se ibi terram conderet, ut ferè plærìque scriptorum testantur, in milliarium tamen numero variantes, dum hi post, 15. alii post 10. nonnulli post 7. milliarium spatium confectum eundem iterum ex terrâ erumpere dicunt. In loco quoque non convenientes nonnulli Villahartam, quidam Argamasillam, ac alii Medellinum appellant. Hâc de re ex veteribus consularur. *Plinius lib. 3. cap. 1. ex novis, & quidem Hispanis Ambrosius de Salazar in sæpius citato libro fol. 526. Lucius Nonius de Hispaniæ fluvius pag. 113. Ex Italis Johannes Anton. Maginus in Geograph. Jo. Boterus part. 1. relat. lib. 1. Ex Gallis D. T. U. X. in commentario des États de Monde fol. 238. Parisiens. edit. & ex Germanis Munsterus lib. 2. cap. 41. fol. 125. Petrus Merula fol. 221. & Thomas Lansius in suâ consultatione in orat. pro Hispaniâ pag. 273. in 8. qui tamen hoc addit, quod apud Orteliû in Hisp. generali descript. fol. 16. edit. 1603. res hæc in dubium vocetur: quamvis Hispani cum *Plinio*, & vulgari opinione faci-*

ant,

ant, & nuper quidam, qui Hispaniam peragravit, mihi retulerit, quod terram equo transiverit, quâ flumen illud sub terrâ cursum suum promovet. Sed *Au-
thor noster* affirmat, quod hanc rem in-
terrogantes incolis, hanc meram fabulam
esse, dicentibus risui fuerunt. Omissio i-
taque Medellinum proficiscendi propo-
sito itineris instituto porro insistentes à
Meridie per quatuor milliarium viam a-
mœnam & campos frumento refertos
tendebant.

18. Meridam, quæ urbs *P. Merula*
part. 2. lib. 1. cap. 25. est Veterum Ere-
mita, vel Augusta Emerita, ut numis-
mata antiqua testantur, & *Dio lib. 53.*
tradit, quod *Augustus*, Cantabris, Astu-
ribus, & Lusitanis devictis; veteranos
milites in Hispaniâ reliquerit, & huic ci-
vitati à se condita suum, & Veterano-
rum jam emeritorum nomen indiderit,
ac Augustam Emeritam appellarit. Ejus-
dem etiam meminit *Paulus Jurisconsul-
tus lib. 50. ff. tit. 15. de Censibus &c.*
Hinc hodierno adhuc die ab incolis alte-
ra Roma nominatur, *Cæsar Augustus* vi-
am quoque ab hac urbe, usque ad Calis
Malis, seu Cadiz sternendam curavit:
teste marmore quodam antiquo, cujus
inscriptionem quæ hodierno adhuc tem-
pore

pore in eodem legitur, *dictus Merula pag. 284.* ut & alia multa de hâc Urbe tradit. Loco campestri sita, olim non Estremaduræ tantum, sed & totius Lusitaniæ metropolis, ripam occupat Guadianæ fluvii, & ex florentissimo statu ad summum incolarum infrequentiam dilapsa, nil nisi antiquæ magnificentiae ruinas & parietinas, potentiae Romanæ indicia, & reliquias ostendit: ut *Nonius cap. 31. pag. 108.* refert, Priscam ejus magnificentiam testantur quoque aquæ ductus duo sparsis hinc inde ruderibus jam ad nihilum redacti, in quorum locum successit alius aquam in urbem deducens, sed longe à priorum magnificentia recedens. Pons lapideus pulcher fluvium Guadianam sternit, anno 1610. ab exundantibus aquis diruptus, & sumptuosis impensis restauratus. Alius item arcus in urbe *S. Jago* trophæum forsan, de quo *Nonius dicto libro pag. 109.* *Insigne prætereà antiquitatis opus conspicitur hic Naumachia.* Theatri quoque vestigia antiqua conspiciuntur, ut *Barrerus* tradit. Solum urbem circumdans, quo usque conspectui patet, frumenti feracissimum, adeò ut urbs hoc jure totius Castiliæ granarium appellari queat. Præter omnis generis fructus saporem gratissimum

mun habentes herba hic etiam nasci fertur, quæ tinctoribus ad pannos purpureo & coccineo colore inficiendos inserviunt. Monasterium in urbe *S. Jacobi* Conventualibus hospitium præbet. Patria ipsa fuit *Dectani Poëtæ*, & *S. Eulæ.* Incolæ tenacissimo cultu Pontificiam Religionem colentes Germanos nostros in plateis clamoribus & convitiis multis incesserunt, eos Hugenos, & Lutheranos vocitantes, quod tamen nostri susque deque habuerunt, ne ob ogganiendo ipsis suspicionem moverent.

vi. Id. Maji sex milliarium via per pascua plurima ovibus referta ipsos unicum pagum in excelsiore loco positum cum arce adjuncta cernentes & haud procul à flumine pergentes deducebat.

Talaveram de Badajoz municipium. A meridie iter ipsis fuit per pascua & prata locustarum multitudine incredibili tecta, à quibus nonnunquam totum tractum illum ita infestari ajunt, ut Rex plurimos homines eas comburendi causa eò ablegare cogatur. Tribus milliaribus superatis pernoctandi commoditatem offendeabant in Urbe:

19. *Badajoz*: Hæcolim Pax, vel Pax Augusta, Colonia Pacensis à *Plinio* nominata.

tur. *Paulus JC.* incolas Pacenses appellat. Ex nomine Mauri postea Baxaugos, ac tanti Badaxos fecerunt, unde hodierno appellatio nata, ut *Caspar. Barreiros apud Laetium in Hisp. pag. 29.* docet. Excelsiore loco eminens inferius à flumine, quod hodiè Guadiana olim Anas, rigatur. Arboribus aurea mala, ficus, citria mala, & oleas ferentibus circundatur. Magno ambitu se expandens in editiore loco castellum oppido quàm arci similis ostendit, ac moenibus se tuetur. Cum in Lusitaniæ finibus sita sit, *Rex Philippus II.* hic castra metatus est, cum Lusitaniæ occupandæ causâ expeditionem bellicam suscepisset. Pauca hic occurrunt, quæ aspectum mereantur. Nostris hic quantum pecuniæ secum haberent, indicandum, & pro centum realibus unus, scribæ autem duo solvendi erant. Liberi transitus schedam in tres menses acceperunt immunes futuri, si intrâ hoc tempus huc redituri fuissent.

v. Id. Maji hinc discedentes ac pontem transituros adoriebantur custodes in duas partes se dividente, ac spoliationem ipsis minantes, quamvis schedam suam ostenderent. Sed primam custodiam tribus, & alteram octo realibus sedarunt,

runt, & tribus milliaribus à tergo relictis ingressi sunt Urbem.

Elvas primam in Lusitaniâ ipsis occurrentem, & ut præcedens, in monte situm habentem. Circumjacentes urbes ad quartam milliaris partem remotas prospectus ex eâ mentitur. *Andree Resendio in Lusitan. locorum descript.* testimonio, hæc civitas ut soli fertilitate, & præclaris civibus inter cæteras Lusitaniæ haud minima est: Ità & olei præstantiâ facile ipsis præfertur. Malorum aureorum copiosissimus proventus facit, ut vili pretio vendantur. Si Episcopale templum excipias, nihil hîc offendes, quod contemplationem mereatur. Extra urbem tamen Aquæductus structurâ superbâ quidem ponti Segoviensi cedit, magnitudine operis eum longè superat, ac ultrâ milliaris longitudinem se extendit. Schedam in urbe Badajos sibi traditam Nostri hic ostendere jussi sunt, quæ de novo subscribebatur. Hic moneta Lusitana in usu esse incipit; Castellanae autem quartæ amplius non admittuntur.

A meridie iterum in itinere à custodiâ detenti quatuor realibus se redemerunt. In solo inculto per sex miliaria excurrente præter diversorium ab ædibus omnibus remotum, & aliquot currus sale

onu.

onuſtos nil aliud obvium habebant, ac pernoctandi gratia ingrediebantur.

Eſtremos urbem, quæ *Ciudad*, magnitudine ad urbem *Elvas* accedit, ac in inferiori civitate ſpatioſam æquam ſclopeti jactum longitudine æquantem habet. Vetus civitas, ſicut *Badajos* urbs, excelfiori loco inſidens mœnibus ſuis incluſa eſt.

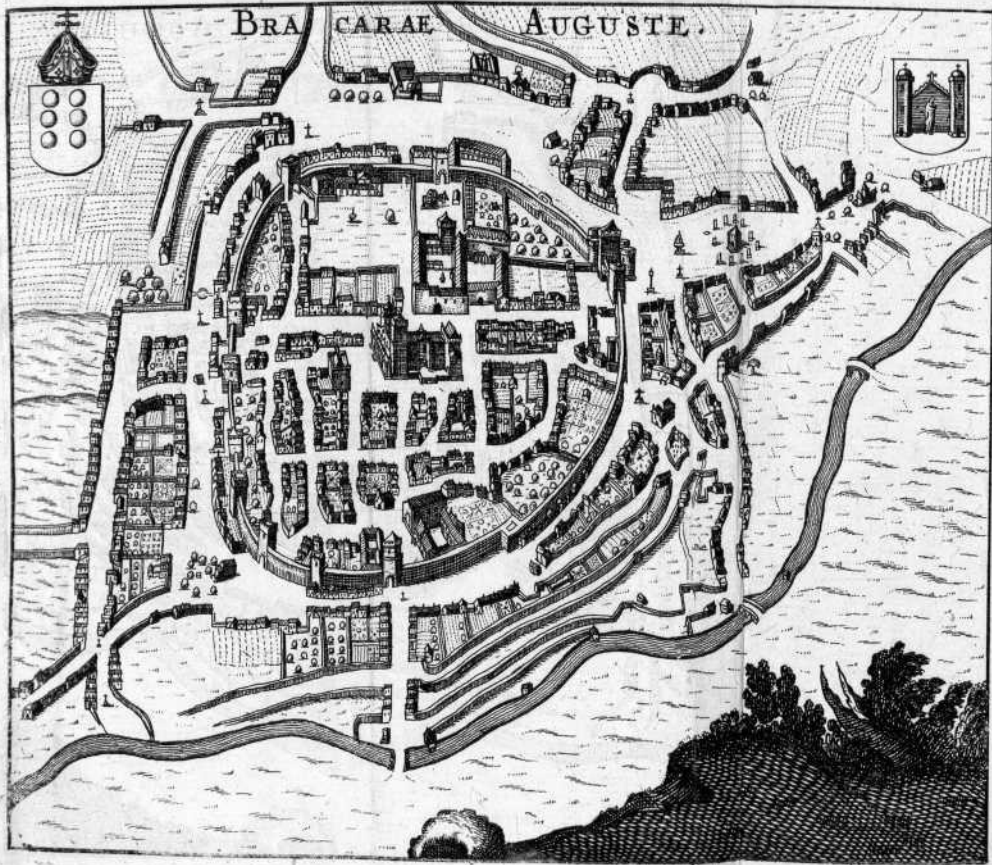
Antequam ulterius progrediamur, de *Lufitaniæ* regno, in quo dictas civitates ſitæ, pauca dicenda ſunt. *Lufitania* hodie *Portugallia* veteris *Lufitaniæ* maxima portio à *Gallæciæ* finibus ad *Andaluſiæ* terminos ſe exporrigens à *Septentrione* dicto *Gallæciæ* regno, & *Minio* fluvio, ab *Ocaſu* & *Meridie* *Occidentali Oceano*, & ab *Oriente* *Caſtilia*, *Andaluſia*, & *Eſtremadura* regionibus finitur. Ejus ambitum *Boterus* 879. alii 850. *Merula* 880. miliaribus circumſcribunt. Longitudinem omnes 60. metiuntur. Vide *Nicolaum de Oliveira in deſcriptione Luſitaniæ*, & imprimis *Liſbonæ urbis* ibid. 1620. imprefſa, qui duobus in locis diverſis tradit; In ea 18. Urbes, quæ *Ciudades*, appellantur, & 414. alias reperiri, quibus ſi 200. & nonnulla oppidula adjungantur, numerum totum eſſe 630. civitatum. Plura quoque in hoc regno municipia ſunt,

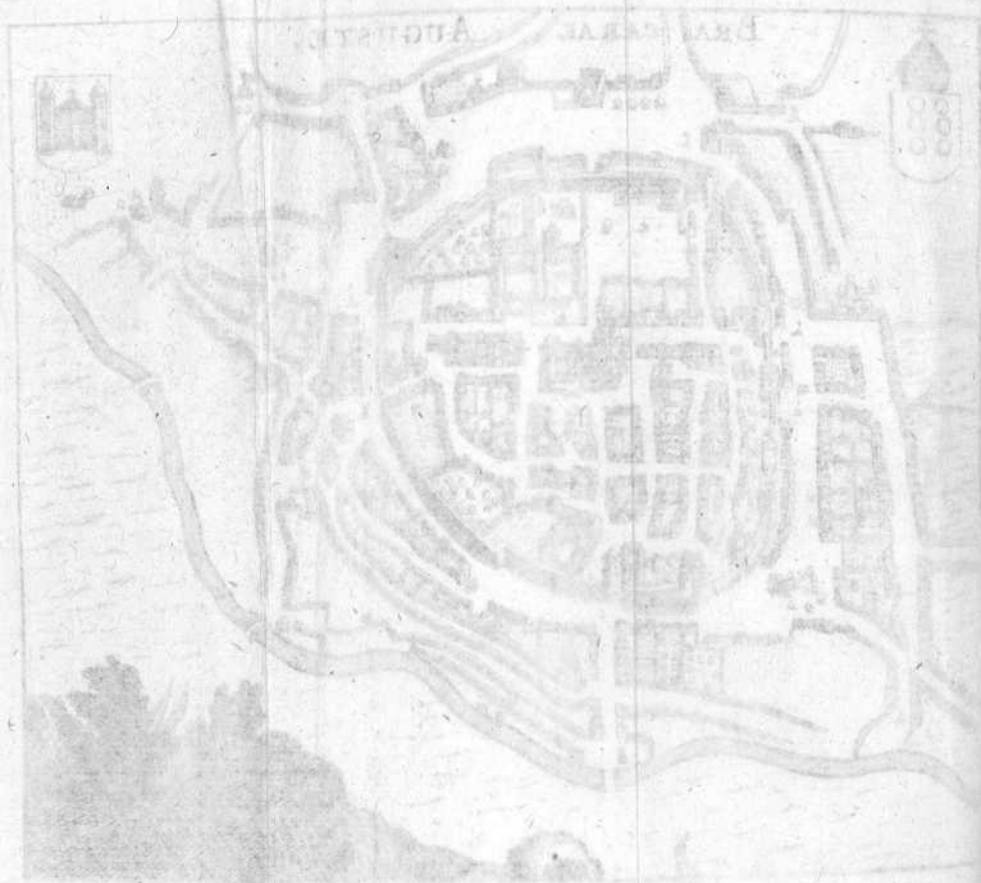
& pagi

& pagi. Nomen autem Lusitaniæ etiam Algarbiæ regnum complectitur, quod Lusitaniæ adhærens Hispaniæ regnorum omnium vilissimum est, ac quatuor tantum sub uno Episcopo urbes habet. Tavila, Lagos, Sylves, & Faro, quarum Tavila & Lagos naves commodissimo portu excipiunt, alius adhuc portus supra *S. Vincentii* Promontorium veteribus Sacrum Promontorium, ac aliquot alii minores navibus commodam stationem concedunt. Longitudini hujus Regni 27. milliaria Hispanica, atque latitudini maxime 8. adscribuntur. Præter Algarbiam Lusitania quinque partes habet. Quæ inter Durium & Minium flumina interest, & ab urbe Porto ad Valentiam extēta 18. milliarium longitudine, & 8. aut 12. latitudine patet, 130. ditissima cœnobia, & 1460. parochias præter primatum Bragensis Episcopatus, Episcopatum Porto, & quinque Tempia Collegiata complectitur. *Porto oppidum portu clarum, ad Durii fluvii ostium, unde Portugalliam dictam, quasi Galleriæ portum autumat Resendius.* Habet autem dicta Pars ultra 500. fontes vivos, 200. pontes lapideos, & 6. portus. Cæterum Archiepiscopatus tres, Bragensis, Lisbonensis, & Eborensis, quibus

novem Episcopatus subsunt, numerantur. Frumento Lusitania, præcipuè in locis mari finitimis non abundat, & ideo illud Gallia aliisque locis petitur fructibus verò affluit, & metalli fodinas habet. Incolæ peregrinos maximo favore complectuntur, & Castellanos vehementer oderunt. Rei nauticæ peritissimi velorum inventores esse dicuntur. Post Lisbonam ex Urbibus primas tenent.

1. Bracara, hodie Braga, cujus Archiepiscopus cum Toletano de Hispaniæ Primatu disputat, quamvis hætenus lis sit sub iudice: ut *Nonius cap. 51. pag. 162.* scribit. In Lusitaniæ eâ parte sita est, quæ Interamnis nuncupatur, ut modo dictum est. Pervetusta civitas usque ad Gothorum tempora magnum nomen obtinuit. Anno 740. Rex *Alphonsus Catholicus* eam Saracenis eripuit. Henricus Lusitaniæ Comes sequentium Regum origo in ejus Basilica sepultus est. Quinque miliaribus à mari distat. Archiepiscopo jus Ecclesiasticum & Politicum subest, qui his mille incolis imperat. Aer bonus, solumque circumpositum fertile & amœnum. Consule porro *Merulam*, qui prolixius hanc urbem describit.
2. Eborâ in campestri & amœno loco, planicieque cui montes ubique circumjecti,

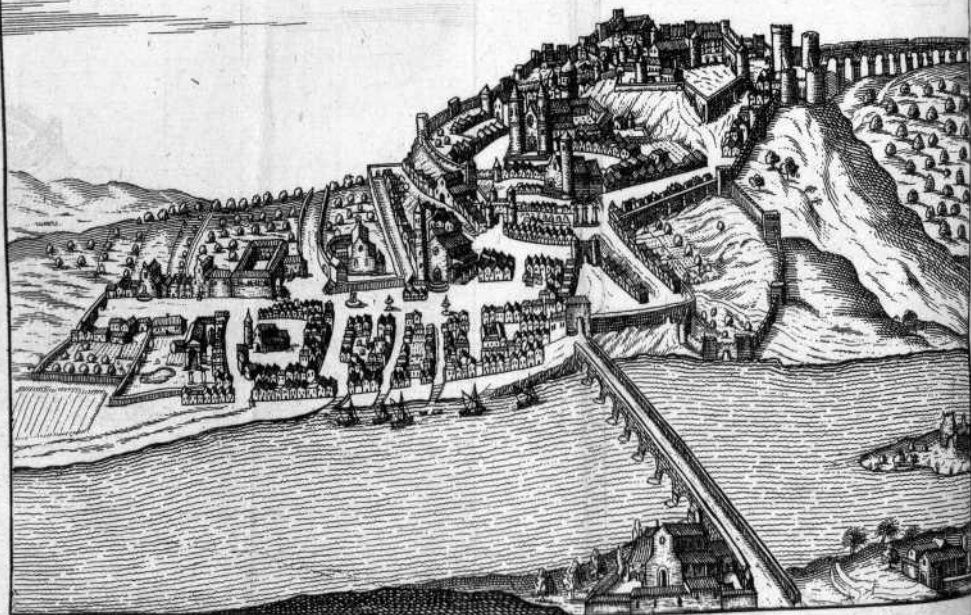

CONTINENTAL

CONIMBRIAL.

jecti, non steriles aut calvi, sed densis arboribus vestiti, & in subjectos campos fertilitate mira luxuriaturos, si culturæ debitæ, & fluminis adjumentum accederent, despicientes. Archiepiscopatus & Academiæ sedes 3550. passuum ambitu concluditur, ut *Jacobus Menætius* scribit. Prolixam ejus descriptionem quære in *libro Urbium*; item apud *Andream Resendum*, *L. Nonium*; & *Casparum Ens in deliciis apodemiciis per Hispaniam* pag. 82. & seqq. Admodum vetusta, & Romanorum temporibus celebris Liberalitas Julia nominabatur. 5. Conimbria vulgò Coimbra amœno & pulchro situ scopulum vinetis & olivetis undequè septum occupat; divisa in duas partes à fluvio Mondego, vel Mondega, quem *Strabo* Muliadem, *Plinius* Mundam appellant, & duo pontes tegunt. Fertiles & amœni montes eam intus limpidissimam aquam aqua ductus à Rege *Sebastiano* magnis sumptibus anno 1572. finiti auxilio habentem circumeunt. In Academiâ ejus celebri magna studiosorum est frequentia. Octo ab hâc urbe milliaribus abest fons Ferventia in campo Cadima, haud longè à Tentugala situs, cujus aquæ omnia quæ injiciuntur, consumunt. *Nonius d. cap. 29. pag. 130.* 4. Santarenum,

Nonio teste cap. 36. antiquissima civitas ad Tagum flumen in colle editiore 50. miliaribus Italicis Lisbona distans vinum frumentum & oleum ferenti solo, quamvis angustioribus terminis incluso incumbit, & Veteribus Scalabis dicta est. E regione ac trans Tagum, quadraginta mille passus supra Lisbonam Almerin pagus in districtu sedet plano, spaciofo, frumenti ferace, ad venandum admodum idoneo, hybernis mensibus salubri, & Regii deliciarum ædibus exornato, ubi Reges Lusitaniæ Hyeme commorari solebant, ut *Johannes de Haet ex Anton. Viperano* commemorat. 5. Lagos olim Lacobriga etiam inter præcipuas Lusitaniæ Urbes numeratur. 6. S. Jacobus de Cacem in collo excelso, unde amœnus in mare prospectus. 7. Sinis maritima urbs. 8. Braganza ad ejusdem nominis Ducem potentissimum, & ditissimum pertinens. Vide *Andream Resendum in descriptione locorum Lusitaniæ*. 9. Tomar veterum Neobantia, in eâ Lusitaniæ parte, quæ Cistagana nuncupatur, inter Santarenum & Coimbram vallem longam quidem occupant, sed angustam, in sinistra colles vitibus, & oleis confitos habentem. In summorum uno supra urbem templum per-

pervetustum cernitur, ut & ædes amplæ, & pulchræ olim templariorum propriæ, nunc verò ad Fratres exercituum Christi pertinentes, ut dictus *Viperanus* & C. *Ens* proculdubio ex ipso (nam rarò auctorem aliquem citat) indicat. 10. Be-gia; Beia, vel Bexa quam Veterum Pa-cem Juliam esse ferunt. 11. Setubal. 12. Almada. 13. Visco, & aliæ plures. Quæ porrò de hujus Regni proventibus & quo pacto ad Castellæ Reges pervene-rit, dicenda hic essent, ea in fine præceden-tis capituli legi possunt, ubi etiam de redi-tibus, nobilitate, Ordinibus Equestri-bus, ac similibus nonnulla reperientur.

Ut autem ad nostrorum iter redea-mus, 17. Id. Maji urbe Æstremos egressis viâ se offerebat incultos campos, & so-lum habitatoribus nudam permeant, & post sex milliarium iter eos promo-vens.

Royellos, quæ civitas quatuor magnis milliariis à se remotis viatoribus in conspectum venit: In valle subjecta pul-chrum cœnobium *de S. Loyo* aspectu di-gnum est. A Meridie sequebantur non-nulli colles & montes per tria milliaria magna, usque ad urbem,

Monteamor, ædificiis, & cœnobiis spectabilem, monti partim instratam, par-

212 REGNI HISPANIAE
partim cum ejus devexitate descendente-
tem.

III. Id. Maji trium milliarium spatio
confecto in Venta magnifica in Regis
Philippi II. honorem extructa prande-
bant, & à prandio milliarium octo ma-
gnorum viâ per arenosum districtum, il-
li, qui in Galliâ inter urbes Burdigalam,
& Bayonnam extentus & Landes nuncu-
patus jacet, similem Serenatâ cœnam
sumpserunt, & quieti se dederunt in pa-
go.

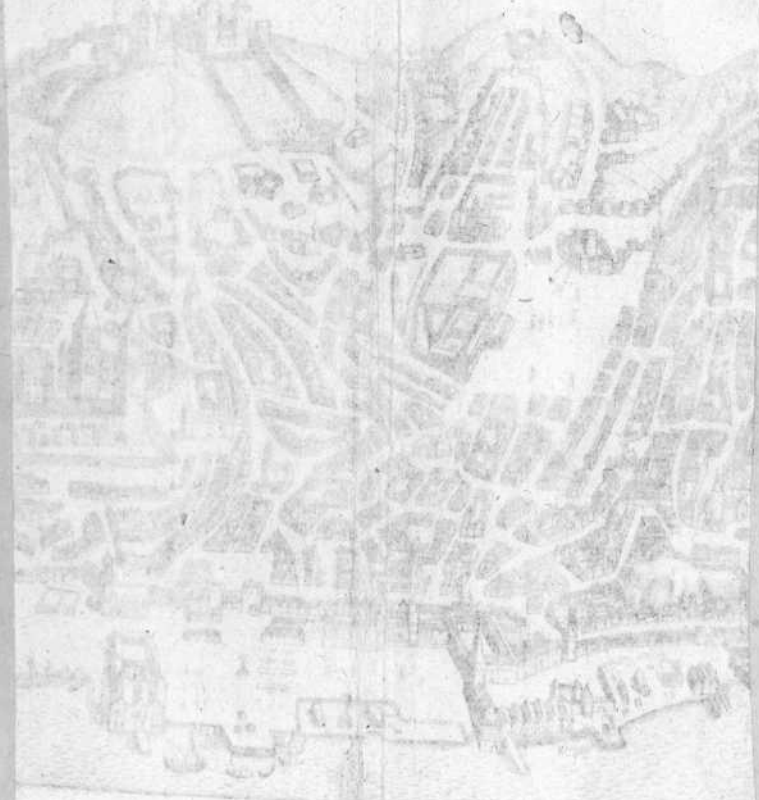
Aldea Gallega. Præter unicam ventam
seu diversorium omni vicinia destitutum
nec domus nec villa, nec pagus occurrit.
Proximè autem dictum pagum in amœ-
nissimo loco se oculis subjicit, haud ma-
gni momenti monasterium *Nuestra Sen-
nora de Tabaja*, miraculis plurimis famo-
sum. Pagus in Tagi ripa locatus navigia
subministrat, quæ secundo flumine de-
scendentia viatores Lisbonam deducunt.
Pulchro, & intus planè deaurato templo
insignis ut & mola pulchra, quæ aquam
descendendo dilabentem obicibus aqua-
riis remoratur. Sal hic, ut Rupellis, pa-
ratur.

Prid. id. ipso Pentecostes die navem
conscendentes per tria milliaria flumen
secundum & ventus dimidiis detulerunt.
Lif.

LISABONA.

LISABONA.

Lisbonam, ubi hospitio excepti ab Italo, cibis sic satis lautis, sed haud magni momenti vino tractabantur, & à pulicibus adeò vexabantur, ut molestiæ tantæ toleranda via pares essent.

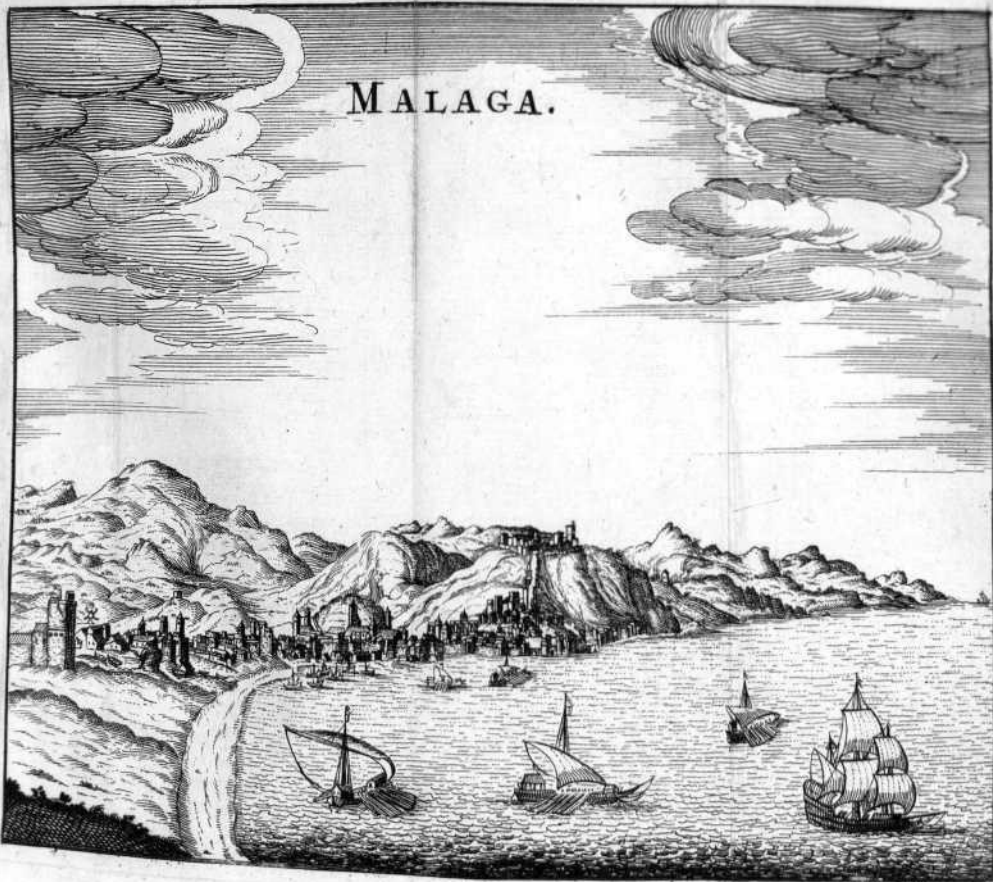
21. *Lisbona*, *Lisboa*, *Olisipo*, *Olisippo* inter Europæ civitates potentissimas ditissima numerata, inter Hispaniæ urbes præcipua habita, & Lusitaniæ metropolis, de quâ *Nicolaus de Oliveira* in dicto suo libro anno 1629. hic impresso, ut diximus, sequentia tradit: Civitas Olisipo à Belem ad S. Bento patet duas leucas; quod intervallum continuis ædificiis occupatus; in medio autem ipsa civitas jacet, septem satis altis montibus superstructa, quorum non modo convalles sed & clivos occupat. Ex his montibus tertius altissimus & undique præceps, & rotundus, munitissimum habet castellum, altis muribus & turribus cinctum. Montium horum quinque validissimis muris circumdati 77. turres altas, & 22. portas Tagum flumen, ac 17. ipsam terram spectantes numerant. In civitate sunt quadraginta parochiæ, in quibus, ratione superioribus annis accuratè subducta, fuerunt supra 29000. familiarum, & centum, & decem mille, & octingenti animæ, præter trecentos clericos in eisdem

ecclesiis ministrantes. Sunt in eâdem viginti monasteria religiosorum, in quibus variorum Ordinum Monachi mille trecenti sexaginta quinque & octodecim religiosarum fœminarum, in quibus itidem variorum ordinum monachæ mille octingentæ, & triginta. In macello Olisiponensi quotannis mactantur 11000. bo-
um, 100000. ovium 15000. caprarum, ita ut vectigal carniû in macello venentium in annos singulos locetur quinquaginta millibus Ducatorum. Tanta quotidie in circumjacente districtu habitantium incolarum ad hanc urbem est affluxus, ut à curiosis observatum sit, per portam *S. Antonii* indies 1500. jumenta ingredi, per *S. Vincentii* supra mille; per *S. Crucis* suprâ 800. & per *Spei* suprâ 1200. farina & fructibus omnis generis onusta. Nam terra circumposita fertilis est, & in ambitu urbis ad quinque leucas, veluti circino circumaucto, parochiæ cum suis templis sunt 59. ac 13403. foci, & 46400. animæ ac pari ratione trans Tagum, in eodem spacio, 29. municipia & pagi cum templis suis, 7177. foci & 26386. animæ. In hâc urbe quaque grandes illæ naves, quas Caraquas vocant, ædificantur, & in unam navem cum suis armamentis & nautarum stipendio (mercibus

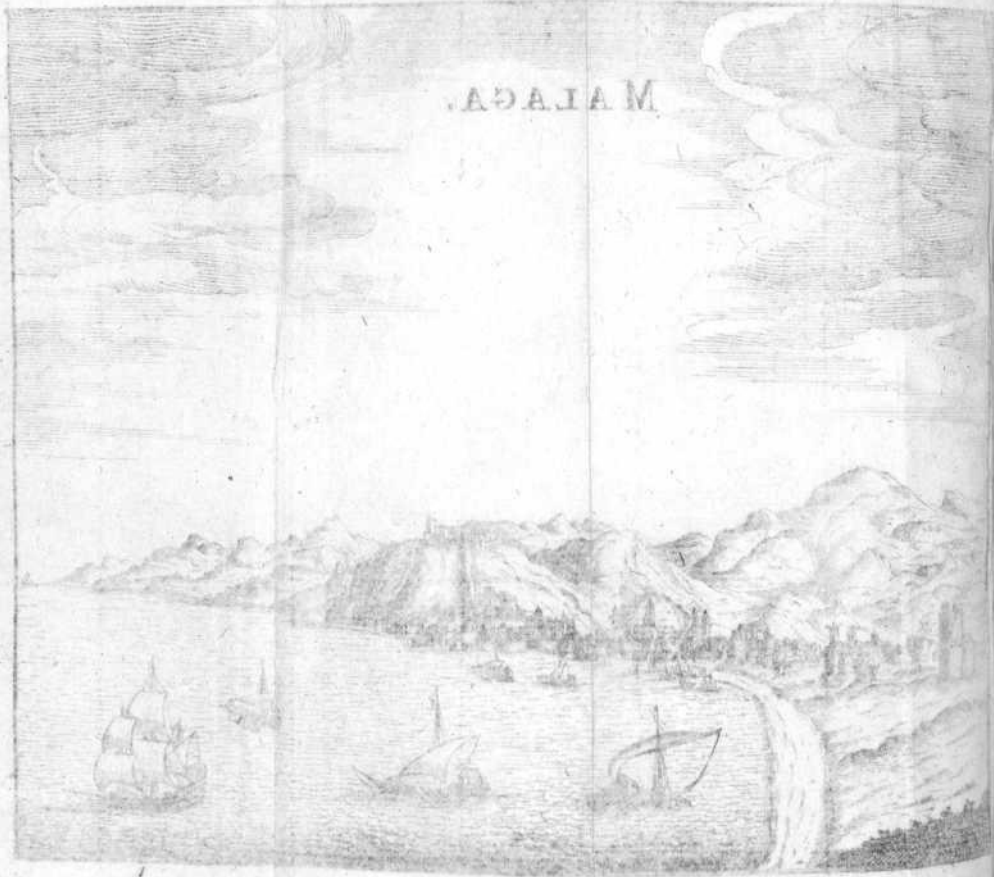
cibus omnibus exceptis) antequam è portu Olisiponenſi egrediatur, impendi 127500. ducat. Inter civitatem hanc & Cuſcarii, quinque. leuc. intervallo quinque ſunt arces: Prima munitiſſima, & ſplendidiffima eſt Belem, in quâ multæ machinæ bellicæ diſpoſitæ; Secunda maxima, multiſque propugnaculis & machinis inſtructa arx *S. Juliani* ad ipſum Tagi æſtuarium, ubi mari miſcetur, in quâ ſeptuaginta majora tormenta bellica, & præſidium quadringentorum militum: Tertia, quæ Cabecca ſicca dicitur, in medio æſtuario, ſitu à naturâ munitiſſimo; Quarta arx *S. Antonii* à monaſterio ejusdem nominis illi vicino ſic dicta: Quinta denique in oppidulo Cuſcais omnibus rebus ad propulſandas hoſtium naves abunde inſtructa. Multa quoque ſunt Liſbonæ armamentaria, majorum tormentorum bellicorum armorum, & aliarum ad naves idonearum, rerum copiam cuſtodientia. Haſtenus *Oliveira* cui tanquam indigenæ, & ſcriptori novo, meâ quidem opinione præ aliis fidem adhibendam cenſeo. Porro legantur *Munſterus in Coſmographiâ lib. 2. cap. 47. fol. 135. ult. edit. Baſilienſis de anno 1628. Geograph. Braun in lib. Urbium, Damianus à Goes in peculiari libello. P. Merula*

rula in 26. cap. pag. 286. Luc. Nonius cap. 35. & alii qui de hâc Urbe scripserunt, quorum authorum libri, cum facile comparari queant, ex ipsis plura excerpere nolui: adjungens hic tantum ea, quæ Author noster in suo itinerario annotavit. Omnis generis merces, inquit, ex omnibus terræ oris huc afferuntur: Omnes ex Orientali Indiâ naves adventantes huc appellantur, nec Castellæ incolis, licet navibus sui Indiam illam navigare, sicut Lusitanis in Indiam Occidentalem navibus suis proficisci prohibitum est. Hanc enim utriusque Indiæ divisionem duo ista Regna mutuo pacto confirmarunt. Diebus Festis majoribus triginta cantorum chori ex hâc urbe in circumjacentes, pagos & municipia mitti possunt; nec tamen Urbi ad solennitatem suam celebrandam intereâ ulli cantorum desunt. 131. Fraternitates pecuniam ad eleemosynas colligunt. Consul, quem Corregidor appellant, in publicum equo prodiens centum equis stipatur. Singulis trienniis Regni Gubernator summus seu Vicerex mutatur, & veteri novus succedit, qui Lusitanus esse, & Germanicam ac Hispanicam custodiam habere debet. Adveniens ingreditur primum in arcem e regione sitam, ac postea trajecto flumine

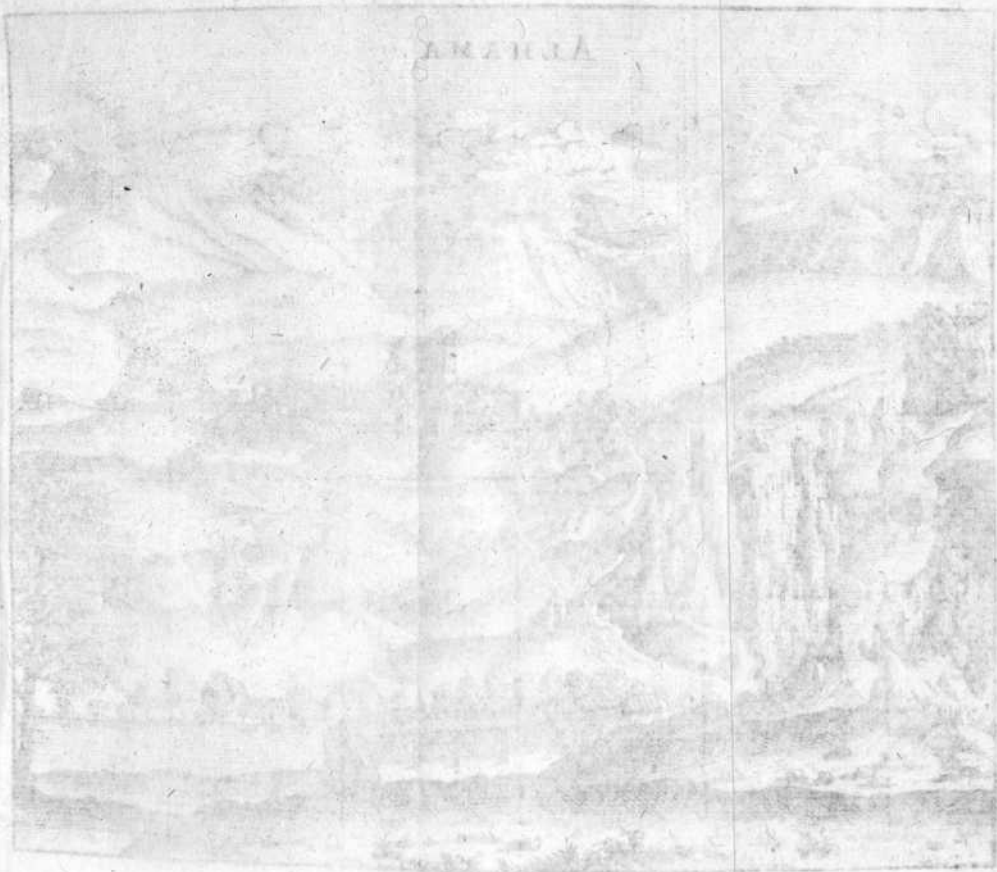
MALAGA.

MALAGA.

AMANDA

ALHAMA.

ne in arcem Belem, ex quâ in urbem pompâ magnificâ introducitur. Supra urbem in castello excubias agunt octoginta homines, qui capitis supplicium meriti, hic pro pœna, nullum stipendium merent. Quando hi 80. educuntur, totidem iterum ipsis succedunt. Mauri & Æthiopes hic ducentis, trecentis, aut quadringentis ducatis venduntur: quisque verò Domino suo singulis diebus duos reales merere cogitur, de residuo ipsi vivendum est. Solis & festis diebus choreas agitare, & saltando se exhilarare solent. Civitas proprium suum Archiepiscopum, propriam Academiam, & propriam Inquisitionem habet. Templo-
rum pulcherrimum est *S. Dominici* ædes in areâ apud Inquisitionem sita. Ubique intus de auratione plenâ magnificè superbit. Apud portam ejus index est hæreticorum combustorum. Ipso Pentecostes festo die nos Germani viatores choream larvatarum personarum in ipso saltantium videbamus. Proximum est Misericordiæ templum lapide quadrato excitatum, cujus curatores Misericordiæ Fratres nuncupantur, qui omnem pecuniam, sæpè quadraginta aut quinquaginta mille ducatorum summam facientem, iterum erogant & distribuunt, qui ultra

annum ipsis pecuniam conservare aut custodire non licitum est: A fide dignis accepi, superare sæpius expensæ summam quadraginta aut quinquaginta aureorum millia. *L. Nonius in Hisp. descript. cap. 35. pag. 121.* Xenodochium omnium Sanctorum, pauperes, ægros, & partus exposititios recipit. Omnibus in Hispaniâ cæteris antecellere fertur. Post hæc tria templa visu digna occurrunt. 4. Palatium extractum à *Petro* Regis Lusitaniæ *Johannis I.* filio, qui fratris filii tutor illud publicis sumptibus excitandum curavit, ut in eo peregrinorum & exterorum Principum Legati hospitio, & alimentis excipiantur. 5. Regis *Johannis III.* granarium, quod frumentum advectum sine vectigalis ullius solutione excipit. 6. Domus vectigalium nova ad mare. 7. Armamentarium primum: 8. Domus Indica, in quâ merces ex Indiâ Orientali advectæ reponuntur. Piperis commercium solus Rex sibi servat, & piper per ministros distribuendum curat. 9. *La Casa Alfondiga*, vel *Alhondiga*, vel *casa de Cincos*, in quâ pro pannis Lisbonam missis centum monetæ alicujus nummi, quinque, & pro iis pannis qui ex Lusitaniâ exportantur, viginti, in militum verò, qui navibus

mare

mare tutum præstant, usum tres nummos solvunt. Duos Præfectos habet cum viginti quatuor subpræfectis, quorum dimidia pars Regis altera mercatorum negotia procurat. 10. Casa de los Esclavos, ubi quatuor de viginti pro mancipiis ex Æthiopiâ venientibus solvuntur. 11. Casa de la carne, boum, ovium & vervecum vectigalibus solvendis destinatae ædes. 12. Casa de la imposition de Vinos, de quo vectigali notandum, quod Regi à populo concessum sit duodecim vini mensuras pro quatuordecim supputare, & ipsi duas dare quas illi solvunt, qui vinum mensuris vendunt. E contrario. Regi non est licitum civem aliquem onerare, ut quamcumque etiam personam hospitio accipiat. 13. Casa de Madera, lignorum domus, ubi tributum ex ubere, nucibus, castaneis & aliis fructibus durioribus colligitur. Porro diversa sunt Archiva, in quibus de omnis generis sententiis & officiis decimæ pendendæ. Bursa, in quâ mercatores conveniunt, non est domus certa, sed tantum platea longa, in quâ bibliopœgi habitant; la calle nueva ipsi nomen est. Jesuitæ, qui in hâc urbe magni fiunt, & apostoli nominantur, tunc temporis trium Collegiorum structuram inchoabant;

Proregis habitaculum spatiosum novo tabulato auctum est ab *Alberto Austriae Archiduce*, & in areâ Regiâ, la plaza real nominata situm habet. In eo ostenditur conclave, in quo *Dux Albanus* anno 1582. prid. Id. Decemb. cum 74. ætatis annum ageret, fato functus est, ut *Meteranus lib. 4.* memoriæ prodit. Moriturus à Rege *Philippo II.* petiit, ut semel adhuc se invisere dignaretur, qui petitioni ejus satisfaciens prope januam stetisse, & eum interrogasse fertur, quidnam cuperet; ac ipsi roganti, num omnia, quæ bello durante fecisset, Rex in se recipere vellet, respondisse; Ea, quæ tibi mandavi, in me recipio: de cæteris tibi ipsi ratio reddenda erit. In prædictâ arce supra urbem parvo oppidulo ferè simili, in quâ sexdecim tormenta bellica majora ad urbem conversa sunt, Lusitaniæ Reges nimio calore inferius pressi commorabantur. Portus sive navium statio quinque miliarium extensione in Oceanum procurrit. Arcem in flumine sitam nulli navi præterire integrum est, nisi schedam facultatis à Prorege concessæ testimonium prius exhibeat. Portus quovis tempore navibus repletus est. xvii. Kal. Junii navigium ingressi nos Germani secundo flumine descendebamus, ac

in monasterium Belem nos conferebamus. In viâ cernebamus locum ædificii nudatum, in quo antè decennium terræ motus omnes ædes in terræ sinum recondidit. Gradus item muro obstructos, per quos ultima vice Rex *Sebastianus* descendit, cum Africam petiturus in navem se reciperet. In vicinia Regius est hortus, & tria trium comitum habitacula. Dicitum Cœnobium Belem, vel Bethlehem ad Tajum vel Tagum flumen, ubi naves stationem capere solent, magnificâ structurâ se effert, & monachis Hieronymianis octo mille Ducatorum redditus annuos tantum habentibus habitationem præber, & Regum exuvias mortales sepulchris suis recondit. Alios enim præter Reges, & Regiâ stirpe prognatas personas, hic sepelire non licet. In templo sepultus est Lusitaniæ Rex ultimus *Henr.* cum nonnullis Principibus. Adest & Regis *Sebastiani* imago, quia corpus ejus non adest. In Choro apud altare primatium ex marmore solido factum sunt, nonnullorum Regum Epitaphia, & inter ea sequens Regis *Emanuelis*:

Littore ab occiduo qui ad primi lumina solis.

*Extendit cultum notitiamque Dei,
Tot Reges domiti cui submittere tiaras,*

Conditus hoc tumulo maximus Emanuel.

Et alterum Regis Johannis III.

*Pace domi belloque foris, moderamine
miro*

Auxit Johannes Tertius imperium:

*Divina excoluit, Regno importavit A.
thenas,*

*Hic tandem situs est Rex patriæque Pa-
rens.*

Appensæ sunt duæ lampades argenteæ
miro artificio in globum formatae Peri-
stylium seu ambitus monasterii duplex
est. Superius deambulationi destinata
porticus ex lapidibus lapicidarum artifi-
cio pulchrè accisis constans, & marmo-
reis columnis incumbens. Dormitorium,
seu locus, ubi monachi quietem capi-
unt trecentorum passuum longitudine
extenditur. In hortum pulcher ipsis pro-
spectus patet cedros, malos aureas & ci-
treos, ac arbusculam illam, quæ Vitex,
seu Agnus castus nuncupatur, & libidini
resistere fertur, oculis eorum objicient.
Sunt ibi quoque pulchri fontes, & octo
cellulæ. A portu autem, ubi hoc cœno-
bium situm est, 239. tormenta bellica
tàm grandia quam parva ordine disposita
sunt. Distantiæ autem inter urbem &
cœnobium duo & dimidium milliaria
at-

attribuuntur, ac totidem illi spatio, quod inter hoc & Cascaim vel Casclem interest ubi onerariæ naves ad urbem propius accedere nimiam magnitudine prohibetæ stationem suam habent. Haftenus *Author noster*, qui etiam Urbis Gubernationem & Magistratus describit, cujus cum *Johannes de Laet in Hispan. descriptione cap. 5. circa finem pag 137. seqq.* prolixam mentionem facit, ejus narratione hic supersedemus. Via quâ nostri Mantua Carpetanorum Lisbona iter fecerunt, 108. milliarium longitudinem habere fertur. Gallica potius quam ^{U:}_{L. A.}spanica milliaria esse autumo. Cum Duce suo in hâc Urbe iterum pacti, ut Hispalim ab ipso deducerentur.

xvii. Kal. Maji hora 3. pomeridiana naviculæ à quatuor remigibus protractæ se credentes Olisipona discesserunt, sed aqua naviculam nimis parvam instantem in littus se recipere & pedibus trium milliarium iter conficere coacti venerunt in pagum.

Aldeam Gallegam nuncupatum.

xvi. Kal. Junii ipsum relinquentes viâ incedebant pessimâ maximè arenosâ, & multis qui nimia siti in eâ perierunt infami, hâc quinque milliarium peracta, ipso meridie, quo calor erat intensissimus

divertebant in vile municipium.

Las ventas de Agun de Morra, Ad dextram in oculis erat ipsis Setubal Lusitaniae civitas satis nota, & portu ac mari pisceso celebris, ut *Nonius* 34. cap. tradit. Ex salis fodinis hic maxima salis albissimi copia eruitur. Campestre solum frumenti & vini feracissimum est. Pomeridianum iter dabat duo milliaria, viamque similem, ac Ventam seu diversorium, & post duorum milliarium viam meliorem iterum aliam Ventam, in quâ pavimento incumbentibus quies capiendi erant.

xv. Kal. Jun. sterili solo, & molestiâ ac tediosâ viâ peragratâ, cum quinque milliaria absolvisent, in Ventâ quâdam manserunt, & à meridie per trium milliarium campum nonnihil cultum profecti pernoctarunt in Municipio.

Cubas, in quo nihilominus ipsis in terrâ cubendum erat.

xiv. Kal. Jun. solum succedebat tolerabile: In dextro latera se ostendebat Beia, olim Pax Julia, cum thermis salubribus ad Lusitaniam pertinens civitas, quæ excelsiori loco imposita est. Quatuor milliarium itinere ducti ad Guadianam fluvium, eo trajecto, milliare unum lapidosis collibus repletum pergebant, &
ita

ita quinque magna milliaria emensi adventabant.

Serpam, quæ civitas adhuc in Lusitaniâ editiorem locum occupans situ satis amœno, ab olivarum & ficuum multitudine decoratur. Nostri peregrinatores, ut in urbe Badajoz, ita & hic iterum omnes suas reculas per investigationi submittere coacti sunt, octo reales inquirentibus, & duos custodiæ donantes. Jam enim Andalusiam ex Lusitaniâ ingredi debebant. A meridie montibus Sierra Morena, & viis angustis ac malis per sex milliaria magna superandis tempus usque ad mediam noctem, & horam duodecimam terentes tandem molestiarum finem invenerunt in pago.

Balmego. *Author noster* refert, quod de montanis illis locis scribatur, quodam tempore, cum quatuordecim annorum spacio nulla ex cœlo pluvia decidisset, sylvam tandem accensam conflagrasse, ac aurum & argentum ex terrâ effluxisse. Homines verò nullam ex fontibus aquam nancisci potuisse, quia terra calore nimio dehiscebat, & hiatibus repleta erat. Quin nostros peregrinatores etiam ex arboribus combustos & terræ hiatibus, ut incolæ referebant, eorum quæ dicta sunt, quod aliquid ejusmodi ibi acciderit,

veritatem collegisse. *L. Marineus Siculus lib. 1. fol. 6. edit. Complutensis anno 1533.* Serra Morena, & Marianos montes ex *Plinio* nominat: Apud dictum pagum Montes illi sensim delapsi Nostros demiserunt in Andalusiam, novâ inquisitione reculas pervestigantes custodes 6. realibus donantes.

22. *Andaluzia* nonnullis *Vandalia*, aliis *Vandalicia* à *Vandalis*, qui à *Gothis* exacti hæc in loca, & postmodum plane in *Africam* se receperunt. *Roder. Sanctius part. 1. Hispan. cap. 7. Ant. Nebriss. in Decad. prolegomenis; Joh. Vassæus Hisp. Chronic. cap. 8. in princip.* Orientalem *Granada*, Septentrionalem *Castilia Nova*, Occiduam *Beizæ* & *Selves* urbium districtus, atque ità *Lusitania* cum *Guadiana* fluvio, ac tandem Meridionalem *Oceanus Atlanticus* terminat. Hæc Regio granarium, cella promptuaria, & stabulum *Hispaniæ* vulgò audit. Omnis enim generis fructibus jucundissimis, oleo copiosissimo, omni generis avibus, & optimis equis admodum dives est: adeò ut *Rex* equile suum stabulum primum *Cordubæ* habent. Metalli fodinis etiam opulenta auro & argento incolas ditat, argenti vivi cum primis specie quâdam aurum purgante, & ab aliis metallis separante. Multum

tum veneni tamen illud admixtum habet, adeò ut qui auro illius ope purgando operam dant, mortuis quam vivis similiore sint. Plærumque auri fabri separatione illâ occupati frustum auri ore tenent, quod exemptum argento vivo penitus obductum est. Scopuli, ex quibus eruitur, minii copiosè excrescentis causâ ut plurimum rubent. *Merula part. 1. lib. 2. cap. 24.* in extollenda hâc regione laudum suarum nimis prodigus est. Maris Mediterranei quasi portæ seu ostio, quod fretum est Gaditanum, adjacens suis finibus includit, ad urbem Gibraltar, insulam Gades, item Puerto Real & S. Mariam; ut & urbes Sevilam, Cordubam, S. Lucar de Barrameda, Baeçam, Jaen, Alcala real, Palatios, sive Palatiam, Carmonam, Narchenam, Ecceiam, Mondam, Lebrixam, vel Lebrizam, Ossunam, Xerez, & plures alias, de quibus *Geographi*, & præter *Hispanicos Scriptores*, ac *Ambrosium de Salazar pag. 52. libri sæpius citati*, *Merula* cumprimus, legendi. Jaen opulentæ & amplæ civitati templa ac monasteria insigne ornamentum conciliant. Vino, oleo, frumento, ferinâ, melle, omnis generis fructibus, serico, fontibus amœnis, ac nobilitate celebri affluit, & satis etiam munita est. In Anda-

lusiae Episcopatu est Baeça, vel Baesa, quam veterum Vanen esse existimant. Collegium à *Joanne Avila* in eadem institutum Academia Baesana postmodum nuncupatum est. Non desiderat singularem amœnitatem Lebrixa civitas, per vetusta arce insignis, & fertili solo felix, quæ Nebrissam nomen olim habuit. Os- suna aquis caret, & præter olivas, arbo- res cæteras nescit. Rei pecorariae, & fru- menti tamen penuria nulla laborans qua- tuor aut quinque focorum millia mœni- bus ambit, ac in juventutis commodum Academiam à *Comite de Urena* funda- tam, de quâ *Matamoros de literatis Hispan. viris in præfat.* habet, temploque eleganti & insigni eminet. Vide *C. Ens in delic. Apod. per Hispaniam.* & de hu- jus loci Ducibus *Hieronymum Gudie- lum.*

Sed ad Nostrotum iter revertamur, illud ex Balmego pago *XIII. Kal. Jun.* per itia milliaria promovebatur in mu- nicipium.

Alqueriam novâ visitatione, & sex re- alium solutione novis hospitibus negoti- um facessens. A Meridie post duo millia- ria pagus exilis sequebatur, in quo No- stri peregrinatores de novo cum Duce suo pacti à viâ Sevillam seu Hispalim ten- den-

dente declinabant, & eam ingrediebantur, quæ ad urbem S. Lucar de Barrameda ducebat. Noctem igitur ferè totam itineri montes Sierra morena transeunti impendentes, quatuor milliaribus à tergo relictis quieti se dabant in oppidulo.

Gibraleon in loco eminentiore situm & sub se alveum aquam ingredientem ex mari recipientem habente ubi custodibus iterum 4. reales solvendi erant.

XII. Kal. Junii tria sequentia milliaria erant arenæ & fruticum plena.

Triguexas usque municipium pulchrum, & grande oppidum æmulans, ac cœnobio elegante, quod lapideo tecto tegitur, superbum. Tractum circumjacentem frumenti copia, & vinearum multitudo amœnum reddunt. Hinc milliare unum pergit soli fruticosi sterilitas, ubi multi serpentes & alia ejusmodi insecta se conspicienda exhibebant. Huic alterum milliare succedens, & cum prioribus quatuor, quinque conficiens ipsos reddidit.

Nieblæ Urbi pervetustæ in Andalusîa mœnibus septæ, & ad *Ducem de Medina Sidonia* pertinenti, extra quam arcis cujusdam collapsæ rudera. Hinc prandio sumpto per solum nonnihil cultum usque ad

ad pagum quendam, ac inde per erycetum, ac fructicetum. Almontem oppidulum usque excurrans, quod sylvam olivis consitam ante se habebat, iter ipsis fuit. Arborem videbant olivas & ficus ferentem.

xi. Kal. Junii summo manè iter capessentes tonitrua, fulgura, & tempestatem vehementem habuerunt; viâ erat arenosa. Occurrebat *Ducis de Medina Sisonia* aliquot milliaribus feras includens vivarium, *El Bosco del Duque* appellatum, ac postea circâ meridiem diversorium solitarium, ex stramine constructum, & sex milliaribus à præcedente oppidulo remotum, Vicina est arx Ducis pulchra.

Pomeridiano itinere hinc per colles arenosos, & fluminis Guadalquivir littora ducti post 4. milliaria pervenerunt ad fluminis dicti trajectum, ducis nominati proprium, cui portitores pontonibus homines ac bestias trajicientes quotannis trecentos Ducatos pendunt. Nostri pro quâvis personâ & quovis asino quinque realibus solutis, porro proficiscebantur ad urbem.

23. *S. Lucar de Barrameda*, quam *Mariana lib. 2. de reb. Hisp. cap. 1.* Luciferi templum, & *Merula* Luciferi fanum

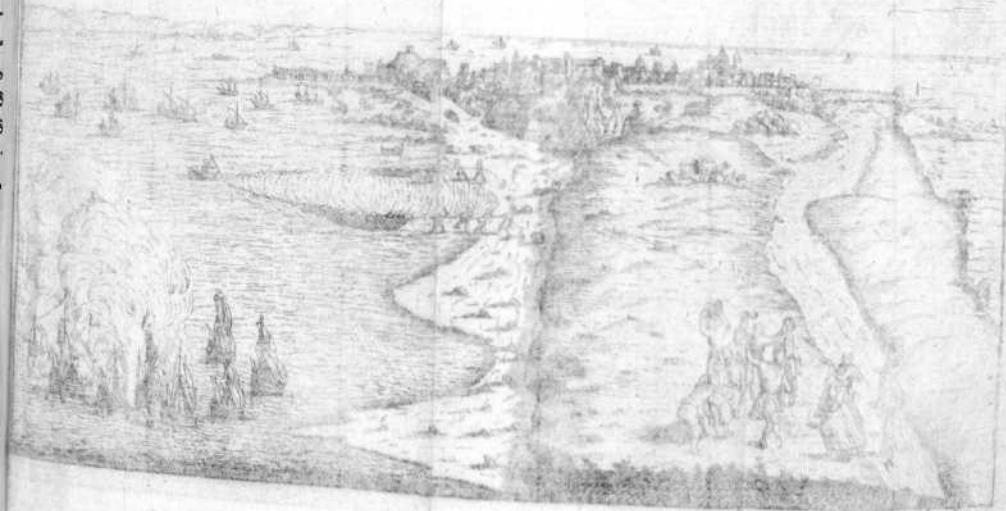
num appellant. Sita est ad mare ubi flumen Guadalquivir, id est, Manum flumen, vel veterum Bœtis aquas suas in mare exonerat. Clavis est aditum Sevillam custodiens, ut, qui hanc urbem, cum portu suo possidet, omnes naves prohibere possit, quominus Hispalim pervenire queant: Portus elegans & amœnus plurimas naves tunc temporis continebat, & inter alias Hollandicam unam viginti sex tormentis bellicis armatam. Scopulus unus la barra de S. Lucar hunc portum incommodiorem reddit, & nonnunquam multum damni infert. In littore urbem versus propugnaculum ex lapidibus constructum quinque tormentis majoribus portui præsidio est, qui aliud non habet. Spectabilis est mercatorum Domus vicinia. Ipsa civitas colli accumbit, & satis pulchras & latas plateas habet. In Basilicâ hæretici combusti depicti sunt. Aliud admodum elegans templum est Nuestra Sennora de la Caridad, in quo Canonici vivant, & multa miracula facta sunt, in peristyllo sacro cuncta depicta. In ipso templo sunt 17: lampades, cum nave argentea: In area vero vicina templo dulcis aquæ fons cernitur. Nostris pro uno lecto duo reales solvendi erant.

x, Kal. Junii trium milliarium via fertile & cultum solum transiens eos reddebat urbi.

24. *Puerto de S. Maria*, non quidem magnæ sed tamen sic satis eleganti ad fluvium Guadalete vel Lethæ hic in mare exeuntis ostium. Albi & pulchri Salis copia magna hic paratur, & in alia regna transmittitur. *Johannes de Laet pag.*

24. Urbi Cadiz, vel Caliz oppositæ adeo propinqua est, ut qui ejus videndæ causa transire non velit, hic eam satis conspicere possit. Pleræque Regis Hispaniæ triremes hic stationem suam habent, quarum tunc temporis Præfectus summus erat *Philebertus Sabaudia Ducis* filius, quod munus nonnisi admodum fidelibus personis committitur. Dictus princeps hic commorabatur in palatio non quidem magno, sed eleganti, & pulchro, cui hortus etiam quidem haud magnus, sed insigni pulchritudine ornatus, & antro artificioso, grottam appellant, cum aviario & fonte decoratus haud exiguum gratiam conciliabat. Aderant ibi duo leones, & aliquot hystrices. Princeps inter corporis sui custodes centum & quinquaginta sex, Germanos habebat quinquaginta cineritii coloris pannis omnes vestiti. Tunc temporis undecim regiæ triremes

CADIZ

CADIZ.

mes in portu erant, quarum præcipuam Nostri viatores ingrediebantur, la Reale appellata, & admodum longè extensa transtris 32. mancipia excipiebat 300. partim Christianos, partim Turcas, & Ethnicos, omnes tunicis rubris vestitos, plurimosque ferreis catenis affixos, & litera R. in faciem inustos. Cujus vis transtrorum utrique lateri assidebant duodecim mancipia, fere omnia aliquid peculiare facere docta, ac inprimis oculos neccentia: Unum tantum tormentum bellicum in eo erat. Dicti Principis mortui camera tabulato deaurato, & vitris ex crystallo ornabatur, cubiculum verò dealbatum, & lecti velamenta rubra, cum oratorio peculiari. His undecim navibus adjuncta erat Navis erepta cuidam piratæ Gallo cum 32. tormentis majoribus, quorum pars Galliæ Reginæ transmissa, pars verò adhuc in littore jacebat, quodvis litera H. notatum. Navis Præfecti piratæ in littore capite plexi, Basilica Sacra spectabile est ædificium depictis hæreticis exustis superbiens.

25. De Urbe & Insulâ Cadix, vel Calis, quæ veterum sunt Gades, consulatur *L. Nonius cap. 9. & P. Bertius in tabulis Geographicis, pag. 88. seqq.* ubi accurate describuntur. Apud Bertium certe cum Sinu

Sinu Gaditano, *Bajaz de Cadiz* & circumjacentibus locis eleganti delineatione Geographicâ oculis subjiciuntur. Vide etiam *Casp. Ens pag. 75. Cæsar Carolus V. Filio suo Regi Philippo II. Hispanici Imperii claves tres, Gulettam in Africâ, Vlissingam in Zeelandiâ, & Gades hâc, ut maximâ custodiâ & curâ conservare studeret, in mandatis dederat: Guil. Camdenus part. 4. annal. Angl. pag. 728. Sed filius Imperii Hispanici clavum tenens mandatis Paternis parere vel neglexit, vel non potuit. Gulettam Turcæ occuparunt: Vlissinga jugo Hispanico excusso cum liberis Belgii populis cæteris libera est: Angli Gades quidem occuparunt, ad consuetum Dominum tamen postea redeunt. Ex S. Mariæ portâ ad Urbem Cadiz per aquam profecturis 2. milliaria conficienda sunt.*

ix. Kal. Jun. Nostreis viatoribus, ne aqua toties transeunda esset, ambagibus aliquot usis semel tamen illa trajicienda fuit mercede sex realium soluta. Una ab urbe milliari in ruderibus jacens arx carcer fuit Reginae Blancae à Rege Castellæ Petro captivæ datæ, de cujus morte innocenti præter alios etiam inspiciatur Mariana lib. 16. cap. 17. 19. 20. & lib. 17. cap. 4. Trans flumen desertum rursus in-

inchoans nil nisi incultam terram usque ad quartam milliaria partem ab urbe Medinâ Sidoniâ producit. Circa hanc autem campi hordeo consiti, vineæ, horti, ficus, mali aureæ, & aliæ arbores faciem desertæ terræ aspectum mutant.

Medinam Sidoniam ipso meridie venientes 7. milliaria confecerunt. In viâ præter Ventam, seu solitarium diversorium nihil se offerebat. Hæc Methimna Sidonia, *Clusio* si fides habenda, Asindum appellatum fuit. Antiquitatem ædificia antiqua, & facies antiqua loquuntur. Præter antiquam arcem nihil habet, quod ostendat.

Pomeridianâ viâ tribus milliariis malis & incommodis conficiebatur, quod diversis incommoditatibus vexati etiam ob Maurorum solitas invasiones & prædationes haud in exiguo periculo versarentur. Noctis quies, & quidem in pavimento, obnixæ petentibus in Venta quâdam ægrè permittebatur.

VIII. Kal. Junii per montes & valles rem pecorariam sic satis largam ostendentes profectio tendens nonnullis vallibus amœnis Viatores nostros recreavit, & circa meridiem in Venta malpico quiescere iussit. Quinque erat milliarium, & sequens pomeridiana trium, in quâ aliquot
sclo.

sclopetorum ictus audiverunt. Tempestivè ad mare venientes, & in ejus littore pergentes pernoctaverunt in Urbe.

25. *Gibraltar*. Fretum inter Hispaniam, & Mauritaniam Africæ regionem intercedens à dictâ insulâ Gadibus Gadi-tanum Fretum, ab *Hercule* Herculeum, ab hâc urbe verò *Estrecho* (vel *Estret-scho*) de Gibraltar cognominatur. Mauri & Arabes adjacentem montem Gæbal Tareff, id est, montem Tariff denominarunt, ab uno præfectorum, qui Mauros ex Africâ in Hispaniam traducens primus apud Montem Calpen in terram descendit, à quo *Tariff* appellato huic loco nomen Gebel Tariff, postea in Gibraltar mutatum, natum est. *Joh. Mariana de reb. Hisp. lib. 6. cap. 22. Nonius cap. 10. & P. Bertius d. lib. pag. 91. Paul. Merula lib. 2. cap. 4 pag. 216.* hunc locum Gebal Tarick nominat. Vetus nomen est Heraclea. Montes Calpe hic apud urbem Gibraltar, & Abyla in Africâ, ad quem Centa urbs hodie è regione prioris urbis sita, pro columnis *Herculis* olim habitati sunt, licet alii putent, æreas ejusmodi columnas in ejus templo in urbe Gadibus fuisse, sicut & adhuc earum vestigia reperiri in eâdem insulâ per-hi.

hibentur. Veteres, ut *Silius Italicus*, *Solinus*, & alii hunc locum Mundi extremum & ultimum finem esse existimaverunt: Belgarum verò nautæ adhuc hodierno die promontorium versus occasum, Hispanis Punta de San Sebastiano dictum, Het eynde des Werelts appellare solent. Olim certè naves ulterius non progressas ipsos quæ nautas naves in insulam Gades appellentes *Herculi* sacrificasse constat. *Nonius de Hisp. cap. 9. & 10. Maginus in Geogr. pag. 52. Bertius, & Johannes de Laet in descriptione Hisp. pag. 23. D. T. U. X. in commentario des Estats &c. du monde pag. 137. & Plures alii.* Freti latitudinem *Maginus* 7. milliaribus definit, quod dictus *Gallus* affirmat. Alii latitudinem duodecim milliaribus Italicis, ac Longitudinem viginti quinque metiuntur. *Sebast. Munsteri Cosmogr. lib. 2. cap. 39. fol. 113. edit. ult. de anno 1628.* latitudini milliare Germanicum unum & dimidium attribuit. *Noster Author* autem latitudine huic tria milliaria Germanica adscribit. Gibraltar Europæ ultima & extrema civitas, & Hispaniæ quasi clavis in mari, ferè instar insulæ, scopulo accumbit, & à Castello superiori loco insidenti, ac præsidio 150. militum tuto defenditur. Inferius in mari u.

ri utrumque urbis finem tam superiorem, quam inferiorem possident duo propugnacula aut potius turres, novem tormentis bellicis munitæ, adeo ut mirum sit, quo pacto *Jacobus Hemskerkius* anno 1607. Hispanicam classem sub arce in his angustiis aggredi ausus fuerit. Pons hic trecentorum pedum Longitudine mari se insinuans ab Italo quodam extructus est. Portum nonnihil periculosum reddunt scopuli aquâ maris occulti. In littore passim frequentes speculæ sclopetorum sono & ignibus signâ dante si quos Mauros, aut Turcas in mari animadvertunt. Ex una illarum viginti milliarium prospectus in mare patet. Liber quidam Baro magni nominis, qui magni momenti muneribus præest, mihi significavit, cum iter ipsum cum comitibus præcipuæ dignitatis, (octo autem numero erant) hunc in locum deduxisset, Præfecti urbis uxorem ad eos misisse, & petiisse, quoniam Nobile aliquod sodalitium Germanicum adventasse intellexisset, ut eos sibi videre liceret, quando mensæ assiderent. Quo impetrato advenisse feminam magno comitatu, & contemplationi indulgentem satis diu ad januam, stantem commorata esse. Postquam autem inde discessisset, mox per famulam

lam remissam nunciandum curasse, Dominum illum qui è regione ipsius mensæ accubisset, & quem illa immoto ferè intuitu adspexisset, morbo procul dubio ingenti oppressum iri, nisi corpore suo fumum exciperet pulveris, quem ex rore marino paratum ipsa miserat. Cæteris hanc rem ridentibus Dominum tamen illum gravi morbo mox correptum fuisse, & cæteros jussisse, ut famula ipsa dictum Dominum infumaret. Quo facto illum mox incepisse se melius habere, & cum cæteris sequenti die illæsâ valetudine in itinere cœpto perrexisse. Antequam hæc historia innotuit, cum dicto Domino in hospitio cerviaurei notato insigni urbis Grætz in Styriâ anno 1622. bis comedi, ac postea anno 1629. cum filio ejus seniore in urbe Paduâ haud exiguam amicitiam contraxi. Dominum autem dictum, qui jam in vivis esse desiti, fœminæ, quam diximus, adeo placuisse mirum non est, cum pulchritudine adeo excelluerit, ut in paucos pares habuerit. Tam subiti vero & periculosi morbi ex solo intuitu nati causam & rationem dabunt Medici & Phyci. Videatur *Frascorius de symp. cap. 24. Langius lib. 2. ep. 36. Tandlerus de fascino & incantat. qu. 46. pag. 86.* Hujus historiæ tantum me-

mi.

minisse volui, quia in hâc urbe Gibraltar accidit.

VII. Kal. Junii nave sclopetis armatâ Germani nostri fretum transeuntes, & septem milliaria navigando conficientes pervenerunt Centam, vel Septam, ut alii nominant. Urbs munitissima Africæ littori extremo insidens, quam Rex Lusitaniæ *Johannes I.* anno 1415. Mauris eripuit, hætenus Hispaniæ Regi, Lusitaniæ regnum tenenti paret. A præsidio Lusitano, Gubernatori, quem Equites auratos creandi facultatem habere ajunt, obediens defenditur. Ad Abylum montem sedet. Possidet hic etiam Rex urbem Mazagaon, vel Mazaganum ad mare Atlanticum, in quâ Lusitani habitant. Tanger item; Tingis olim appellatam urbem, Lusitanis quoque incolis repletam. De cæteris Locis legatur *Johannes de Laet cap. 7.* Lusitanorum quoque juris esse portum Marzalcabirin Mediterranei maris littore, ut & d'Oran, Melillam, & del Pegnon, scribit *Boterus part. 2. delle relat. universal. lib. 4. pag. 277.*

VI. Kal. Jun. maturè navi eâdem in urbem Gibraltar revertebantur, inde per pristinam viam & tria milliaria redeuntes ad Ventam mal Pico. Cum asinis suis in
viâ

viâ pontonem ingressi flumen transmittēbant, & 4. reales solvēbant. A meridie post duo & dimidium milliare ad dextram se flectentes, ac montes & valles peragrantes nonnisi domum solitariam in viâ cernebant, & sex milliarium itinere confecto veniebant in urbem

Alcala. Vetusta est, & monti frumentum ferente tractu cincto insidet.

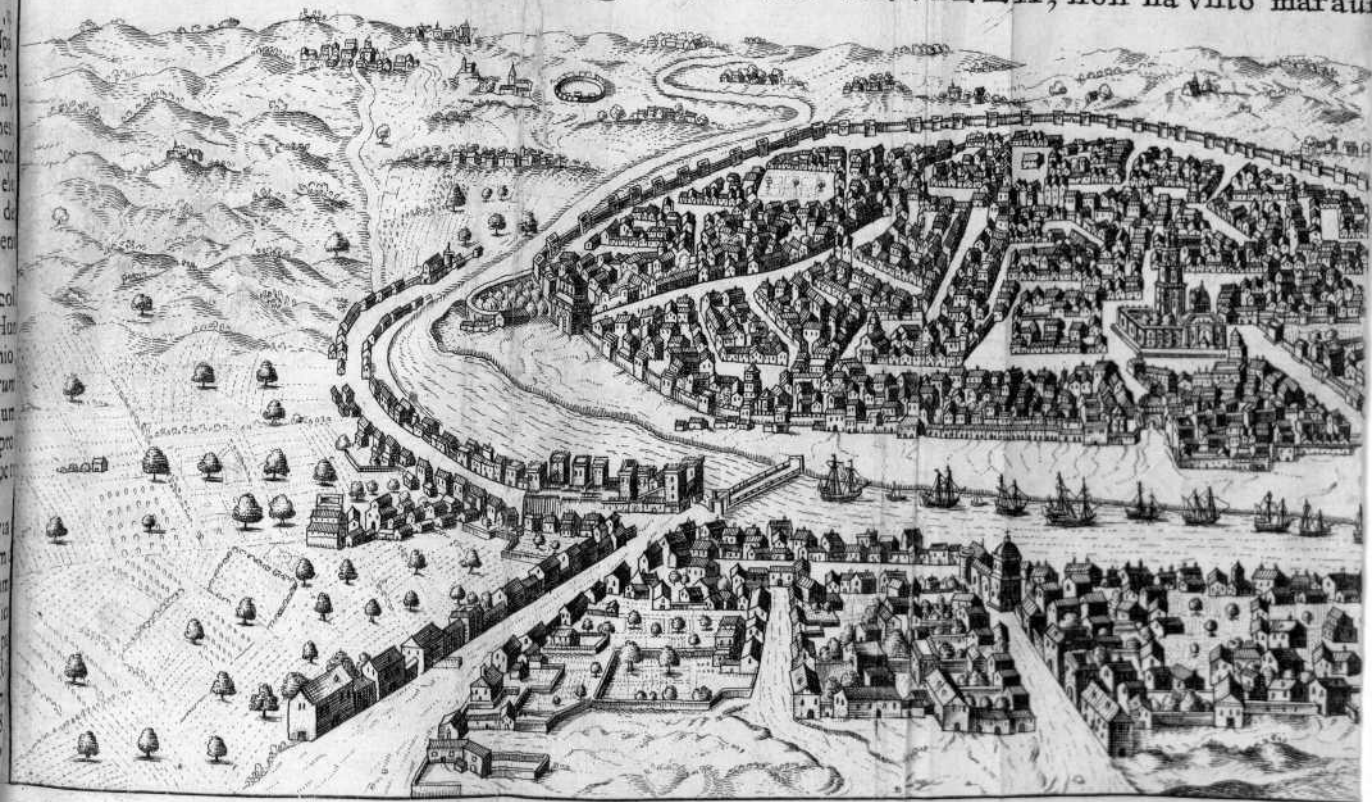
27. v. Kal. Junii octo milliarium viâ pererratâ ipsos excepit oppidum *Arcos*, Ad sinistram reliquerant urbem—*Xeres* vel *Xerez de la Frontera*, olim *Assam* Regiam appellatam. *Nonius cap. 13.* Apud hanc *Rodericus* Gothorum Rex ultimus ab Arabibus vel Mauris cæsus Hispaniam amissam Saracenorum potestati reliquit. Muris probè circumdata solo imposita est vino & frumento luxurianti, adeo ut omnia hic culta sint. *C. Ens in deliciis apodemiciis pag. 73.* *Nonius & de Laet* tradunt, apud hujus urbis incolas in more positum esse, ut divites in puteis admodum profundis fructus lapidibus tectos, qui sine Senatus urbani permissione removeri non possunt, per multos annos conservent. Ab urbibus *Puerto S. Maria*, & *Lebrixa* vel *Lebrissa* 5. ferè milliariis distat. Prope hanc urbem via est periculosa, & mala, apud quam pul-

cherrimum olivetum, & hortus plurimis arboribus mala aurea ferentibus confitus incipit. Ipsam urbem Arcos editior collis sustinet, ideo invictam habitam, quia ad eam unicus tantum aditus Hispalim versus patet. Ducem suum habet, hic Corregidorem, ut vocant, alentem, qui in arce habitans urbi præest. Omnes ferè circumjacentes urbes huic in conspectu sunt. In ejus templo sic satis eleganter structo hæretici igne exusti depicti cernuntur. Hinc per solum frumenti ferax 2. milliaria profecti sunt.

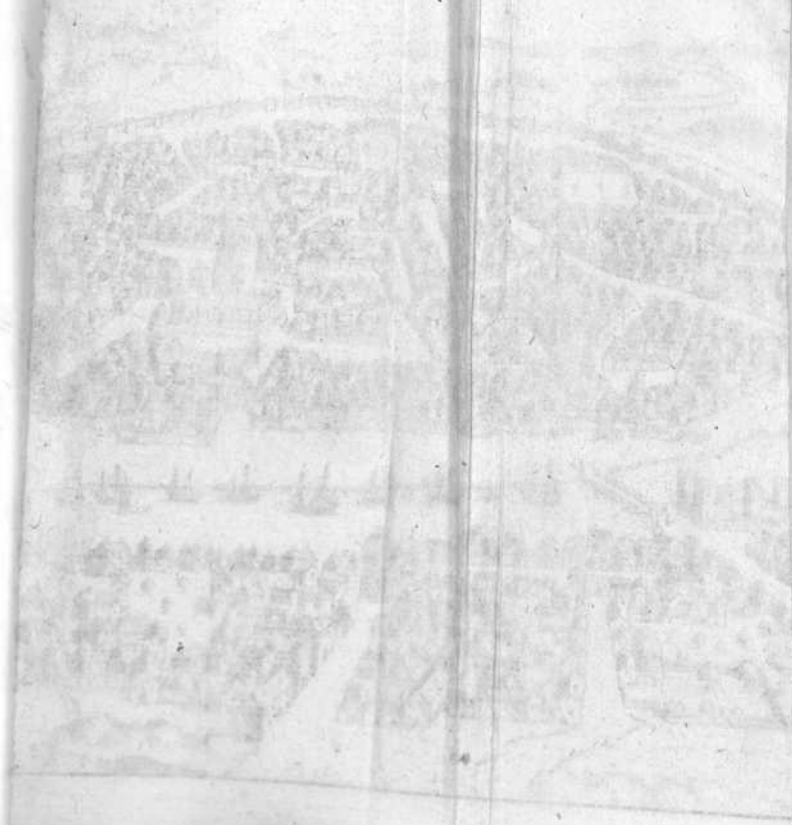
Speram. Antiquam urbem collapsa arce esse *Author Noster* tradit. Hunc tamen locum apud alios non invenio, nec ejusdem *Salazarius in indice locorum Andalusizæ pag. 52.* meminit. Erratum describendo forte commissum, & pro *Spera Cabera* ponenda, quæ in hoc tractu sita est.

i v. Kal. Junii sex milliarium via optima ipsos tulit per optimè cultum districtum usque ad hospitium solitatum. Videbant sepem totam ex ficus Indicas ferentibus arboribus connexam, & pagum Alcantarillam, ubi pons antiquus Romanus planè clausus cernitur, transilant. Videatur *P. Merula cap. 24. pag. 278.* qui in laudando hoc ponte, ut *Author Noster*

Qui non ha visto SEVILLA, non ha visto marau

non ha visto SEVILIA; non ha visto

Aster censet, nimius est. Templo Ethnico pervetusto hic jam Christiani utuntur. Ad sinistram relinquebant pagum aut municipium los Palacios, vel Patium, aut Palantiam; Viam hic admodum periculofam hyberno tempore aqua, æstivo pulvis reddit; de cujus periculo, & quod viatores plures hic pulvere & siti pereant, *Merula* ibidem mentionem facit.

A dicto Hospitio arenis plena viâ eos deferebat quatuor inde milliaribus distantem.

28. *Sevillam*. Postquam in itinere tria milliaria confecissent, ad initium pervenerunt Oliveti multa passuum millia complectentis. Districtus porro huic incredibilis fructuum abundantia ineffabilem pulchritudinem & amœnitatem conciliat. Sevilla Hispanis, & Latinis Hispalis dicta Urbs, Andaluziæ caput, amœno ad Guadalquivir flumen situ posita, amœnum, amplum, pulchrè extractum, & totius Hispaniæ præcipuum est emporium, quo omnes ex Indiâ Occidentali naves Augusto & Septembri mensibus appelluntur, & unde omnes instructæ Aprili mense in Indiam eandem remittuntur. Celebritatem hujus Urbis testatur proverbium Hispanicum; *Qui no ha*
L 2
visto

visto Sevilla, no ha visto maravilla: id est, Qui non vidit urbem Sevellam, non vidit mirabilia. Per antiqua est civitas, cujus portæ de la Carne appellatæ inscripti sunt hi versus.

Condidit Alcides, renovavit Julius Urbem.

Restituit Christo Fernandus Tertius, hæres.

Francisc. Sweertius in sel. Christ. orbis delict. p. 317. In planitie sita duodecim portas, ac suburbium habet amplum & amœnum, quod Triana nominatum per pontem euntes in urbem dimittit. Solum urbem circumiens fertilissimum, ut diximus, frumenti, vini, & olivarum magnatum æquè ac suavium incredibilem copiam suppeditat. Commercia frequentissima incolas maximis divitiis cumulant, ideo Regi quotannis unum auri millionem & dimidium, seu quindecim auri tonnas pendentes, ut *Merula & Nomenius* tradunt, ac in præcedenti capite dictum est. Accipenseræ, & alii pisces ex mari adversum flumen, cui ab urbe usque in mare sexaginta mille passuum cursus conficiendus, tranantes plurimi apud urbem capiuntur, ut *Bertius pag. 86. seq.* scribit, ibidem dicens, superioribus annis viginti quatuor civium familias suas alen-

alentium millia in hâc civitate , & in suburbio Triana tria millia habitasse. Vide quoque *Marianam lib. 13. cap. 7. pag. 550. b. & Gasp. Ens in delic. apod. pag. 84. seqq.* apud quos , & *P. Merulam* , ut & *Nonium cap. 15.* ac in *G. Braunii lib. urbium* prolixam hujus urbis descriptionem reperire est. Hisque quæ *Author Noster* habet , addam. Hispali Basilica sacra *D. Virginis* pulcherrimarum in toto orbe una , turri excelsâ , in quâ equitare licet , superbit. Fastigio inscripta sunt verba : Nomen Domini firma turris est. Prov. 8. Summitati ejus infidet imago fortunam manu tenens. & venti mutationes indicans. Festo *Divi Petri* die in turri hâc ignes excitant. Proximè summum altare in templo ubique deaurato sunt duæ columnæ ex jaspide , & in sacello sepulchrum est *Regis Ferdinandi* , qui sexdecim mensium obsidione hanc Urbem ex Maurorum potestate anno 1248. eripuit , & anno 1252. fatis concessit. *Mariana lib. 13. cap. 7. & 8.* ubi hæc Urbs describitur. Feretro ejus rubro holoserico tecto tres coronæ impositæ sunt. In templi adyto liborium seu hierotheca argentea adeo gravis est , ut ad eam portandam octo viri requirantur. Visu digna quoque hic sunt candelabrum æreum &

fons aquam salientem emittens. Porticus sacra hæreticorum exultorum imagines depictas ostendit. Area hortus est mala aurea ferentium arborum plenus. Archiepiscopus quadraginta sub se habet Canonicos Cathedrales, & unius tonnæ auri redditu annuo fruitur. Ad templi structuram autem quotannis triginta mille floreni destinati sunt, ut *Nonius* refert. Haud longè à templo Regium Palatium cernitur, opus Maurorum Regum pulcherrimè constructum. Ubique ferè Imperialis aquila cum *Caroli V.* symbolo *Plus Ultra* conspicitur. Conclavia ex marmore pretioso lacunaribus seu tabulatis deauratis teguntur. Sacellum tanto artificio deauratum, ut vix simile inveniri queat, omnium Regum Hispanorum usque ad hunc præsentem statuas exhibet. Horti pulcherrimi omnis generis fructus suppeditant, & antris tribus, quæ grottas vocant, ac hydraulicis operibus exornati sunt. Piscina varios pisces subministrat. Una ex cameris ostenditur in quâ *Rex Petrus* duos suos fratres interficiendos curavit. Inter Monasteria pulchritudine eminet illud, quod à Franciscanis Monachis possessum in tres partes dividitur, & 160. Monachis ac 140. Ordinis hujus peregrinis habitationem largi-

gitur. Porticus Sacro illi, quæ est in Escu-
 riali, longè præstat. Alterum templum
 Nuestra Sennora della Merced, eorum
 Monachorum, qui captivos in Turciâ li-
 berant, artificiosis in Porticu Sacra pictu-
 ris hujus Ordinis ortum & progressum ob
 oculos ponentibus celebre redditur. Ter-
 tium est Dominicanorum. Jesuitæ Col-
 legium habent cum Templo adjuncto, in
 quo effigies visuntur eorum, qui ex hâc
 Societate Martyrum coronam adepta
 sunt. In Areâ quâdam, quâ ad Xenodo-
 chium itur, duæ lapideæ columnæ vulgò
 Herculis dictæ, & quidem ingentes cum
 inscriptione Hispanicâ in conspectum
 veniunt. Xenodochium ex multis longè
 latèque celebribus haud minimum, imo
 præcipuum est. Ægrorum cuique sup-
 peditantur à Medico medicamentâ præ-
 scripta, quancunque etiam consent:
 Studiosi (nam & Academiam Hispalis
 habet,) ac nobiles peculiari conclavia pos-
 sident. Spectatu digna quoque est mone-
 taria taberna, in quâ, postquam Classis
 ex Indiâ reversa est sexcenti homines la-
 boribus variis occupantur. Præcipuum
 quoque totius Hispaniæ macellum in
 hâc urbe, in quo quotidie septuaginta
 boves mactari ajunt. In suburbio Triana
 hæreticis extirpandis Inquisitio occupa-

ta habitat. Flumen uno tantum ponte sternitur, ne arena nimium se coacervans portum corrumpat. In Carthusiano monasterio trans flumen 17. monachi nobiles commorantur, quisque iterum plures ministros habentes. Omnibus peregrinis adventantibus quotidie piscibus coctis patinam refertam, mensuræ vini partem quartam, & tres panes dare solent. In horto eorum mala citrea sunt, capiti alicui grandi, magnitudine non cedentia. Aquam Carmonâ in Urbem per sex milliaria, ut Segoviæ, pons quidam deducit. Proxime urbem parietinæ conspiciuntur Veteris Sevillæ, quæ Hispanis Sevilla la vicia, olim Italica, de quâ *P. Merula*, & *L. Nonius*. Ex hac Urbe oriundi fuere Cæsares *Trajanus*, *Hadrianus*, & , ut nonnulli tradunt, *Theodosius Magnus*. Ad Hispalim ut redeamus, Domus ejus Indica illi, quæ Lisbonæ est, longè præstat. La Casa de la contracion de las Indias Hispanis, gubernatorem, & duodecim Senatores habet. Curia, exceptis duabus porticibus, admodum vetustum ædificium viginti Senatoribus frequentatur. Adsunt ipsis 5. Jurados, quorum ultimum in confes-
 su locum occupantium duo, ut janitores, cæteris ministrant, vestibus rubris vestiti,
 & au-

& aurea sceptrā, civitatisque insignia aurea collo appensa gestantes. Conclave Senatorum confessui destinatum ubique aulæis ex auro & serico contextis tegitur. Duæ ibi sunt urnæ ex holoserico rubro confectæ, in quibus vota seu suffragia colliguntur. Intus tegumenta pulcherrima ubique aquilam Romanam, & Herculis columnas cum verbis, Plus ultra ostentant. Ad sinistram curiæ vicinum est opus fornicatum, cum throno, quem rubrum holosericum operit. Huic assident 8. Alguaziles, & sub iis scriba, & quatuor ministri. Hi circumeuntes observant, quo pacto omnia vendantur; Portant album, cui crux parva cum Regiis insignibus insculpta est. Huic digitum imponentes emptores iuramentum præstant, se tanti emisse, quod emerunt. Siquis Venditor statuto precio plus aliquid vendiderit, multa pecuniaria ipsum afficiunt, eamque sibi retinent; Et hi sunt redditus ipsorum annui, de quibus vivunt. E contrario inter ipsos sunt, qui, *Authore nostro* referente, hoc munus triginta mille ducatis redemerunt. Officina vitriaria Seville vitra conflant. Apud locum illum, ubi Sevilla illa antiqua, seu Italica olim fuit, hodie est Hieronymianorum insigne Cœnobium Cupressis,

& malis aureis circumcirca septum. Area apud porticum Sacram pulcher hortus est topiario artificio omnis generis animalia aquam ejaculanti repræsentans. In templo *S. Laurentii* statua ex ligno & ferro, ferè omnes corporis humani venulas, artificiosissimo opere, & imitatione incredibili mentitur. Cæterum civitas hæc ob horrenda peccata & scelera, quæ in eâ quotidie committuntur, haud benè audit. Nostri de die in plateâ publica duos videbant gladiis occidi, quorum cadavera templo cuidam apponebantur, ut ipsos sepeliendi gratia eleemosyna colligeretur. Alium item qui latro erat sagittis confodi videbant. Tales die Veneris ante Paschatos festum de cruce sublatis tolluntur & homo mandantur. Vulgus in hac urbe admodum perversum, si non insanum, nostros lapidibus petebat. In diversorio erant apud Belgam quendam à quo pro octo realibus quisque lautè habebantur. Boni etiam viri in permutanda pecunia fide & opera utebantur. Duos item Germanos offendeant unum Augustanum, alterum Trevirenses, à quibus multis beneficiis afficiebantur. Habitabat etiam in urbe mercator dives, Salisburgo oriundus, cui *Labermeyero* nomen erat.

Iti-

Itineri, per ambages Lisbona in hanc urbem promotum *Author* 110. miliaria attribuit. Omnes autem viatores nostri quisque pro hoc itinere Ductori suo duodecim & dimidio ducatis operam suam pensabant.

Postquam omnia Hispali memorabilia contemplati essent, de novo iterum cum ipso duodecim ducatis quisque pacti ut Valenciam deducerentur, 15. Non. Junii à meridie Hispali discesserunt, & olivetum illud magnum, ac viam sex miliarium ob frequentia latrocinia periculosissimam permeantes noctu delati sunt.

Carmonam. Nobilissimarum Hispaniæ urbium una in monte excelso altera Rema appellatur, ex quâ, ut ante diximus, aqua Hispalim deducitur: Ager circumjacens fertilitate mirâ se effert. Vide *Marianam lib. 17. cap. 13. pag. 118. b.* & *Merulam cap. 24. fol. 279.*

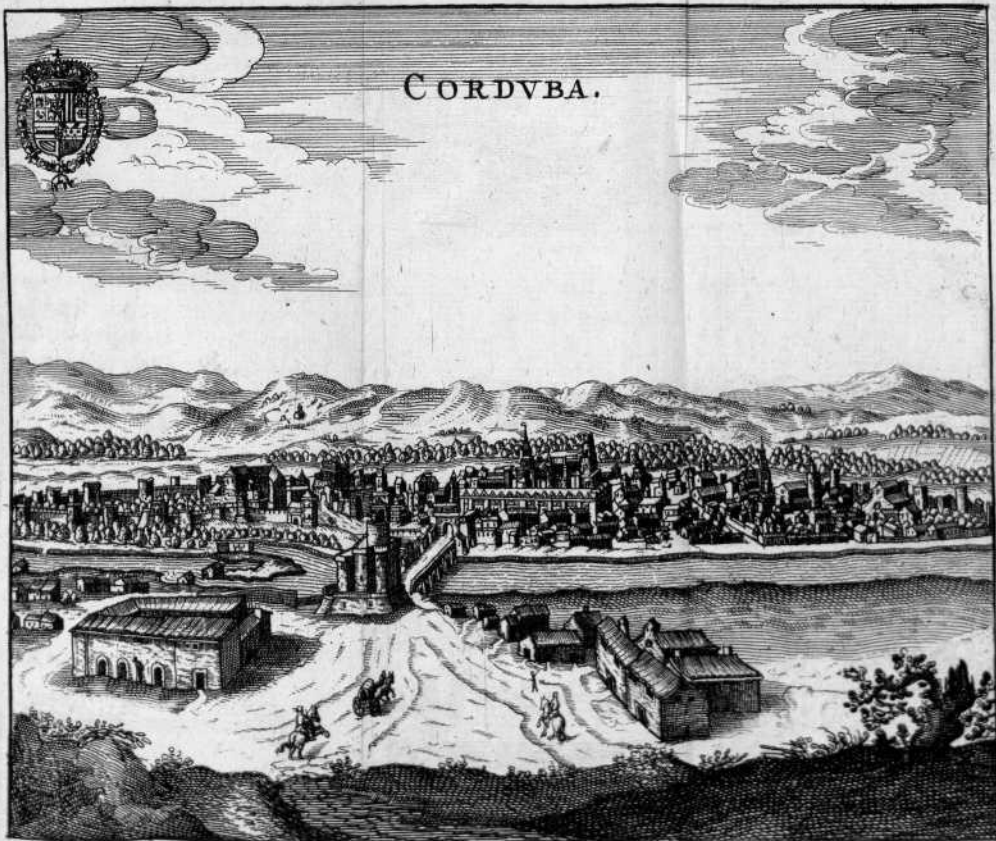
111. Non. Junii quarta miliaris pars campis amoenis & pulchris discedentium oculos pascebat. Mox via sequebatur lapidosa, olim, ut ferebant, à Romanis lapidibus constrata. Quinque miliarium via absoluta Ventam offenderunt circa vesperam in quâ nec panis nec vinum suppetebat. Hinc per olivetum pergentes appulerunt.

Eceiam, vel *Ecizam*, olim *Nonio c. 18.* referente, Augi vel Augustam Firmam nomine, quæ civitas solo fertili & pascuis circumfusa incolas habet lanificio, & pannorum negotiationi deditos. Canabis etiam proventu largo gaudens in valli apposita est fluvio Xenil, vel Chenil, qui aquis suis varios morbos curare fertur. Vid. *delic. apod. Casp. Ens pag. 65. seqq.* Nostri Prid. Non. Junii pontem ipsi instratum transeuntes postea habuerunt quatuor miliarium viam per campos fertiles, & circa meridiem vilem pagum

Guadalcazar, quem *C. Ens* Guadelcacer appellat. Succedebat à meridie collibus quidem refertum sed tamen optimè cultum solum, & ad sinistram antè ipsos arx in scopulo, ut & in montibus insigne monasterium Ordinis *S. Hieronymi*. Vespertinum tempus ipsos advehebat

29. *Cordubam*, vel *Cordouam* à pago dicto quatuor miliaribus segregatam. Proxima post Hispalim in Andaluziæ regno civitas ad Gadalkivir fluvium, lapideo ponte eleganti tectum, qui navium parvarum usum permittit. Magna & spatiofo ambitu clausa civitas, sed ob nimiam horrorum frequentiam paucioribus ædibus referta. Situm quadratum longio-

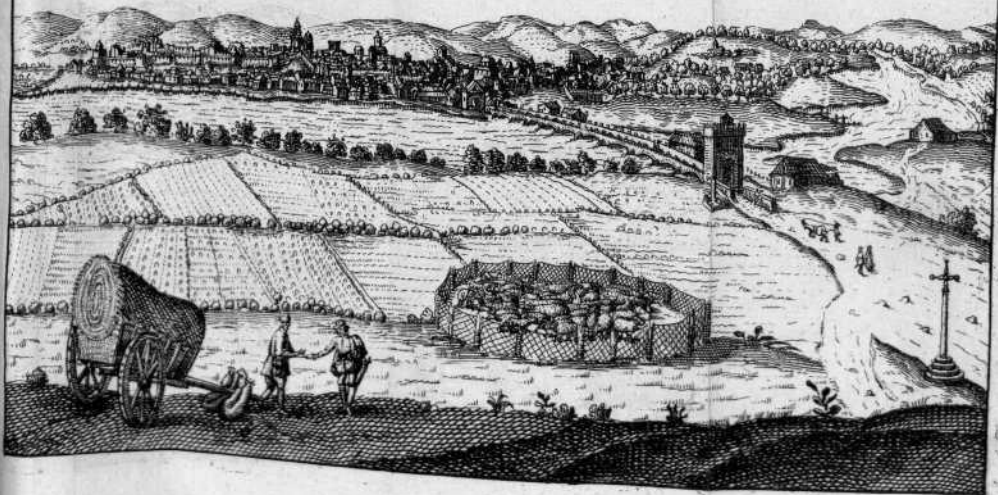
CORDVBA.

CORDAIA

ΕÇΤΙΑ.

ECCLIA

giorem tamen quam latiore extendit. Suburbia quoque ampla, præcipuæ vero, quæ orientem spectant, urbis speciem præ se ferunt. Palatium regis occidentum muri sui ambiunt. Ad hanc urbem quoque pertinet Locena cura aliis 550. focis ut *Boterus* scribit. Magnum ipsi damnum anno 1589, intulit terræmotus, qui multa & sumptuosa ædificia prostravit, ut *Johannes de Laet* pag. 25. narrat. Territorium ejus fertile, & hortis multis abundans, aliaque commoda prolixè describit. *Casp. Ens* pag. 62. seqq. Patria est magni nominis virorum. Ex hac enim urbe oriundi, uterque *Senecæ*, *Lucanus*, *Avicenna*, *Averroës*, *Johannes Mená*, *Ambrosius Morales*, *Gonzalius Ferdinandus d' Aguilar*, qui magnus Capitaneus nominatus, & alii plures. Episcopatus Cordubensis 60. mille ducatorum annuos proventus habere dicitur. Cathedrale templum, la Mesquita etiam appellatum, Maurorum opus, inter Europæ structuras eminet: ac 24. portas, & 365, columnas ex nigro marmore factas habet, in quarum unâ Christi crucifixi imago cancellis munita à Christiano quodam à Mauris capto unguibus sculpta esse perhibetur, quem deprehensum Mauri laqueo suffocarunt; laqueus autem

tem ille adhuc hodie monstratur. Alia quoque columna, cui similis imago insculpta est, ostenditur. Sacellum novum totum marmoreum, & deauratum magnitudine templum aliquod æquat. In alio item deaurato *S. Ludovicus* Galliae Rex equo insidens cernitur, cum epitaphiis è regione positis. Præcipua totius Andalusiae nobilitas in hac urbe commoratur, ut & Regis Hispaniae stabulum, in quo tunc temporis 200. nobilissimi equi alebantur. In circumjacente enim Urbis districtu equi nati cæteris omnibus in Hispaniâ præstant.

Nonis Junii per colles, ac partim incultam terram, partim pascua sex miliarium iter vespertino tempore eos deducebat in urbem.

Castro Rio, non magni momenti in colle sitam, sed districtu malorum aureorum, citriorum, ficuum & aliorum fructuum feraci circumfessam.

VIII. Id. Junii duo magna milliaria conficienda erant petentibus.

Vaenam urbem monti excelso impostam, & ad *Ducem de Sessi* pertinentem ampla ac spatiofo circuitu dispersa ad quartam milliaris partem remota est à pulcherrimâ sylvâ malis aureis, citriis, dactylis, & olivis abundans. Vulgus hic
audi.

audiens, Nostros Germanos esse, vociferabantur dicentes, se vereri, ne vini pretium carum reddituri essent. Pomeridianum iter sex milliarium magnorum persequentes multas in viâ speculas à Mauris exstructas, & homines cappares legendo occupatos cernebant. Sub ipsam noctem ingrediebantur urbem.

Alcala real in Andalusîâ excelso loco impositam, & nobilis ac frigidi vini proventu aliisque commoditatibus opulentam & nobilem.

VII. Id. Junii montana pervadentes ante se in conspectu habebant monte nive onustos, ac circa meridiem quinque milliarium viâ finitâ vili pago.

Pina excipiebantur. Trium milliarium viâ, in quâ rusticum thorace serico indutum arare videbant, à meridie per tractum fertilem, & variis arboribus pulchris decoratum deposita maturè subsequabatur.

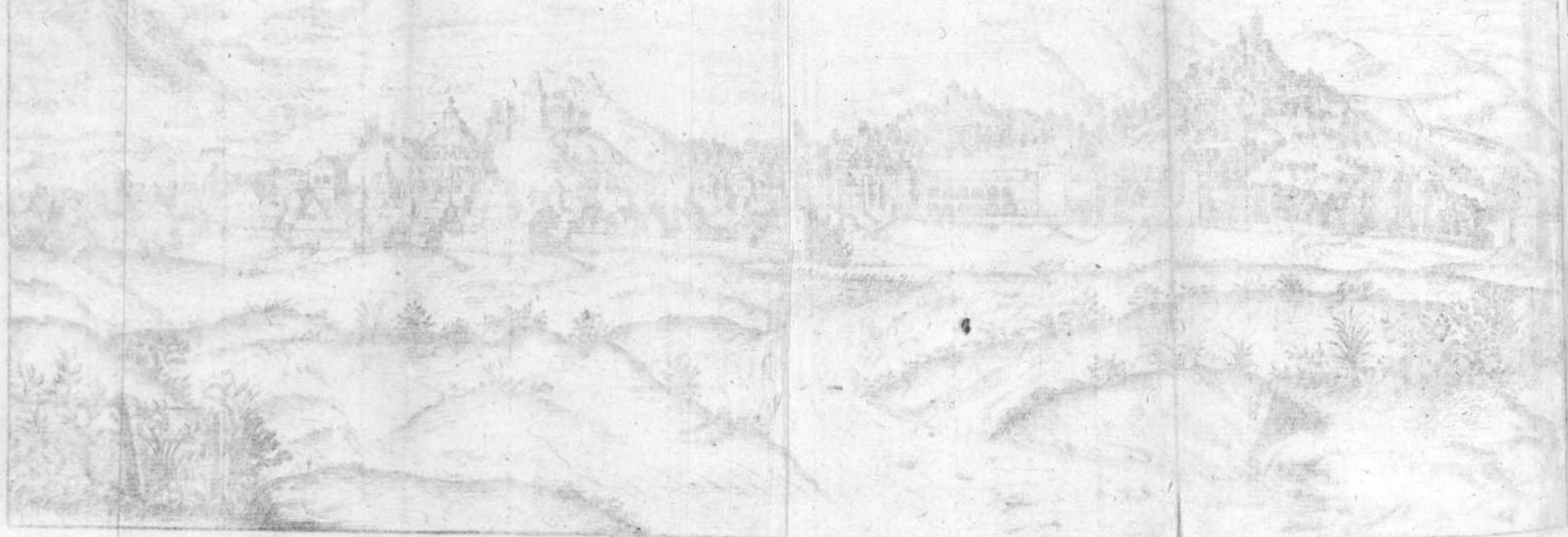
Granada, in quâ urbe duo Sodomîæ peccatum horrendum igne exusti luebant. Totum Granadæ Regnum ab hac urbe denominatum ab Andalusîæ extremo termino ad Murcia Regni fines se extendit, ac longitudine suâ 60. latitudine 25. & circuitu 230. milliaria complectitur. *L. Marinus Siculus lib. 20.*
ejus

ejus longitudinem ducenties mille & circuitum septingenties mille passibus circumscribit. Ad ortum Murciam, ad Septentrionem Novam Castiliam, ad Meridiem Ibericum, Balearicum, seu Herculeum mare, & ad Occidentem Andalusiam confinem habet. Præter Granadam metropolin etiam aliæ sunt urbes, de quibus in sequentibus, & munitissima aliquot loca, ut Alhama, Zahara Antiquera, & ad mare Almuguecar, ac Salubregna, vel Salobregna, in quorum uno Maurorum Regum thesauri, & altero filii & fratres custodiebantur. Mauris imperium obtinentibus hoc regnum erat populosissimum, ac 14. florentissimis civitatibus & oppidis 94. eximium, quod Regibus quotannis septingenties mille coronatos pendebat. Vide *Johannem de Laet in hujus regni descriptione*. Hodie incolis exhausta tam opulentum non est. Solo tamen fertili luxuriatur, & fontibus ac thermis admodum salubribus abundat, sericique commercio opulento ditatur. Cubebarum, & uvarum passarum copiam abundè sufficit, Montibus vero plurimis, & altissimis etiam refertum est. Aër saluberrimus nec calore nimio excedit, nec frigore nimio nocet.

GRANADA.

GRANADA

Granada vel *Granata* metropolis, *L. Marineo Siculo lib. 20. fol. 123. b. & L. Nonio cap. 32.* referentibus, cæteras Hispaniæ urbes magnitudine excedens in plures colles dispersa est, quorum duo cæteris excelsiores à Darro flumine, vulgò el Rio del oro per vallem labente determinatur. In quatuor autem partes situs ratione divisa, quarum prima nomen *Granada* retinens templo maximo insignis est: Altera *Alhambra* Regiam Maurorum complectitur sumptuosissimam, cui Reges Hispaniæ aliam adjunxerunt magnificentissimam, ex quo prospectus undequaque amœnissimus patet; de his prolixè *Nonius*. Tertia el *Alvesim* duobus collibus exornata, cujus Mauri antehac incolæ fuerunt. Quarta *Antiquerula* in planitie ædificiorum nec multitudine, nec pulchritudine prioribus tribus cedens. Totius autem urbis circuitus duodecim circiter millia passuum æquans ubique mœnibus clauditur, & 1030. turres numerat. Aër est saluberrimus: Opifices in urbe varii, & quidem serici textores plurimi. Multis enim serici libris exceptis, sola mororum folia, quibus bombyces aluntur, trigiesies mille coronatorum aureorum vectigal annuum Regibus largiri solent. Porro civitas hæc
sede

sede Episcopali, Judicio aulæ supremo,
 Cancellaria, sive parlamento, & Acade-
 miâ decoratur. Vide *Nonium, Maria-*
nam, Merulam, Johannem de Laet in
descriptione hujus urbis pag. 11. seqq:
Braunii lib. de Urbibus, Casp. Ens in de-
lic. apod. pag. 43. & seqq. Merula tra-
 dente, in primâ parte cernuntur dictum
 Parlamentum, forum sive area grandis
 200. pedes lata, & 400. longa, cum fon-
 te magnifico, & foro vicina domus Al-
 caceria, in quâ circiter 200. tabernæ in-
 stitoriaë sericum aliasque merces quoti-
 die venum exponunt. Urbem hanc à
 Mauri ædificatam, & ultimam Regum
 Maurorum, quorum ultimum *Boabdi-*
lem cognomento *Rey Chico* anno 1492.
 Rex *Ferdinandus Catholicus* expulit,
 postquàm 778. annorum spacio eam
 Mauri possederant, *Author Noster* ità
 describit. Olim hæc Urbs major quam
 hodie, ducenties mille cives habuisse di-
 citur. *Mariana lib. 25. de rebus Hispa-*
niæ cap. 16. pag. 439. Nomen ejus non-
 nulli derivant à malo granato, vel punico,
 quod insigne est urbis, & quia domus
 densa structura malum punicum refe-
 rant, alii vero ipsi nomen inditum arbi-
 trantur à cocco infectorio Hispanis Grana-
 dicto, & magna copia circa urbem cre-
 scen-

scente. Duodecim portis adoritur & clauditur. Prima Urbis pars ipsum Granadæ nomen obtinens inferius in vallis planitie Ecclesiasticorum, Nobilium, & præcipuorum mercatorum habitatio est. In eâ cernitur Templum primarium structurâ magnificâ superbiens, & jam plusquam ducenties mille coronatis constans, tunc temporis tamen, anno nimirum 1617. nondum ad finem perductum. Visu digna exhibet sacellum cum apostolorum statuis viri staturam æquantibus, & pulcherrime deauratis, ac altari, in quo ciborium sive hierotheca argentea auro obducta: & Regis Sacellum proximum, non tamen adeo pulchrum, in quo *Rex Ferdinandus*, qui hanc urbem, ut suprâ dictum, occupavit, & uxor ejus *Isabella*, ac eorum filia *Johanna*, ut & maritus ejus *Rex Philippus I. Austriæ Archidux* in tumulis ex albo marmore sepulti sunt. Templo huic contiguum est Maurorum Mesquita sive templum Cordubensi simile. Altera Urbis pars sive arx excelso loco imposita, & oblitum ortui obversum Sierra del Sol, id est Solis mons appellata muris ex quadrato lapide constructis, ac præsidio militari defenditur. Introitus rotundum ostendit propugnaculum tormentis bellicis oneratum, altare item cum

cum *Ferdinandi & Isabellæ* imaginibus, ut & cisterna marmorea, ex quâ optima aqua hausta in urbem deportatur. In arcis area, nova arx imperfecta apparet, hanc *Cæsar Carolus V.* inchoavit, quod *Merula Philippo II.* attribuit. Exterior facies quadrata interior rotunda est. Duas habet porticus marmoreis columnis integris innitente, quarum quævis mille & ducentis coronatis constituisse perhibentur. Una alteri imposita porticus, & quævis 32. columnas habet. Quatuor portæ marmoreæ, cum duobus quæque leonibus marmoreis, & variis emblematicis ac notis hieroglyphicis marmoribus insculptis. Suprà portam occidentalem conspiciuntur statuæ sex Marchionum qui dictum Regem Chico pugna superarunt. Supra has verò ingentes extant jaspides. Ex hac arce in Maurorum antiquam arcem aditus patet: in quâ adeò spatiosa, ut quadriginta hominum millia quidem comprehendere possit, viginti & unus putei marmorei in oculos incurrunt. Versus introitum lacus est marmoreus lavando corpori destinatus, ac marmorea porticus, cujus parietes Arabicis & Mauris scripturis ornantur. In utroque angulo Maurorum Regum cubilia seu lecti adeò grandes, ut sex quidem personas cuban-

bantes complecti possent. Ex hâc in excelsum itur cœnaculum, superius, ambulacra & inferius duos lectos habens. Cuncta ex marmore, statuario artificio, insigniter excisa. Laqueari deaurato & rotundo pulcherrimè totum decoratur. Fenestræ ipsæ etiam marmoreis postibus constructæ, ex quibus ambulacra exeunt prospectu jucundissimo subjectam urbem & campos contemplantibus oculis objicientia. In hoc cœnaculo Hispani Equite aurati & Nobiles convivia sua celebrare solent. Visu digna quoque est recreationis domus, ex quâ Nostri in conclave longum, ac inde in balnea quinque marmoreis pavimentis insignia ducebantur. Sequebarur area pulchra & magna figuram quadratam exhibens, & el quadro, vel los Leones appellata, in quâ duæ arcæ ex marmore integro quælibet decem leonibus innixæ. Ambulacra marmorea 117. columnis marmoreis fulciuntur, quibus pavimentum item marmoreum substratum est. Arcæ huic duæ adjunctæ sunt recreationis domunculæ, cum conclavi opus hydraulicum ostentante. E regione porticus duo conclavia marmorea habet, quorum unius, pavimentum ex integro marmore confectum septem pedes latum, & undecim longum

gum est. Vicinus hortus mala aurea ferentibus arboribus abundat. Ab hac arce ulterius ascendentibus in conspectum venit Maurorum Regum domus deliciarum antiqua, & in montis fastigio templum à Mauris erectum, & *S. Helenæ* jam dedicatum, ubi memoriæ peregrini nomina sua insculpere solent. Proximi sunt varii horti, & cisterna Algibe nominata, ac aquam pluviam colligens, cujus potus admodum gratus, & salubris diarrhœam sedare fertur. In altero montis latere ædes sacra, cui nomen el monte Santo, vel los Marryres. Hæc peregrinationibus sacris quovis tempore verno frequentata aditur viâ pulchrâ lapidibus pulchris strata, & utrinque arboribus septa; cruces plures in eâ distantia positæ, quam Christus ad flagellationem suam eundo emensus est. Superior ædis pars tota est nova, & celebris 10. sanctorum Episcoporum sepultura, quas Mauri occiderunt. Foveæ item plures monstrantur, in quas Christianos occisos Mauri projecerunt. In tertiâ Urbis parte porta est, per quam *Rex Chico* post arcem & Urbem anno 1492. *Regi Ferdinando* traditam exivit, Regem orans, ut eam lapidibus à cæmentariis obstruendam curaret, ne quis hominum postea per eam egre-

egredi aut ingredi posset, quod etiam impetravit. Ut autem in posterum *Regis Ferdinandi* pollicitatio, quâ Regi Mauro satisfacit, immutabilis permaneret, porta grandi propugnaculo obstructa est, & hætenus eodem clausa manet. Dictus *Rex Chico*, sive parvus, per portam egressus in colle pulcherrimam hanc arcem cum urbe contemplatus esse, ac lacrymasse, mater verò lacrymanti dixisse fertur: Jure ut puer nunc extra urbem ejulas, in quâ viriliter pugnando te virum præstare noluisti. In quartâ urbis parte nihil alicujus momenti, & visu dignum se exhibet. Cæterum æstivo tempore Granada civitas est amcenissima ob fontium & puteorum multitudinem, quorum decem millia numerari ajunt. Glacies in cellis plurimis custodita æstivis mensibus ad refrigerandum potum adhibetur. Hinc æstate plurimi homines ex aliis Hispaniæ locis in hanc urbem solius recreationis causa se conferre solent. Hætenus *Author Noster*, qui dentium dolore insigni vexatus in hâc urbe, cum cucurbitulis impositis dolori tanto mederi studeret, chirurgum habuit, qui ad secandam aut aperiendam cutem cultro, quo panis scinditur utens, eum satis duriter tractavit. Per plateas euntes nostri
Ger-

Germani consuetum scomma Lutheranos, Lutheranos audire coacti sunt. De plurimis haftenus dictis consule etiam *P. Merulam part. 2. Cosmographia lib. 2. cap. 23.* quem *Author noster* diligenter legit.

Si diutius quis hic morari desideraret, Malagam excurrere posset. Emporium hoc, ut *Merula & Nonius cap. 24.* scribunt, admodum populosum, quo certis temporibus undique mercatores confluent, ut dulcissimos fructus à Sole maturatos, & coemptos secum auferant, in solo amenissimo & feracissimo sedem suam nactum vino & oleo optimo & copiosissimo abundat. Turribus, mœnibus & propugnaculis validissimis circumvallatum, & armamentario omnis generis armis & tormentis bellicis affluente instructum duobus defenditur castellis, quorum inferius Alcazzava superiori Giralfarto duobus muris jungitur, ita ut sine ullo periculo ex uno in alterum perveniri possit. Deinde iter institui posset. Velez Malagam, seu Velusium Malaccæ 5. milliariibus Malaga, & $1\frac{1}{2}$ à mari Mediterranei disjunctum locum, in quo omni-
geni fructus optimi, cum primis Cube-
bæ, & Uvæ passæ, non solum de Lexia
sed etiam de Sol (duum enim sunt gene-
rum)

rum) inveniuntur. *Merula fol.* 273. Inde Alhamam Granada septem millianibus distantem si peteret, locum videret grandibus & præcipitibus quidem scopulis undique cinctum, sed tamen situm in tractu admodum fertili, & thermis saluberrimis prædita, quarum calor temperatus mense Septembri & Martio nervorum affectibus præter naturalibus mirè mederi prædicatur. Magnis sumptibus conservari solent, ut homines iis commodè uti queant. *Merula* & *Nonius cap.* 27. Sunt porro plura loca visu digna: Ronda vel Arunda in monte aquis undique circumdatur. Ex urbe ad flumen per 400. gradus à Mauris scopulo incisos descenditur. Zabara urbs & arx in excelsio scopulo unius & difficilis, ac scopulo incisi aditus beneficio adventantes admittit. Almeria optimo situ haud procul à Promontorio Charidemo, vel Cabo de Gates, in districtu ob maris propinquitatem commodo, & olivarum, ac fructuum plurium ferace. Olim Abderam nuncupatam anno 1147. Mauri amiserunt, quâ de re *Rodericus Ximinius lib.* 7. *rer. Hispan. cap.* 11. *Joh. Mariana lib.* 10. *cap.* 18. & *L. Nonius cap.* 25. Genuenses tunc temporis nacti sunt vas illud Smaragdinum, quod hætenus in Gazophylacio

lacio suo custodiunt, quanquam annales
 ipsorum contradicunt, ut in *Itinerario*
Italiae cap. 4. pag. ult. diximus. *Maria-*
na tamen contrarium asserit, & *Christum*
 ultimam coenam celebrantem eo usum
 esse negat. Antiquera in medio hoc regno
 Granatensi inter urbes Granadam & Ron-
 dam locum non planum occupat, vicina-
 que est arci munitissimæ, cui Alcasalia
 nomen. In hac Reges libenter commo-
 rantur, utpote quæ prospectu in pul-
 chrum, fertile, & fontibus aquisque ab-
 undans territorium jucundissimo oculos
 delectat. Arcis portæ omnes ferreæ sunt,
 ac in ipsâ arce multa Maurorum arma cu-
 stodiuntur. *Plinius* Urbem dictam Sin-
 giliam appellat. *Ortelius in Hispania ve-*
teris tabula Antonini Anticariam esse au-
 tumat. Vide *Merulam f. 274.* & *Nonium c.*
26. Multum salis hic conficitur. Duobus
 inde milliaribus fons est admodum salu-
 bris, Fuente de Antequera, cujus aquæ
 calculum renum & vesicæ frangunt, si
 bibuntur. Munda quinque milliaribus
 Hispanicis ab urbe Malaga recedens, cu-
 jus *Strabo, Plinius, & Dion* meminerunt,
 urbs illa est, apud quam prælium inter
Cæsarem & Pompeii liberos factum est.
Nonius cap. 28. Cartama oppidulum &
 arx duobus ab urbe Malagâ milliaribus
 di-

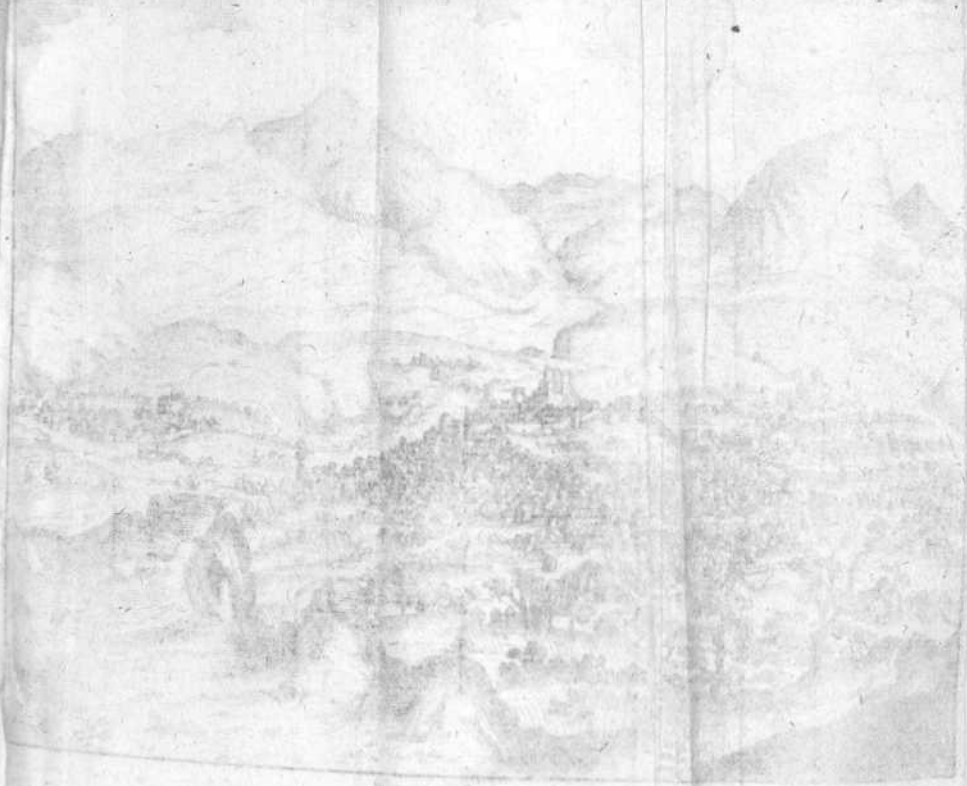
ANTEQUERA.

АНТЕПОЛЯ

1701

LOXA.

distant. In circumjacente districtu nascuntur Gallæ multæ, & arbuscula sive frutex summagre Hispanis, Sumachro Italis, & Somach, vel Smack Belgis, cujus folia coriis & capillis canis denigrandis inserviunt. De Cartamâ vel Caruma vide *Nonium cap. 25.* Omnes hætenus nominatæ civitates, cum sequentibus, & aliis, inter quas & Loxa, situm suum habent in hoc Regno Grana-dæ, cujus recuperationi *Rex Ferdinandus Cæsaris Caroli V.* avus omnes nervos intendit, & non quievit, donec aliis suis Regnis Hispanicis tandem adjungeret. Qui plura sciendi desiderio teneretur, legat *P. Merulam*, & præcipuam *L. Marinæum Siculum*, ac *Marianam*. Item *C. Ens*, in *deliciis apodem. pag. 59.* ubi docet quomodo duum generum uvæ passæ conficiantur.

Ad Nostrorum iter redimus. VIII. Id. Junii Granada relictâ maturè radices nivalium montium attingebant. Valles satis cultas & vini, ficuum, ac malorum aureorum feraces invenerunt. Duobus ab Urbe milliaribus pagus erat paucas ædes habens, sed fructibus affluens. Hinc montes magis ac magis in altum se attol-lunt passim roremarino & salvia vestiti. Post 6. milliarium viam confectam se-

268 REGNI HISPANIAE
cundâ pomeridianâ pervaserunt municipi-
pium

Bacam, in loco excelsio situm. Hinc in montibus itinere ad quartam milliaris partem promotio, transitus excelsus, periculofus, & adeo anguftus, ut uni poft alterum afino transire tantum liceat, ipfos tranfmifit. Memorabilis hic Echo quaternâ vel quinâ vocis reciprocatione ludens. Paulo ulterius tractum offenderunt fruticibus arundinibus, ac caricibus frequentem, ut & plures in iis nodos. Cum enim loca hic periculofiffima fint, & multis cædibus infamia, quifque viatorum constringere nodum, & ave Maria precari pro occifis folet. Poft alterum milliare ad Ventam venerunt in folo nonnihil fertili, quia montes hic aliquantum minuuntur. Viam hanc trium miliarium à meridie emenfis pernoctandi facultatem largita eft urbs

Guadix, Granada novem miliaribus femota. Ad colles declives in planitie grandi fedens ingenti fpatio diffunditur, fed, exceptis aliquot fic fatis elegantibus monafteriis, malè ædificata, cujus *Plinius* & *Ptolomæus* meminerunt. Portæ infcripta funt hæc verba: *Colonia Accitana*. *Asperrimi* montes undique urbem circumfepientes prohibent, quo
mi-

minus oleo & aureis malis abundet; frumento tamen, vino, fructibus, & reparatoria non destituitur, & quatuor rivulorum aquis rigatur.

v. Id. Junii iterum plures colles utrinque altis montibus stipatos transeuntibus obvia facta sunt roris marini copia, ingens & Venta seu diversorium solitarium hominibus vacuum; cui, postquam quatuor milliarium viam expedivissent, circa meridiem succedebat aliud solitarium hospitium

La venta Babul nomine. A meridie per montes restabant 3. milliaria

Basani usque, urbem ad Episcopatum Guadix pertinentem, & valli injectam, cum arce veteri collapsa, ac cultissimo solo circumdatam. Si templum Nuestra Sennora de la pietad miraculis magnis nobile excipias, nihil visu dignum ostendit, ac ad Granatense Regnum pertinet.

iv. Id. Junii montana peragrarare pergentes septem milliarium spacio nec homines nec domos videbant, donec tandem Ventam offenderent, quam vino & pane destitutam præterierunt, post quartam milliaris partem in Marchionis de Vela, vel Velez ditionem venientes, & solum nonnihil cultum, sed malè habitatum

tum inveniētes, ita ut relictis adhuc quatuor milliariis pernoctaverint in pago admodum vili

Veles el rubro, postquam totum hunc diem undecim milliarium itinēri insumpserunt. In scopulis veterum murorum rudera, munimentorum fines custodiētiū, indicia esse incolae dicebant, in quibus Mauri excubias agentes transitum defenderunt.

III. Id. Jun. in montanis pergentes praeſter duas Ventas nihil viderunt. Aliquot rivos ficcatos, aliās aquis plenos transiere, & 7. milliarium viā terminatā prandium sumserunt

31. *Lorca* in *Murciae* Regno, quod Hispaniae Tarraconensis pars est. *Murciae* termini sunt Occidui Granada, Septentrionales Castella Nova, Meridionales & Orientales mare mediterraneum, quod Virgitanum sinum, & Scombrariae Promontorium hodie Cabo palos nominatum attingit. Metropolis est Murcia: Eam sequuntur Cartagena; Lorca; Castellum Almacarron, ubi magna aluminis multitudo; Guardamar, Portilla; Vera, olim Virgi, unde Sinui Virgitano nomen; & Muslacra. Territorium copiam bombycum ingentem nutriens moris scater, & circumcirca urbem Murciam
omnis

omnis generis fructus profert, & in Lor-
censi agro optimi olei, quod cæteris o-
mnibus præfertur, ferax est: In reliquis,
præcipuè quâ se Cartagenam versus ex-
plicat, non est quod de magnâ fertilitate
glorietur. Præcipua in hoc Regno sunt
særici commercium, pulchra vasa fictilia
& portus Cartagenæ amœnus.

Lorca Urbs in excelso loco, sub se ma-
nantem videt Gadalantin fluvium sex in-
de miliaribus in mare mediterraneum se
præcipitantem. Solo fertili utitur. Inco-
læ plærque sunt novi Christiani sive
Mauri Baptizati, homines admodum
mali & perversi. Nostri Germani coacti
fuerant Alcalde Mayor seu Judici suppli-
care, ut pecuniâ suâ sibi panem compa-
rare liceret. Mos in urbe obtinuit, ut
nemo collaria dentato ornamento deco-
rata usurpet. Tractus circa Urbem ad-
modum periculosus à latrocinantibus
Mauris redditur. Facetum quid narrat
Author Noster, quod antè annos plures
hic accidit. Mauri puero equos eripue-
rant, ipsumque secum abduxerant. Pe-
tenti concesserant, ut & ipse equo infi-
deret, quo commodius una pergeret:
Hic equâ consensâ cum ad urbem univer-
so jumento reverteretur; Mauri frenis
carentes à cæteris jumentis equam inse-

quentibus abrepti, atque inviti Lorcam deportati & capti sunt.

A meridie iter facientes planities excepit ad sinistram montes, & ad dextram urbem Cartagenam deferentes, quod Mauros vias infestantes timerent.

32. *Cartagena* olim *Carthago Nova* celeberrima fuit Urbs, de qua *Polybius lib. 10. Livius l. 26. Silius Italicus l. 25. & plures alii* legendi. Vide quoque *P. Merula cap. 22 fol. 268.* Hodie nec magna, nec pulchra, spatiofo tamen & pulchro portu ducentas triremes recondere potest. Sombri, quos macrell vocant, pisces in his locis frequentes, magni in mari huic urbi vicino multitudine capiuntur. Ab his opposita insula dicta est Scombratia. Sparti quoque ingens vis in Urbis territorio nascitur. *Nonius cap. 66.* tradit: *Regem Philippum II.* ne in piratarum aut Maurorum potestatem recideret, ejus redintegrationis initium fecisse. Hodierno tempore profecto munitissimis operibus bellicis instructa, Episcopum quoque habet. Vid. *Amb. Moralem lib. 11. Annal. Hispan. cap. 19.* ut & de antiquitatibus, quæ hic reperiuntur, *Jacobi Lapidis Stunicæ itinerarium ab urbe Complutæ Romam usque, quod Francisci Schotzi itinerario Galliae & Hispaniæ adjunctum*

Atum est. Serus vesper Nostros Germanos deportabat, in pagum

Totanam, exiguum admodum, Commendam tamen *S. Jacobi*, ut vocant, habentem, & Lorca 4. milliaribus distantem.

Prid. Id. Junii Hinc inter montes per satis planam terram, ac Lebrillam & Cantarillam viles admodum pagos profectio- nis ante meridianæ milliarium octo finem fecerunt in Urbe

33. *Murcia*, hujus Regni, cui nomen dedit, metropoli, sita in planitie pulchrâ, & ripæ incumbente Seguræ fluvii ut *Johannes de Laet pag. 37.* eum appellat. Fluvium hanc vallem, in quâ Murcia sedet, amœnissimam tranantem, Straberum appellari apud *Nonium* reperio. Alii Sorabim nominant, & Seguram forsitan Hispani. Murcia civitas admodum amœna & pulchrè ædificata unum & dimidium milliare ambitu suo, & decem incolarum millia, Si *Salazario pag. 64. seqq.* credimus, comprehendit. Plateas omnes recta linea extensas habet. Insignia Urbis sunt 7. coronæ, quibus à Rege Castellæ *Alphonso X.* Astrologo, & Historico Regis *Ferdinandi Sancti* filio, qui Imperator Romanus evasit, & cujus cor atque intestina anno 1283, hic sæpulta

sunt, donata est. Ordinata & laudabili rectione administratur, de quâ idem *Salarzarius*. Episcopatum & 7. parochias habet. Franciscanorum spectabile Monasterium tribus areis, & in unaquâque duabus porticibus sibi invicem impositis, ac Bibliotheca insigni doctorum Virorum effigies monstrante superbit. Basilicæ sacræ turris adeo lata est, ut supra eam curus circumagi queat. Jesuitæ etiam Collegium in urbe habent, & hortum in quo mala citria nascuntur capitis humani magnitudinem æquantia. Quos fructus mens humana excogitare potest, eos circa urbem nasci invenies. Mori creberrimæ ferici commercium mirè promovent. Arundines dulces saccharum largiuntur. Ad alterum milliare ab urbe oryza nascitur, & quidem ubertim. In hortis Olivarum proventus felix, & præla multa oleo exprimendo inservientia. Oleum autem hujus loci in magnâ existimatione & precio habetur. Vide *Nonium cap. 65.* & *Merulam cap. 22.* Haud magno ab urbe intervallo monti superstructa arx Monto agudo ipsi urbi patrocinator: Nostri Germani hic asperâ visitatione exagitati pro quovis ducato duas quartas, atque ita quadraginta florenorum summam solvere cogebantur, nec nisi decem regales ex

Re-

Regno secum exportare ipsis licebat.

Idibus Junii hinc per hortos proficiscientes ad tertium milliare Regnum Valenciæ ingrediebantur, in colle disternatum lapide ibi fines separante. Via minus secura in hoc tractu, ubi maligni mox ex uno in alterum regnum fugâ sibi consulere possunt. Meridiano tempore ad-

Orihuellam, vel *Horihuelam* Murcia 4. miliaribus remotam urbem, quæ Latinè Orcelis nominata Episcopum habet, & inter montes commoratur. Amœnissimis hortis circumdata, & sublimi sed antiquæ arci adjecta, pulchro Jacobinorum Monachorum Cœnobio decoratur. Vide *Nonium dicto loco fol. 203.* Germani Nostri boni Hispani cujusdam deprecationi debebant, quod à solutione custodibus peras perscrutantibus debita immunes discederent.

34. *Valenciæ Regnum*, quâ ortum spectat, Mari Mediterraneo alluitur: Septentrioni se obvertens Aragoniam tangit: Occiduo parte Veteri & Novæ Castellæ confinis est: Meridionali termino Murciam attingit. Vide *Bernardinum Gomeſium, Beuterum, Maginum & Merulam.* Numerare dicitur 64. oppida & oppidula murorum ambitu clausa, mille

pagos, 35. magna & parva flumina, 4.
 portus, ex quibus Alicante urbis unus.
 Nullibi plures quàm in hoc Regno Mau-
 res ad Christianam fidem conversos, quos
 Moriscos appellat, habitare dicunt. Hor-
 tis amœnis, locisque magnam recreatio-
 nem afferentibus, oryza item, saccharo,
 aliisque pulchris fructibus, variisque sim-
 plicibus Pharmacopolis inservientibus
 affluit. Præcipua post Valentiam metropo-
 liti loca sunt 1. Gandia Jesuitarum
 schola celebris. Hanc instituit *Franciscus*
Borgia loci hujus Dux, qui ipse Jesuita-
 rum Ordini se mancipavit. 2. Denia
 proprium suum Marchionem habens,
 ac arcem à naturâ & hominum artificio
 optimè munitam, ut & duos portus met-
 eorum navibus plurimis frequentatos.
 Situm enim ad negotiationem in mari
 exercendam commodissimum nacta in
 colli speculam habet, nautis in mari lon-
 ge remotis in conspectu versans. De De-
 nia seu Dianio vide *Nonium in Hispan.*
cap. 67. 3. Biar optimo & albiſſimo
 melle nobilis. 4. Xerica, 5. Orihuella.
 de quâ in præcedentibus. 6. Alicante.
 7. Morvedro. 8. Xativa, & aliæ de qui-
 bus in sequentibus. Vide *Francisci Di-*
àci annales Valent. Regni anno 1613. e-
dit.

Horivela vel *Oribuella* à meridie discesum suum maturantes per pulcherrimos hortos, ac duo municipia, & porro planos & cultos campos duorum milliarium longitudine excurrentes se contulere in Urbem

Elchen, secundum quosdam duobus tantum milliaribus à mari secedentem, quæ Illice olim Illicitano Sinui nomen suum indidit, quem à sequente urbe Alicante denominatum esse autumant. Prior opinio *P. Merulae*, posterior *Botero*, *C. Ens*, & *Johanni Laetio* placet. Aqua ferè omnis falsa est in urbe Elche, quæ sic satis ædibus decorata hortis abunde dives est, & arboribus, palmis præcipuè, & arboribus illis, quæ siliquas Græcas ferunt. Vicinam habet civitatem Guardamar, ex quâ Belgarum nautæ sal navibus in Belgium advehere solent.

xviii. Kal. Quintil. per planam sed incultam, ac arboribus solis vestitam terram quatuor milliarium protectione tenebant

35. *Alicantem*. Hanc Urbem Veterem Illicen esse supra nominati opinantur. In maris Mediterranei littore cubans, & ab uno latere montibus stipata portu suo Regi magnum commodum parit. Eum frequentant Germani & Belgæ vinum

num petentes, quod bonitate suâ suæ ipsius laudis præconem agit, quamvis *Johannes Wilhelmus Neumayer in suo itinerario Italico & Hispanico pag. 388. seq.* dicat, quod alta vina omnium optima rarò pura in Germaniam afferantur. Rorem marinum quoque scribit in hoc tractu ad viri longitudinem crescendo pervenire: præter viginti coronatos nemini licere plus pecuniæ secum auferre; 5 dierum intervallo ex urbe Alicanti Madritum perveniri, & Castellum dictæ urbis Alicante in victum ab omnibus æstimari. *E contrario Author Noster* perhibet, dictum Castellum 50. militum præsidio custoditum non magni momenti esse, nec ob nimiam altitudinem multum incommodi afferre posse. Porro inferius inquit, portum tria tuerentur propugnacula tormentis æneis onerata. In portu ipso cum nullæ naves bellicæ stationem habeant, mare circumfluum admodum periculosum, & discriminis plenum est, nonnullæque tantum speculæ signis datis Maurorum præsentiam indicant. Cum Nostrî ibi essent. 6. Maurorum naves Gallicam, quæ Cartagena advenerat, adoriebantur: Hinc magnus tumultus in urbe ortus, campanisque signa data, at quisque armatis portum petebat, quia timebatur.

ne ipsam urbem Mauri petitori essent. Nostris itaque timor injectus, qui alias satis commode hic habebantur, ab Hispano quodam suæ uxori hic habitanti, commendati. Nam apud hunc, cui *Francisco Marques* nomen, Belgarum, Anglorum, & Germanorum mercatores & nautæ hospitia sua habere solebant. A meridie hora 4. hinc abeuntes jumentis suis per lapidosam montium puerto de Malamagor viam vehebantur, omnigenum fructuum & vinearum copiam tamen cernentes, ac quatuor milliarium ductu de nocte pervenientes in urbem

Xicono vel *Xicon* 700. circiter focos numerantem, & inter montes sedem natam, cui Castellum excelsius imminet. Transitus est angustus remorando exercitu alicui admodum idoneus. Vini-cultura frequens urbem opulentam reddit.

xvii. Kal. Julii itinere per montes continuando occupatis frequentissimi Roris matini frutices, & inter lapides culti campi incolarum laboriosam diligentiam loquentes se obviam tulerunt. In viâ quatuor milliarium, Alcoil oppidulum permeantes, ipso meridie assequebantur

Contentaynam pagum, quem *Merula*
pag.

p. 264. urbem nuncupat. Pomeridianum iter per montes, nonnullis parvis pagis in conspectum productis, cum vespérâ ingruente in montana, quadraginta fontes cæmentario opere comprehensos exhibentia se insinuabat, noctu per pontem ducens, & inde

Xativam, cujus à priore loco distantiam quinque magna milliaria metiuntur. In pulcherrimarum Hispaniæ Urbium numero eminenti colli sedem suam immisit, quâ infrâ eam Sucro, vel Xucar fluvius præterlabitur. *Nonius cap. 68.* Supra urbium duo castella mutuâ oppositione se inspectantia. Ab ipsâ Urbe 3000. focos numerari prædicant. Ædificiorum plærque structura grandi surgentia palatia potius, quam domos appellaveris. Ex fontibus plurimis aqua optima per canales in Urbem immittitur. Solum urbem ambiens à plurimis hortis omnis generis fructus, ac punica mala præcipuè ministrantibus admodum amœnum redditur. In eo linum quoque præstans sed brevius nascitur. Vide *Plinius lib. 19. cap. 1.* Nostri ibi morantibus *Princeps de Ascoli* ex Neapolitano Regno huc deducebatur, ut captivus detineretur.

xvi. Kal. Julii quatuor milliarium distant-

stantia superata ipsis dabat municipium

Algemesin milliari uno remotum ab oppido Alcira, vel Alzira Suironi vel Xucaro fluvio admotum, & serici commercio nobile, quod in viâ obvium habuerunt. A meridie quinque milliarium intervallo permeato pernoctaturis se offerebat urbs

Valencia, inter quam & Xativam viâ intercedens tantâ pulchritudine & amœnitate conspicua est, ut vix amœnior & pulchrior excogitari queat. Vix dimidium milliate confectum est, quin municipium, oppidulum, aut pagus se in conspectum det. Cum liberis uxores ante januas sedentes sericis filis ducendis operam dant; Novem hæc miliaria hortum perpetuum, in quo omni-geni fructus, &c variæ arbores mira viatorum animos voluptate perfundunt, & oculos jucunditate incredibili pascunt, si diceres à veritate non abluderes.

36. Urbs *Valencia* Regni hujus à sede nominati caput, *Nonio cap. 69.* docente (vide de hac urbe *Anton. Beuterum in Chron. Hispan. & Regni Valenc.*) & notæ præcipuæ civitas amœno situ in Tarraconensi, vel citeriori Hispaniâ ter mille passuum spacio à Mediterraneo

mari posita est in margine fluminis Tu-
 riæ, quod *Author Noster* *Quadalavias*,
Maginus *Guetalabiar*, & *Boterus* *Gua-*
dalaviar, quod nomen pulchram & lim-
 pidam aquam sonant, appellaverant.
 Fluvium hunc tres pontes regunt. Urbs
 vulgari proverbio *Valentia formosa* nun-
 cupatur, & duodecim ædium millia, ut
Merula scribit complecti fertur, non an-
 numeratis iis, quarum in suburbiis, &
 hortis forsan etiam tot esse possunt. *Pe-*
trus Medinensis decem puteorum & fon-
 tium millia, & quod excurrit, hic nume-
 rat. Panni in hac urbe parati adeo densi
 sunt, ut pluvia eos penetrare nequeat.
 Commerciis quoque urbs maxime flo-
 ret, Romanorumque tempore jam inno-
 tuit. *L. Marinæus Siculus* in fine lib.
 3. in hac urbe consuetudinem esse,
 ut maleficorum cadavera ex loco sup-
 plicii ipso festo *S. Matthiæ* sacro au-
 ferantur, & sepeliantur. Nostri hunc ri-
 tum explorantibus, fabulam esse respon-
 debatur. Abundabat hoc Regnum supe-
 riori sæculo plurimis Mauris, qui anno
 1610. exacti sunt. Unicuique exeunti,
 ut tabula opere cæmentario curiæ muro
 inserta testatur, tantum, quantum pote-
 rant, secum portare licebat. In fine urbis
 domus erat, in quâ liberi ipsorum, quos
 relin-

relinquere cogeantur, in fide Christianâ instituebantur. Aër urbis & regionis admodum temperatus, & terra adeo fertilis, ut Campaniæ, aut terræ di Lavori in Neapolitano Regno, ut *Nonius d. cap. 69.* dicit, minimè cedat. *Mariana lib. 10. cap. 4. fol. 410. à. Hisp. hist.* scribit; Urbem hanc in Edetanis sitam, aquarum divitem, ob varias res admodum amœnam, commerciis cum exteris nationibus celebrem, incolarum civilitate nobilem, æquè hoc tempore, ac olim famæ celebritate illustrem esse. Vide, quæ de hâc Urbe *Idem lib. 12. cap. ult.* tradit. Incolas profecto jucundis, civilibus, & humanis moribus præditos esse mirum non est, quandoquidem multi nobiles in eâ habitant, & studiosorum magna ad hanc Academiam multitudo confluit. Ex urbe hâc oriundi fuerunt duo Pontifices *Callistus III.* & *Alexander VI.* vi & *Ludovicus Vives* vir ille doctissimus. Anno 1599. Rex *Philippus III.* cum *Austriæ Archiducissa Margaretha*, & *Albertus Austriæ Archidux* cum *C. E. Isabellâ Hispaniæ Infantâ* nuptias celebraverunt. *Margaretham Reginam* magnificentissimâ pompâ coronat. 3000000. constante in hâc Urbe exceptam fuisse scribit *Bochius in histor. narrat. de Alberto & Isa*

Isabell Archid. fol. 100. edit. Antwerp. de anno 1601. Proregem hic Rex alit, cui muneri tunc temporis, anno nimirum 1617. *Dux de Feria* præfuit. Quemcunque Rex vult, huic Regno præficere potest, quandoquidem tantis privilegiis, quantis Lusitania, non munitum est. Hoc unicum habet, quod Rex tenetur in propriâ personâ in Regno se exhibere, & filium suum Principem offerre. In Audientiâ, ut vocant, Prorex supremum locum occupat, & duodecim assessorum opera utitur. Omnes ab ipso appellationes rectâ ad Aulam Regiam transferuntur. Urbi præest Corregidor suus. Nobiles vero proprias ædes habent, la casa de la deputacion nominatas, in quibus congregati de rebus regnum concernentibus agunt. In Academiâ *S. Dominicum* docuisse ferunt. In eâ duo sunt Collegia, unum à *Carolo V.* alterum pulchrius ab Urbe extructum. Jesuitis sua sunt collegia. Hujus loci Archiepiscopatum singulis annis centies mille ducatorum redditibus frui dicunt. Archiepiscopi hujus antecessor, qui titulo Patriarchæ Antiochensis fruebatur, magnificum Collegium extruxit, & large ditatum 24. juvenibus Sacerdotibus alendis destinavit. Primarium templum Sedes Apostolica

vocatur. Latus chori unum ex Alabaſtro multis imaginibus Biblicis exornatur, ſuperius *S. Virginis Mariæ*, & infantuli imaginem artiſicioſè à Belgâ quâdam depictam oſtentans. Ara in templo argentea, & lampadibus 14. argenteis inſtructa. Turris 202. gradibus aſcenditur. In *S. Andreae* templo ſepultus eſt novus ille Sanctus *Franciſcus Hieronymus Simon* qui ætatis 33. annum agen, 25. Aprilis anno 1612. vivere deſiit; tunc tamen temporis, anno nimirum 1617. nondum canonizatus, aut inter Sanctos à Pontifice relatus, quamvis multa miracula jam tum edidiſſe ipſum perhibuerint. Apud altare ipſius plurima induſia ſuſpenſa, ut & res aliæ ab iis, quibus adjumento fuit; tot, inquam, quod apud nullos alius Sancti in Hiſpaniâ altare conſpiciuntur. Lampas ibi ab Alberto Archiduce donata, cujus conſectio tantum octo mille Ducatis conſtituiſe perhibetur. Vivus nemini, ſe miraculorum dono præditum eſſe, revelaiſſe, ſed moribundus illud indicaſſe fertur. Ante Sacellum triverſus leguntur *Mortuus eſt non fœdatus*. Inter res precioſas dono datas longa eſt fascia annulis repleta, quos pretioſi lapides exornant. Noſtris exhibebatur exoſculandus Calix, quo miſ.

missam celebrans usus est. Bursa ubi mercatores urbis negotiandi causa convenire solent, & armamentarium in Urbis extremitate visu quoque digna sunt. Inde exitus patet in propugnacula novendecim ærei tormentis majoribus munita. Inter alias commoditates Urbem ambientes lacus est pulcher tria milliaria circuitu suo claudens, & Albesera dictus. Dimidio ab Urbe milliari pagus Porto el grajo mari propugnacula opponis tormentis æneis onusta, pontemq; ligneum 150. passuum longitudine in mare projicit. Sexus foemininus in Urbe reliquo totius Hispaniæ ob pulchritudinem præfertur, sed libidinis infamiâ Urbem famosam reddit. Vide *Boterum in relat. part. 1. lib. 3. & Lansium in orat. contra Hisp. pag. 502. in 8.*

Postquam Nostri Viatores omni in hac Urbe visu digna contemplati erant, novo pacto cum ductore suo inito, ut Barcelonam & Saragozam deducerentur, pro singulis personis 10. Ducatos solvebant. Reculas suas novæ investigationi & consignationi subjicientes, *Francisco Roberto del Rupe* deprecante, ducentos coronatos liberos & à vectigali immunes conservarunt. Iter, quod Sevilla in hanc Urbem usque fecerunt, est 125. mil.

milliarium, alias 107. milliarium firectam viam infles. Sex Denires pro uno Ducato pendendi in duas partes dividantur. Commeatus liberi Schede in quatuor diversis locis subscribuntur.

XIII. Kal. Quintilis hora 10. Valentia valedicentes apud portam à duabus custodiis, ac mox post semi milliare iterum divexabantur. Ferè maris ductum sequentes via commoda 4. milliarium utebantur, & meridie veniebant in urbem

Morvedro, in Valentia Regno, ut *Nonius*, & *Johannes de Laet* scribant, à mari bis mille passibus distitam. Locus hic Saguntum est, Romanis olim fidissimum, cum ab Hannibale Carthaginensium Duce obsidione cingeretur, & caperetur. *Polyb. lib. 3. Plin. lib. 16. cap. 40. Livius lib. 21. § 24. Florus lib. 2. cap. 6. Æmilius Probus in Hannibale, Orosius lib. 4. cap. 14. Eutropius lib 1. § alii plures.* In mero scopulo sitam olim amplam admodum fuisse collapsa rudera restantur. Ad portam propè templum cathedrale *Hannibalis* dicti caput lapidi incisum cernitur. In Urbis portæ tabulâ lapideâ admodum confracta vix verba legi possunt, quæ *Nonius* & *Merula* habent. Proxime dictum templum ingressus

sus patet in scopulum monstrantem ruderam Amphitheatri vetusti, sedes viginti octo lapidibus incisas, & sibi mutuo impositas, ostendentis. Fornicibus sustentantur adeo crassis, & firmis, ut tormentorum æneorum ictibus difficulter comminui queant. Vide *Nonium cap. 70.* Superius adhuc castellum est, sed in collapsis rudibus jacens, ut *Author Noster* tradit.

Ex hoc loco descendentes via 4. milliarium porro terram sic satis cultam, & pagos, aliquot exhibebat; Ubi que vero locorum à custodibus excubias agentibus, qui nullibi adeo crebri quàm his in locis, ne sericum exportetur, multum negotii facessebatur. Nocturnam quietem cupiebant in oppidulo

Villareal, in planitie oleas sativas tidiarum proceritatem æquantes producente; Vestitus hic mutari incipit, fœminis se magnis collaribus & cincinnis complicatis, ut in Germaniâ exornantibus.

XI. Kal. Julii in viâ quatuor milliarium longitudine exporrectâ, & per satis cultum territorium ducente, ac quandoque collibus surgente, post molestias novas à custodiâ creatas, tres pagos, ubi arx vetusta, & lapidosos montes, meridie se receperunt in pagum

Cabanes. Pomeridianum iter exhibebat item cultam terram, & oppidula duas Cuevas, & Salsadellam.

S. Mattheo oppidulum, adhuc in Valentiaë Regno, à præcedente pago 5. miliaribus dimotum, nocturno diversorio viatores nostros commode & laute excepit. Inde interstitio haud longo est Peniscola civitas ad Mare, quò se recepit *Papa Benedictus XIII.* cum à Concilio Constantiensi depositus esset. Munitissimus in acuminato scopulo ferè toto mari circumfluo. *Laetius* ad Catalauniam, *Salazarius* ad Valentiam refert.

x. Kal. Quintil. aspera & lapidosa viâ utrinque tamen frumenti & vini ferace, ac rore marino abundante ferebantur per duo oppidula Talets, & Traiguerra adhuc in Valentiaë Regno sita. Mare mediterraneum semper ad dextram sequebatur, adeo ut periculosum ob latrocinantes Mauros iter habuerint 27. circiter Turres *Carolus V.* in locis commodè in litore sitis excitandas curavit, in quibus semper duo pedites, & unus eques excubias agendo piratarum & hostium adventum signis datis incolis significant, ut *Johannes de Laet* pag. 16. scribit. Nostri plures rivi aqua accedente periculosi transeundi erant, 4. milliarium itinere

facto die medio prandii sumendi gratiâ
 subſtiterunt in Venta Hoſtal & diverſorio
 la Sena rivo vicino, ubi Valencia & Cata-
 lonia ſeparantur.

38. *Gothalonia, Catalonia, Cataulau-
 nia* (vox ex Gothiſ & Alanis compoſita
 creditur) inter Aragoniam, montes Py-
 renæos, & mare mediterraneum, à quo
 ad Valenciæ Regni terminos uſque lava-
 tur, à Salſas ad Iberum, vel Ebro flumen
 ſe exporrigit, & triangulum ſitu formans
 tridui iter fere longa & lata eſt. Vide *Jaco-
 bus Bracellus Hiſp. belli lib. 1. circa finem.
 Merula part. 2. Coſmogr. lib. 2. cap. 15:
 Hieronymi Paulo tradente*, longitudo e-
 jus fere 170. & ubi latiffima 130. millia-
 ria Italica habet. Regnum hoc comple-
 ctitur 56. partim urbes, partim oppidula
 muris cincta, & haud exiguum pagorum
 numerum, in quibus ſexcenta hominum
 millia numerari ajunt. In eo ſunt unus
 Ducatus, 3. Marchionatus, 11. Comi-
 tatus, & multi liberi Baronatus, qui ma-
 jore & minore juridiſtione fruuntur.
 Longè populioſior hæceſſet Regio, niſi
 libertatis amor nimius incolas adeo ſu-
 perbes redderet, ut agriculturam, & tem-
 pecorariam nihili facerent. Unde non
 fruſtra creditur: Gallorum, & eorum
 qui Gallis ortum duxerunt, pluſquam
 cen-

centum millia per hoc Regnum dispersa esse. Cataloniæ Regno quoque adjungitur Comitatus Rossilon, Ronciglione, vel Ruscinonensis Comitatus, qui Comitibus *Gerardi de Rossilon* sine hæredibus diem obeuntis, morte anno 1178. ut *Mariana lib. 11. cap. 14. pag. 473. a.* tradit, ad *Alfonsum* Aragoniæ Regem devolutus est. Eum tamen postea cum Ceretanis Rex *Johannes II.* pecuniæ defectu laborans Regi Galliæ *Ludovico XI.* producenties mille, ut *Mariana lib. 23. cap. 4. pag. 334. b.* narrat, vel trecenties mille florenis, ut *Nonius cap. 91. pag. 287.* refert, oppignoravit: Quem *Ludovici* filius Rex *Carolus VIII.* anno 1491. Aragoniæ Regi *Ferdinando* reddidit, eâ tamen conditione, ut *Boterus part. 1. delle relat. univers. lib. 1. pag. 8.* commemorat, ut in Neapolitano bello *Ferdinandus* ipsi impedimento non esset. *Mariana de reb. Hispan. lib. 26. cap. 4. pag. 454.* hoc addit, Utrumque Regem hoc etiam pactos esse, ne *Ferdinandus* filiam sine Regis Galliæ consensu elocaret. Comitatus autem hujus metropolis est *Perpignanum*, ut *Boterus, Salazarius, & D. T. U. Y.* memoriæ produnt. Munimentum, ut & *Salsas*, est validissimum, & Galliæ se opponens, Mari accumbunt

diversa oppida & portus, sed tamen angustiores, & minus tuti, quod nimis vento expositi sunt. Colibræ, olim Illiberis parva adhuc vestigia supersunt. Helena, olim Helena in hoc comitatu, ubi *Cæsar Constantinus* vitam amisit, Episcopum habet. Vide dictus *Mariana lib. 4. cap.*

17. Urgel civitas in Ceretanorum regione sub Pyrenæis montibus tractum fertilitate suâ nobilitatum occupat. Vicque vel Vich civitas in solo aspero, & ferè deserto incolas crassos, inciviles, & præ aliis Hispaniæ gentibus, admodum stupidos asinos alit, quod *Encomion Botero fol. 9.* eorum laudes ita buccinante, debent.

Cardona cognominis Ducatus metropolis à Barcelonâ totius Cataloniæ metropoli proximum inter præcipuas hujus Regni urbes locum obtinet. Mons ibi, cujus terra instar farinæ, & fons, cujus aqua vino rubro similis est. Sal hujus loci magni fit. Albo colore cum nive cernitur; alius CrySTALLUM æquat, quidam cœrulæi, alter viridis, tertius crocei, alius rubri, aut alius est coloris. Contusus tamen ad albedinem cedit, & semper augeatur. Ac acer quamvis sit, circumcirca tamen locum illum, unde eruitur, multæ herbæ, & plures fructus nascuntur. Cæterarum Cataloniæ urbium meminit sequens

quens itineris hujus descriptio, exceptis Salsona, Junquera & similibus. Perpinianum autem & Salsas, ac Girona in tertio Capite describuntur. Catalonia autem ut plurimum sterilis, plus pomorum & fructuum quam frumenti, pluresque sylvestres quam alias arbores producit, adeo ut incolæ victum & amictum potius Maris quam terræ adjumento consequi studeant, ut *Maginus in Geogr. pag. 54. a.* docet.

Ad Peregrinatores Nostros revertamur, qui à meridie dictam Ventam Hostalet reliquerunt, viam 4. milliarium per incultam terram rorem marinum tantum nutrientem, sequentes, &

29. *Tortosæ* pernoctantes. Civitas hæc *Ptolomæo* Dertosa in fertili districtu, ad Iberum vel Ebrum fluvium, qui 23. Maji anno 1532. Eam magno damno affecit, & ripas suas jungit artificioso admodum ponte ex navibus confecto, cujus descriptio ex *Marineo Siculo* petitum *Casp. Ens in deliciis suis pag. 35.* proponit. Primus hujus loci, qui etiam Academiam habet, Episcopus *Rufus* fuisse dicitur. In monte duo castella opposita se mutuo respiciunt. Civitas portam habet ex fusco marmore constructam, & operibus torno

formatis nobilitatur, ut & fodina proxima marmora pulcherrima suppeditante, fodinis item argenti, lapide, fibris aureis perfosso, alabastro, alumine, gypso, & vasis fictilibus porcellanis similibus, ut *Author noster* scribit. Nostri in suburbio al Sol hospitati laute habiti sunt. Plura vide apud *Marineum Siculum lib. 16. fol. 91. Complutensis edit. 1533.*

x. Kal. Jul. Iter mare legens ob Mauros rapaces omittentes montana transire consultius duxerunt, & fere usque ad meridiem Ebri ductum sequentes olearum magnam copiam viderunt, superatisque horridis & confragosis montibus ad sinistram oppidulum, & arcem relinquentes ipsâ meridie antemeridiano itineri finem imposuerint in municipio

Ginestar, quinque grandibus milliariibus Tortosa segregato. A meridie per montes profectionem promoventes & à flumine Ebro ad dextram deflectentes Tincam opidulum, ac postea in montibus adhuc duos pagos obvios habuerunt. Appetente vespera apud posterio-rem planities & mare se obtulerunt, multas speculas passim cernebant, & obscuritate magis ac magis ingruente multos ignes, qui ipsis ob Maurorum grassationes haud exiguum timorem incutiebant.

Ho-

Hora noctis 12. in oppidum

Cambrillam venientes, 5. magna miliaria absolverant. Hactenus unius diei iter majus & longius hoc non confecerunt, cum 17. horas equitando consumpserint. Civitas hæc ad mare posita, & ingentibus muris septa, *Salazario* hinc *Valenciam* 35. miliaria, si rectam quis viam sequatur numeranti dicitur. Solum civitati circumjectum ob campos amœnos, arborumque pulcrarum, ac pagorum & municipiorum inter eam, & *Tarragonam* intercurrentium multitudinem pulchrum & amœnum est.

IX. Kal. Quintil. dicta planities duorum milliarium eos demittebat

Tarragonam, pervetustam & in Historiis admodum celebrem urbem, in Hispaniâ citeriori, quæ Latinis *Tarracon*, vel *Tarraco* appellata, parti Hispaniæ *Tarraconensi* nomen indidit. Vide *Ludovicum Pontium libro singulari de los Grandefas de Tarragona uti citatur à Marco Zuërio Boxhornio pag. 6. b. Theatri Hollandiæ*. In Maris Mediterranei faucibus scopulo insidens vetusto & firmo muro tuta est. Propugnacula aliquot tormentis majoribus piratis minantur. Bis mille ædium capax esse fertur, quamvis ferè trecentas tantum habeat, plærâsque la-

pide quadrato structas. Commerciis suis ditatur, Episcopatu vetusto ornatur, & Academia nobilitatur, cujus *Card. Casp. Cervantes* fondator est. Rerum ad hominis necessitatem & voluptatem necessariarum penuria nulla laborat. Vini, frumenti, olei copia ingens. Pecorariæ rei abundantia; Antiquitatum item frequentia. Templum in *Augusti Cæs.* honorem à *Tyberio* erectum: *Nonius 85. c. Paulus Orosius* Tarraconensis fuit. Nostri hâc in urbe primum innotuit sodalitiū fratrum eorum, qui se *Fratres purissimi sanguinis Christi & Mariæ* appellant, & eodem cum Capucinis vestitu utuntur. Ad sinistram *Royas* urbs monetam cudit, extra ejus territorium non usitatam. Hanc authornoster habet, quam in typis Geographicis, in quibus Mantese est, non invenio.

Hinc itinere continuato per maris arenosum littus speculas aliquot cernebant, & vetustam arcem *Almaryquæ*, sic satis munita mare circumjacens tutum præstare dicitur. Iphis piscatores piscem ostendebant, qui nil nisi caput erat. Ad sinistram montes habebant fertiles. Circà meridiem aderat la torre *Dembara* 1. vel 1½ milliaria *Tarragona* distant. Hinc iter quis facere posset ad dives *Cistertien-*sis Ordinis monasterium *Poblet*, vel *Poblet*.

bletto, ubi Aragoniæ Reges sepulti sunt. Extructum hoc Populeum ab *Alfonso* Barcellonæ Comite, & primo Aragoniæ Rege ibidem sepulto. *L. Marineus Siculus lib. 9. fol. 50. b.* Nostri à dicto loco la torre Dembara litus maris milliarum adhuc uno permeantes; postea à mari iter declinârunt. Solum erat fertile & pagis pluribus pulchris constratum: Arcus Romanus in libero campo, & maleficus arbori laqueo annexus cernebatur. Vesperis adventantes præstolabatur

Villa Franca 4. mill. Oppidulum satis commodum, & muris suis tutum. Fœmininus sexus cum Austriaco in vestitu convenit. Rustici Gasconum more tunicis vestiuntur, & fere quisque hasta munitus est. Nostri ipsa *S. Johanni* sacri festi vespérâ in hac urbe præsentibus multos ignes artificiales excitatos cernebant. *Salazarius* hunc locum in hoc tractu non ponit, sed Villam nuevam; Villam Francam longius inde removens.

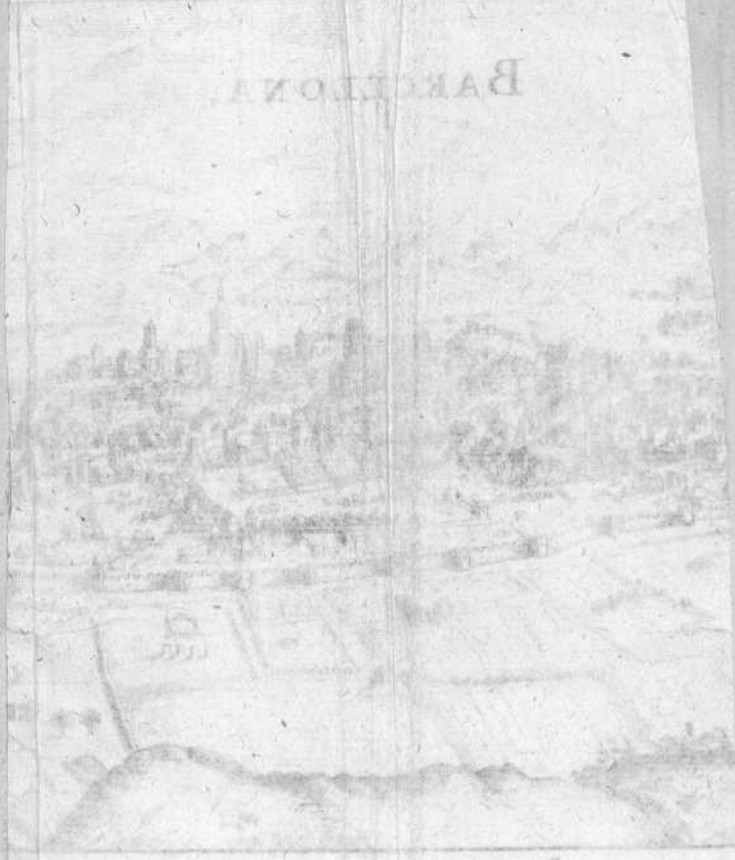
VIII. Kal. Julii inter montes per vallem profecti optime cultum districtum, ac vini, frumenti, & arborum feracem pervaserunt. In via erant aliquot exiles pagi, & duæ arces excelsæ. Vigies ter amnem Lobreger, quem *Boterus* Lobregato, & *Novius fol. 274.* Lobregat

nominant, jumentis transire coge-
batur. Quatuor milliaribus confectis subse-
quebatur hora 9.

Martorel oppidulum Comiti de Bene-
vento in dicti fluminis ripâ, ubi pons est
pro transitu à viro & equo duorum de-
nieres solutionem exigens, pro quâ solu-
tione solvens ligurâ ex pilis confectâ, &
dimidio denit æstimatâ donatur. Alius
item pons lapideus arcubus altis innitens
opus antiquum esse videtur. Pomeridia-
na profectio dictum flumen legens, po-
stea duobus realibus pro universo comi-
tatu solutis, illud transibat. Alveo suo
sæpius excedens haud parvo districtum
hunc damno afficere solet. Totum terri-
torium Barcelonam usque frugiferis ar-
boribus, frumenti feracibus campis, viti-
bus arbores, ut tilias, scandentibus, lu-
xurians, multitudine item ædificiorum
longo ordine projectorum eminens pe-
regrinatoribus viam jucundissimam ex-
hibet. Nostri oppidulum transibant, in
quo exile erat *Comitißæ de Benevento*
palatium. Protex Barcinonensis tunc
temporis trecentos latrones hanc viam
intestantes laqueo suffocandos, & pati-
bulo affigendos curaverat, postquam
Comes quidam, Ducis Sabaudiaë Con-
siliarius interfectus fuerat à tribus ejus-

BARCELONA.

modi latronibus, quorum membra in publicâ viâ suspensa Nostri viderunt. Ad dextram erant elegans deliciarum domus ad Nobilem quendam pertinens, & Castellum Fex in loco excelso, Castillo de Fels *Salazario* dictum, quod via Regia præterit. Pomeridiani hujus itineris per miliaria 4. finem fecit

40. *Barcelona*, Latinis *Barcino*, agri Laletani civitas in campestri loco, ut *Nonius cap. 88.* dicit. Vide etiam *L. Marineum Siculum*. *Cataloniæ* caput peculiaris etiam Comitatus habetur, & hodie no adhuc tempore monetam cudendi facultatem usurpat, cujus numismati, denires vocant, inscriptum est *Barcino civitas*. Cum, Cæsaribus *Honorio & Theodosio* Imperium obtinentibus, varii populi Hispaniam invaderent, & Wandalî *Tarraconem* hujus territorii præcipuam urbem occupatam evertissent, *Barcelona* incolis aucta cum reliquâ regione *Gothis & Alanis* subjecta fuit. Postea *Gothis*, qui jam Romanorum moribus imbuti, & diuturnâ pace, & voluptatibus effœminati variis sceleribus, flagitiis, & scortationibus indulgebant, à *Saracenis & Mauris* sub jugum redactis *Barcelona* eidem jugo se submittere coacta est: Erepta tamen *Saracenis* à Cæsare *Carolo*

Magno, & filio ejus *Ludovico I.* qui proprios Comites ipsi præfecerunt, *Barceloniæ* Comites ideo nominatos. Tandem Anno 1162. *Aragonix* Regno adjecta est. De his Comitibus consule *Rodericum Toletanum lib. 6. cap. 3.* & *Marineum Siculum lib. 9. cap. 10.* Sequutis temporibus demum florere incepit, præcipuè postquam insulæ *Baleares Majorica* & *Minorica* occupatæ, & ex pulcherrimo *Valenciæ* Regno Mauri plane ejecti sunt. Nam & commerciis operam danti, & bello strenuè vacanti tantæ opes accesserunt, ut inter potissimas *Hispaniæ* civitates, & *Europæ* celeberrimas numerari cœperit, & ad hunc usque diem gloriam & celebritatem suam propagarit. Mari mediterraneo adjacens in portu pontem 750. passuum aquæ immittit, frangendi causa vim ventorum, qui pleno flatu spatiosam hanc stationem infestantes navibus incommodat. Quandoque enim maris fluctus huic civitati detrimentum attulerunt, & adhuc afferunt. In *Italiam* profecturi plærumque in hâc urbe naves conscendunt. *Austriæ Archidux Albertus* anno 1595. *Madrito Complutum* vel *Alcalam de Henares*, *Guadalafarum*, *Darocam*, *Carinnenam*, *Saragossam* in *Aragoniam*, ac inde quatuor dierum spacio

Leridam, & porro Tarragonam, Montemferratum tandemque Barcelonam profectus navem in hac urbe ingressus est, & mari transmissio Savonam venit. Barcelona multis locis circumdata, & hodie quam olim diffusior muro & lateribus coctis sepitur, diversis in locis turres adjunctas habente: fossa item lata ac profunda, & vallo admodum lato, in quo vespertino tempore nonnunquam centum curribus incolæ nominis alicujus vecti, & auram ex mari flantem captantes recreationi suæ indulgent. Aedibus lapide cæso structis insignem horti amœni pulchritudinem conciliant. Plateæ latæ, apertæ & quod rarum in Hispaniâ, mundæ, quia ædes latrinis & cloacis suis instructæ sunt. Vide *Nonium dicto loco*, qui etiam *pag. 280.* Gothici Regis *Ataulphi* epitaphium refert. Frequens & ampla in hac Urbe negotiatio, opifices boni & multi, Vini, fructuum, leguminum & olerum vis magna; frumenti penuriæ circumjacentis loca affatim occurrunt. Utrunque cincta urbs duobus fluminibus, quæ mox in mare se recipiunt. Ab Ortus accedit Besons, Melæ Betullus dictus. Ab Occasu Rubricatum, vel Lobregat. Ex monte præcipiti & excelso, urbi vicino sine intermissione lapides excidun-

ciduntur , nec tamen lapidum penuria animadvertitur : Monyvi nomen ipsi est. *Hieronimus Paulus in peculiari quem de hac urbe scripsit , libello , ambitum urbis 25. Stadiis circumscribit , & magnitudine ipsam Neopoli in Italiâ respondere , tot autem incolis & peregrinis refertam non esse ait. Incolis tamen frequens egregiis vitris , pileis , & cultris ab opificibus suis factis nobilitatur. Vide Johannes de Laet. Casp. Ens in delic. apod. pag. 36. Braunium de Urbibus, & alios plures, qui de Hispanicis Urbibus scripserunt. Academia & Episcopatu insignis , incolarum humanitate , quam peregrinis exhibent , & foeminini sexus pulchritudine nobilitatur. Nostri anno 1617. Ducem de Alburquerque Proregem cum uxore suâ curru deambulatum prodeuntem viderunt. Præibant satellites Castiliani bipennibus armati & coloris cœrulei palliis, quæ fimbriis rubris & albis ornata erant. Unius anni spacio territorium urbem ambiens à latrociniis tutum præstitit. Catalaunis etiam dicentibus , privilegio sibi concesso se à quæstione , & eculeo immunes esse , eos in propriâ suâ domo quæstioni subjiciendos , & torquendos curavit, dicens , se Regem esse: Sententiam autem latam Senatui misit, mandans,*

ut illam exequenter. Ita 27. uno die suspensi sunt: Ipse verò à meridie in Urbem curru vectus, ut videret, an sententiæ satisfactum esset. Palatium ejus in Urbe non magni est momenti, nec in Templo multa visu digna. Nobilium ædes, la casa de deputacione ex lapide quadrato marmoreis columnis ornantur. Supra ad sinistram fons saliens, ac proxime atrium pulchrum, cum tabulato admodum elegante, & deaurato, ac porticibus aut ambulacris ad sedendum & deambulandum commodis, in quo *Nostri* reculas suas visendas exhibuerunt. Latera statuas ostendunt omnium Barcellonæ Comitum, usque ad præsentem Hispaniæ Regem. Qui Barcellonæ Comes esse vult, se ipsum Barcellonæ exhibere deber. Adveniente ipso, portæ clauduntur, & puer vestibus angelum mentiens, & clavem auream manu tenens ex mœnibus demittitur, qui Regem rogat, Cujus nomine, & quâ occasione adventaret; eique respondenti, quod veniret, ut Rex Castellæ, & Dominus Biscajæ, clavem tradit. Eo facto porta aperitur. An hæc consuetudo adhuc vigeat, æt, ut illa in Carinthia, abrogata sit, dicere nequeo. Porro uno in loco spectantur la casa de las armas, sive armamentarium aliquot mil.

mille hastis & sclopetis instructum: Domus, ubi omnia, quæ venduntur, & emuntur ponderari solent: La Lonia, siue Bursa, aut Domus Mercatoria, in quâ mercatores proprium judicem habent, & Cæsar *Carolus V.* cum aquilâ Imperiali, & superius Principes Cataloniae, & Barceleonæ Comites statuis suis representantur. Ferè in extremâ Urbis parte versus mare amplum & spaciosum ædificium triremibus ædificandis destinatum est. Prætoria triremis 80. passus longa, triginta duo transtra numerat, & 1600. homines capit. Propugnaculum cum aliquot tormentis bellicis mari obversum discedentes, in portâ in *S. Raymundi* honorem custodibus aliquid dare debent.

vi. Kal. Quintil. hora 3. pomeridiana Nostri discedentes pristinâ viâ 4. Milliarium repetita manserunt in oppidulo Martorel.

v. Kal. Jul. per pontem ad dextram se vertebant, ubi sensim terrâ in altitudinem se attollit, in aliquot pagos, & oppidulum Bergeram lanificio celebrem incidentes duobus milliariis confectis attigerunt scopulum siue montem, unde altitudine unius milliariis horrendâ superatâ substiterunt in Monasterio

41. *Montferrate* quod septem milliarum distantia urbe *Barcellona* abest. *Ambrosius de Salazar pag. 382.* *Barcellona* *Molin de Rech* usque, qui locus in *Caroli V.* historia & vita *Molin de Re* nominatur, 2. hinc *Martorellum* 2. ab hoc *Esparragueram* 1. *Esparraguera Colbatum* 1. & *Colbato Montferrattam* 1. milliaria numerat, quæ etiam 7. mill. conficiunt. Scopulus dictus, *Authore Nostro* referente, fastigio suo milliaria duo, & circuitu 4. complectitur. Loco celebritatem incredibilem conciliat *D. Virginis* imago quotidianis miraculis, ut ferunt, admirabilis. Hinc magnæ peregrinationes Religionis ergò ex omnibus Christiani Orbis Regionibus hujus imaginis visitandæ causa suscipiuntur, adeò ut nemo *Compostellam* ad *S. Jacobum* salutandum proficiscatur, qui se etiam huc non conferat. Loci descriptionem vide apud *Nonium cap. 87.* & *Lañsum in orat. contra Hispaniam pag. 498.* *Author Noster* porrò dicit. In excelsitate eremitarum cellæ 13. sunt. Hispanis *Celdas de* 13. hermitannos dictæ. Unum in hoc loco diversorium, cui adjuncta crux; à quâ ad centum passus alia, & sic deinceps, ut octo inter diversorium & templum intersint. Ante hoc templum aliud pri.

primi eremitæ, tunc temporis vacuum.
 Monasterium & templum muris inclusa.
 Introitum in monasterium inferiorem
 urfus junior quasi custodit, ut & alius se-
 nior superioris partis quasi custos est. In
 cœnobium ingredientes, quas reculas se-
 cum habent tradunt, in peculiari domo
 custodiendæ. In introitu cernuntur
 multæ catenæ, aliaque instrumenta, &
 picturæ, miraculorum ibidem factorum
 indicia. *D. Virgo* manu tenet infantu-
 lum ferram habentem, quo scopulum se-
 cat, quia in montis antro quodam, quod
 ostenditur, ita apparuisse dicitur. Suprà
 introitum est Pharmacotheca. Hinc in
 templum vetus itur, multis picturis re-
 pletum, & monumenta quædam mar-
 morea exhibens. Jesuitarum Patriarcha
 etiam hic commoratus est, ut sequentia
 verba parieti inscripta indicium faciunt:
*B. Ignatius à Lojola hic multa prece fle-
 tuque Deo se, Virginique devovit, hic
 tanquam armis spiritualibus jacco se mu-
 niens pernoctavit: hinc ad societatem Je-
 su fundandam prodit anno 1522. Vide
 Tom. 3. Bibliothec. Hispan. pag. 610. An-
 no 1599. Imago hæc, Rege Philippo III.
 præsentem ex hoc veteri templo in quo
 711. annorum spacio miracula edidit, in
 novum translata est, sicut inscriptio publi-
 mior*

mior testatur. Ex veteri igitur in novum templum transitur. Structura pulchra altaribus deauratis pavimenta & tabulata lignea, & 3. organa habet. Ara summa, cui imago imposita est, cancellis aureis cingitur. Inscriptio autem hæc est; *Philippum III. Rex Catholicus Virgini Mariæ dicavit. Anno 1606.* Rex in templo depictus, ut & Regina Uxor ejus e regione. Suprà altare lampadum magnus numerus; *Nonius* 90. habet. Alium autem thesaurum etiam, habent in quo corona *D. Virginis*, nondum tunc temporis absoluta, quæ auri millione, seu decem auri tonnis æstimatur. Inhabitavit Cœnobium monachi Ordinis *S. Benedicti* ex variis nationibus, qui cum ministris & familiâ totâ trecentarum personarum numerum implent, & tantum quater mille coronatorum aureorum annuos redditus habent, quamvis sexaginta quidem aureorum millia quotannis expendere dicantur. Quicumque enim adventat tridui spacio gratis vixit, dum ipsi de vino, pane, aqua, aceto, oleo, & lecto satis solite & affatim prospicitur. 400. Asinos & equos alunt suis usibus inservientes. Nostri Comitum Barceleonæ cubiculum concedebatur, & panis, ac vinum cum coctis piscibus dabantur. Ex templo, in
hor.

horrendo scopulo, per aliquot mille gradus ascendebant in eremitarum cellam unam in quâ duo sacella, camera, cella vinaria, hortus & fons ex scopulo scaturiens. *Nonius pag. 275.* Eremita ipsis panem & vinum porrigebat. Supra cœnobium scopulus est cum tribus crucibus, apud quam quotidie missa celebratur; & *D. Virgo* adoratur, ut templum conservare & prohibere velit ne scopulus decidat. Nam frustum jam decidit, quod tamen nec cœnobio nec templo nocuit, ut *Author Noster* refert. Sed Xenodochium damno affectum est, ut *Nonius* memorat. A meridie in scopulo Nostri iter suum per quatuor horas promoventem in planitiem, & inde incultam terram pervenerunt, donec noctem illam commorandi causa intraverunt

Ignaiudam oppidulum, inter quod & Montferrate 3. milliarium intercapedo inter est. Apud alios hunc locum non invenio, forsan, qui itinerarium descripsit, hallucinatus est.

iv. Kal. Quintil. inter parvos montes rivo quodam perfluos via quidem incommoda sed tamen amœna erat. Districtui enim vini & frumenti proventus lætus haud exiguam pulchritudinem adjungebat. Plures solitarias domos præter-

vecti,

recti, & quosdam pagos transvecti hunc tractum populosum esse conjiciebant. Meridie adibant parvum municipium

Hostaletes 4. mill. intervalla à priori oppidulo secedens. Ad quartam milliaris partem à municipio videbant caput cujusdam ex latronibus iis, qui biennio ante invaserant pecuniam mercatorum Genuensium Barcelonam Madrito missam, & 166. curribus impositam, ex quibus 7. auro, cæteri argento onusti fuerant. Ex latronibus 40. 21. capti ac supplicio affecti. Cæteros elapsos fortuna forsan in aliud tempus puniendos servavavit. Aliquot annis ante latro Gallus in eodem hoc loco 30. millia coronatorum rapuit, elapsus, ita ut ea adhuc tempestate incognitus latuerit. A meridie iterum per aliquot pagos vecti sunt, ut & per urbem

Cerveram excelso loco, & regiæ viæ Barcelonâ Sarragozam tendenti immisissam. Antiquam faciem obtinens vicina est arci dirutæ, & cujusdam Nobilis, qui latrones celavit. Proximum patibulum ejusmodi latrone tunc ornatum erat. Ab hac urbe milliare unum ipsos Tarragam, & aliud mill. inde per planum campum provehebat in urbem

Belpuch, ita ut totum pomeridianum
iter

iter faceret 4. milliaria ad quartam ab hoc oppidulo milliaria partem Franciscanorum cœnobium non quidem splendidum, sed tamen celebre Raymundum Cordonam fundatorem habet.

III. Kal. Jul. districtum habebant plurimum, & pagos aliquot: in viâ vero multos cuniculos, & in nonnullis arboribus latrones ramis annexos, ac circa meridiem

Leridam. 5. fuit milliarium distantia, cui tamen *Salazarius* assignat. *Leridæ* olim *Ilerdæ* *Lucanus* & *Horatius* meminerunt. *Julius Cæsar* apud hanc urbem *Ascanii* & *Petrei*, quos Legatos *Pompejus* habuit, exercitum delevit. *L. Marius Sículus lib. 10.* Secundum *Nonium cap. 84.* in colle parvo sensim se in vallem declinante desidens, adjecta est *Sicori* vel *Segro*, vel *Segre* flumini hic ripas suas committenti ponte, cujus transitum, *Nostri* 4. denires pro viro & equo solventes redemerunt. Fluvius hic haud longè sub hac civitatè *Cingam* ingressus paulo inferius cum eodem in *Iberum* vel *Ebrum* præcipitatur. Mœnia lapidibus cæsis surgunt, & ædes in civitate sic satis pulchræ. Academia Urbis perverusta foundationis originem à seculo decimo tertio repetit. Ejus structura exilis est,

exi;

exiles item redditus. Terra circumjecta oleum, frumentum, vinum, fructus, olera, legumina abunde sufficit. Episcopale templum in urbis excelsiore parte structurâ pulchrâ splendet. Magno lucro incolas ditant pisces, aliæque res similes sale aspersæ: Adeoque felix hæc est civitas, ut nihil ferè sit, de quo conqueri possit. Hyberno tantum tempore obscurus & nebulosus aër, & collis à Septentrione, de quo tormentis illis majoribus tangi potest, ipsi incommodant, ut *Mariana lib. 3. cap. 18. pag. 106.* commemorat. —

Hinc per planum campum Itinere dimidio milliari ad pagum quendam promotum quidam montes se objiciebant Pyrenæorum initia: sub quibus lapis elatus Regnorum Cataloniæ & Aragoniæ fines dirimit.

42. Celeberrimum Aragoniæ Regnum propriis suis Regibus olim subiectum, secundum descriptionem *Boteri part. 1. delle relat. lib. 1.* In Ortu Cinga fluvio clauditur, & in Occasu montibus Moncayo, vel Cauno, & Molina ferri fodinis divitibus ac celebribus. Quà in Septentrionem vergit, Iberus, & quà Meridiem spectat montes Brabanza ipsi fines sunt. *Maginus* eam à Septentrione Na-

Navarram, ab Occasu Castiliam utramque, à Meridie Valentiae Regnum & ab Ortù Cataloniam habere dicit. *Paulus Merula* ipsi hos terminos constituit; versus plagam coeli intet Zephyrum & Aquilonem Navarrae Regnum; versus Euro-Austrum Cataloniam: versus Zephyrum Castiliam, & versus Euro-Aquilonem montes Pyrenæos. Maximam partem sicca & aspera est Regio, præcipue ubi in Pyrenæos montes incurrit. Hinc sæpius in tractibus satis prolixis nulla habitacula reperiuntur, quamvis sparsim valles se offerant, quæ aquis rigatæ frumentum & fructus ferendo fertilitatem suam loquuntur. Nomen ipsi natum vel à fluvio Aragone, propè laccam fluente, ut *Marianæ lib. 7. c. 4.* placet, vel à Tarracoenensibus, ut *Anton. Nebrissenfis*, & ex eo *Johannis Vascens in Chr. Hispan. cap. 18. in princip.* statuunt. Pedetentim autem fines suos olim angustiores explicans, & principatus Sobrarviæ, vel Sobrarbæ & Ripargozie iis includens Regnum evasit. Quàratione autem Castellæ tandem subditum sit, in fine 1. capitis dictum est. De politico Aragoniæ regimine 5. cap. *Johannes de Laet pag 116. & seqq. in descriptione Hisp.* legi potest. De Aragoniæ autem rebus consulantur

*Roder. Sanctius part. 1. Histor. Hispan. cap. 13. L. Marinæus Siculus, & Mariana in dictis locis. Aubertus Miræus in Chron. suo Regem Petrum hoc Regnum anno 1104. Papæ eo pacto subjecisse, ut ipsi quotannis certa pecuniæ summa ex eo solvenda esset. Quoad incolas Castellanis certe parum favent: Non tamen reprehensione carent, quandoquidem vulgari proverbio in Hispaniâ Aragonensis appellatur, qui malus est. Regnum hoc, ut & Algarbiæ, ac Scotiæ inter minima numerantur, quanquam Aragonia adhuc alia regna comprehendat, ut in 1. cap. monuimus. Imo Aragoniam si solam sumas, habet & ipsa præter Saragozam metropolin alias etiam urbes haud contemnendas, cum 70. loca muris cincta numerare dicatur: inter quas Vena-sca, Balbastro, Gurrea, vel Forum Gal-lorum, & Albarazzin, quæ postrema ci-vitas Lobetum & Turiam antiqua nomina sua agnoscens à Naturâ colli injecta & probè munita est. De hoc Albarucino vide *Marianam lib. 10. cap. 4. ut & alios in locis*. Huesca olim Osca Episcopatu, & Academiâ pervetusta nobilis, cum *Q. Sertorius* olim hic ludum aperiendum curaverit, ut ex *Plutarcho Merula cap. 14. & Nonius cap. 84.* docent. Horum*

posterior tamen civitatem dictam ad Cataloniam refert, & *S. Laurentium* cum fratre *S. Orontio* hinc oriundum fuisse ait. Porro in hoc Regno sunt Jaca vel Jacca. Agrada haud contemnenda Urbs; Monsonium, vel Monçon, in qua certis annis magna Comitia à quibusdam Hispaniæ Regnis celebrari solent; Calatajud, vel Calatajuda dimidio milliari à vetustâ urbe Bilbili, quæ *Martialis Poëtæ* patria fuit. Vide ipse *Martialis* l. 1. Epigr. 62. Quam novam civitatem Mauri extruxerunt. Hodierno tempore una ex præcipuis Aragoniæ civitatibus Tarazone Episcopo parens, in solo fertilitate insigni à naturâ dotato, & frumentum, vinum, oleum, arboreæque omnigenas producente, opificibus ingeniosis ac solertibus abundat, vallemque occupat in ripâ fluvii Salonis in quem Cogedus amnis Boviercam præterlabens se ingerit. Tervel Episcopum, opulentos incolas & commercia habet. Tarazona vel Turiaffo civitas, teste *Nonio* cap. 76. in Castiliæ finibus monti Cauno, incolis Moncayo appellato, vicina, multis ab annis sedes Episcopalis, & fertilitatis miræ solo luxurians, ubi parvo quis vivere potest. Vide *Johannes de Laet* pag. 12. Reliquorum hujus Regni locorum nonnullorum descriptio

ptio in sequentibus datur. Nonnulli Leridam, & *Merula* urbem Urgel juris Aragonici esse contendunt, quas tamen alii Cataloniæ membra esse volunt.

Sed ad Nostrorum viam nos recipiamus, quæ ipsos per vastas & incultas terras cum serâ nocte ad vexit

Fragam. trium magnorum milliarium interstitio Leridâ dissitam. Prima in hoc Aragoniæ tractu civitas elato situ accumbens Cingæ fluvio, qui *Merulæ* est Gallego. Olim Gallicæ Flaviæ nomen audivit, cui antiquitates suæ hodiernæ vetustatis testimonium perhibent. Trigintrahomines hic aluntur, qui quotidie vias equis percurrentes operam dant, ut securæ & rutæ maneant. Crocus in Urbanis hortis frequens. Quicquid soli extra urbem longius expatiatur, vastum & desertum est. Nostris pontem transitoris pro homine & equo 6. denires numerandi erant. Catalonici denires hic non admittuntur, sed Aragoniæ numismata incipiunt. Custodibus 4. reales dabant. *Joh. Mariana lib. 10. de reb. Hisp. cap. 15.* tradit; fluvio Binga accessum ad hunc locum difficilem reddi, si quis à fronte eum adoriri vellet: à tergo autem amœnos colles impedire, quo minus tormenta bellica admoveantur. Vide, quæ plura ibidem & aliis

in locis, de hâc Urbe ejusque obsidione dicat.

Prid. Kal. Jul. nil nisi lapidosam viam habebant, unde hic tractus Aragoniæ desertum audit, cum nec frumentum, nec quid aliud ferat, & perpetuis ventorum flatibus pervius sit. Duos pagos pervadentes meridianum tempus triverunt in pago vili

Burialajos, Fraga 7. milliariibus remoto. Hinc ob nimium calorem horâ decimum 4. pomeridianâ itineri consueto insistentes molesto deserto relicto nocte mediâ intromissi sunt in oppidulum

Osseram à priori pago 6. milliarium spacio diffidentem: Salazarius 4. tantum habet.

Kal. Julii hora noctis 2: hinc discessionem facientes, post 4. milliarium viam recepti sunt in oppidulum

Pueblam, excelso castello additum in territorio satis culto. Pontone Galego flumen trajicientibus pro unâ personâ 4. denires expendendi erant. Per hortos porrò equitantibus post duo milliaria se in conspectum dabat

42. *Saragoza*, vel *Saragoſſa* Hispanis Caragoça. Milliarium Valencia huc ducentium summa est 96. Arragoniæ, vel ut plurimi scribunt Aragoniæ metropolis

Saragoza, aliàs Cæsar Augusta appellabatur. Vide *Hieronymus Surita in notis ad Itinerarium Antonini*. In campo amplo sedem habens Iberi vel Ebro fluctibus rigatur: de hâc urbe *Nonius cap. 81*. Si soli fertilitas, situs amœnitas, & Urbis pulcra & elegantia ædificia consideratione debitâ inspiciantur, nihil reperiri posse, quod in hâc urbe desiderari queat. Quantum ad ædes plærasque lateribus coctis extractas attinet, pulchritudine profecto & elegantia nulli in Hispaniâ civitati cedit. Plateis latis & apertis ædes disjungit plærasque cocto lapide surgentes. 17. magna templa, & 14. monasteria numerat. *Merula part. 1. Cosmogr. lib. 2. cap. 14.* quatuor eam portis claudi, validissimis muris cingi, plurimis turribus ornari, extrâ muros tot ædibus repleti, ut quasi alia civitas esse videatur, nobilibus item plurimis, & viris doctis (cum Academiam habeat) ac mercatoribus, & opificibus plurimis abundare scribit. *Ex Authore nostro hæc habemus.* Arragoniæ Reges hic coronati sunt, ubi Gallego fluvius in Iberum undas suas exonerat. Planitie insidens civitas salubri, & non ita calido, ut cæteræ civitates Hispaniæ, aëre fruitur, ac ob plateas latas, & amœnitatem ambientem omnium pulcherrima

judicatur, ac trium milliarium ambitu circumcircà hortos frequentissimos, & amœnissimos extendit. Figura & situ suo à calceo equi ferrato haud multum ablu-
dit. Proprio suo jure gaudent, à Proregis jurisdictione separatam, habet rectionem suis propriis consulibus conceditam, qui & peculiarem suum carcerem habent à regio sejunctum. Vide *Johannes de Laet in descriptione Hisp. pag. 116. seqq.* Privilegiis insignibus dotata fuit, quæ Rex *Philippus II.* diminuit. Magnificâ structurâ surgens domus Senatoria tunc temporis portæ suæ affixas ostendebat tres aut quatuor manus illorum qui, ut supra diximus, thesaurum diripuerunt. Eam sequitur Nobilium Domus, la casa de la Deputacion, ædificium haud contemnendum, spatioso, & quadrato atrio inferius circumcinctum, in cujus porticu seu ambulacro recto libri varii, ac variæ imagines ære expressæ venduntur. Superius pulchrum habet triclinium non quidem amplum, sed tamen Arragoniæ Regum effigibus virilem staturam æquantibus exornatum, quibus adjuncta est rerum à quovis gestarum brevis commemoratio Latina. Inter eas effigies erat etiam una mulieris unius, *Petronellæ* nimirum, *Ramiri* Arragoniæ Regis filiæ
uni-

unicæ, quæ Berengario Barcellonæ Comiti nupta fuit, & Arragoniæ Regnum dotem attulit. Hæc anno 1173. vivere definens filios duos reliquit; *Alphonsum* ex hac prosapia primum Arragoniæ Regem Barcellonæ Comitem, & Cataloniæ Principem, ac *Sanctium* Ronciglioniis & Ceritanæ Comitem. Vide *L. Marin. Siculus in fin. lib. 8. item libro 9. & 10. & I. Mariana lib. 11 cap. 1. & 11. & alibi.* In altero cœnaculi fine cernitur Eques *S. Georgius* Regni Hispaniæ patronus cum subiecto Dracone ex albo marmore, opus præstans, & summo artificio elaboratum. In altero fine *Christus* cruci affixus ostenditur opere ex serico confecto, cui *S. Franciscus*, & *S. Hieronymus* adjuncti. Prorex in palatio suo vinum venale exponit: Palatium ipsam in plateâ est latâ, quæ pulcherrima cæterarum Hispaniæ urbium plateis pulchris antepositur, ut la Calle santa, id est, platea Sancta nuncupatur, nominis occasione inde nata, quod multi Christiani ab infidelibus, in eâ occisi dicantur. Cruci in eadem plateâ inscripti sunt hi versus:

Hic locus effusi, quem Gratia virgo sacravit

Sanguine, cum sociis martyribusque piis.

Cæterum Civitas hæc proprium Episcopum habet, Episcopatuque tunc præerat Regis *Phil. III.* frater nothus, qui Franciscani Ordinis ipsius vultum exactissimè referebat, ut *Author noster* tradit. Templum Cathedrale, ædificium pervetustū choro ornatur ex albo marmore concinnato; Ante quem lapide marmoreo legitur primus hæreticę pravitatis Inquisitor. Supra eum duabus columnis appensi spectantur sex Mauri. Inter Monasteria spectatu dignum eminet Franciscanum, ut & Hieronymianum, ad cuius introitum porta marmoreis postibus fulget. Sacellum sub templo columnis innixum sepulchra continere fertur plurimorum Martyrum, ac in medio mulieris cujusdam monumētum, quæ corbem ovis repletum in forum civitatis portatura in manus infidelium cum liberis suis incidens occisa est. Ante paucos annos incorruptam adhuc fuisse ajunt. Monachi Sanctorum reliquias nonnullas tunc temporis altari imponebant. Inter eas erat argento inclusum caput, & lapidibus pretiosis ornatum monile *S. Engratiæ* vel *Encratis*, filiæ Lusitani alicujus magnæ notæ Domini, quæ sub *Diocletiano* Cæsare ab ejus præfecto *Daciano* in hac civitate mortis supplicio affecta est. Vide *Pruden-*

dentius in lib. de coronis, hym. 4. pag. 89.

Nostri peregrinatoribus iidem monachi postea monstrabant capita *S. Luperci*, & *S. Lamberti*, rustici cujusdam, & rusticorum Patroni, argento etiam circumdata. Item vasa aliquot sanguinem & cineres Martyrum collectos continencia, ut & clavum capiti *S. Engratiæ* impactum. In templi autem dicti peristyllo pulcherrimo Maurorum est architectura, & supra illam Bibliotheca. Tertium Templum Nuestra Sennora del Pilar multis & miris miraculis famosum, de quo referunt, *Jacobum* apostolum, cum in hanc urbem venisset, & vix tres aut quatuor personas ad Christianam Religionem convertere potuisset, *S. Mariæ* auxilium implorasse, quæ ipsi apparens se in columnam demiserit, & effecerit, ut mox multi homines Christianam Religionem professi sint. *L. Nonius cap. 28. p. 254.* aliâ commemoratione rem enarrat, qui inspicere potest. Columna ipsa adhuc hodierno die extra sacellum, in quo Beatæ Virginis imago cernitur, in ipso templo custoditur. Ferro cinctâ ajunt jucundum odorem spirare, quem tamen nostri Germani (forsan non adeo subtili olfactu præditi) animadvertere non poterant, ut *Author Noster* recitat. In Sacello au-

autem *S. S. Virginis* imago margaritis pretiosis ornata, & rubra veste induta satis parvum caput ostendit, & columnæ cubitum altæ ac holoserico obductæ insistit. Aliquot angelorum illam ex argento quisque candelam manu tenet: apud quos plurimæ lampades argenteæ appensæ sunt. In introitu urbem versus magnum sacellum laqueari rosis deauratis ornato, & pariete cui *Magnificat*, ut vocant, aureis litteris inscriptum, superbit. Proxime urbis portam ad mœnia templum est *Nuestra Sennora del Portillo*, in quo cruci affixæ statuæ unguis crescere creduntur. Post illud castellum lapideum octodecim tormentis æneis, & octoginta militibus defenditur. Apud Dominicanos hæc verba leguntur: *Deus omnia subiecit S. Raymundo*. Præcipuæ notæ Xenodochium nominatur Hospital real, y General de *Nuestra Sennora de gracia*. Turris ab omnibus ædificiis aliis libera ab equis conscendi potest, & 248. gradibus in altum assurgit. Academia haud magni momenti collegiis gaudet. Duo pontes Iberum tegunt, unus lapideus, alter ligneus: ille Ratisbonensi similis quem ne corrumpatur, curribus transire vetitum est. De hac civitate qui plura scire expetit, *Nonium* consulat.

Cum

Cum nostri viatores moniti essent ut pecuniam suam auream argenteâ mutarent, id fecerunt, & commeatus liberi schedulam sibi compararunt, cum alio ductore viro satis bono transigentes, à quo Narbonam in Galliam deducerentur. Novem autem pro quâvis personâ ducatorum solutionem paciscebantur. Priore ductore domum dimisso, septem numero itinere se accinxerunt, quibus

v. Non. Quintil. serò *Saragoza* digressis, postquam oppidulum *Villa* maior transiissent, regio deserta & sterilis se iterum offerebat, ubi tamen nonnullos ovium & caprarum greges ex pascuis domum actos obvios habuere. Hora 9. noctis vicum quendam porò permeantes hora 10. in solitarium hospitium seu *Ventam*, ut Hispani nominant, excelsio loco impositum se receperunt. Nobilitant locum peregrini Religionis ergo ad eum confluentes, & *Sanctæ Mariæ* imaginem miraculis multis celebrem visitantes. *Maria* de Magalon en los montes de *Le-cinena* nuncupari, *Author noster* scribit, quem tamen titulum apud alios non reperio, eâ de causâ ambigens, an, qui descripsit, in descriptione hallucinatus non sit. Pro septem personis totidemque equis commoditatem hic commorandi &

pernoctandi esse, & duos sacerdotes in
 sacello vicino ali dicit. Saragoza 5. mil-
 liaribus abest.

IV. Non. Quint. proficiscentibus steri-
 le solum & colles roris marini fruticibus
 vestiti patebant. Obvius fuit vicus Alco-
 biere aliquo frumenti proventu gaudens,
 & pagus vilis Poliliena 5. milliarium
 spacio à Venta dicta sejunctus. Priorem
Salazar Alcovierre, & alterum Pollenii
 appellat. In Pomeridiano itinere post tri-
 um milliariam terram incultam sequeba-
 tur Venta, à quâ porro noctu iter suum
 pergentes numerabant tria milliaria ad
 Urbem

Balbastro, ita ut hujus diei itinere 11.
 milliaria confecerint. Haud parvæ notæ
 civitas hæc Latinis Barbastrum, de quâ
Mariana de rebus Hispan. lib. 10. cap. 2.
 § 7. legendus, solo fertili olei, vini & fru-
 menti abundantiam acceptam fert. Ri-
 vum præterlabentem *Mariana* & *Latius*
Veram, alii *Cingam* appellant.

III. Non. Quint. fere toto die flumi-
 nis Sinco ductum sequebantur, nonnun-
 quam tamen colles, & montes ut & vicos
 aliquot in viâ offendentes. Fluminis
 transitui 5. reales erant impendiendi. Inde
 equis vehebantur in Urbem

Graus, *Balbastro* 4. milliariibus dissi-
 den-

dentem, quod nomen in vulgaribus typis chorographicis etiam, sed in impressis libris non reperitur. Forſan eſt Gurrea inter Saragozam & Pyrenæos montes ſitum habens. *Author noſter* oppidulum hoc locat in dicti fluminis Sinco ripa, ubi lapideus pons viatoribus tranſitum concedit. Ros, ex quo Baſſamum Hiſpanicum conficitur, hoc loco colligi fertur. Ob nimium calorem horâ 5. pomeridianâ demum hinc abeuntes, & ut ante flumen ſequenti ſpacio nonniſi duorum miliarium confecto ſubiſtebant in Municipio

Sanguile.

Prid. Non. Quint. perveniebant ad montes Pyrenæos, horribili, anguſta, & lapidosa via, quæ nonniſi uni aſino tranſitum concedebat, eos ducente. Ex ſummitate in dictum fluvium Sinco vel Cingam horrendi ſtrepitu ſcopulos perſtrepentem reſpiciebant. Itineris periculum augebat tempeſtas pluvia tonitru mixta. Oppidulum, cui nomen el Campo, poſtquam permeaſſent, plures pontes modo hic, modo illic fluvium ſternentes, ac ſemel etiam ipſe fluvius ipſis tranſeundus erat, donec in vicum quendam Ceram nuncupatum pervenirent. Pomeridiano tempore ad altiora montium

um delati, cum vicum quendam attingerent, inde per periculosissimam viam hyberno tempore nemini perviam major altitudo superanda restabat. Post milliare unum ipsis in conspectum veniebat Vallis amœna & fertilis, vicis, pagis & oppidulis pluribus referta. 4. Milliarium spatio finito serotinum tempus ipsos quiescere iussit in urbe

Venasque vel Venasca, in Aragoniæ Regno, ejusque parte eâ, quæ Ripagorza, vel Ripagorfa, aut Ribagorza vocatur; de cujus Dominis Hieronymus Blancas legatur. In finibus sita hæc civitas castello pulchro quidem, sed tamen non usque adeò torti, & 36. militum præsidio tuto, transitum custodit. Præfectus viatores Germanos admodum humaniter excepit. In castelli muris multi lapides jacent, nulla autem tormenta ænea cernuntur. In hac civitate vinum nobile & delicatas auratas sive truttas nacti, & genio indulgentes Hispaniæ valedixerunt.

Nonis Quintil. Hispanis comitantibus juxta Flumen Sinco pergentes, & ingentes arbores, ex quibus navium mali conficiuntur, passim cernentes, post duo miliaria confecta in Ventâ quâdam Hospitaled appellata tamdiu morobantur, donec

donec viginti quatuor numero essent. Montes ergo confragosos, & aspectu horrendos conscendere incipiebant, in viâ multum nivis adhuc offendentes, quæ hyberno tempore impedit, quominus viatores iter facere queant. Tandem trium milliarium intervallo permeato aderat ipsis Porto, vel puerto transitus naturæ beneficio munitissimus, & ad exercitum aliquem grandem parva admodum manu remorandum maximè idoneus. Medius inter oppositos duos scopulos, in quorum uno crux conspicitur. In Galliam inde despicientibus descensus impossibilis videtur. Viâ nullâ per montem, nisi quam manuum humanarum laboriosâ industriâ excidit. Nostis ex equis descendentibus per nivem eundum erat. Hic terminus est Galliae & Hispaniae, quamvis Hispaniae Rex ulterius, & quidem in altero latere adhuc regionem quandam parvam sexaginta pagis referatam possidere feratur, præfecti cujusdam rectioni commissam, quem ajunt in munimento Castlilo de Leon habitantem, tam absolutam habere potestatem, ut non cogatur litteris per nuntios in aulam missos quærere, quid sibi faciendum sit, ut *Author Noster* scribit. Hunc tamen locum Castlilo de Leon non reperio, sed ali-

aliud Castrum Lybiam Latine appellatum, quem *Mariana lib. 6. cap. 12. pag. 235, b.* Ceretanorum in his oris habitantium caput esse ait. Regio ipsa Cerdaniae Comitatus nomine insignitus Cataloniae, quam Galliam tangit, pars esse perhibetur, ut *Ambrosius Morales lib. 8. cap. 2. tradit.* De Ceretanis 50. *L. Nonii caput.* consule. Postquam *Nostri* duas horas pedibus eundo contrivissent, ad hospitium solitarium Hospital de France nuncupatum pervenientes tribus realibus solutis vectigal redemerunt. Hinc cum secunda Garumna, vel Garumne, fluvio illo Galliae celeberrimo, in hisce locis ex fontibus suis erumpente, per pulchram sylvam proficiscebantur. Pyrenaeorum enim montium latus hoc Galliae obversum alterum Hispaniam aspectans amoenitate longè antecellit. Arbores grandes, & cum radicibus passim evulsæ jacentes ventorum & tempestatum ingentem in hoc tractu violentiam loquebantur. Tandem quinque miliaribus absolutis adventantibus pernoctandi facultatem concedebat municipium

Bagueres, in Comitatu Comminges, Latine Commingia, & Convenarum Comitatu, qui Gallici juris est. Conterminus est versus ortum Comitatus de Foix;

versus Aquilonem parti provinciae Languedocq, & Comitatibus de l'Isle, & de Gaures; versus Meridiem montibus Pyrenæis, & versus occasum regioni d'Estrac, & Comitatu Armaignac. In Superiorem & Inferiorem dividitur: Superior Commingia civitates habet S. Bertrand, & S. Coeslrans, quarum hæc posterior alio refertur; Item S. Beat, S. Fregeou, Monregeau, Saliens, & alias. In Inferiori Commingia sunt nova illa civitas Episcopalis Lombes; & urbes Samathan, l'Isle en Dodon, Muret, Riufnes, & municipia plurima. Totius Regionis primaria civitas *S. Bertrand*, vel *S. Bertrandi* Fanum locum occupavit veteris illius Lugduni Convenarum, vel Lyon de Comingeois anno 584. deleti. Vide *P. Merulam part. 2. Cosmogr. lib. 3. cap. 38. fol. 450.* Plura de hoc, ut & cæteris Comitatibus confinibus resciscere expetens Geographos legat, ut & *Francisci de Rues Galliae descriptionem fol. 603. & seqq.* Hujus Regionis incolæ primi esse perhibentur, qui ad Christianam Religionem se receperunt. Frumenti, vini, fructuum & aliarum rerum admodum feracem perhibet sæpe citatus *D.T.U.I. in magno suo commentario de omnibus hujus Orbis terrarum Regionibus & quidem Galliae de-*
scri-

scriptione pag. 75. & 89. qui etiam alio in loco tum masculini quam sequioris sexus incolas haud exiguis laudibus extollit, quamvis *Author Noster* levitatis eos coarguat, & praeterea dicat, multos ibidem homines reperiri, qui strumis laborant, ac linguam ipsorum cum Hispanica plus quam cum Gallica convenire.

Ex vico Baigneres nostri Viatores in dicta valle iter suam maturantes vespertino tempore tria milliaria finiverant eam nocte subsistentes in municipio

Storpe, ubi sapidis auratis in Garumnâ fluvio captis lautè vivebant.

VIII. Id. Quint. in eadem valle pergentes, ac Garumnâ 2. realium solutione transmittentes indeque ad dextram conversi inter pulchros arbores profectiorem suam promovebant in municipium

Encausæ, postquam 4. milliaria iter finivissent. Montibus septem thermus habet lapideo alveo inclusas, ac sulphuræ mixtas, quas Hispani præcipuè frequentant. Calculo mederi creditur, ut ex libello Tholosæ de his thermis in lucem edito patet. Pomeridiano itinere inde tendebant per vallem eandem multis pagis, municipiis, & nobilium domiciliis plenam, & post milliare tertium apud

puđ vicum For Garumnam pontone transmittēbant duodecim souls pro vēturā solventes. Hoc in loco tractus montano desinente , percampestrē planitiē veniebant in oppidum

Martyres Tholosains , quod à priore loco 4. milliariibus abest.

VII. Id. Quint. in eādē planitiē iter facientibus arx pulchra in conspectum prodibat. Vineæ sunt frequentes & ficum copia insignis passim cernitur. 4. milliariibus finitis in pago quodam prandium sumebant. A meridie residua itineris milliaria 4. postquam per dictā planitiē profecti confecissent

Tholosæ pernoctarunt , ac inde Carcassonam , & Narbonam se recipientes porro Lugdunum petierunt , de quibus locis in itineralio meo Gallico actum est.

Atque hoc est iter illud egregium , & satis longinquum , quod Nobiles nostri Germani anno 1617, fecerunt , & nemo adhuc quantum quidem mihi , & aliis amicis notum est , in lucem hætenus edidit , sicut etiam in ejusdem initio superius monuimus.

CAPUT. III. Et Ultimum.

De Nonnullis alijs per Hispaniam itineribus.

ARGUMENTA.

1. De Gironâ urbe.	primariâ,
2. De Perpignano munimento, & civitate in finibus Hispaniæ sita, & de urbe Salsas.	5. De civitatibus Fuentarabia, & Logronno.
3. De Regno Navarræ, & Comitatu Bigorre	6. De Regno & urbe Legion.
4. De S. Juan de pie di porto; & Pompelonâ Navarræ Regni urbe	7. De Urbe Astorga & Regione Asturiâ.
	8. De Urbe Compostellâ Galliciæ metropoli.
	9. De Galliciæ Regno,

Quoniam præter loca & regiones in præcedenti itinere & capite descripta, adhuc aliquot alia sunt haud parva notæ in Hispaniâ, eorum causa adhuc sequentes peregrinationes præcedenti subjungere nobis consultum visum fuit.

I.

Primum Iter Barcelonâ recto tramite Narbonam in Galliam ducens,

Hoc iter præter cæteris Hispani Romam ituri frequentant. Tertius in Hispaniam est aditus, ex quatuor, quorum 1. 6. meminimus,

Lo-

Loca cum distantiiis suis inter Barcelonam, præcedenti capite descriptam, & Narbonam ita se habent.

Moncada 2. mill. de hoc loco vide *J. Marianam lib. 10. in fine 16. cap. & lib. 12. cap. 10.*

La Rocca 2. mill.

Linaz 1 $\frac{1}{2}$ mill.

S. Celonii vel S. Sillon 2. mill.

Astarlid 2. mill.

1. *Girona* 5. mill. Hæc urbs *Gerunda* olim, & *Ausseranorum* caput in Catalonia Regno collis parvi apicem occupat, & veteri muro septa trianguli figuram situ refert. Undam fluvium, Onhar incolis, eam secare, & alium Ter iisdem appellatum, qui fossas urbis ingreditur, recipere invenio, ac inde satis munitum locum esse conjicio. Frequenti apud *Johannem Marianam* mentione occurrens cap. 9. lib. 14. pag. 602. describitur, ubi in situs ejus commemoratione unius tantum fluminis Theræ vel Thices meminit. Episcopalis Urbs aliquot obsidionibus vexata, etsi ambitu parvo clauditur, mercatoribus tamen & opificibus abundat, teste *L. Nonio* cap. 89. qui de eleganti hujus loci templo, & *S. Felicis* ac *Narcissi* reliquiis legi potest.

Bascharas 3. mill.

Figur.

Figueras, 2. mill. Hujus oppiduli mentio fit apud *Marianum dicti loci pag. 601.* In vicinia est urbs *Ampurias* vel *Emporiae* à dicto *Nonio cap. 85.* descripta.

Junquera 3. mill. apud *Geographos* & in *Jacobi Lapidis Stunicae itinerario* *Juncaria* nuncupata sub *Pyrenæis* montibus situm habet.

Pertus, vel ut alii *Portus*, 1. mill. *Anthonius Beuterus in Chron. Hisp. cap. pag. 66. edit. Venet. anno. 1556.* hic castellum, præsidio firmo munitum, esse affirmat.

El bolo 1. mill. Per viam asperam & præcipitem montes dictos transeuntem *Junguerâ Bolonem*, quæ urbs in altero montium latere loco plano insidet, transiri *Stunica* citatus tradit.

Perpinnan. 3. mill. ut *Ambros. de Salazar. p. 185. b.* hanc distantiam metitur, quem ego sequor, licet *Vulgare Itinerarium Gallicum* milliaria aliter numerans distantiae inter *Barcelonam* & *Perpinianum* 34. mill. ascribat, & forsan *Gallica Hispanicis* aliquanto longiora intelligat. Cam utroque non convenit quoque *Casparus Ens in deliciis apodem.* *Nonio* auctore *Perpinianum* tribus milliariis trans montes situm est. In Comitatu *Rosillon*, & finibus *Gallicam* & *Hispanicam* disten-

disterrinantibus posita Cataloniæ Regno hoc tempore accensetur, ut suprâ cap. 2. diximus. *Boterus* (ut ab aliis citatur, nam hoc in Ferrariensi editione non invenio) quingentis annis vetustiore non esse, & ferè 4000. focos numerare; ac vix similem in totâ Cataloniâ, Barce-
 lonam si excipias, reperiri ait. *Johanne Mariana teste lib. cap. 7. Guinardi Comit-
 tis* de Ronciglione, vel Rossillon auxilio anno 1098. condita est. *Nonius cap. 91.* in planitie eam locat, & quâ Meridiem respicit, ac castellum habet, aliquantum se in altum subducere dicit. Fluvio The-
 li alluitur. Post ultimam obsidionem Gallorum anni 1543. mœnia ejus admo-
 dum valida reddita, aliquot propugnacu-
 lis ab incolis munita sunt. Castellum au-
 tem adjunctum cæteris omnibus in Hi-
 spaniâ præstat. Pulchra est civitas, & in-
 ter Hispaniæ amœnissimas numeratur,
 aëre tamen instabiliore, & ex levissimis
 causis se mutante, ac ventis turbido fru-
 ens. Pannorum multorum confectio-
 ne celebris, multos incolas habet, qui eis-
 dem parandas operam dant. Supra di-
 ctus *Stunica* refert; Solum circumjacens
 frumenti, vini, & olei ferax esse, ipsam-
 que urbem duobus tantum à mari mil-
 liaribus abesse: Situm ejus ad ortum se
 con-

convertere, Castellum ad occasum respicere, & dictum fluvium, cui vulgare nomen latet, ponte mille passus longo regi. In Prædicatorum Monachorum templo, ejusque adyto inter alias Sanctorum reliquias etiam *Johannis Baptistæ* manum cum brachii parte servari. *Nonius* de S. Episcopi *Honorati* reliquiis in Carmelitarum cœnobio, & Sanctorum *Juliani*, & *Basilissæ* corporibus scribit. Quæ narrationes de hâc civitate diversæ sunt. Ab eâ dimidii milliarii spacio remota jacent rudera urbis veteris Ruscinonis. Hodie à turris Rossilionis non procul Perpiniano nomen Comitatus hic retinet. *Hier. Surita ad Anton. itinerarium*. Ab Urbe autem hâc via pater ad invictam arcem

Salsas 3: mill. Hispan. Latinis *Salsulæ*, in Comitatu Rossilionis, Hispaniarum Regi subjecta est, quanquam Galli ejusdem potiri diversis vicibus frustra conati sunt. In plano campo sedens firmissimâ defensione se tuetur, ac propugnaculis eâ arte extractis munita est, ut non una sed plures arces esse videantur, suis pontibus à se invicem sejunctæ, ut una occupata cæteræ nihilominus non occupatæ sint, sede defendere queant. Ob paludes proximas aër insalubris est. De miro fonte, cujus vix unius milliarii inter-

tervallo ab arce distantis Veteres meminerunt, *Nonium* Vide.

Hic hodierno tempore Gallia & Hispania determinantur, ut *Stunica* memoriae prodidit. Via enim porrò per aliquot vilia loca Gallica Narbonam ducit, quam limitaneam urbem *Itinerarium supra dictum* ab arce Salsas undecim milliaribus sejunctam esse dicit. Narbonam tamen ab Hispaniæ finibus vix tribus, aut ad summum quatuor milliaribus semotam esse, & Narbonâ Perpinianum unius diei itinere perveniri posse, in *Itinerariis Gallicis* legi. Vide *Itinerarium nostrum Galliae cap. 5. pag. 349. Hubertus Thomas Leodius in 2. lib. de vita Electoris Palatini Friderici II. b. ac postea in 10. lib. tantum 4. milliaria Gallica numerat. In Antonini Itinerario Narbonâ Salsulas 30. mille passuum distantia esse dicitur: quæ 7. milliaribus Hispanicis magnis respondet. Totidem etiam Nonius cap 92. numerat. Dijudicatio erit penes eum, qui hoc iter fecit. Tantum de hoc tertio ad Hispaniam aditu.*

II.

Iter ex Galliâ & Urbe Tholosâ, Urbem
S. Juan de pie de porto, ac inde Pom.
pelonam Regni Navarræ metropolin,
P & por.

HActenus in hoc & precedenti capite
tres illos aditus ex Gallia in Hispani-
am transitum concedentes, de quibus
mox ab initio primi capitis diximus, de-
scriptionibus illustravimus. Quartus &
ultimus sequitur, qui in Navarrae Re-
gnum patet.

3. *Navarrae* Regnum in montanis tra-
ctibus, olim, quam hodiè, majus, Bisca-
jam, Logromium, & Calahorram, vel
Calagurram, aut Calagurim etiam com-
prehendebat: ex quibus Biscaya regio est
celebris: Logromium verò, & Cahorra
civitates duæ celebres. Calaguris, *Lucio*
Nonio cap. 81. teste, in monte Ebro flu-
vio accumbit. Hodie Navarrae Regni
latus unum montes Pyrenæi sepiunt; al-
terum flumen Iberum vel Ebro claudit:
Tudela tamen & aliquot oppidula adhuc
excipienda, quæ trans flumen sita sunt.
Rex Galliae Navarrae Regis titulum ad-
huc usurpans veteris Navarrae sextam
circiter partem adhuc possidere creditur;
Postquam *Ferdinandus* Catholicus *Jo-*
hanni Albretano, cui hoc Regnum, *Ca-*
tharinae uxoris suæ, & *Gastonis* Navarrae
Regis, ac Comitis de Foix, Bearn, Bi-
gor-

gorre, & Viennæ, filiæ nuptiis, dotale obtrigerat, illud eripuisset. Videantur *Itinerar. nostrum Gall. cap. 1. pag. 122. El. Nebriffensis de bello, populo, & rebus Navarræis; Johannes Gerundensis episc. Hisp. paralipom. lib. 5. & Rodericus Sanctius part. 1. cap. 12.* Ex Gallica hujus Regni parte, principatu nimirum Bearnensi duæ viæ viatores ducunt in Regnum Navarræ propriè ita dictum, ut *Boterus pag. 28. & D.T.U.T. indicant.* Eas *Boterus* di Roncivalle, & di Espinal vocat. Urbes Regni Navarræ Hispaniarum Regis imperio subjectæ sunt Pamploa, vel Pampelona, Regni caput; Stella, Tudela, Olite, Sanguezzà, vel Sanguessa, olim Iturisse, Cascanto. S. Juan de pie de Porto, Alvaro, Taffaglia, & Viana. Ut *Boterus* opinatur, in toto Regno focorum vix viginti millia numerantur. Regno tamen jam accensetur reginucula Rigoscia in Idubedæ montis, vel Saltus Aucensis latere sita, ubi aër salubris, solum frumenti ac vini terax, & mellis copia ingens adest. Ejus urbes sunt Najera, Navarene, S. Dominico, vel S. Domingo de la Calçada Guardia, & Bastida. In ipso autem Navarræ Regno solum frumenti non magnam copiam profert, sed pascuis satis multis pecuariæ rei inservit.

Ex Galliâ in Hispaniam per hoc Regnum iter non est infrequens, quod Tholosâ vel Thoulousâ per Comitatum Bigorrensem, principatum Bearnensem, & Biscajæ regionem eò tendit. Bigorre vel Bigerronum regio inter terras Bearnensem, & Commingensem, pervetustus est Comitatus, in quo Tarba metropolis & Episcopi sedes. Urbes item Trie, Ravasteins, Maubourget, & Baigneres, quæ ultima thermas habet admodum salubres & amœnas, ex monte scaturientes. Urbs Lourde Tholosanæ Jurisdictioni accensetur. Regio est aspera, ventis & frigori obnoxia, & sub Pyrenæis montibus sita, in quâ vinum non nascitur, & crassi ingenii homines vivunt. Mos hic obtinuit, ut primogenitus omnium bonorum paternorum hæres evadat, sive nobilis, sive ignobilis, ut *Franciscus des Rues* indicat. Gavre & Estrac Comitatus ipsi confines sunt, ut *Merula part. 2. Cosmogr. lib. 3. cap. 38. fol. 449.* docet. De Bearnensi principatu *cap. 7. Itinerarii mei Gallici*, & de Biscaja *cap. 1.* mox ab initio egimus. Cum dicto autem itinere ita comparatum est.

Tholosa, vel Thoulouse, quam urbem in dicto itineralio descripsimus.

l'Isle, 4. mill.

Gimonè, 2. m.

Ovinè, 2. m.

Baran, 5. m.

Maubourgnet, vel Maubourget, 7. m.

Molans, 4. m.

Orthes, 5. m.

Salvaterre, 5. m.

S. Palas, vel Palay, 2. m.

4. *S. Juan de pie de porto 3. m.* ità ut Tholosæ & hujus loci distantia sit 39. milliarium, ut *Itinerarium illud Gallicum* supra citatum numerat, quod posito ordine omnia loca collocat. Hinc Confrannen, indeque in Galliam perveniri alii dicunt. Latine urbs hæc *S. Johannis* pedis portus appellatur. In Navarra Regno, monti undecim millia passuum excelsio imposita, fontibus abundat, & fertili solo plura suppeditat. *Marin. Sicut. lib. 1. fol. 6.* Mons, in cujus summitate campus perpetuè virens cernitur, ferrum subministrat.

Roncevalles 4. mill. Latine Rocida vallis, famosa est clade, quâ ab Hispanis & Mauris aliquo tempore ante obitum suum affectus est Cæsar *Carolus Magnus*, qui in eâ *Rolandum* cognatum suum amisit. Hâc de re vide *Johannem Turpinum in vita Caroli Magni cap. 21. & seq.*

multa fingentem; & Johannem Maria-
nam lib. 7. rer. Hispan. cap. 11,

Panplona, Pompelona, Pompelon, 11.
mill. ut Salazar pag. 195. ait. apud alios
 minorem distantiam reperio. Regni Na-
 varrae primaria civitas parvo à Pyrenæis
 montibus intervallo, in campis fertili-
 bus Argæ fluvio adjacet, ac grandis, &
 opulenta validis mœnibus cingitur. Epi-
 scopum habet, & duas arces, quarum u-
 na intus, altera foris civitatem admo-
 dum firmam reddunt.

Hanc sequuntur Tievas, Tafalla, vel
 Taffagla, Olite, duo oppidula, Argue-
 das, ac

Tudela 15. mill. Hæc in Navarrae Re-
 gno civitas Ebro flumini apposita est.
 Succedunt Cortes, Lurcenich, Dala-
 gon, & tandem

Saragoza 15. mill. Hispan. de quâ Re-
 gni Aragoniæ metropoli in præcedente
 capite dictum est. Tantum de hoc quar-
 to in Hispaniam transitu, præter quos
 quatuor Hispania, nisi navibus, adiri non
 potest.

III.

Friderici II. Electoris Palatini ad Rhe-
num, & Bavariæ Ducis &c. Itinera
in Hispaniam diversa.

Ut

UT dicti in Hispaniam transitus adhuc descriptione exactiore declarentur, paucis hîc subjungam itinera, quæ *Princeps ille serenissimus* cum Secretario suo *Huberto Thoma Leodio* tempore Cæsaris *Caroli V.* in Hispaniam fecit: Quamquam me non latent hallucinationes Secretarii illius, qui modò hoc, modò alio nomine locum aliquem appellavit, ac in distantis locorum ipsis haud infrequenter hallucinatus est.

Princeps Palatinus, eo tempore, quo pater ipsius adhuc vivebat, in prima juventute constitutus, in Comitatu fuit *Philippi I.* Castellæ Regis, Archiducis Austriæ, & filii Cæsaris *Maximiliani I.* cum quo in Hispaniam profectus est. Middelburgo ex Zelandia discedentes proficiscebantur ad arcem Bussi inter urbes Valencinam & Montes in Hannonia sitam, inde Cameracum, Peronnam, Sylvanectum, Parisios, Blesense castrum, Cæsarodunum, Lusignanum, Santones, Blayam, Burdigalam, Bazas & Bayonnam petentes: de quibus locis in *Itinerario meo Gallico*, & supra etiam in 2. cap. hujus *Itinerarii* actum est. Bayonnâ profectionem susceperunt

s. *Fuentarabiam*, vel *Fonterabiam*, nonnullorum opinione in Guipuscoa si-

344 REGNI HISPANIAE
tam, & Hispaniarum Regi subditam,
quam *Leodius* Biscajæ accenset, & par-
vam quidem sed validè munitam esse
dicit, ac eo pacto mari appositam, ut
fluctibus recedentibus ficcis pedibus,
sed iisdem accedentibus planè non adiri
queat. *Author Noster*, quem in præce-
dentibus capitibus sæpè citavimus, ma-
gni momenti munimentum, à quingen-
tis Hispanis cum Oceano adjacente [de-
fendi, & Guipuscoæ regionis in quâ si-
rum, clavem esse docet. Vide *caput hu-
jus Itinerarii secundum, haud longè ab
initio. Casp. Ens in deliciis apodemiciis*
pag. 26. ex aliis, quorum nomen more
suo præterit, indicat; Fuentarabiam La-
tinè Oeasonem appellatam, & situ, &
hominum manibus firmissimè munitam,
portu suo naves excipere, & allui fluvio
Vidoso; qui in montanis Cantabriæ emer-
gens, ipsamque urbem præterlapsus in
dictum portum effunditur. Hâc urbe reli-
ctâ, & monte *S. Adriani* superato, Victori-
am, Burgos, & Toledum venerunt, quâ in
urbe tunc temporis Rex *Ferdinandus* &
Regina *Isabella*, *Philippi* Regis focer &
focrus, commorabantur. Ac hic primus
est in Hispaniam transitus, quem suprâ in
cap. 2. principio descripsimus. Cum Rex
Philippus reverteretur, cum *Comite Pa-*
lati.

latino veniebat Madritum, Complutum, Signenzam, Calatajudum, & Saragozam. Inde, nuncio de ægritudine *Isabellæ* Reginae, focrus suæ, accepto, Madritum rediit, Saragozæ autem & Madriti distantiam *Leodius* 50. milliaribus Hispanicis, longitudine Germanicis non multum inferioribus, metitur, iisque conficiendis Regem quatuor tantum dierum iter trivisse ait. Madrito Saragozam reversus, inde Barcelonam, Gironam, Perpinianum, Salsas, & Narbonam pervenit. Reliqui itineris loca fuerunt Montpelier, Nismes, Avignon, Valence, Vienne, & Lugdunum, unde per Sabaudiam, ubi Sabaudia ducem *Philibertum* salutavit, Burgundiam, Sundgoviam & Hegoviam, Oenipontem ad patrem suum *Maximilianum* Cæsarem, ac porro ex Tyrolensi Comitatu Stutgartum in Sueviam, & Heidelbergâ in Palatinatum, tandemq; in Belgium reversus est.

Alterum Iter in Hispaniam fecit laudatissimus ille Princeps, cum Hispaniæ Regi *Carolo* nuncium afferret, quod Imperator Romanus electus esset. Hoc iter *Leodius* breviter commemorat. *Carolus* Cæsar Anno 1520. Barcelonâ, Cataloniæ metropoli, abiens, per Aragoniam & Castellam itinere suscepto, Compostel-

lam venit, quo in loco navem conscendit, paucis diebus in Angliam appulit, atque inde per Flandriam, & reliquas regiones Aquisgranum tetendit, ut ibi publica coronationis inauguratione Imperii administrationem susciperet.

Tertium Iter Principis Palatini anno 1526. institutum post discessum ex urbe Heydelberga, in viâ habebat sequentia loca; Metz, Barleduc, Chalons, Meaux, Paris, orleans, Blois, Amboise, Chastelraut, Poictiers, Lusignan, Angoulesme, Cognac, Bourdeaux, Bazas, Bayonna. Post sequebatur pagus Anjon, ut *Leodius* eum nominat. Hunc sub Pyrenæis montibus Bayonna 4. miliaribus abesse ait. Proximi erant montes altissimi, per quos tamen, ut ipse narrat, Galli sua tormenta ænea transvexerunt. His superatis præteribat aliquot vilia oppidula, & post 11. milliaria emensa veniebat

Pompelonam. Quartus hic est transitus in Hispaniam per Navarrae Regnum, de quo supra in hujus urbis descriptione in hoc capite dictum est. Inde

Tasallam 8. miliaribus à priore semotam, quod spatium *Salazarius* 6. mill. definit. In hac urbe Navarrae Reges domicilia sua habuisse *Leodius* refert. His locis succedebant

Cervera 11. mill. In hoc oppidulo magistratus à *Comite Palatino* petiit, ne diu subsistere, & annonæ caritatem excitare velit,

Matalebres pagus, 4. m.

Gomorra 5. mill. in hoc oppidulo *Leodius* butyrum emere volebat, ut supra in 1. cap. dictum est.

Maron pagus, 4. m.

Hita 15. mill. Veterum est *Cessata* de quâ Urbe superiùs in novæ Castellæ descriptione mentio facta est.

Guadalajara 4. mill. *Nonius* 6. m. habet, *Ptolomæi* Carraca, & *Antonini* Arriaca, ut *G. Barrerius*, & *Ambros. Morales* apud *Nonium* cap. 73. dicunt. Vide quæ de hac urbe superiùs in descriptione Novæ Castiliæ monuimus.

Inde iter suum promoventes, *Compluto* sive *Alcala de Henares* urbe ad dextram relictâ, ad pagum *Santorquato* pervenerunt, & *Tajo* flumine trajecto

Ocannam 11. milliaribus *Guadalajarâ* remotam, de qua etiam supra. hinc

Temblique 5. mill. inde

Villam hartam 10. milliaribus sejunctam, post 11. milliaria excipiebantur diversorio quodam solitario, quod *venta Hispanis* dicitur. Hoc in diversis locis *Leodius* modò *Evoellam*, modò *Ervol-*

lam, & forsan nullibi vero nomine, appellat. In tabulis Geographicis occurrit Intervela nomen, & apud *Salazarium* *Yrvela*, *Yrvela*, & del gruela. Hoc in loco *Principi Palatino* vinum in palude hydri repletâ refrigeratum, & asinina caro pro ferina apponebatur, ut supra in 1. c. narravimus. Hinc pergebant per 5. miliaria ad urbem

Vilches, quam *Leodius* pronunciationem sequutus *Vilsches* appellat: inde fluminibus *Guadiana* & *Guadalquivir* trajectis.

Ubedam per 6. mill. Satis spatiosa civitas à dicto flumine *Quadalquivir* haud procul dimota. In hac orâ quoque est urbs *Montiel* vel *Montilla*, in quâ Collegium Jesuitarum, *Johannis Avilæ* viri notissimi sepulchro celebre; Ejus epitaphia apud *Franciscum Swertium* legere est.

Granada 22. miliaribus *Ubedâ* abest, quanquam *Leodius* in aliis locis à se ipso diffideat. An exemplar, cujus ductum typographus in imprimendo sequutus est, corruptum fuerit, an verò ipsa impressio hallucinata sit, mihi non constat. *Salazarius Hispanus in Almoneda generali* 16. habet miliaria. Longitudo autem itineris totius *Heidelbergâ* in *Hispaniam*

niam est, ut *Leodius* numerat, 396. miliarium.

Princeps Palatinus ex aulâ Cæsareâ, quæ tunc temporis Granadæ erat, recedens, Ubedam, & ad Ventam illam revertit, in qua refrigerato illo vino, & feriâ Hispanicâ exceptus fuit. Inde ad sinistram se deflectens 12. miliaria confecit, ac in urbem Almagro venit, Dominis *Fuggeris* eo tempore oppignoratam. Succedebat pagus Malagon 5. mill. & urbs Toledo 15. mill. Hinc *Princeps Palatinus* quatuor comites sibi adsciscens equis cursoriis præivit. *Leodius* cum comitatu sequutus Toledo per oppidulum Illescas, ut *Salazarius*, vel *Liskes*, ut *Leodius* appellat, Madritum 12. miliaribus distans, profectus est. Hinc iter promotum Arandam de Duero, cui nomen à flumine præterlabente ortum, 27. vel ut apud *Salazarium* extat, 25½ miliaribus Lermam, frumento & vino affluentem, 7. & Burgos 6. aut 7. miliaribus. De hoc itinere Toledo Madritum & Burgos ducente, consule dictum *Salazarium* fol. 181. & *Casp. Ens* c. 16. ubi sæpè hallucinatus est. Sequentia itineris loca fuere; Miranda in Ebri fluvii ripa 15. vel 16. mill. Vitoria 5; vel 6. m. Inde, per oppidulum Seguram, Tolosettam, ejus

cujus ab urbe Vitoria distantiam *Leodius* 15. mill. metitur, decem Seguram, & 5. Tolesam vel Tolosetam numerans. Fonterabia, Bayona, & in Gallia Bourdeaux, Lufignan, Montbafon, Tours, Orleans, Paris, Barleduc, Metis, ac tandem Spira in Getmania, quo duodecim dierum itinere *Principem* venisse *Leodius* narrat: Cujus computatio eidem 383. milliari. um longitudinem assignat, ac procul dubio Gallica intelligit.

Quartum Principis Palatini Iter in Hispaniam A. 1535. novem dierum spacio confectum est. Nam postquam anno præcedente Secretarium suum *Hubertum Thomam Leodium* ex oppido Binche vel Bins in Hannonia in Hispaniam Madritum ad Imperatorem ablegasset, dicti anni mense Novembri Bruxellis discedens bidui spacio Parisios equis cursoriis venit. Inde per Galliam, & ex eâ per transitum Pompelonam ducentem, & Regnum Navarræ, Tafallam, Tudelam, Saragozam, & Barcelonam pervenit. Tertium autem transitum ex Hispania in Galliam repetens viam sequutus est, quæ ipsum Perpinianum, Narbonam, Montem Pessulanum, Lugdunum, Parisios, Rotomagum, Ambianum, Atrebatum, Gandavum & Bruxellas reduxit.

Quin-

Quintum & Ultimum Iter Principis Palatini, antequam Elector Palatinus evasit, anno 1538. institutum est. In fine enim ejusdem anni *Princeps* cum uxore sua, *Christierni* Daniæ Regis exulis, & sororis Cæsaris *Caroli V.* filiâ, Burdigalâ ex Gallia Bajonam, & inde per montem *S. Adriani* profunda nive tectum, Burgos, & Toledum ad Cæsarem iter suum direxit. Per Galliam in Belgium ad Hungariæ Reginam *Mariam* reversus in Angliam ambulatorio itinere se contulit. Ex Anglia vero per Belgium in Palatinatum superiorem ad aulam suam Neofori tunc temporis morantem rediit.

I V.

Post diversorum transituum in Hispaniam descriptionem sequens adhuc iter terrestre adjungam,

Quod ab Urbe S. Juan del pie del puerto, vel pie de porto ex Regno Navarra Compostellam sive ad D. Jacobum in Galicia tendit.

Ambrosius de Salazar in sua Almoneda generali pag. 195. ab urbe S. Juan de pie de porto, quam Germani & Galli plures, Religionis ergò peregrinationes suas instituunt, per quartum illum transitum petunt, Compostellam usque itineri ducenti

352 REGNI HISPANIAE
centi attribuit 152. milliaria Hispanica.
Quantum autem ex tabulis chorographi-
cicis colligere possum, rectam viam non
sequitur, verum periculi forsan, & mon-
tium causâ parum ab eâ declinat. In iti-
nere autem illo ex Navarræâ illâ Urbe S.
Juan de pie de porto Compostellam us-
que loca sunt peragrandâ, ut sequun-
tur.

Roncevalles & Pamplona 15. mill. de
utroque loco suprâ dictum est.

Stella oppidum 8. m. Haud exiguæ
notæ in Regno Navarræo Urbs.

Viana 7. m. Urbs quoque Navarræa,
cujus sæpè mentio incidit.

Logronno 1½ m. Hæc urbs à D.T.U.X. in
libro suo des *Estats*, adhuc Regno Navar-
ræ attribuitur, ad quod antehac perti-
nuit. Sed hoc tempore Ibero vel Ebro
flumine à dicto Regno segregatur, ita ut
ad Veterem Castiliam pertineat. Vide
Salazarium pag. 53. Satis grande spatium
ambiens civitas, in quâ, vino, frumento
& ferinâ abundante, omnia precio tole-
rabili comparari solent. Incolas fides &
militaria facinorâ nobilitant, quos etiam
singularibus, & quidem haud exigui mo-
menti immunitatibus & privilegiis do-
navit Cæsar *Carolus V.* ut *C. Ens cap. 25*.
scribit.

Navarette urbs 2.m.

Najara vel *vel Najera* urbs 3.m.

S. Domingo de la Calçada Urbs, in regione Riosciâ, cujus supra in Regno Navarræ mentio facta, propè quam Osciâ fluvius oritur. 4. mill.

Villa Franca Urbs, 6.m.

Samedel Urbs, 6.m.

Burgos urbs, 2.m.

Castro Xeris urbs, 6.m.

Villa Martin urbs, 6.m.

Carrion los Condes urbs, 2.m.

Sagahun urbs, 8.m.

Mansilla urbs, 7.m.

6. *Leon* urbs 4. mill. Metropolis Regni Cognominis, Septentrionali latere Asturiam, Occiduo Galleciam, Meridionali, ac ferè etiam Orientali, Castellam veterem tangentis. In eo Urbes sunt, ut *Marin. Siculus* recenset; 1. *Palentia*, præcipuæ & Veteris notæ civitas ad fluvium Carriconem, vel Carrionem, in solo fertili sita & episcopatu decorata, qui Hisp. Episcopatum opulentissimus judicatur. 2. *Zamorra* olim *Sentica*, ut *Resendio* & *Nonio cap. 58.* placet. Incumbit solo fertili in ripâ fluvii Durii ponte insigni statui. Insigne autem est munimentum, eodem *Nonio* teste, totusque ejus tractus lapide abundat, quem turquesa nuncupant.

panr. Hujus civitatis jurisdictione comprehenditur etiam Sagiago cum plurimis pagis exiguis, quorum incolæ rusticis moribus eminent, qui ex ipsorum vestitu, linguâ, & corporis habitu crasso, insulso, & incondito patent. 3. Cuidad, vel Ciudad Rodrigo, civitas à Ferrando Leonis, vel Legionis Rege extracta in eo loco, in quo olim Mirobriga fuit, ut esset propugnaculum & munimentum Lusitanis se opponens. Vide *Marianam de reb. Hisp. lib. 11. cap. 11.* Præter has civitates grandes in hoc regno etiam reperiuntur plures minores, ut sunt Villa Franca, Cacabelos, Ponferrada, quæ nonnullorum opinione est veterum Interamnium, Flavium, Vierzi, Ponte della Reina, Orzanaga, & Ledesina, quam natura admodum firmam reddidit, & cibariis omnigenis ditavit, cum 380. vicos sub se habeat, in quibus sexdecim circiter focorum millia numerari perhibentur. Præ aliis verò celebrantur oppidula Mansilla, Villalpando, & Benevento. In hoc postremo omnibus rebus, & aqua salubri opulento magnificentum *Comitis Pimenteli* palatium visitur Sabdagna porro & Tordefilla fertilibus admodum campis cincta, & sumptuosa Regis palatio ornata. Item Taurus vel

Toro, in excelso loco optimi vini rubri ferace, & omnigeni frumenti, & fructuum variorum pleno: Medina del Campo, vel Methymna Campensis emporium famosum, in quo Hyberno tempore tres menses, & æstivo etiam tres menses nundinæ celebrantur, ut *C. Ens* tradit. Ac quanquam incendia aliquoties illud damno haud exiguo affecerunt, nihilominus tamen *Marineo lib. 2. de reb. Hi/p. fol. 8. a.* narrante, à soli fertilitate, & commerciorum frequentia insigniter ditatur, & ejusmodi immunitatibus fruitur, ut omnibus vectigalibus, & tributis libera sit, & nec Regi officia ejus & munera publica distribuere, nec Pontifici beneficia & bona Ecclesiastica conferre liceat. Unde & hoc incommodi emanat, ut incolæ eorundem causa vehementissimis litibus & concertationibus collidantur. Ac propterea fieri potest, ut incommodorum illorum vitandorum gratia mutatio aliqua facta sit. Hujus loci panis & vinum magna laude extolluntur, & inter totius Hispaniæ dona duo optima referuntur. Tandem est Medinario secco, *Marineo fol. 11.* Rosca, locus, in quo parvo vivitur, & præstantes mercatus annui celebrantur. Ad hanc Regionem etiam refertur Urbs & Academia Salaman-

manca, quanquam hodierno tempore cum nonnullis aliis supradictis locis ad Veterem Castiliam pertinet, ut in ejusdem Regionis descriptione antehac diximus.

Quantum attinet ad ipsam Urbem Leonem vel Legionem, quæ Regioni nomen suum impertiuit, Ea, *Nonio* teste *cap. 57.* hoc tempore ex præcipuis urbibus una, templo ornatur pulcherrimo, quod 37. Regum, & unius Hispanici Cæsaris monumenta complectitur; Cum hoc in loco plerique Reges Hispaniæ commorari soliti fuerint, quo tempore Saraceni potissimas Hispaniæ Regionem in potestate suâ habuerunt. Postquam enim Mauri Hispaniâ potiti sunt, reliqui Gothi *Pelagium*, *Fasilæ* Ducis in Cantabria filium, sanguine Regio progenitum, *Roderico Toletano lib. 6.* & *Roderico Sanctio part. 1. hist. Hisp. cap. 11.* docentibus, Regem crearunt, qui anno 711. Mauris hanc urbem eripuit, eandemq; sedem Regibus constituit, ac Castellum novum contra Mauros & Saracenos excitavit, à quo postea Castellæ Regno nomen natum. Successit ipsi filius *Fasila* vel *Favilla*, ut eum *Franciscus Tarapha de Origine ac rebus gestis Regum Hisp.* appellat, & huic iterum *Alphonsus Catholicus* Ducis

cis *Petri* in *Cantabriâ*, ex *Gothici Regis Ricardi Catholici* posteris, filius, qui *Faflæ* dicti sororem *Ormifendam* uxorem duxit, ex cujus prosapiâ multi Reges usque ad *Veremundum III.* hujus nominis Regem *Legionis*, huic Regno præfuerunt. Hic *Veremundus III.* anno 1020. vel 25. ex hujus vitæ statione abiit. Ejus autem soror *Sanctia*, *Ferdinando* *Navarræ & Castellæ Regi* nupta, eundem *Legionis Regni* dote auxit, illudque *Castellæ Regno* adjunxit. In pulchro illo *Episcopali*, & admodum artificiosâ structurâ erecto templo, de quo ex veteribus *L. Marinæus Siculus l. 3. de reb. Hispan. &* ex recentioribus *C. Ens pag. 3. Itinerarii sui Hisp.* legantur, quiescit *S. Isidorus* anno 625. mortuus, qui *S. Marcellum &* uxorem ejus *Nonam*, quorum filii 12. Martyres fuerunt, oriundos fuisse scribit, Nihil est rerum tam ad delectationem, quàm ad necessitatem requisitarum, quod hæc civitas desiderare queat. De quâ re vide dictum *Marinæum*, *Thesaurum Geographicum Ortelii*, & *P. Merulam in 2. part. Cosm. lib. 2. c. 18.*

Ad Iter redeamus.

Valverde Urbs, 2. mill. inter quam & sequentem vilia quædam loca intercedunt.

7. *Astorga* 7. mill. Hæc civitas, quam *Plinii* & *Antonini* Asturicam esse arbitrantur, parva quidem sed naturâ fortis & valida est, cujus jurisdictionem fluvius *Torto*, plurimas auratas, sive trutas alens, permeat. Inde haud procul Lacus est *Sanabria*, unum milliare longus, & vix dimidium latus, ac fluvio *Ter* pervius, qui instar parvi alicujus maris fluctus excitat, & admodum piscosus est. In ipso medio superbum & magnificum Comitum de Benevento palatium scopulo insidet.

Montosa hæc Regio Asturia à flumine *Ribadeo*, usque ad *Santandrum* se extendit, & , ut *Maginus* eam definit, in occasu Galliciâ, à meridie Veteri Castella, in ortu Biscajâ, & in septentrione mari Cantabrico terminatur. In Asturiam de *Oviedo*, & de *Santillana*, in qua posteriori parte *Lianes*, & dictum *Santandrum* inveniuntur, distribui *Salazarus* & *Nonius* scribunt. Vide *Nonium* cap. 43. & *Merulam* cap. 17. Incolis non admodum referta auro tamen abundat, & coloribus variis, ac equis. Primaria Urbs est *Oviedo*, *Ovietum*, vel *Ovetum*, quo olim, post Saracenorum invasionem in Hispaniam, Christiani, tanquam ad asylum quoddam, confugere soliti sunt, quem-

ad.

admodum etiam thesaurus Ecclesiasticus
eò delatus est, & Episcopi ipsi se eòdem
receperunt. Vide *Rodericum Toletanum*
lib. 4. de reb. Hispan. cap. 18. Altera civitas
est Santandrum, vel Santander, cujus
prolixa descriptio in *C. Ens sæpe citato*
Itinerar. pag. 29. quærenda: vide etiam
Boterum pag. 26. Cantabrico mari appo-
sita portu præstante navibus stationem
tutam concedit.

Residuum iter Compostellam tale est.

Ponferrada urbs, 14. mill.

Villa Franca urbs, 5, mill. Hæc duo
oppidula à nonnullis ad Legionis regnum
adhuc referuntur.

Tria Castella, 12. m.

Puerto Marin, 8. m.

Ferreros, 13, m.

8. *Santiago*, vel *Compostella* 5. mill.

Galoeciæ, vel Galliciæ Regni metropolis,
nullis vestigiis antiquitatem nec editis
momenti alicujus facinoribus celebra-
tem suam loquens, ut *Nonius cap. 52.* ait.
Celebritatem tamen maximam huic
Urbi conciliavit *S. Jacobus Apostolus*,
quem ab anno *Christi* 846. & Regis *Ra-*
miri tempore Hispani pro Patrono suo
coluerunt, adeò ut omnibus mundi lo-
cis ad hanc urbem frequentissimæ pere-
grinationes Religionis ergò suscipiantur.

Quan.

Quando autem Sancti illius corpus Iram Flaviam, quæ *L. Marinæo Siculo fol. 10. b. Sancta Maria Finis* terræ, ac inde Compostellam delatum, quo pacto illud Anno demum 798. *Alphonso Casto* Rege regnante, Theodomiro Iriæ Episcopo revelatum sit, & quâ ratione in hac civitate, *Carolo M. Imperatore*, qui eam etiam peregrinans visitavit, instante, Episcopatus, ac postea anno 1124. Archiepiscopatus institutus, & Archiepiscopali hujus urbis templo magni redditus attributi sint, legantur *Historici Hispanici*, & *Cæsar Baronius tom. 9. Annal. Eccles.* Videatur item *Joannes Turpinus Archiepiscopus Rhemensis*, in vitâ *Caroli M. & Rolandi*. Videatur etiam *de translatione Jacobi Apostoli Tom. 1. Bibliothecæ Hisp.c. 1.* Bis mille focos in hac civitate, quæ Academiam habet, numerari ajunt.

Hinc per alveum, seu canalem quandam admodum commodè mare ingredi, atque ità in Galliam, Angliam, aliaque loca proficisci licet. Nonnulli Fines terræ, olim Nerium promontorium, hodiè Cabo de Finis terre appellatum, & Compostellâ 16. mill. distans, petunt. Alii se conferunt Corunnam vel Coronam ab eâdem urbe 10. mill. remotam. Portus est admodum celebris, in quo peregrinatores

tores ex Hispaniâ abituri naves conscendere solent. Brigantinus olim, & Urbs ipsa Flavium Brigantium appellatum est. *Johannes de Laet in descriptione Gallæciæ pag. 11. ex Thuano refert*, Corunnam duplicem urbem esse; unam excelsâ sede positam, & arce, ac mœnibus firmatam; cui altera, Pescaria ab incolis appellata, inferiori latere muro adjuncta est, altero latere, ut peninsula mari cincta; in cujus portu classis vel maxima stationem habere potest. *Johannes à Leubfing in Itinerario suo* Caronnam in Gallicia validam, & populosam urbem, rotundo situ extructam, & Castello, ac turribus & propugnaculis rotundis antiquo more munitam esse scribit.

9. Regio ipsa, in quâ hæ civitates situm suum habent, Galecia, vel Galœcia, aut Gallicia appellata, inter Oceanum Cantabricum, & Occidentalem, Asturiam. ac Regna Lusitaniæ & Legionis, interposita est. Sequentibus terminis eam describit. *P. Merula lib. 2. cap. 26. ad Orientem & Occasum nempe Oceano, ad Meridiem Lusitaniâ, & ad Orientem Asturiâ. Pluribus quàm quadraginta portibus, inter quos Corunna & Ferol maximi sunt, naves adventantes recipit. 5. Præcipuæ notæ urbes, & 57. mœnibus cincta*

oppidula ambitu suo comprehendit. Cæterum aliquantò asperior, & montibus plenior, aquarum penuriâ vexatur; versus mare tamen, quod piscibus plurimis refertum, pluribus incolis habitacionem præbet. Ferrum in hâc regione ex montibus erutum & paratum inter omnia alia hujus generis metalla excellere dicitur. Fodinæ argenti & auri etiam passim frequentes, lignique copia hand exigua. Vinum sic satis bonum est, & venationes variæ, & crebræ, equorumque numerus copiosus. Quantum ad dictas civitates attinet, eæ sunt, quæ sequuntur. 1. Compostella, de quâ in præcedentibus. 2. Lugo, vel Lucus, pervetusta civitas, thermis ferventissimam aquam ejicientibus, celebris. 3. Orens urbs Orensis, Orensiùm, aliàs etiam Aurisina, sed perperam, à veteribus Aquæ calidæ, vulgari autem nomine Orense nuncupata, cujus thermæ, multis morbis medentes, adeò fervidam emittunt aquam, ut in ea caro, ova, & alii cibi elixari queant, ac vituli immissi mox pilis suis priventur, & sine ulteriore labore purgentur. Pars tamen aquæ temperatioris caloris facile tolerari potest. Suevi aliquandiu in hâc regione olim habitantes eas Warmsee appellabant, ex quo nomine solitum nomen

men Orense natum, ut *L. Nonio cap. 53.* placet. Situs peramœnus civitatis in agro, vini, & omnis generis fructuum ferace, appositus est fluvio Minio. Civitatem autem ipsam exornat Episcopale templum satis elegans. 4. Tuy ad idem flumen Minium, aliàs Tude vel Tyde, ex qua *Lucas Tudensis* Episcopus, & historicus oriundus fuit. Episcopatus enim est in hac civitate, quæ una est ex amœnissimis totius Galaciæ urbibus. Præter has præcipuæ notæ urbes, aliæ etiam sunt minores, inter quas eminent sequentes: nimirum Arzua, Gummarez, Bajona, Vigo, Pontevendra, Padre. Noja, dua supra descriptæ, Finis terræ, & Corunna; item Pontedeume, Ferol, Ribadeo, Sarria, Rivadavia, Monterci, & Viana, quarum nonnullæ litus marinum occupantes maritimæ sunt, aliæ verò fluminibus accumbunt. Sed hæc hæctenus de itinere ex Galliâ Compostellam ducente.

Quomodo autem ex urbe & portu illo celeberrimo Alicante, in Valenciæ Regno, quem in præcedenti capite descripsimus, & quò plurimi navibus adventant, itinere planè transverso Compostellam, aut eodem ex urbe Valenciâ, viatores commodè pervenire queant, sæ-

364 REGNI HISP. NOVA DESCR.
pius citatus *Ambrosius de Salazar*, cujus
Almoneda generalis, sive Inventarium
Hispaniæ, Gallicâ, & Hispanicâ Linguâ
Parisiiis impressum, facile comparari po-
test, & vulgaria Itineraria satis docent.
Salazarius ab urbe Alicante per urbes
Villenam, Montalegren, Rodam, Tole-
dum, Escalonam, Medinam del Campo,
Villalpandum, Astorgam, & proximam
modò indicatam viam 178. ab urbe Va-
lenciâ per Guençam (de quâ insigni Urbe
Boterus, de Laet, & C. Ens legi possunt)
Pliego, Burgos; Legionem, & Astorgam
188. Hispanica milliaria Compostellam
numerat. Hisce potissimis itineribus, quæ
Germani nostri in Hispaniam facere so-
lent, ut & Hispanicarum Regionum, &
Regnorum descriptioni finem impono.

F I N I S.

I N D E X

Descriptionis Regni

H I S P A N I Æ.

A.

<i>Bdera.</i>	265
<i>Abyla.</i>	236. 140
<i>Accitana colonia.</i>	268
<i>Acini uvarum. v. Vva</i> <i>passa.</i>	
<i>S. Adrianus.</i>	131
<i>S. Adriani mons.</i>	315. 131. 351.
<i>Adur Gallie flumen.</i>	119. 120
<i>Æolides Insula.</i>	88
<i>Afraninus.</i>	310
<i>Agnus castus.</i>	122
<i>Agrada.</i>	314
<i>Aguilar urbs,</i>	136
<i>Familia.</i>	253
<i>Alaba, vel Alava.</i>	131
<i>Alba, vel Alva.</i>	65. 136. 220
<i>Albarrazin.</i>	418.
<i>Albertus Archidux Austriæ</i>	192.
	220. 283. 300
<i>Alburquerque Dux.</i>	301

R

Al-

I N D E X.

<i>Alcala</i> 241. <i>Alcala de Henares.</i>	183.
<i>Alcala real</i> 227. 255. <i>Alcala de les Gonzales.</i>	68
<i>Alcantara urbs & equestris ordo</i>	169.
196. <i>vid. Hispania.</i>	
<i>Alcantarilla.</i>	242
<i>Alcira.</i>	281
<i>Alcobiere, vel Alcovierre.</i>	325
<i>Alcoil.</i>	279
<i>Aldea Gallega.</i>	212. 223
<i>Alduida fl. vid. Vidoso.</i>	
<i>Alexander VI. Papa.</i>	283
<i>Alfaro.</i>	319
<i>Algarbia</i>	207
<i>Algarria.</i>	170
<i>Algemefin.</i>	281
<i>Algerbe fl.</i>	136
<i>Alhama.</i>	256. 261
<i>Alicante.</i>	277. 263
<i>Alimentum equorum.</i>	10
<i>Almacarron.</i>	270
<i>Almada.</i>	211
<i>Almala.</i>	81
<i>Almagro.</i>	349
<i>Almary.</i>	296
<i>Al-</i>	

I N D E X.

<i>Almeria.</i>	265
<i>Almerin.</i>	210
<i>Almonte.</i>	230
<i>Almugnecar.</i>	256
<i>Aloysia Sigaa.</i>	194
<i>Alphonfus Catholicus.</i>	208. 356
<i>Alphonfus Castus.</i>	360
<i>Alphonfus V I.</i>	111. 114
<i>Alphonfus Astrologus.</i>	273
<i>Alphonfus primus rex Aragonia.</i>	297.
	319
<i>Alqueria.</i>	228
<i>Altare visu dignum.</i>	249
<i>Alva, vide Alba.</i>	
<i>Alvarus de Luna.</i>	70
<i>Aluminis copia.</i>	270
<i>America. 89. Navigationes in Ame-</i>	
<i>ricam.</i>	243
<i>Ampurias.</i>	334
<i>Anas, vide Guadiana.</i>	
<i>Andalusa.</i>	226. 243
<i>Andayo.</i>	124
<i>Angola regnum.</i>	88
<i>Annius Viterbiensis.</i>	108
<i>Anticaria.</i>	266

I N D E X.

<i>Antiquera.</i>	256.266
<i>Antiquitates.</i>	154.191.202.205.242 251.272.287.296.267.298.315
<i>S. Antonius de Paduâ.</i>	41
<i>Don Antonius de Portugal, sive Lusitaniâ</i>	III.113
<i>Aqua calida, vide Auria.</i>	
<i>Aqua ductus.</i>	154.177.187.188.193. 202.205.246.248.
<i>Aqua Lupia, vidè Guadalupe</i>	
<i>Arago fl.</i>	312
<i>Aragonia</i>	4.75.105.311. seqq. 316. Incolæ ejus. 313. <i>Aragonia reges</i> 317. <i>Regum sepulchra.</i> 297.
<i>Aranda, vel Aranda de Duero.</i>	136. 349
<i>Aranjuez.</i>	186. seqq.
<i>Araxis fl.</i>	130
<i>Arces in Hispaniâ.</i>	146. 152. 171. seqq. 178. 185. 193. 220. 218. 242. 246. 253. 257. 259. 263. 265. seqq. 278. 296. 335. 336. 354. 358.
<i>Arcos.</i>	103. 241. 242
<i>Area.</i>	144. 149. 258
<i>Arga fl.</i>	

I N D E X.

<i>Argamasilla.</i>	200
<i>Arganda.</i>	185
<i>Argentum vivum.</i>	81.226. seq.
<i>Arguedas.</i>	342
<i>Arguin.</i>	88
<i>Armamentarium.</i>	174
<i>Arriaca.</i>	347
<i>Arunda vide Ronda.</i>	
<i>Arzuu</i>	363
<i>Afcolo princeps.</i>	280
<i>Asindum, quare Assidonia</i>	
<i>Afores insula.</i>	88
<i>Assidonia.</i>	235
<i>Aspectus morbum causatur.</i>	238. seq.
<i>Aseque.</i>	188
<i>Astaregia.</i>	318
<i>Astarlid.</i>	333
<i>Astigi.</i>	252
<i>Astorga, vel Asturica.</i>	358.364
<i>Asturia.</i>	5.358
<i>Aturris fl. quare Adur.</i>	
<i>Aucensis saltus.</i>	339
<i>Auchs archiepiscopus.</i>	119
<i>Averroes.</i>	253
<i>Augusta Eremita v. Emerita.</i>	

I N D E X.

<i>Augusta firma.</i>	252
<i>Augustobriga.</i>	137
<i>Augustus Imper.</i>	201
<i>Avicenna.</i>	253
<i>Avila, urbs 136. Familia</i>	68. 228
	348
<i>Avis mira natura.</i>	181
<i>Aula pulchra vide Cœnacula</i>	
<i>Auria vel Aurisma.</i>	362
<i>Ausetani.</i>	333

B.

B <i>aca.</i>	268
<i>Badajoz.</i>	196. 203. seq.
<i>Baęa vel Baęsa.</i>	227. seq.
<i>Batica.</i>	195
<i>Batis fl. 231. v. Guadalquivir.</i>	
<i>Baturia.</i>	195
<i>Baigneres.</i>	340
<i>Bajonna in Gallia 118. 120. 343. in</i>	
<i>Hispania.</i>	363
<i>Balbastro.</i>	313. 325
<i>Baleares insula.</i>	87. 300
<i>Balmego.</i>	225
<i>Balnea v. Thermæ.</i>	
<i>Barbastrum qu. Balbastro</i>	

I N D E X.

<i>Barcelona, & ejusdem Comites.</i>	299.
<i>seqq. 303. seq.</i>	
<i>Barcino vi. Barcelona</i>	
<i>Barforia qu. Oria.</i>	
<i>Basa.</i>	262
<i>Bascaras.</i>	333
<i>S. Basilissa.</i>	339
<i>Bastida</i>	336
<i>Bayonne v. Bajona.</i>	
<i>Bazas. Basadois in Galliâ.</i>	118
<i>Bearnia cum viis ex eâdem in Navarra</i>	
<i>regnum 339. 340.</i>	
<i>S. Beat in Galliâ.</i>	329
<i>Begia vel Beia.</i>	211. 224
<i>Bejara.</i>	14
<i>Belem monasterium, & arx</i>	217. 221
<i>Belpuch.</i>	309
<i>Benedictus III. Papa.</i>	289
<i>Benevento urbs 354. & familia.</i>	298.
	358
<i>Beoyvia, vide Beryvia</i>	
<i>Berosus.</i>	107
<i>Beryvia</i>	125
<i>Bergera.</i>	304
<i>S. Bertrand in Galliâ.</i>	329
R 4	Be-

I N D E X.

<i>Besons fl.</i>	301
<i>Betullus fl. qu. Besons.</i>	
<i>Bexa, vide Begia,</i>	
<i>Biar.</i>	276
<i>Bibliotheca visu digna, 165. seq.</i>	184.
	321
<i>Bidasso fl. qu. Iron.</i>	
<i>Bigorre, vel Bigerronum Comitatus in</i>	
<i>Galliâ</i>	340.
<i>Bilbao.</i>	122
<i>Bilbilis.</i>	314
<i>Bins in Hannoniâ.</i>	350
<i>Birbiesca.</i>	135
<i>Biscaya.</i>	5. 120. seqq.
<i>Blanca Petri Castilia Regis uxor</i>	234
<i>Bolo, vel Bolon.</i>	334
<i>Borgia familia.</i>	276
<i>I. Boterus.</i>	90
<i>Bovierca</i>	314
<i>Bourdeaux in Galliâ.</i>	118
<i>Brabanza monter.</i>	311
<i>Bracara vel Braga in Lusitaniâ.</i>	60.
	192. 208
<i>Braganza urbs, & dux</i>	726. seq. 111.
	210.
	<i>Bri-</i>

I N D E X.

<i>Brigantinus portus.</i>	361
<i>Burdigala v. Bourdeaux</i>	
<i>Burgos. 56. 60. 135, 138. seqq.</i>	353.
	464.
<i>Burjalajos.</i>	316
<i>Bussi arx in Belgio.</i>	343
<i>Byzcaja v. Biscaya.</i>	
C.	

C <i>Abanes.</i>	289
C <i>Cabecon, Cabegon.</i>	143
<i>Cabera.</i>	242
<i>Cabo de Finisterra.</i>	360
<i>Cabo de Gates.</i>	265
<i>Cabo de Palos.</i>	270
<i>Cacabelos.</i>	354
<i>Cadima campus.</i>	209
<i>Cadix, quare Gades. Baja de Gades</i>	
<i>vel Sinus Gaditanus.</i>	234
<i>Julius Caesar.</i>	266. 310
<i>Cesar Augusta v. Saragoza.</i>	
<i>Calaguris, Calagurra, vel Calahora.</i>	
	338
<i>Calatajud, vel Calatajuta.</i>	314. 345
<i>Calis quare Gades.</i>	
<i>Calpe.</i>	16. 236

I N D E X.

<i>Cambriles, Cambrilla.</i>	295
<i>Caminus insignis.</i>	152. 173
<i>Camobra qu. Zamora.</i>	
<i>Campo oppidulum.</i>	199. 325
<i>Campos regio.</i>	136
<i>Canaria Insula.</i>	89
<i>Cantabria.</i>	75. 120. 126.
<i>Cantabrica lingua.</i>	121
<i>Cantarilla.</i>	273
<i>Capitis viridis Insula.</i>	88
<i>Captieux</i>	119
<i>Caraqua navium species:</i>	214. seq.
<i>Cardona urbs & Ducatus.</i>	292
<i>Carinnena.</i>	300
<i>Carinthia.</i>	
<i>Carmona.</i>	227. 251
<i>Carolus M.</i>	292. seq. 341. 360
<i>Carolus V. Imp.</i>	10. 54. 110. 139. 161.
	171. 172. seqq. 178. seqq. 234. 289.
	345.
<i>Carolus VIII. Gallia Rex</i>	291
<i>B. de Carpo.</i>	176
<i>Carraca.</i>	347
<i>Carricon vel Carrion fl.</i>	353
<i>Carrion los Condes.</i>	353
	Car-

I N D E X.

<i>Cartagena.</i>	272. seq.
<i>Cartama.</i>	267
<i>Chartago nova vid. Cartagena.</i>	
<i>Carthusia celebris.</i>	248
<i>Cartima quare Cartama</i>	
<i>Cascaris vel Cascale.</i>	215. 223
<i>Cascanto.</i>	339
<i>Caslon.</i>	170
<i>Castilia 4. 5. 135. seqq. Vetus Castilia.</i>	
<i>135. optimi casei, 135. Veteris & nova Castiliae determinatio 135. Castilia nova. 168. seqq. Castiliani apud ceteros Hispanos invidiam laborant. 168.</i>	
<i>Castillo de Leon.</i>	327
<i>Castres.</i>	118
<i>Castrolibya.</i>	327
<i>Castro Rio.</i>	254
<i>Castro Xeriz.</i>	353
<i>Catalaunia vel Catalonia.</i>	25. 290
	seqq.
<i>Catharina Medicae.</i>	111. 113
<i>Caunus mons, v. Moncayo.</i>	
<i>Cebola.</i>	194
<i>S. Celonii.</i>	333
	Cel-

I N D E X.

<i>Celta</i>	107
<i>Cera.</i>	325
<i>Cerdania comitatus.</i>	328
<i>Ceretani.</i>	292. 328
<i>Cervera.</i>	309. 466
<i>Cessata.</i>	169. 347
<i>Centa.</i>	236. 240
<i>Ceylaon.</i>	89
<i>Charidemum Promont.</i>	265
<i>Chenil qu. Xenil.</i>	
<i>Cicadarum multitudo.</i>	10. 203
<i>Cinga. fl.</i>	310. 315. 325
<i>Ciudad, vel Ciudad Rodrigo.</i>	137
<i>Clunia</i>	137
<i>Cocca.</i>	150
<i>Cænobia opulenta, & celebra</i>	56. seq.
	141. 156. seqq. 197. seq. 221. seq.
	246. 249. seq. 274. 296. seq. 305. seqq.
<i>Cogedus fl.</i>	314
<i>Coimbra, v. Conimbria.</i>	
<i>Colbato.</i>	305
<i>Colibra.</i>	292
<i>Colubraria Inf.</i>	87
<i>Cominges vel Comingia Gallia comita-</i>	
<i>sus.</i>	328. seq.
	Com-

I N D E X.

<i>Complutensia Biblia.</i>	40.184
<i>Complutum.</i>	183. <i>seqq.</i> 345
<i>Compostella.</i>	359. 363
<i>Concha.</i>	101. 168. 364
<i>Confrane.</i>	340
<i>Congo regnum.</i>	88
<i>Conimbria.</i>	209
<i>Constans Imper.</i>	292
<i>Contentayna.</i>	279. <i>seq.</i>
<i>Convenarum Comitatus qu. Cominges.</i>	
<i>Cordona vel Corduba civitas.</i>	252. <i>seqq.</i>
<i>Cordubensis corii præparatio.</i>	267
<i>Coria.</i>	137. 196
<i>Corona vid. Corunna.</i>	
<i>Corona sumptuosa.</i>	307
<i>Cortes.</i>	242
<i>Fernand Cortese.</i>	200
<i>Corunna urbs.</i>	360. <i>seq.</i>
<i>Cosserans in Galliâ.</i>	329
<i>Covarruvia.</i>	151. 194
<i>Crocodilus.</i>	177. <i>seq.</i>
<i>Crunna del Conde.</i>	136. 137
<i>S. Cruz Marchio.</i>	69
<i>Cubæ.</i>	224
<i>Cubebæ.</i>	264. 267
	<i>Cuen-</i>

I N D E X.

Cuenza vid. *Concha*
Cuevas. 289
Cuidad Rodrigo, vid. *Ciudad.*
D.

D*Acianus.* 183.320
Dalagon. 342.
Daroca. 300
Darrus fl. 257
Dax Gallia urbs. 119
Decianus. 203
Denia. 126.276
Dertosa. 293
Dianium v. Denia.
S. Didacus, vel S. Diego. 185
S. Domingo vel Dominico de la Calca-
da urbs. 339.353
S. Dominicus. 41.284
Domus deliciarum v. arces.
Don vocabulum. 128
Donastien v. S. Sebastian
Duennas. 143
Duero vel Durius fl. 13.136.149. seq.
E.

E*bora.* 208. seq.
Ebro fl. 13.134.317.338
Ebus.

I N D E X.

<i>Ebusa ins.</i>	87
<i>Eceia.</i>	227.252
<i>Echo.</i>	268
<i>Eciza v. Eceia.</i>	
<i>Edetani.</i>	283
<i>Elche.</i>	277
<i>Elvas.</i>	205. seq.
<i>Emanuel Lusitania Rex.</i>	111. 221.
	seq.
<i>Emerita.</i>	196. 201. seq.
<i>Emporia.</i>	334
<i>Encausse.</i>	330
<i>Encratis vel Engratia.</i>	320
<i>Enriques familia.</i>	64
<i>Epitaphia.</i>	161. 184. 221. seq.
<i>Equestris ordo in Hispaniâ.</i>	57. seq.
<i>Eria.</i>	126
<i>Escuriacum, Escurial, monast.</i>	156
	seqq.
<i>Esparraguera.</i>	305
<i>Estrac Gallia regio.</i>	329. 340
<i>Estremadura.</i>	5. 195. seqq.
<i>Estremos.</i>	206
<i>S. Eugenius.</i>	192
<i>S. Eulalia.</i>	203
	<i>Evo.</i>

I N D E X.

Evoëlla, Ernella. 347. seq.
Exercitus Christi fratres, vide Fra-
tres.

F.

F*Aceta historia pueri & Mauro-*
rorum. 272. seq.
Fasila vel Favilla Legionis Rex. 356
Fanum S. Bertrandi. 329
Faro. 207
Fascinum. 238. seq.
Fastus. 283
Fels castellum. 299
Ferdinandus bellicosus. 245
Ferdinandus Sanctus. 273
Ferdinandus Legionis Rex. 354
Ferdinandus Navarra & Castella Rex.
 357
Ferdinandus V. Catholicus Hispania
Rex. 58. 110. 175. seq. 260. seqq.
 267. 291. 344.
Feria Dux. 284
Ferol. 363
Ferreros. 359
Ferrum copiosum. 127. 321
Fex castellum vid. Fels.

I N D E X.

<i>Figueras.</i>	334
<i>Finis terra.</i>	237.360
<i>Flandrica Insula.</i>	88
<i>Flavium Brigantium.</i>	361
<i>Flissinga.</i>	234
<i>Fonterabia quare Fuent arabia.</i>	
<i>Fons mira natura.</i>	12.209.336
<i>Fontes copiosi.</i>	13.260.263.280
<i>For in Gallia.</i>	331
<i>Formentera.</i>	87
<i>Forum Gallorum.</i>	113
<i>Fraga.</i>	315
<i>Franciscani Monachi. 54. dissidium eorum cum Dominicanis.</i>	55.142
<i>Franciscus I. Gallia Rex.</i>	173.176.
	179.180
<i>B. Franciscus Hieronymus Simon.</i>	285
<i>Fratres à fratre occisi</i>	246
<i>Fratres purissimi sanguinis Christi.</i>	296
<i>Fratres exercitus Christi.</i>	211
<i>Fratres misericordia</i>	217
<i>S. Fregeau.</i>	329
<i>Fridericus II. Elector Palatinus.</i>	6.18.
<i>47. seq. 249. Itinera ejus.</i>	342.
<i>seqq.</i>	
	Fri-

I N D E X.

<i>Fridericus IV. Imp.</i>	112
<i>Fuentarabia.</i>	125. 126. 343. seq. 350
<i>Fuentes comes.</i>	64. 70
<i>Fugger.</i>	81. 349.

G.

G <i>Ades.</i>	201. 227. 233. seq.
<i>Gaditanus Sinus.</i>	234
<i>Gaditanum seu Herculeum Fretum.</i>	237
<i>Gallæ</i>	12. 267
<i>Galecia, vel Galoecia, vel Galicia.</i>	359. 361. seqq.
<i>Gallegos fl.</i>	316. 317
<i>Galleretta.</i>	131
<i>Gallia & Hispania fines.</i>	2. 3. 120. seq.
<i>125. 327. 337. 338. Iudæi in Gal-</i>	
<i>liâ. 123. Quid ex Navarrâ ad</i>	
<i>Galliam pertineat.</i>	338
<i>Gallicia v. Galecia.</i>	
<i>Gandia.</i>	276
<i>Garumna fl.</i>	328
<i>Gasto de Foix Navarra Rex.</i>	338
<i>Gates v. Cabo de Gates.</i>	
<i>Gave fl.</i>	120
<i>Gaure comit.</i>	329. 340
<i>Ge-</i>	

I N D E X.

<i>Gebal Tarick qu. Gibraltar</i>	
<i>Geminorum primogenitura quomodo in Hispaniâ discernatur.</i>	53
<i>Genuensium thesaurus.</i>	165. seq.
<i>S. Georgii Castellum</i>	88
<i>Gerunda v. Girona.</i>	
<i>Gibraleon.</i>	129
<i>Gibraltar. 16. 227. 236. Estrecho de Gibraltar.</i>	19. 227. 236.
<i>Ginestar.</i>	294
<i>Girona.</i>	333
<i>Goa ins.</i>	89
<i>Gomezii.</i>	194
<i>Gomorra.</i>	18. seq. 347
<i>Gothalania qu. Catalonia.</i>	
<i>Gottorum Regnum in Hispaniâ.</i>	108. 109. 299
<i>Granada urbs & regnum. 4. 58. 109.</i>	175. 255. seqq. 348.
<i>Gratia.</i>	319
<i>Graus.</i>	324. seq.
<i>Gruela vide Evoëlla</i>	
<i>Guadalaiaara.</i>	168. 300. 347
<i>Guadalcana.</i>	82
<i>Guadalantin fl.</i>	272
	<i>Gua-</i>

I N D E X.

<i>Guadalaviar fl. v. Turia.</i>	
<i>Guadalete fl.</i>	232
<i>Guadalupa.</i>	197. <i>seqq.</i>
<i>Guadarrama fl.</i>	170
<i>Guadiana vel Anas fl. 13.224. an sub terram se condant?</i>	13.200. <i>seq.</i>
<i>Guadix.</i>	268. <i>seq.</i>
<i>Guardamar.</i>	270.277
<i>Guardia urbs.</i>	339
<i>Guetalabiar fl. v. Turia.</i>	
<i>Guevara familia. 70. Antonius de Guevarâ.</i>	148
<i>Guipuscoja, vel Guipuzcoa. 5.125. <i>seqq.</i></i>	
<i>Gulletta in Africa.</i>	334
<i>Gummaraz.</i>	363
<i>Gurrea</i>	313.325
<i>Gurumea.</i>	128
<i>Gusmanes vel Guzmanes famil. 65. Alphonfus Perezius Gusmannus. 65</i>	
H.	
H <i>Adrianus Imp.</i>	248
H <i>Hadrianus VI. Papa.</i>	58
<i>Hannibal.</i>	287
<i>Helena vel Helna urbs.</i>	292
<i>S. Helena Ins.</i>	88
	<i>Iac.</i>

I N D E X.

<i>Iac. ab Hemskirchen.</i>	238
<i>Henares fl. 135. 183. Regio.</i>	170
<i>Henricus II. Gallia Rex.</i>	172
<i>Henricus Lusitania Rex ultimus.</i>	221
<i>Heraclea, vide Gibraltar.</i>	
<i>Hidalgos vocabulum.</i>	61
<i>Hispalis. qu. Sevilla.</i>	
<i>Hispania unde nomen 2. alia nomina 2.</i>	
<i>Fines. 2, Aditus terrestres ex Hispaniâ in Galliam & vice versa. 3.</i>	
<i>327. 332. 337. 338. 342. vide Gallia fines, situs & forma 2. 3. ambitus, sive circuitus & magnitudo. 3.</i>	
<i>4. Milliaria Hispanica 3. seq. 89.</i>	
<i>182. Hispania major Galliâ. 4. Vetus & nova ejus divisio, & diversa regna & regiones. 4. seq. Inter ea præcipua sunt Castilia, Aragonia, & Portugallia. 4. seq. Aer. 6. seq. 155. Soli fertilitas & sterilitas. 7.</i>	
<i>8. Agri in Hispania non frequenter coluntur 9. Vnde frumenti penuria?</i>	
<i>8. Hispaniæ frumenta 10. Vbi Hispania maximè culta. 280. 283.</i>	
<i>Vinum Hispanicum. 10. 134. 178.</i>	

I N D E X.

panni. 151. 282. *curcubitulas* quomodo *Hispani* adhibeant. 46. 263.
Negotiatio Hispanorum 20. 191.
Eorum indoles, animus, Religio, corporis figura, ritus, & consuetudines
 9. 11. 29. *seqq.* 37. 42. *seqq.* 47. 76.
 103. 123. 303. *seq.* 286. 255. 125.
 129. 130. 132. *seqq.* 134. *seq.* 149.
 203. 204. 217. 250. *Otiosos Hispani* oderunt 44. *Eorum vestes* 46.
 248. *seq.* 288. 297. *Oeconomia & aedes.* 46. *quæ latrinis carent* 46. 301.
Hispanorum cibus. 11. 18. 42. 92.
Ipsis diebus sabbathi carne vesci licet. 14. 82. 134 *seq.* *Butyrum in Hispaniâ* rarum. 18. *seq.* *Hospitia vilia & tractatio vilis.* 47. *seq.* 132.
Quid in itineribus observandum 133. *seq.* *Itinera per Hispaniam incommoda & periculosa.* 238. 243.
 269. 275. 288. & *passim in 2. cap.* *vide item in hoc titulo:* *Eorum Indoles &c. ut &, Statuta & leges Hisp. peculiare* 29. *Fæminæ Hispanica* 46. 49. 50. 286. 302. *Statuta*
tutis

I N D E X,

355. Porcino corio reconditur, 10.
 Fructus. 11. seq. Vbi fructuum co-
 pia maxima. 125. Oleum. 11. Bal-
 samus 325. Lardum optimum. 199.
 Linum. 280. Metalla. 12. Ferri copia.
 127. 362. Thermæ & fontes 13. Flu-
 mina. 13. Lacus. 143. 58. Pontes,
 quare Pontes. Portus. 14. seq. 207.
 220. 231. 272. 360. seq. Montes. 15
 seq. Promontoria. 16. seq. vid. Agar-
 bia, Gallicia. Equi Hispanici. 17.
 226. 254. Muli. 17. seq. Ver-
 veces, & alia animalia. 18. Vena-
 tio. 19. Hispania non est populosa. 7.
 44. 49. 91. Fortissimi Hispani, &
 optimi nautæ 46. 122. seq. Hispa-
 nia non abundat nautis. 15. Hispano-
 rum stupidissimi 292. Galli multi in
 Hispaniâ 45. 290. seq. Hispani se-
 re omnes volunt esse nobiles, & mili-
 tes. 9. 30. 44. A labore abhorrent
 (præter nonnullos. 279.) & imperi-
 ti sunt artifices. 44. 290. Qua o-
 pificia in Hispaniâ vigeant. 45. ubi
 optimi enses parentur. 191. optimi pan-

I N D E X.

tuta, matrimonium & publica lupanaria concernentia, 48. seqq. De cornutis, & ipsorum pœnâ 49. seq. Statuta & leges Hispania peculiare: 48. seq. 50. seqq. 74. seqq. 204. 241. 248. seq. 255. 273. 282. seqq. 303. seq. Hispani justitiam colunt, & scelera puniunt. 52. 103. 106. 149. 155. 248. seq. 255. 298. seq. 302. seq. 309. Musica Hispanorum haud magni momenti. 37. Eorum moneta 24. seqq. Lingua. 20. seqq. Status & ordines. 54 Ecclesiasticus. 54. seqq. 191. seq. 284. seq. Reditus Ecclesiastici 59. seqq. vide etiam Toledo, Sevilla, Valencia & c. Gravantur. 79. Franciscani multi in Hispaniâ. 54. In magna sunt auctoritate. 100. à Dominicanis dissident 142. Iesuitæ. 55. seq. Multi Sancti, & aliquot Papæ in Hispania. 41. 285. Episcopi & Præsules Hispania veteres 60. Tempora precipua vid. Tempora. Academia 38. seq. 40. seq. 135. seqq. 293. 296. 184. 191. 209. 217. 228.

I N D E X.

<i>Iac.</i> ab Hemskirchen.	238
<i>Henares fl.</i> 135. 183. <i>Regio.</i>	170
<i>Henricus II. Gallie Rex.</i>	172
<i>Henricus Lusitaniae Rex ultimus.</i>	221
<i>Heraclea, vide Gibraltar.</i>	
<i>Hidalgos vocabulum.</i>	61
<i>Hispalis. qu. Sevilla.</i>	
<i>Hispania unde nomen 2. alia nomina 2.</i>	
<i>Fines. 2. Aditus terrestres ex Hispaniâ in Galliam & vice versâ. 3.</i>	
<i>327. 332. 337. 338. 342. vide Galliae fines, situs & forma 2. 3. ambitus, sive circuitus & magnitudo. 3.</i>	
<i>4. Milliaria Hispanica 3. seq. 89.</i>	
<i>182. Hispania major Galliâ. 4. Vetus & nova ejus divisio, & diversa regna & regiones. 4. seq. Inter ea præcipua sunt Castilia, Aragonia, & Portugallia. 4. seq. Aër. 6. seq. 155. Soli fertilitas & sterilitas. 7.</i>	
<i>8. Agri in Hispaniâ non frequenter coluntur 9. Vnde frumenti penuria? 8. Hispaniæ frumenta 10. Vbi Hispania maximè culta. 280. 283.</i>	
<i>Vinum Hispanicum. 10. 134. 178.</i>	

I N D E X.

355. Porcino corio reconditur. 10.
 Fructus. 11. seq. Vbi fructuum co-
 pia maxima. 125. Oleum. 11. Bal-
 samus 325. Lardum optimum. 199.
 Linum. 280. Metalla. 12. Ferri co-
 pia. 127. 362. Thermæ & fontes 13.
 Flumina. 13. Lacus. 14. 358. Pontes,
 quare Pontes. Portus. 14. seq. 207.
 220. 231. 272. 360. seq. Montes. 15.
 seq. Promontoria. 16. seq. vid. Algar-
 bia, Gallicia. Equi Hispanici. 17.
 226 254. Muli. 17. seq. Ver-
 veces, & alia animalia. 18. Vena-
 tio. 19. Hispania non est populosa. 7.
 44. 49. 91. Fortissimi Hispani, &
 optimi nautæ 46. 122. seq. Hispa-
 nia non abundat nautis. 15. Hispano-
 rum stupidissimi 292. Galli multi in
 Hispaniâ 45. 290. seq. Hispani fe-
 rè omnes volunt esse nobiles, & mili-
 tes. 9. 30. 44. A labore abhorrent
 (præter nonnullos. 279.) & imperi-
 ti sunt artifices. 44. 290. Qua o-
 pificia in Hispaniâ vigeant. 45. ubi
 optimi enses parentur. 191. optimi
 pan-

I N D E X.

panni. 151. 282. *curcubitulas* quomodo *Hispani* adhiheant. 46. 263. *Negotiatio Hispanorum* 20. 191. *Eorum indoles, animus, Religio, corporis figura, ritus, & consuetudines* 9. 11. 29. *seqq.* 37. 42. *seqq.* 47. 76. 103. 123. 303. *seq.* 286. 255. 125. 129. 130. 132. *seqq.* 134. *seq.* 149. 203. 204. 217. 250. *Otiosos Hispani oderunt* 44. *Eorum vestes* 46. 248. *seq.* 288. 297. *Oeconomia & ades.* 46. *qua latrinis carent* 46. 301. *Hispanorum cibus.* 11. 18. 42. 92. *Ipsis diebus sabbathi carne vesci licet.* 14. 82. 134. *seq.* *Butyrum in Hispania rarum.* 18. *seq.* *Hospitia vilia & tractatio vilis.* 47. *seq.* 132. *Quid in itineribus observandum.* 133. *seq.* *Itinera per Hispaniam incommoda & periculosa.* 238. 243. 269. 275. 288. & *passim* in 2. *cap.* *vide item in hoc titulo :* *Eorum Indoles &c. ut &*, *Statuta & leges Hisp. peculiares* 29. *Fœminæ Hispanica* 46. 49. 50. 286. 302. *Sta-*
tuta

I N D E X.

tuta, matrimonium & publica lupanaria concernentia. 48. seqq. De cornutis, & ipsorum pœnâ 49. seq. Statuta & leges Hispaniæ peculiare 48. seq. 50. seqq. 74. seqq. 204. 241. 248. seq. 255. 273. 282. seqq. 303. seq. Hispani justitiam colunt, & scelera puniunt. 52. 103. 106. 149. 155. 248. seq. 255. 298. seq. 302. seq. 309. Musica Hispanorum haud magni momenti. 37. Eorum moneta 24. seqq. Lingua. 20. seqq. Status & ordines. 54. Ecclesiasticus. 54. seqq. 191. seq. 284. seq. Reditus Ecclesiastici 59. seqq. vide etiam Toledo, Sevilla, Valencia & c. Gravantur. 79. Franciscani multi in Hispaniâ. 54. In magnâ sunt auctoritate. 100. à Dominicanis dissident 142. Iesuita. 55. seq. Multi Sancti, & aliquot Papæ in Hispaniâ. 41. 285. Episcopi & Prasules Hispaniæ veteres 60. Templâ præcipua vid. Templâ. Academiæ 38. seq. 40. seq. 135. seqq. 293. 296. 184. 191. 209. 217. seqq.

I N D E X.

228. 247. 258. 283. 313. 317.
 302. 310. 322. 360. *Latina Hi-*
spanorum lingua. 37. seq. 140. *Di-*
sputationes 38. *Viri docti nunc &*
olim, Theologi, Iurisconsulti, Me-
dici, Philosophi. 39. 40. *Ordo*
Nobilium. 61. seqq. 91. *Nonnulli*
& diversi Equitum auratorum ordi-
nes. 57. seqq. 81. 98. *quare Portu-*
gallia. Aurei Velleris Equites. 63.
Magnates, vel Los Grandes. 63. 76.
 97. *Ipsis quatuor tantum equis cur-*
ribus junctis uti licet. 63. *Familia-*
rum Hispanicarum precipua. 63.
 seqq. *Principum, Ducum, Comi-*
tum &c. numerus, & reditus. 72.
 seq. *Casares Romani in Hispaniâ na-*
ti. 41. *Hispani tolerantia summâ*
præditi, boni sunt milites. 42. seq. 91.
 92. *Equitatus.* 21. *Civium & Ci-*
vitatum ordo. 73. seq. 76. 102. seq.
Civitates. 20. *Quomodo regantur.*
 102. 284. 248. seq. 318. *Quo-*
modo Consules appellentur. 103. 216.
Officia emuntur. 249. *Pulcherrima*

I N D E X

Hispania civitas. 317. 153. *Ma-*
xima 257. *populosissima civitates.*
 91. 171. *Civitas præcipua* 213. *A-*
mænissima. 263. *Emporium celebra-*
rum 243. *Platea in Hispaniâ pul-*
cherrima. 319. *Duo pagi præcipui.*
 170. *Macellum præcipuum.* 247.
Incolarum privilegia. 75. 123.
 126. 128. *Incolæ quodammodo pe-*
cuniæ inopiâ laborant. 83. *seq.* *Co-*
mitia. 73. *seq.* 314. *Rex Hispania*
non eligitur. 74. *Magnam potenti-*
am & auctoritatem habet. 74. *seqq.*
Catholicus appellatur. 75. *Ejus li-*
beri & Gynæceum. 77. *seq.* *Reditus.*
 78. *seqq.* 218. *Eonorum ad orpha-*
nos pertinentium parte fruitur. 82.
Expensa sunt grandes. 85. *Poten-*
tia & regiones. 86. *seqq.* *potentissi-*
mus mundi Monarcha Hispania Rex.
 86. *Potentia ejus divisa.* 90. *In-*
colarum penuriâ laborat. 91. *Eorum*
tamen copia in plurimis locis inveni-
tur. 91. 171. *Domi satis potens*
est. 92. *Armamentaria Hispanica*
præ-

I N D E X.

præcipua. 92. 168. 215. 264. 303.
seq. Specula in maris littore. 238.
 289. *Aula & ministri Regis.* 92.
seqq. Præsidium, & custodia 94.
Musici. 95. *Collegia & Curia Regia*
justitiam administrantes. 97. *seqq.*
Architalassi munus. 232. *Cancellaria*
sive iudicia aulica. 98. 105. *Consi-*
lium sive senatus inquisitionis. 99.
seqq. Quomodo regiones Hispanicae
regantur. 104. *Processus juris in*
Hispania. 105. *Hispania rectores*
antiqui. 107. *seqq. Peregrini populi*
Hispaniam invadunt. 108. 299.
seq. Arabes & Saraceni Hispaniam
occupant. 108. *seq.* 236. 241.
 356. *Eorum extirpatio.* 109. 258.
 262. *seq.* 267. 282. 300. *Quo-*
modo Hispanica regna coaluerint, &
ad Austriacam domum pervenerint.
 110. *seq. Ultimi Reges Hispania.*
 114. *Regum Hispania genealogia.*
 113. *seq.*

Hita.

S. Honoratus.

169. 347

336

Ho-

I N D E X.

<i>Horihuela.</i>	275
<i>Horologium</i>	147.178
<i>Horti.</i>	149.167.177.186.seqq.198. 222.246.249.seq.
<i>Hostales.</i>	293.309
<i>Huelgas vocabulum.</i>	141
<i>Huria fl. v. Vidoso.</i>	
<i>Hyems dura.</i>	178.seq.

I.

I <i>Acavet Iacca.</i>	312
I <i>S. Iacobus Apostolus.</i>	321.359.seq.
<i>S. Iacobus de Cacem urbs.</i>	210
<i>Iaen.</i>	227
<i>Iberus fl. v. Ebro</i>	
<i>Idubeda montes.</i>	13.16.339
<i>Ignaiuda.</i>	308
<i>Ignatius à Lojolà.</i>	306
<i>S. Ildephonsus, vel Illephonsus.</i>	192
<i>Ilerda.</i>	310
<i>Ilervela. q. Euvella.</i>	
<i>Illescas.</i>	349
<i>Illiberis.</i>	292
<i>Illice.</i>	277
<i>Illicitanus finus.</i>	277
<i>India.</i>	88.89

I N D E X.

<i>Infantadgo, vel Infantatus regio, &</i>	
<i>Dux.</i>	64. 169
<i>Inquisitio Hispanica.</i>	36. 99. seq. 148
<i>Inquisitor primus.</i>	320
<i>Interamnium Flavium.</i>	354
<i>Iohannes de Austriâ.</i>	166. 176
<i>S. Ioan de Luz.</i>	121. 123. seq.
<i>S. Ioan, vel Iuan de pie de porto.</i>	341. 351
<i>Ioanna Hispaniæ Regina.</i>	110. 153. 259
<i>Ioannes III. Lusitaniæ Rex.</i>	112. 222
<i>Ioannes II. Hispaniæ Rex.</i>	291
<i>Iohannes Albretanus.</i>	338
<i>Iria Flavia.</i>	360
<i>Iron fl.</i>	120. 124. Vrbs. 124.
<i>Isabella Hispaniæ Regina</i>	110. 259. 344
<i>Iserga fl. q. Pisurga.</i>	
<i>S. Isidorus</i>	357
<i>L' Isle Gallie Comitatus.</i>	329
<i>L' Isle en Dodon.</i>	329
<i>Italica Vrbs.</i>	248
<i>Iturissa.</i>	339
<i>S. Iulianus.</i>	185. 336
<i>Iulius Caesar, v. Caesar.</i>	
<i>Iuncaria, Iunquera.</i>	293. 314
<i>S. Iustus.</i>	183

I N D E X.

K.

K *Evenhuler Barones.* 185

L.

L *Acobriga, vel Lagos.* 207.210

Laletanus ager. 299

S. Lambertus. 321

Lampas insignis. 285

Landes, vel Lapord Gallia Regio. 120

Laredo. 122

S. Laurentius. 250.314

*S. Laurentii monasterium q. Escuria-
cum.*

S. Laurentii Insula. 88

Lebazuza. 170

Lebrixa, vel Lebriza. 227.228

Lecinena mons. 332

Lectus ingens. 260. seq.

Ledesma. 354

Legio v. Leon.

H. Thomas Leodius. 6. 18. seq. 118.

seq. 189. 337. 343. 343. 349.

Leon regnum 353. seqq. urbs. 353.

356. seq.

Lerida. 301. 310. 315

Lerma Vrbs. 137. 349. Dux. 63.

68.

IXN DE EN XI

68. 145. 148. 171. 185

<i>Lesso.</i>	128
<i>Lethe fl.</i>	231
<i>Lezuza, q. Lebazuzza.</i>	
<i>Liberalitas Iulia.</i>	209
<i>Linas.</i>	333
<i>Lipuscoa v. Guipuscoa.</i>	
<i>Lisboa, Lisbona.</i>	213. <i>seqq.</i>
<i>Liskes, q. Illescas.</i>	
<i>Llanes.</i>	358
<i>Lobetum.</i>	313
<i>Lobregat, Lobregato, Lobreger fl.</i>	297
<i>Legronium Logronno.</i>	132. 352
<i>Lombes.</i>	329
<i>Lopezii.</i>	193
<i>Lorca.</i>	271. <i>seq.</i>
<i>Lorena.</i>	253
<i>Lourde regio v. Lapord Vrbs.</i>	
<i>Loxa.</i>	267
<i>Lucanus.</i>	253
<i>S. Lucar de Barrameda.</i>	230
<i>Lucas Tudensis.</i>	363
<i>Luciferi Fanum. v. Lucar.</i>	
<i>Ludovicus I. Imp.</i>	300
<i>Ludovicus XI, Gallie Rex.</i>	291
S 6	Lu-

I N D E X.

<i>Lugdunum Convenarum. v. Lyon.</i>	
<i>Lugo, Lucus.</i>	362
<i>S. Lupercus.</i>	321
<i>Lurcenich.</i>	342
<i>Lusitania, v. Portugallia.</i>	
<i>Lyon De Comingeois.</i>	329
<i>M.</i>	
M <i>Acao.</i>	89
M <i>Madagascar Ins.</i>	88
<i>Madera.</i>	88
<i>Madritum. 46. 83. 102. 168. 170. seqq.</i>	
<i>182. Distantia inter Madritum &</i>	
<i>Poictiers. 182. ac Lisabonam. 223</i>	
<i>Magas.</i>	142. seq.
<i>Majorica Insula.</i>	85. 300
<i>Malacca.</i>	89
<i>Malaga.</i>	92. 264
<i>Malagon.</i>	349
<i>Mancia.</i>	170
<i>Manresa.</i>	296
<i>Manriques.</i>	65
<i>Manzilla.</i>	353. seq.
<i>Mantua Carpetanorum.</i>	170
<i>S. Marcellus.</i>	357
<i>Marchena.</i>	227
<i>Marz</i>	

I N D E X.

<i>Margaretha Austriaca.</i>	34. seq. 383
<i>Margari fl. v. Iron.</i>	
<i>S. Maria finis terra.</i>	360
<i>S. Maria de Guadalupa.</i>	197
<i>S. Maria de Magalon en los montes de Lecinena.</i>	323
<i>Mariani montes.</i>	226
<i>Maron.</i>	347
<i>Martialis Poëta.</i>	314
<i>Martorel.</i>	298. 304
<i>Martyres Tholosains oppidulum.</i>	331
<i>Marzalcabir.</i>	240
<i>Matalebres.</i>	347
<i>S. Mattheo oppidulum.</i>	289
<i>Maubourget.</i>	340. 341
<i>Mauri v. Morisci, & Hispania.</i>	
<i>Mauri, ut bestia venduntur.</i>	217
<i>Maximilianus I. Imp.</i>	75
<i>Mazagaon.</i>	88. 240
<i>Medellin.</i>	200
<i>Medina Campos, vel del Campo, vel Methymna Campensis, 136. 355</i>	364
<i>Medina Celi.</i>	169
<i>Medina rio secco.</i>	355
<i>Medina Sidonia.</i>	235
	<i>Mel</i>

I N D E X.

<i>Mel.</i>	276
<i>Melilla.</i>	240
<i>Monascus fl. Vramea.</i>	
<i>Mendoza familia.</i>	64
<i>Iohannes de Menna.</i>	172.253
<i>Mercatus anniversarius celebris.</i>	355
<i>Merida.</i>	196.201. seqq.
<i>Metallina q. Medellin.</i>	
<i>Metasthenes.</i>	107
<i>Methimna v. Medina.</i>	
<i>Mexico.</i>	200
<i>Miajadas.</i>	199
<i>Milliaria Hispanica.</i>	3. seq. 89. 182.
<i>Mingo, vel Minius fl.</i>	14. 206. 207.
	363
<i>Ministrorum in Hispaniâ libertas.</i>	52
<i>Minorica.</i>	85. 300
<i>Mira.</i>	12. 13. 14. 119. 156. 157. 176.
	181. 209. 292. 321. seq. 358
<i>Miranda d' Ebro.</i>	134. 349
<i>Mirobriga.</i>	354
<i>Mocada.</i>	150
<i>Molina urbs.</i>	135. seq. mons. 311
<i>Malin de Ré, vel Rech.</i>	305
<i>Moluccæ insula.</i>	85
	Mon-

I N D E X.

<i>Moncada.</i>	150.333
<i>Moncayo montes.</i>	16.31.314
<i>Monçon.</i>	314.
<i>Monda.</i>	227
<i>Mondego, fl.</i>	209
<i>Mondogneto.</i>	363
<i>Monetaria officina.</i>	154
<i>Montegeau.</i>	329
<i>Mons altissimus.</i>	
<i>Monferrate monasterium celeberrimum.</i>	
	301. 305. seqq.
<i>Monsonium v. Monçon.</i>	
<i>Montalegre.</i>	364
<i>Monteamor.</i>	211. seq
<i>Monterei.</i>	363
<i>Monte serrato q. Monferrate.</i>	
<i>Montiel, Montilla.</i>	348
<i>Montmarsan.</i>	119
<i>Monyvi, mons:</i>	302
<i>Morisci.</i>	109
<i>Ambros. Morales.</i>	253
<i>Morvedro.</i>	276.287. seqq.
<i>Morrico.</i>	126
<i>Mozambique.</i>	88
<i>Munda fl.</i>	209. urbs. 266
	<i>Mu-</i>

I N D E X

Munimenta v. arces.

Murcia urbs. 273. seq. regnum 270. seqq.

Muret. 329

Mussacra. 270

N.

N *Ajara, vel Najera. 339. 353*
Narbona. 337

Navarette. 339. 353

Navarra. 4. 109. seq. 338. seqq.

Navium structura in Hispaniâ. 15

Nebrissa. q. Lebrixa.

Nerium promont. 360

Niebla 229

Noia. 363

S. Nona. 357

Numantia. 137

Nuptia. 283

O.

O *Cca, q. Idubeda*
Ocanna, vel Occanna. 169. 347

Officia venduntur in Hispaniâ. 249

Oeaso, v. Fuentarabia.

Ognate Comitum familia. 70

Olisippo, v. Lisabona.

Olite. 339. 342

On.

I N D E X.

<i>Onhar fl.</i>	333
<i>Onnatensis Academia in Cantabria.</i>	41
<i>Opera artificiosa.</i>	139. seq. 245. 152.
	seqq. 163. seqq. 181. 250. 284. 293.
	339. 172.
<i>Ophiusa.</i>	87
<i>Oran.</i>	240
<i>Orcelis, v. Orihuella.</i>	
<i>Ordonius Hispania Rex.</i>	179
<i>Ordugna.</i>	122
<i>Orens, Orense, Orensiun.</i>	362
<i>Oria urbs, q. Eria,</i>	
<i>Oria. fl.</i>	130
<i>Orihuella v. Horihuela.</i>	
<i>Ormisenda Legionis regina.</i>	357
<i>Ormuz Inf.</i>	88
<i>S. Orontius.</i>	314
<i>P. Orosius.</i>	196
<i>Orospeda mons.</i>	16
<i>Orthes.</i>	341
<i>Orzanaga.</i>	354
<i>Osca.</i>	313
<i>Oscia fl.</i>	353
<i>Osma.</i>	136
	<i>Osse.</i>

I N D E X.

<i>Offera.</i>	116
<i>Offuna urbs.</i>	227.228. familia. 67.
	301
<i>Ovetum, Oviedo.</i>	358
P.	
P <i>Acenses, q. Pax.</i>	
<i>P. Padro.</i>	363
<i>Pagna.</i>	136
<i>Palacios, Palantia, Palatium, Palencia.</i>	
	137.227.243.353
<i>S. Palas, vel Palay.</i>	341
<i>Palatia v. arces.</i>	
<i>Palos promont.</i>	270
<i>Pamemo.</i>	134
<i>Pampelona, Pamplona, Panplona.</i>	342.
	346
<i>Pardo.</i>	178. seqq.
<i>Passagio.</i>	126.128
<i>S. Pastor.</i>	183
<i>Pastrana familia.</i>	67
<i>Pax, Pax Augusta.</i>	203
<i>Pax Iulia.</i>	210.224
<i>Pegnon.</i>	240
<i>Pelagius Hispania Rex.</i>	109.153.356
<i>Peniscola.</i>	383
	Pen-

I N D E X.

<i>penna de los Enamorados.</i>	16
<i>Penna fiel.</i>	143
<i>Ant. Perez.</i>	74
<i>Perpinianum.</i>	291. 334
<i>Pertus.</i>	334
<i>Pescara familia.</i>	69
<i>Petrus Simonis.</i>	10
<i>Petrejus.</i>	310
<i>Petroche.</i>	195
<i>Petronella Aragonia regina.</i>	318. seq.
<i>Petrus Castella rex.</i>	234. 246
<i>Philippus I. Hisp. rex.</i>	110
<i>Philippus II.</i>	111. seqq. 114. 139. 156. . 159. 174. 176. 180. 199. 204. 212. . 220. 234.
<i>Philippus III.</i>	63. 68. 85. 114. 139. . 283. 307. 320. 187
<i>Philippus IV.</i>	68. 85. 114
<i>Philibertus Sabaudia Dux.</i>	232
<i>Pimenteli familia.</i>	143
<i>Pintia Ptolomai.</i>	143
<i>Piratarum pœna.</i>	233
<i>Pisuerga, Pisurga fl.</i>	142. seq. 149
<i>Pitiussa insula.</i>	87
<i>Placentia in Hisp.</i>	126. 137. 196
	<i>Plie-</i>

I N D E X.

<i>Pliego.</i>	364
<i>Poblet, Pobletto.</i>	296. seq.
<i>Poliliena, Pollenio.</i>	324
<i>Pompelona q. Pampelona.</i>	
<i>Pondansac.</i>	118
<i>Ponferrada.</i>	354. 359
<i>Ponte deaume.</i>	363
<i>Ponte della Reyna.</i>	354
<i>Pontes in Hisp.</i>	154. 169. 209. 242
	252. 202. 293. 322. 353.
<i>Pontevedra.</i>	363
<i>Populetum, v. Poblet.</i>	
<i>Portilla.</i>	270
<i>Porto urbs. 207. transitus insignis, 3.</i>	327
<i>Porto elgrajo.</i>	286
<i>Portugallia. 4. 7. 9. 27. 31. 47. 88.</i>	
	105. 269. Regni hujus descriptio.
	206. seqq. Regni status Ecclesiasti-
	cus. 60. 207. Nobilitas. 73. Reges
	III. 208. 221. Eorum sepultura.
	221. Annuus redditus. 84. Lis ob
	successionem, in Regno, & quo pacto
	ceteris Hispaniarum regnis Lusitania ad-
	juncta sit. III. seqq.
<i>Portus maris diversi, v. Hispania.</i>	

I N D E X.

<i>Privilegia singularia.</i>	122. seq. 126. 128. seq. 355
<i>Promontorium sacrum.</i>	207
<i>Puebla.</i>	316
<i>Puente del Arçobispo.</i>	195
<i>Puerto de Malamagor.</i>	277
<i>Puerto transitus.</i>	327
<i>Puerto de S. Maria.</i>	227. 232
<i>Puerto Marin.</i>	359
<i>Puerto real.</i>	227
<i>Puerto del fonte frio.</i>	156
<i>Punta de S. Sebastiano.</i>	237
<i>Purpureus & coccineus color.</i>	203
<i>Pyrenæi montes.</i>	15. seq. 125. 311. 325. 328.

Q.

Q <i>Vadalavias fl. q. Turia.</i>	
<i>Quadalquivir, seu Batis fl.</i>	14. 231. 252.
<i>S. Quentin in Galliâ.</i>	156. 176

R.

<i>S. Raimundus.</i>	322
R <i>Raimundus Berengarius.</i>	319
<i>Ramirus rex.</i>	318
	Ra-

I N D E X.

<i>Ravaſteins.</i>	340
<i>Regiorum primogenitorum in diverſis regionibus diverſa nomina.</i>	77
<i>Regna exigua.</i>	113
<i>Reliquiæ Sanctorum in Hiſpaniâ.</i>	131.
185. 198. 262. 269. 320. ſeq. 323.	
305. ſeqq. 336. 360.	
<i>Renteria oppidulum.</i>	125. 127
<i>Rhinoceros primus in Europâ viſus.</i>	178
<i>Ribadeo fl.</i>	358. urbs. 489
<i>Ribagorzia v. Ripagorzia.</i>	
<i>Ricaredus Catholicus.</i>	357.
<i>Rioſcia regio.</i>	339. 353
<i>Ripagoſa, Ripagorzia.</i>	312. 326
<i>Ritus ſingulares in Hiſpaniâ. q. Hiſpa- nia. Item 340.</i>	
<i>Rivadavia.</i>	363
<i>Riuſnes.</i>	329
<i>Rocca.</i>	333
<i>Rochefort.</i>	119
<i>Rocida vallis.</i>	341
<i>Roda.</i>	364
<i>Rodericus Gothorum in Hiſpaniâ ulti- mus rex.</i>	108. 241
<i>Ro-</i>	

I N D E X.

<i>Rolandus.</i>	341
<i>Romana potentia.</i>	86. seq.
<i>Roncevalles.</i>	341. 352
<i>Roncevallenses montes.</i>	15
<i>Ronciglione v. Rossillon.</i>	
<i>Ronda.</i>	265
<i>Roseta.</i>	355
<i>Rossillon Comitatus.</i>	291. 336
<i>Royas.</i>	296
<i>Royellos.</i>	211
<i>Rubricatus fl. q. Lobregat.</i>	
<i>S. Rufus.</i>	293
<i>Ruscino.</i>	336
<i>Ruscinonensis Comitatus q. Rossillon.</i>	
<i>Rusticus, qui thoracem sericum indu-</i> <i>tus aravit.</i>	255
<i>Rusticorum Patronus.</i>	321
S.	
S <i>acellum visu dignum.</i>	254. 259
S <i>accharum.</i>	274
<i>Sagiago.</i>	354
<i>Saguntum.</i>	287
<i>Sahagun.</i>	353
<i>Salina.</i>	224. 277. 292
<i>Salmanca, Salmantica.</i>	38. 41. 136
	Sal-

I N D E X.

<i>Saldagna.</i>	354
<i>Saliens.</i>	329
<i>Salobrenna q. Salubregna.</i>	
<i>Salone. fl.</i>	314
<i>Salsadella.</i>	289
<i>Salsas.</i>	291.336. seq
<i>Salsona.</i>	292
<i>Salsula q. Salsas.</i>	
<i>Salvaterra.</i>	132.341
<i>Salubregna.</i>	256
<i>Samathan.</i>	329
<i>Samedel.</i>	353
<i>Sanabria.</i>	358
<i>Sanctia Legionis regina.</i>	357
<i>Sanguessa, Sanguenza.</i>	339
<i>Sanguile.</i>	325
<i>Santander.</i>	358. seq.
<i>Santarennum.</i>	209. seq.
<i>Santiago, v. Compostella.</i>	
<i>Santorquato.</i>	374
<i>Saraceni.</i>	108. seq.
<i>Saragossa, Saragoza.</i>	300.316.342
<i>Sardinia.</i>	87
<i>Sarria.</i>	363
<i>Ioh. Fridericus, Saxonia Princ.</i>	148.172
174.180.	Sca-

I N D E X.

<i>Scalabis, v: Santarenum.</i>	
<i>Scombraria Inf.</i>	272
<i>Scombraria Promont.</i>	270
<i>Scortationis pœna.</i>	108
<i>Sebastianus Lusitania Rex</i>	111. 176.
	173. 199. 221
<i>S. Sebastian civitas.</i>	126. 128. seq.
<i>Segovia.</i>	136. 151. seqq.
<i>Segre fl. q. Sigro.</i>	
<i>Seguntia q. Siguenza.</i>	
<i>Segura oppidulum.</i>	130. 350
<i>Segura fl.</i>	273
<i>Selves.</i>	226
<i>Sena rivus.</i>	290
<i>Seneca.</i>	353
<i>Sentica.</i>	353
<i>Septa.</i>	88. 236. 240
<i>Serpa.</i>	225
<i>Q. Sertorius.</i>	313
<i>Sessi Duces.</i>	254
<i>Setabis fl.</i>	273. urbs. 280
<i>Setubal.</i>	211. 224
<i>Sevilia, Sevilla.</i>	243. seqq.
<i>Sgeva fl.</i>	144
<i>Sicilia.</i>	87. 88

I N D E X.

<i>Sicoris fl.</i>	310
<i>Sierra regio.</i>	168. 170
<i>Sierra Morena montes.</i>	81. 225
<i>Aloysia Sigaa. v. Aloysia.</i>	
<i>Sigro fl. v. Sicoris.</i>	
<i>Siguenza.</i>	135. 169
<i>S. Sillon.</i>	333
<i>Simanca.</i>	137
<i>Simplices homines.</i>	200. seq.
<i>Sinco fl. q. Cinga.</i>	
<i>Sinis.</i>	210
<i>Sioorpe.</i>	330
<i>Sobrarvia regnum.</i>	312
<i>Somack herba.</i>	267
<i>Spania v. Hispania.</i>	
<i>Spartum.</i>	272
<i>Speculum insigne.</i>	172. 174
<i>Spera.</i>	242
<i>Staberus fl.</i>	273
<i>Stella mons.</i>	14. urbs, 339. 352
<i>Strumis laborantes homines.</i>	330
<i>Sucro fl. q. Xucar.</i>	
<i>Suevi in Hispania.</i>	
<i>Syngilia.</i>	266
<i>Sylves.</i>	207
	<u>Ta-</u>

I N D E X.

T.

T afalla, vel Taffaglia.	335. 342. 346
Tagus, Tajo fl.	13. 169
Talavera de la Reyna.	170. 194. seq.
Talavera de Badajoz.	203
Talets.	289
Tanger, q. Tingis.	
Tarazona.	314
Tarba.	340
Tariff.	236
Tarracon, Tarragona urbs.	295. seqq.
	299. 301
Tarraconensis Hispania.	270. 281. 295
Tarraga.	309
Tartefse.	119
Tavila.	207
Taurus q. Toro.	
Tembleique.	347
Templa Hispania celebra.	139. seq.
	191. seq. 217. 245. 253. seq. 259.
	284. seq. 320. 356. 360.
Tentugala.	209
Ter fl.	333. 358
S. Terefia.	136
Terra de Campos.	136
Ter-	

I N D E X.

<i>Terræ motus.</i>	221.253
<i>Tervel.</i>	314
<i>Theatinorum Ordo.</i>	148
<i>Thelis fl.</i>	335
<i>Theodosius Magnus.</i>	248
<i>Thera fl. v. Ter.</i>	
<i>Therma in Hispaniâ.</i>	13.265.330.
	340.362. vid. Hispania.
<i>Thesauri.</i>	146.262. seqq. 190. 198.
	285. seq. 307. 320.
<i>Thice fl. q. Ter.</i>	
<i>Tolosâ in Galliâ.</i>	340. 341. in Hispaniâ q. Tolosâ.
<i>S. Thomæ Ins.</i>	88
<i>Tievas.</i>	342
<i>Tingis.</i>	88. 240
<i>Tirica.</i>	294
<i>Toledo urbs.</i>	50. 168. 189. seqq. 364.
	Archiepiscopatus. 59. 192. seq.
<i>Toledo familia.</i>	65
<i>Tolosâ, Tolosetta in Hispania.</i>	126.
	130. 126
<i>Tomar.</i>	210
<i>Tordesilla.</i>	454
<i>Tormis fl.</i>	136
	Tor-

I N D E X.

<i>Tornatorum opera.</i>	293. seq.
<i>Toro.</i>	354. seq.
<i>Torquemada.</i>	142
<i>Torr fl.</i>	149
<i>Terre Dembara.</i>	296. seq.
<i>Torto fl.</i>	358
<i>Tortosa.</i>	293
<i>Totana.</i>	273
<i>Trajanus Imp.</i>	248
<i>Traiguerra,</i>	289
<i>Trevigno.</i>	132
<i>Tria Castella.</i>	359
<i>Trie.</i>	340
<i>Triguexas.</i>	229
<i>Tubal, & Tubalai.</i>	107
<i>Tude q. Tuy.</i>	
<i>Tudela.</i>	338. 339. 342
<i>Turia fl.</i>	282. urbs. 313
<i>Turiasso v. Tarazona.</i>	
<i>Turcicum Imperium.</i>	86
<i>Turquesa lapis.</i>	353
<i>Turres visu digna.</i>	245. 274
<i>Tuy.</i>	363
<i>Tyde v. Tuy</i>	V.
V Aena.	254
	T 3 Va-

I N D E X.

<i>Valenca.</i>	206
<i>Valencia urbs. 28. seqq. Regnum. 275.</i>	
	<i>seq.</i>
<i>Valladolid.</i>	136. 143. <i>seqq.</i>
<i>Valverde.</i>	357
<i>Vandali, Vandalia.</i>	226
<i>Vas. quo Christus sacram synaxin celebravit.</i>	265. <i>seq.</i>
<i>Vasata. v. Bañas.</i>	
<i>Vbeda.</i>	348
<i>Chr. à Vega.</i>	185
<i>Vela q. Velez.</i>	
<i>Velasco familia.</i>	63. 135
<i>Velez Marchiones.</i>	269
<i>Velez el Rubio.</i>	270
<i>Velez Malaga.</i>	264
<i>Venasca.</i>	313. 326
<i>Vera.</i>	270
<i>Veremundus Legionis rex.</i>	357
<i>Vergara.</i>	194
<i>Vermeja.</i>	122
<i>Vermisfectio.</i>	179
<i>Verus fl.</i>	324
<i>Vettones.</i>	195
<i>Viana.</i>	339. 352. 364
	<i>Vich.</i>

I N D E X.

<i>Vich, Vicq.</i>	292
<i>Victoria urbs.</i>	132. 133. 344. 350
<i>Vidorso, Vidoso fl.</i>	169. 344
<i>Vierzi.</i>	354
<i>Vigo.</i>	363
<i>Vilehes.</i>	348
<i>Villa Franca.</i>	130. 297. 353. seq. 359
<i>Villa harta.</i>	200. 348
<i>Villalpando.</i>	354. 364
<i>Villa Martin.</i>	353
<i>Villa Mayor.</i>	323
<i>Villa nova, portus.</i>	207
<i>Villa nueva.</i>	297
<i>Villareal.</i>	288
<i>Villena.</i>	364
<i>S. Vincentii promont.</i>	207
<i>Virgi, Virgitanus sinus.</i>	270
<i>Viseo.</i>	211
<i>Vitesco fl. v. Iron.</i>	
<i>Vitex.</i>	222
<i>Vitriaria officina.</i>	294. 302
<i>Vittoria q. Victoria.</i>	
<i>Vivarium.</i>	156. seq.
<i>L. Vives.</i>	283
<i>Vnda fl.</i>	333
	Vra-

I N D E X.

<i>Vramea fl.</i>	128
<i>Vrania Princeps.</i>	150
<i>Vrenna familia.</i>	228
<i>Vrgel.</i>	292. 315
<i>Vvapasse.</i>	264. 267
<i>Vxama v. Osma.</i>	

W.

W *Amba.* 190

X

X *Arama fl.* 185. 188

Xativa. 276. 280

Xenil fl. 252

Xeres, Xerez dela Frontera. 227. 241.

seq.

Xerica. 276

Xenodochia, 177. 191. 218. 247. 322

Xicono, Xicono. 277

Fr. Ximenes, Cardinalis. 40. 184

Xucar 281

Y.

Y *Ran q. Iron,*

Yvica. 87

Yrvela q. Evoella.

Z.

Z *Amorra.* 137

Za-

GENEALOGIA REGUM HISPANIÆ.

ATTILÆ temporibus Hispania in duodecim Regna erat distributa, ac postea ad quinque reducta, ut sunt Castellæ, Aragoniæ, Navarræ, Lusitaniæ, & Beticæ seu Granadæ regna. Nostreis temporibus Mauri Granadæ regnum possederunt. Castellæ reges antè plures annorum centurias Christianam religionem amplexi fuerunt. Nam Gotthi ex Italiâ expulsi, postquam sub Regibus suis Alarico & Ataulpho magnam ipsi cladem intulissent, cum Rege suo Segerico se in Hispaniam contulerunt. Sed nos Genealogiam hanc, à primo ipsorum Rege, in Hispaniâ Regnum obtinente, ordiemur.

GOTTHICI REGES, Qui in Hispaniâ sibi invicem successerunt.

1. *Thalaricus* primus Gotthorum in Hispaniâ, in quâ Romanorum proconsules & legati imperi-
um

CATALOGUS

um diu obtinuerunt, Rex tredecim annos imperavit: anno Christi. 344

Post ejus obitum Gotthi Romanis viginti & octo annos iterum paruerunt, postea Gotthicis suis Regibus denuò obedi-
entes.

2. *Alaricus*, qui anno 410. Romam expugnavit ac spoliavit, viginti sex annos Rex fuit. 385

3. *Ataulphus*, subitâ morte abrepto *Alarico* succedens, 7. annos regnavit. 412

4. *Segericus*, ad pacem cum Romanis faciendam pronus, & à subditis suis interfectus, paulò diutius dimidio anno rexit. 416

5. *Vallia* & *Wallia* trium annorum Rex. 416

6. *Theuderedus*, vel *Theodoricus*, duos & triginta annos Regno præfuit. 419

7. *Thurismundus* patris successor, circa Chalone in Champaniâ, in prælio cum *Attila*, vitam amisit, postquam biennium rexisset. 452

8. *Theodoricus*, fratre occiso ad Regnum pervenit, eique tredecim annos præfuit. 453

9. *Euricus*, nonnullis *Henricus*, fratrem occidit, regno potitus est, primus Gotthis leges scriptas dedit, ac sepredecim annos Regio munere functus est. 466

10. *Ala*

R E G U M.

10. *Alaricus*, *Eurici* filius, 25. annos
rexit. 483

11. *Gesalaricus*, ejusdem *Eurici* filius
nothus, quinque annos Regnum possedit.
506

12. *Theodoricus* 16. annos Regni pos-
sessor. 511

13. *Amalaricus*, *Theodorici* ex filiâ ne-
pos, cùm ad ætatem virilem pervenisset,
avo successit, & quatuor annos regnum
obtinuit. 527

14. *Theudis* sexdecim annorum &
quinque mensium spacio regnum admi-
nistravit. 531

15. *Theudiscus* unum annum, sex
menses, & sexdecim dies in rectione fuit.
548

16. *Agila*, quinque annorum, sex
mensium, & tredecim dierum Rex. 549

17. *Athanagildus* quindecim annos &
sex menses regni munus gessit. 554

18. *Liuva*, post dimidii anni rectione-
nem, Regnum tradidit fratri suo. 567

19. *Leovigildo*, octodecim annos re-
gnanti. 568

20. *Reccaredus*, princeps bonus & pi-
us, quoad Religionem majorum dissimi-
lis, cujus rectione quindecim annos, sex
menses, & decem dies duravit. 586

21. *Liuva II. Reccardi*, filius, unum

C A T A L O G U S

annum & sex menses regni clavum tenuit. 601

22. *Vittericus Liuvam II.* crudeliter interfecit ; armis potens sed infelix , septem annos regium munus gessit. 603

23. *Gundemarus Vitterico* , ab aulicis suis occiso, succedens, unum annum, decem menses , & quatuordecim dies regni gubernaculum tenuit. 610

24. *Sisebutus*, Rex doctus, eloquens, in bellis felix , & in hostes victos misericordiam exercens , Judæos ad Christianam religionem cogere voluit, & octo annis , undecim mensibus , & sexdecim diebus, in regni gubernatione versatus est. 612

25. *Suinthela* decem annorum Rex. 621

26 *Sisenandus*, quatuor annorum, undecim mensium , & sexdecim dierum Rex. 631

27. *Chintillanus*, trium annorum , & novem dierum gubernatione gaudens. 636

28. *Tulca*, aliis *Julga*, biennii & quatuor mensium Rex. 640

29. *Chindasvintus* sex annos & aliquot menses in regno fuit. 642

30. *Recevinthus* viginti duobus annis , septem mensibus , & undecim diebus

bus Regni compos fuit. 648

31. *Wambæ* administratio duravit octo annos, mensem unum, & quatuordecim dies. Hic monasterium ingressus regno se abdicavit, & successorem nominavit 672

32. *Eringium*, qui à Regni Ordinibus confirmatus septem annos rexit. 680

33. *Egiga* quatuordecim annorum Rex. 687

34. *Witiza* cum patre *Egiga* quinque annos rexerat, bonus ab initio princeps, sed postea crudelis, novem annos regium dominium obtinuit. 701

35. *Rodericus Theofredi* à *Witiza* visu privati filius, perversi *Witizæ* successor, & in moribus non dissimilis, triennium dominatus est. 710

Hic *Rodericus* injuriam patri suo illatam vindicans, *Witizæ* filios ex Hispaniâ exegit, qui in Africam fugientes cum *Tingafana*, & *Vlit* contra *Rodericum* fœdus inierunt, ad quod *Julianus* eò propior erat, quòd *Rodericus* filiâ suâ *Cavâ*, quam prius uxorem duxerat, jam pro pellice tantum uteretur. Dictus *Vlit* *Juliani* instinctu, aliquot duces bellicos cum viginti quinque millibus militum in Hispaniam miserat. Post diversa prælia tandem *Rodericus* periit, & Hispania, ci-

CATALOGUS

vitatibus sensim captis, In Saracenorum potestatem venit. Christiani in Asturiâ & Galliciâ dispersi tunc temporis parebant.

36. *Pelagio Roderici* patruo, qui Africanis aut Mauris extorsit urbem Legionem, quam viginti annos possedit. Regis Hispaniæ titulo octodecim annos usus est. Sic Gothicum nomen in Hispaniâ evanuit. 716

37. *Fasila*, filius, in venatione ab urso dilaceratus, biennio regni possessor fuit. 735

38. *Alphonfus I*, cognomento *Catholicus*, princeps præclarissimus, novendecim annos, & duos ac triginta dies in regni possessione fuit. 737

39. *Froila*, quinque & triginta Saracenorum millia prælio vicit, & regnum undecim annos, quinque menses, & viginti dies in potestate suâ habuit. 756

40. *Aurelius* sexennium & aliquot menses regnum dominio suo obtinuit. 767

41. *Silo*, *Alphonfi* gener, Galliciam sibi subjecit, & novennium regno potitus est. 774

42. *Mauregatus*, *Alphonfi* filius nothus, legitimo hærede, *Froilæ* filio ejecto, Saracenorum adjumento, sexennii spatio re-

regnum retinuit. 783

43. *Veremundus*, *Vimarami* à *Froila* interfecti filius, Ecclesiastico statu deposito, regnum adiit, ac postea tradidit 789

44. *Alphonso II.* cognomento *Casto*, principi omni virtutum genere ornatissimo, & tres ac triginta annos regnanti. 791

45. *Radimirus*, *Veremundi* filius, circiter septem annos regnum possedit. 825

46. *Ordonius*, *Radimiri* filius, decem annorum Rex. 834

47. *Alphonfus III.* patri succedens, princeps pius, in bellis strenuus, & *Magnus* cognominatus, Regnum quadraginta septem annorum possessione tenuit. 841.

48. *Garfias*, filius maximus natus, illicitis mediis Regno potitus, *Ayolam* Arabiæ regem captivum fecit, qui tamen ex cubitorum incuriâ evasit. Regnum ejus in possessione erat tres annos. 888

49. *Ordonius*, fratrem sequutus, octennium & sex menses regni possessione usus est. 890

50. *Froila II.* cognomento *crudelis*, *Alphonfi III.* tertius filius, ante *Ordonii* fratris filios regnum adeptus, & leprosus mortuus, nonnisi duos menses regio titulo gavisus est. 899

CATALOGUS

51. *Alphonfus IV.* cognomento *Monachus*, quinque annos & septem menses regio dominio præfuit. 899

52. *Ranimirus* regnum accipiens à suo fratre, illud cedente, hunc tædio facti affectum, ac iterum regnum affectantem visu privavit, & in carcere captivum detinuit. Rexit autem regnum novendecim annos & duos menses. 904

53. *Ordonius III.* patrem sequens, quinque annos, & sex menses regnum in potestate suâ habuit. 924

54. *Ordonius IV.* *Ordonio III.* cognato succedit, sed mox ab initio regni sui, quod vix ortus fuerat, pellitur à 929

55. *Sanctio I.* qui *Craffi* cognomen tum habens, undecim annos regnavit, 929

56. *Ranimirus III.* patrem adhuc puer sequutus, viginti quinque annis imperavit. 940

57. *Veremundus secundus Ordonii III.* filius, impudicissimus princeps, cum duabus sororibus, & filiâ propriâ incestum abominandum commisit, & septendecim annorum spacio regium sceptrum gessit. 965

58. *Alphonfus V.* regni paterni hæres, quem filia *Elvera* incestu polluta patri *Veremundo* genuit, viginti & septem an-

R E G U M.

notum rectione regnum administravit.

982

59. *Veremundus III.* post patrem, regni administratione decem annos occupatus fuit.

1009

60. *Ferdinandus*, affinis cum quo bellum gesserat, locum occupans, Castellæ & Legionis regna conjunxit; postquam etiam fratrem suum *Garfiam* vitâ spoliaverat, Navarræ regnum quoque usurpavit, & Rex quadraginta annos mansit.

1020

61. *Sanctius II. Alphonso VI.* fratre ejecto, & *Garfia* interfecto, solus in possessione mansit sex annos.

1060

62. *Alphonfus VI.* post fratris mortem revocatus, regnum recuperatum trium & quadraginta annorum rectione curavit.

1066

63. *Alphonfus VII.* propiorum hæredum defectu avi locum occupans, antecessoribus suis potentiâ & magnificentiâ antecelluit, ac sexaginta & unum annos regni gubernaculo præfuit.

1108

64. *Sanctius III.* præcedentis filius, acceptissimus, & multis titulis honorum egregiis insignitus Princeps, unius anni Rex.

1159

65. *Alphonfus VIII.* cognomento *Bonus*, prioris filius, tres & quinquaginta annos Regii sceptri possessor.

1160

** 5

66. *Al-*